

arbetstagare anställda och som därför finge anses ha viss vana att verkställa och redovisa skatteavdrag, behöva syssla med skatteredovisningen. Antalet skatteinbetalningar med bristfälliga identifieringsuppgifter kunde därför förväntas bli avsevärt mindre än vad som skulle blivit fallet enligt de sakkunnigas tidigare förslag.

De sakkunniga uttalar, att en avsevärd minskning av antalet svåridentifierade inbetalningsposter vidare säkerligen skulle kunna åstadkommas om arbetsförmedlingarna kunde medverka med upplysningsverksamhet bland arbetstagarna beträffande angelägenheten av att debetsedel överlämnades eller i förekommande fall skattekort uppvisades för arbetsgivaren. En än effektivare medverkan skulle erhållas, om uppgift om debetsedels nummer lämnades i de anvisningskort på arbete, som arbetsförmedlingarna utfärdade, eller i varje fall fullständiga uppgifter om namn, födelsetid och mantalsskrivningsadress infördes å dessa anvisningskort. De sakkunniga hade överlagt med arbetsmarknadsstyrelsen härom. Emellertid sammanhänge detta spörsmål med vissa på Kungl. Maj:ts prövning beroende frågor om arbetsförmedlingsregistrens offentlighet. Styrelsen hade förklarat sig önska avvakta Kungl. Maj:ts beslut i ärendet, innan styrelsen toge definitiv ståndpunkt till ovannämnda önskemål. De sakkunniga hade därför icke ansett sig böra framlägga något förslag i denna fråga. Även om sålunda den ytterligare förbättring av läget icke kunde påräknas, som eljest säkerligen skulle ha åstadkommits genom arbetsförmedlingsorganens medverkan, torde likväl de ändrade förutsättningarna medgiva, att kravet på de skattskyldigas medverkan vid skatteredovisningen icke längre behövde vidhållas. De sakkunniga hade därför funnit sig böra förorda, att nuvarande redovisningssystem, då skatt inbetalades utan tillgång till skatteanvisning, i sina huvuddrag skulle behållas.

Vidare framhåller de sakkunniga, att skatteinbetalning över postgiro kunde ske antingen till det s. k. centrala skattekontot eller till länsstyrelsernas (kronokamrerarnas) särskilda skattepostgirokonton. Centrala skattekontot vore närmast avsett för inbetalning av skatt före eller senast under vederbörlig uppbördstermin, då skatteanvisning icke kunde användas men likväl fullständig uppgift om skatteslag och debetsedelsnummer kunde lämnas. I övriga fall komme uppbördsmyndigheternas skattepostgirokonton till användning. Härefter anföres följande.

Inbetalningarna å centrala skattekontot bokföras — efter det länsstyrelserna (kronokamrerarna) kontrollerat att rätt debetsedelsnummer finnes angivet å postgirokuponerna och att skatten icke inbetalts för sent — av postverket direkt å vederbörande skattskyldigs kreditkort. Innan inbetalningarna till länsstyrelsernas (kronokamrerarnas) skattepostgirokonton kunna bokföras av postverket, måste beloppen gireras över till postverket. Det kamerala arbetet blir sålunda enklare, om skatten inbetalas till centrala skattekontot. Här bortses då från sådana fall, där till centrala skattekontot inbetalas skatt, som redan förfallit till betalning och som därför icke skall bokföras av postverket utan skall likställas med efter restföring influten skatt. Vidare bör erinras, att åtskilliga inbetalningar till länsstyrelserna

(kronokamrerarna) icke skola bokföras av postverket, t. ex. alla inbetalningar av redan till betalning förfallen skatt och frivilliga inbetalningar efter utgången av ett uppbördsår.

Det har icke kunnat undvikas att åtskilliga fel förekommit vid inbetalningarna. Sålunda har i icke ringa utsträckning redan förfallen skatt inbetalats till centrala skattekontot. Mången gång saknas uppgift om skatteslag och debetsedelsnummer. Om därtill även övriga uppgifter äro bristfälliga, kan identifieringsarbetet bli ganska tidsödande. Värdet av centrala skattekontot har därför understundom ifrågasatts. Å andra sidan har från arbetsgivarhåll framhållits, att det ofta är svårt för arbetsgivarna att avgöra, till vilken länsstyrelse (kronokamrerare) skatteinbetalning skall ske, då centrala skattekontot icke får utnyttjas.

Med hänsyn till fördelarna ur bokföringssynpunkt bör centrala skattekontot bibehållas. Visserligen kan härigenom redan till betalning förfallen skatt i vissa fall komma att bokföras i vanlig ordning utan att restavgift uttages. Detta förhållande synes dock icke böra tillmätas för stor vikt.

För arbetsgivare och även för de skattskyldiga skulle, fortsätter de sakkunniga, det innebära en avsevärd förenkling, om all inbetalning av skatt — frånsett där skatteanvisning kunde komma till användning — finge ske till ett för hela riket centralt postgirokonto, oberoende av om uppgift om skatteslag och debetsedelsnummer kunde lämnas eller ej. Häremot finge vägas möjligheterna för uppbördsmyndigheterna att för en rimlig kostnad identifiera och rätt bokföra inkomna skatteposter. Under förutsättning att efterforskningsarbetet icke gjordes för omfattande beträffande skatteposter, som icke omedelbart kunde identifieras, torde arbetet vid postverket och hos de olika länsstyrelserna (kronokamrerarna) kunna begränsas till ett relativt enkelt rutinarbete. Sådana skatteposter borde översändas till det särskilda skatte-reklamationskontot vid länsstyrelsen i Stockholms län. Huruvida arbetet vid reklamationskontot skulle inskränkas till uteslutande registrering av de influtna beloppen eller om visst efterforskningsarbete borde bedrivas även där, syntes tveksamt. Med hänsyn till kostnaderna syntes beloppen endast böra registreras, åtminstone till dess närmare erfarenheter vunnits.

Fördelarna för allmänheten med ett centralt skattekonto för inbetalning av skatt finge, påpekar de sakkunniga, anses överväga det ökade arbetet och de ökade kostnaderna för det allmänna. Det centrala skattekontot borde därför i fortsättningen lämnas öppet för skatteinbetalning av vad slag det än vore, då skatt icke kunde inbetalas medelst skatteanvisning eller, såvitt gällde vissa större arbetsgivare, medelst förteckningar tryckta med hjälp av hålkorts- eller adresseringsmaskin. Arbetsgivare tillhörande sistnämnda grupp borde äga rätt att på sina förteckningar taga med även skattebelopp för arbetstagare, som icke överlämnat debetsedel till arbetsgivaren, under förutsättning att kännedom funnes om vederbörandes debetsedelsnummer. Saknades det kännedom härom måste redovisning ske till det centrala skattekontot. Samtidigt torde emellertid länsstyrelsernas (kronokamrerarnas) särskilda skattepostgirokonton böra bestå. Dessa konton borde bl. a. kunna tagas i anspråk, då postverket skulle till länsstyrelserna (kronokamrerarna) överföra belopp, som influtit till centrala skattekontot.

Vidare anføres att kvarstående skatt, som av arbetsgivare innehållits med ledning av debetsedel men som icke kunde redovisas medelst skatteanvisning, enär arbetstagaren slutat sin anställning mellan två uppbördsterminer, också måste redovisas till centrala skattekontot. Några svårigheter för arbetsgivaren att lämna fullständiga uppgifter för identifiering av det redovisade beloppet borde dock icke föreligga, då tillgång funnits till debetsedeln. Detsamma gällde om skattskyldig ville verkställa delbetalning av kvarstående skatt, fastighetsskatt m. m. eller tillkommande skatt.

Men även kvarstående skatt, som arbetsgivare innehållit utan tillgång till debetsedel å sådan skatt, borde redovisas till centrala skattekontot. Här låge det särskild vikt uppå, att uppgift lämnades om att inbetalningen avsåge kvarstående skatt. Det vore att befara att identifieringssvårigheterna skulle bli speciellt svåra beträffande dessa inbetalningar. Å andra sidan torde man ha befogad anledning att antaga att antalet dylika poster icke komme att bli särskilt stort.

För att möjliggöra för myndigheterna att i tid före nästkommande uppbördstermin hinna identifiera till centrala skattekontot inflytande skattebelopp, borde, framhållles därefter, arbetsgivarna inbetala dessa snarast möjligt efter det desamma innehållits. Föreskrift borde meddelas, att om arbetstagare slutat sin anställning inbetalning skulle ske senast inom två veckor efter anställningens slut med rätt dock för länsstyrelse (kronokamrerare) att på framställning av arbetsgivare härifrån medgiva de undantag, som kunde finnas påkallade.

Det hade varit önskvärt, om postfunktionärerna kunnat åläggas att kontrollera att fullständiga uppgifter lämnades å kupongerna till postgiroinbetalningskortet vid inbetalning till centrala skattekontot. Detta skulle emellertid medföra att annat postalt arbete finge eftersättas. Då detta ej kunde komma i fråga, ville de sakkunniga icke föreslå att sådan kontroll skulle äga rum.

Närmare föreskrifter angående förfaringssättet beträffande överföring av skatt till skattereklamationskontot och om handhavandet av detta konto borde utfärdas i administrativ ordning.

Om skattskyldig gjorde gällande att visst skattebelopp icke blivit tillgodoräknat honom och beloppet befunnes innestå å skattereklamationskontot, finge beloppet återföras till vederbörande länsstyrelse (kronokamrerare) och rättelse ske. Beträffande preliminär skatt borde därvid avräkning om möjligt ske mot den slutliga skatten. Samtidigt borde kontrolleras, att den skattskyldige i vederbörlig ordning blivit taxerad för den mot skattebeloppet svarande inkomsten, och i förekommande fall rättelse i taxeringen om möjligt påyrkas. Avsåge det innestående skattebeloppet kvarstående skatt, som sedermera blivit restförd men som ännu ej erlagts, borde det restförda beloppet nedsättas i motsvarande mån. Kunde avräkning ej verkställas eller kvittning mot annan skatteskuld — i förekommande fall den tillkommande skatt som kunde föranledas av yrkande om höjd taxering — ej ske skulle

skatten återbetalas. Huruvida ränta borde utgå å det belopp, som betalades åter, finge bedömas efter de grunder som gällde vid restitution av skatt efter besvär över debitering.

Viss begränsning i rätten till återbetalning syntes dock böra stadgas. I sitt förra betänkande (s. 91) hade de sakkunniga i fråga om hålkortssystemet föreslagit, att hos postverket innestående skattebelopp, vilka icke inom fem år efter inkomståret kunnat tillgodoräknas skattskyldig, skulle tillfalla statsverket. Preskriptionstiden hade avpassats så, att om den mot skattekvittot svarande inkomsten icke deklarerats och ej heller ingått i den taxerade inkomsten, eftertaxering skulle kunna ske. Liknande bestämmelse syntes böra meddelas beträffande å skattereklamationskontot innestående skatteposter, därvid preskriptionstiden borde angivas till utgången av femte året efter det år, under vilket skatten inbetalts till centrala skattekontot.

De sakkunniga framhåller, att en avsevärd olägenhet med nuvarande bestämmelser om kvitto å inbetald skatt vore att arbetsgivarna i allmänhet icke finge några verifikationer till sina räkenskaper beträffande av dem verkställda skatteinbetalningar. Endast så länge debetsedlarna med åsatta skattekvitton funnes kvar hos arbetsgivarna kunde dessa styrka sina skattelikvider. Möjligheterna för uppbördsmyndigheterna att kontrollera, att innehållen skatt inbetalts i behörig ordning, vore ävenledes som följd härav mindre goda, om kontrollen skedde efter det att debetsedlarna återlämnats till arbetstagarna. Önskemål hade därför i olika sammanhang framkommit om duplettkvitton å alla skatteinbetalningar.

Det förekomme i stor omfattning, att arbetstagare icke längre vore i arbetsgivarens tjänst, då skatten inbetalades och skattekvittot skulle tillställas honom. Arbetsgivaren åsamkades härvid extra besvär och kostnader med att eftersända kvittot. Vidare brukade ofta i sådana fall arbetsgivarna behålla debetsedlarna, till dess skatten inbetalts, vilket i sin tur medförde besvär och svårigheter för arbetstagarna, då dessa tillträdde ny anställning och därvid icke kunde överlämna sin debetsedel till den nye arbetsgivaren. Med den av de sakkunniga förordade utvidgningen av avdragsskyldigheten, kombinerad med en automatisk kreditering av skattebeloppen, d. v. s. utan medverkan av arbetstagarna, skulle nu angivna svårigheter och besvär samt kostnader bli så stora, att bestämmelsen om att postverkets kvitton skulle tillställas arbetstagarna icke kunde bibehållas oförändrad. Särskilt torde det vara omöjligt att påfordra, att kvittot skulle överlämnas till arbetstagaren, då skatteavdrag gjordes å inkomst av korttidsanställning.

De sakkunniga uttalar därefter den meningen, att om man sålunda måste eftergiva den möjlighet till kontroll av arbetsgivarna genom arbetstagarnas medverkan, som funnes genom att postverkets kvitton skulle överlämnas till arbetstagarna, i fråga om sådana skatteinnehållanden som även eljest kunde vara svåra att kontrollera, låge nära till hands att ifrågasätta, huruvida icke föreskriften om skattekvittonas överlämnande till arbetstagarna kunde utgå i fråga om all skatt, som erlades av arbetsgivare för arbetstagares räk-

ning. Det borde påpekas att den möjlighet att kontrollera arbetsgivarnas skatteinbetalningar, som bestode i att arbetstagarna tillsåge att deras debetsedlar vore i behörig ordning kvitterade, i allmänhet icke kunde utnyttjas förrän efter inkomstårets slut, då debetsedlarna återställdes till arbetstagarna. Även med nu gällande ordning vore angivna möjlighet till kontroll av reducerat värde under löpande inkomstår. Visserligen skulle det förhållandet, att skattekvittona icke behövde överlämnas till arbetstagarna som bevis på att innehållna skattebelopp i behörig ordning redovisats, måhända i och för sig kunna medföra, att mindre nogräknade arbetsgivare i större utsträckning än för närvarande skulle underlåta att redovisa de innehållna skattemedlen. Emellertid föresloge de sakkunniga i annat sammanhang åtgärder för en mera effektiv kontroll av arbetsgivarna, varigenom nu angivna risk torde kunna minskas.

Genom att slopa bestämmelsen om att postverkets kvitton skulle överlämnas till arbetstagarna kunde de olägenheter undvikas, som vore förenade med nuvarande ordning. Sålunda finge arbetsgivarna fullständiga verifikationer till sina räkenskaper. Arbetstagarnas debetsedlar kunde återställas till dem omedelbart vid slutad anställning med intyg om innehållna skattebelopp. Eftersändande av debetsedlar eller särskilda skattekvitton skulle icke behöva komma i fråga. Motsvarande skulle komma att gälla där skatteavdrag verkställts utan tillgång till debetsedel. Kravet på duplettkvitto skulle förfalla. Genom att arbetsgivarna alltid skulle kunna styrka verkställda redovisningar av skatteavdragen komme vidare uppbördsmyndigheternas granskning av arbetsgivarnas avlöningsbokföring att underlättas. Även om viss tveksamhet måste hysas gentemot nu angivna förfaringssätt med hänsyn till risken att arbetsgivarna i större utsträckning än för närvarande skulle underlåta att redovisa innehållna skattebelopp, funne de sakkunniga likväl övertygande skäl tala för detsamma. De sakkunniga förordade därför, att de kvitton, som utfärdades av postverket eller av penninginrättning vid inbetalning av arbetstagares skatt, icke skulle behöva överlämnas till arbetstagarna utan kunna behållas av arbetsgivarna.

Från arbetsgivarhåll hade i olika sammanhang framställts krav på ersättning för de portokostnader, som arbetsgivarna åsamkades genom att de i stor utsträckning måste till arbetstagare, som slutat sin anställning, eftersända debetsedlar och skattekvitton. Genom att arbetsgivarna enligt de sakkunnigas förslag skulle kunna lämna tillbaka debetsedlarna omedelbart vid slutad anställning syntes kostnader i förevarande avseende icke vidare behöva uppkomma.

De sakkunniga erinrar om att redan med nuvarande bestämmelser ålåg det arbetsgivarna att vid varje avlöningstillfälle genom särskilt kvitto eller på annat lämpligt sätt lämna arbetstagare uppgift om det belopp, som genom skatteavdrag innehållits å lönen. Skyldighet att lämna sådan uppgift förelåg dock ej, om lönen kvitterades å avlöningslista, varå skatteavdraget angivits. Dessa bestämmelser borde fortfarande gälla, dock att om debetsedel

icke överlämnades till arbetsgivaren, särskilt kvitto alltid borde lämnas arbetstagaren om innehållet skattebelopp. Som sådant kvitto borde även godtagas lönebesked — upptagande uppgift jämväl om innehållet skattebelopp — som arbetstagare brukade erhålla vid löneutbetalning. Av dylika kvitton och lönebesked borde bl. a. framgå den tid, under vilken skatteavdrag verkstälts. Hade debetsedel överlämnats till arbetsgivaren, borde debetsedeln vid återlämnandet vara försedd med intyg om sammanlagda beloppet av den skatt, som innehållits enligt debetsedeln, om den tid, under vilken skatteavdrag verkstälts, och om det belopp, som vid tiden för lämnandet av uppgiften inbetalats till postverket eller penninginrättning. Liksom för närvarande borde kvittoblanketter tillhandahållas kostnadsfritt genom statsverkets försorg; närmare föreskrifter borde utfärdas i administrativ ordning. Av arbetsgivare utfärdat intyg om verkställda skatteavdrag torde som regel böra äga vitsord gentemot statsverket, såvitt gällde arbetstagarens rätt att få räkna sig skatteavdragen till godo. Tillgodoräknande borde dock uppenbarligen icke få ske, om uppbördsmyndigheterna kunde styrka, att skatteavdrag icke verkstälts. — Vid inbetalning av skatt medelst skatteanvisning å postanstalt eller i penninginrättning eller till postgirokontorets skatteavdelning borde liksom för närvarande särskilt skattekvitto utfärdas för varje skatteanvisning. Direkt å debetsedeln anbringat kvitto torde för närvarande vara det vanliga vid skatteinbetalning till penninginrättning. Detta förfaringssätt borde naturligtvis även i fortsättningen kunna tillämpas där icke vederbörande begärde särskilt kvitto. Av postverket utfärdat skattekvitto torde böra lämnas separat, varefter det finge bero på den inbetalandes eget bedömande, om kvittot skulle fästas å debetsedeln eller ej.

Å skatt, som inbetalades medelst skatteanvisningar till skatteavdelning vid postkontor i residensstad, syntes däremot icke erforderligt med separata skattekvitton för varje skatteanvisning. Det skulle — med beaktande av det avsevärt ökade arbete, som måste bli en följd av de sakkunnigas förslag — säkerligen bli mycket svårt för skatteavdelningarna att medhinna dylikt kvittoskrivande. Specifik uppgift borde återfinnas i arbetsgivarens räkenskaper om den inbetalda skattens fördelning på olika arbetstagare. Detsamma borde gälla jämväl då skatt inbetalades till centrala skattekontot samtidigt för flera arbetstagare.

Inom kommittén hade övervägts, huruvida icke vid inbetalning till centrala skattekontot å postens kvitto borde angivas numret å den debetsedel, för vilken skatt inbetalades, så att arbetsgivaren icke skulle kunna utnyttja skattekvittot som verifikation för annan arbetstagares skatt. Häremot finge emellertid erinras, att debetsedelsnummer icke alltid angäves å postgirokupongen. Vidare skulle ett dylikt förfaringssätt medföra en alltför stor belastning på postkassorna. Särskilt angivande av debetsedelsnummer borde icke ifrågasättas i detta fall.

I fråga om myndigheternas redovisning av influten skatt m. m. ifrågasätter de sakkunniga icke andra ändringar än sådana som på-

kallades av att skatt kunde inflyta till penninginrättning eller till postverket även under annan tid än under uppbördstermin. För penninginrättningsdel torde det vara tillräckligt om redovisning skedde vid varje uppbördstermins slut av skatt, som influtit sedan senast förflutna uppbördstermin. För skatteredovisningen mellan postverkets olika organ torde det ankomma på generalpoststyrelsen att utfärda bestämmelser.

icke heller i fråga om postverkets medverkan i uppbörsarbetet med kreditering å uppbördskorten av influten skatt m. m. syntes några egentliga ändringar böra vidtagas.

Remissyttrandena. Mot de sakkunnigas förslag beträffande förfallotid för skatt har erinringar gjorts endast i några yttranden.

Sveriges grossistförbund föreslår, att den sista uppbördsterminen framskjutes till slutet av januari. För ett stort antal arbetsgivare vore nämligen den nu tillmätta tidsfristen efter årsskiftet för knapp. Särskilt gällde detta företag, som hade att avdraga skatt för provisionsavlönad personal; provisioner som utginge för kalenderår kunde ej avräknas förrän efter årsskiftet. Förbundet framhåller, att dess förslag skulle medföra icke oväsentliga fördelar även för uppbördsmyndigheterna, enär antalet tilläggsinbetalningar av preliminär skatt komme att minska. För den händelse postverket skulle åsamkas vissa olägenheter genom en förlängd uppbördstermin i januari, borde dessa emellertid ej bli alltför besvärande, om — såsom de sakkunniga föreslagit — arbetsgivare med minst två arbetstagare skulle inbetala innehållen skatt till skatteavdelningen vid postkontor i residensstaden.

Länsstyrelsen i Uppsala län fäster uppmärksamheten på att de sakkunnigas förslag, att tiden för inbetalning till skatteavdelning skulle utsträckas till den 18 i uppbörds månaden med möjlighet för generalpoststyrelsen att medgiva dispens för inbetalning även efter angivna tid, komme att medföra ökat arbete för länsstyrelserna. Det vore anledning förmoda, säger länsstyrelsen, att förslaget i hög grad komme att försvåra avgörandet, om restavgift skulle utgå eller ej. Över huvud taget gällde, att i den mån reglerna för inbetalningstider av skatt gjordes mer eller mindre växlande eller ovissa, denna omständighet återverkade oförmånligt på restavgifternas redovisning.

Länsstyrelsen i Örebro län anser, att det — oavsett om det av de sakkunniga föreslagna kontrollsystemet genomfördes — borde övervägas huruvida icke samtliga arbetsgivare borde medgivas rätt att inleverera innehållen skatt senast den 18 i uppbörds månaden till postens skatteavdelning i residensstaden. Finge icke alla arbetsgivare sådan rätt, komme en mängd inbetalningar att göras till skatteavdelningen från arbetsgivare, som icke vore berättigade därtill.

Generalpoststyrelsen erinrar om att styrelsen i sitt yttrande över de sakkunnigas första betänkande ifrågasatte, om icke den särskilda respittiden borde avskaffas, eftersom genom terminsbeteckningarnas bortfallande från skatteanvisningarna någon mera ingående kontroll av att respitavgift er-

lades i vederbörlig ordning, svårligen kunde åstadkommas. Behölles respittiden, kunde generalpoststyrelsen icke lämna postanstalter m. fl. annan föreskrift än att den mottagande funktionären skulle tillfråga den inbetalande vilken uppbördstermin inbetalningen avsåge; de därvid lämnade uppgifterna komme att godtagas av postverket. Styrelsen anför, att styrelsen icke funnit anledning att frångå nämnda uttalande; styrelsen ansåge sig dock icke böra motsätta sig de sakkunnigas förslag. Vidare framhålles, att ehuru detta icke klart utsades i betänkandet, de sakkunnigas avsikt torde ha varit att sådan skatteinbetalning, som under respittiden inkomme till penninginrättning eller postgirokontorets skatteavdelning, utan vidare skulle anses avse nästkommande uppbördstermin.

Beträffande tillvägagångssättet vid inbetalning av skatt har de sakkunnigas förslag i det stora flertalet yttranden tillstyrkts eller i stort sett lämnats utan erinran. Sålunda anför t. ex. *överståthållar-ämbetet*, att de sakkunnigas förslag uppenbarligen medförde betydande förenklingar av inbetalningsförfarandet. Systemet krävde icke annat än i obetydlig omfattning medverkan från arbetstagarnas sida samt torde underlätta identifiering och kreditering av inflytande belopp.

Några erinringar mot de sakkunnigas förslag avser sättet för *såväl skattskyldigs som arbetsgivares inbetalning av skatt*. Sålunda framhåller *generalpoststyrelsen*, att eftersom skyldighet icke längre skulle föreligga för postfunktionärerna att å debetsedeln fästa kvitto å inbetald skatt, syntes det ej längre nödvändigt att förete debetsedeln vid skatteinbetalning; överlämnades en avriven skatteinvisning utan debetsedel, torde mottagandet knappast kunna vägras. Föreskriften att för den skattskyldige utfärdad debetsedel skulle företes vid inbetalning av skatt å postanstalt eller i penninginrättning, borde sålunda såsom överflödigt utgå. Därjämte anför styrelsen, att utredning för närvarande påginge om lämpligheten av att låta lantbrevbärare och postombud, vilka nu endast förmedlade skatteinbetalningar till postanstalt, själva utfärda kvitto å erlagt belopp. Sagda förhållande syntes dock icke påkalla ändring av bestämmelsen, att inbetalning skulle göras till *fast* postanstalt, enär det torde vara möjligt att i allmänna poststadgan föreskriva, att inbetalning till lantbrevbärare eller postombud skulle likställas med inbetalning till fast postanstalt. Vidare ifrågasätter *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, om icke alla försenade inbetalningar alltjämt borde ske till vederbörande länsstyrelses resp. kronokamrerars postgirokonto och icke såsom föreslagits till det centrala skattekontot, eftersom allmänheten vant sig vid det nuvarande inbetalningssättet och detta visat sig praktiskt. Med försenade inbetalningar avsåge länsstyrelsen dels sådana belopp, beträffande vilka även restavgift skulle inbetalas, och dels sådana inbetalningar av ytterligare preliminär skatt, som finge göras före utgången av april månad året efter uppbördsåret. Dessa inbetalningar vore mycket omfattande. Såsom exempel kunde nämnas, att 4 190 skattebelopp, inkluderande restavgifter, under år 1951 inbetalades till länsstyrelsens postgirokonto. Enligt

de sakkunnigas förslag skulle alla sådana belopp i fortsättningen inbetalas till centrala skattekontot för att sedan av postverket överföras till länsstyrelsens konto. Härtill komme alla för sent inbetalade belopp, beträffande vilka restavgift uttoges senare. Länsstyrelsen hade ej någon sammanställning över antalet av dessa poster; säkerligen vore dock antalet betydande, eftersom för sent erlagda skattebelopp vanligen inbetalades utan restavgift. För alla sådana belopp måste länsstyrelsen, om de inbetalades å centrala skattekontot, göra framställning om att de skulle överföras till länsstyrelsen. Det samma bleve fallet med inbetalningarna av preliminär skatt efter den sista uppbördsterminens utgång fram till den 30 april. Även *länsstyrelsen i Jämtlands län* anser, att nuvarande inbetalningssätt för nämnda försenade inbetalningar borde bibehållas.

Beträffande *skattskyldigs inbetalning av skatt* har i en del yttranden erinringar gjorts mot förslaget, att skattskyldig med debiterad preliminär skatt själv bör å skatteanvisning ange det belopp, som skall inbetalas. För dessa yttranden har redogörelse tidigare lämnats i avsnittet om debitering av olika slags skatt, m. m.

Vidare må nämnas, att *länsstyrelsen i Hallands län* anser, att skattskyldig lämpligen borde beredas möjlighet att efter den sista uppbördsterminens utgång få göra inbetalning av ytterligare preliminär skatt medelst skatteanvisning; postverkets hålkortsmaskiner borde utnyttjas även för sådana och andra krediteringar efter uppbördsårets slut.

Förslaget att *arbetsgivare med minst två anställda* skola vid inbetalning medelst skatteanvisning redovisa innehållen skatt till skatteavdelningen vid postkontor i residensstaden, anser *länsstyrelsen i Norrbottens län* medföra ökat besvär för arbetsgivare med ett fåtal arbetstagare; tillvägagångssättet torde dock bli nödvändigt, om restförteckningarna avskaffades, vilket länsstyrelsen tillstyrkte. Å andra sidan ifrågasätter *länsstyrelsen i Örebro län*, såsom tidigare nämnts, om icke samtliga arbetsgivare borde medgivas rätt att använda detta inbetalningssätt.

Den föreslagna *summariska redovisningen av preliminär skatt* synes *Svenska landstingsförbundet* praktisk; möjlighet att använda detta förfaringsätt borde beredas varje landsting, som i sin tjänst hade mer än 100 anställda, även om dessa sorterade under skilda förvaltningar och institutioner. *Sveriges arbetsgivareförening för hotell och restauranter* samt *Sveriges centrala restaurangaktiebolag* framhåller, att förslaget innebure en avsevärd förbättring av redovisningsförfarandet. En ytterligare välkommen förenkling för stora arbetsgivare vore, om dessa under var och en av de fem första uppbördsterminerna i stället för att betala in exakta skattebeloppet för terminen finge erlagga ett beräknat avrundat belopp. Ett dylikt förfaringsätt torde med fördel även för postverket kunna utsträckas till att omfatta även inbetalningar till centrala skattekontot av skattebelopp, som innehållits för arbetstagare, vilka icke avlämnat debetsedel. I stället för måhända ett tiotal olika inbetalningar från en arbetsgivare avseende en och samma arbets-

tagare skulle postverket i så fall endast erhålla en enda redovisning. Vidare föreslår *länsstyrelsen i Norrbottens län* att även arbetsgivare med färre arbetstagare än 100, förslagsvis arbetsgivare med minst 50 anställda, skulle kunna medgiva tillstånd att tillämpa angivna redovisningssätt.

Riksräkenskapsverket anför, att det föreslagna summariska redovisningssystemet kunde komma att medföra att innehållna belopp icke alltid förlöpande inbetalades i föreskriven ordning. Den för varje uppbördstermin specificerade redovisningen erbjöde i och för sig vissa garantier mot ett sådant förfarande. Riksräkenskapsverket ville emellertid icke motsätta sig förslaget genomförande med hänsyn till de sakkunnigas uttalande att tillstånd till en dylik förenklad skatteredovisning endast borde lämnas sådana arbetsgivare, som hade en välordnad avlöningsbokföring. De möjligheter till ökad kontroll i avseende å större arbetsgivare, som de sakkunnigas förslag innebure, torde i övrigt erbjuda betryggande garantier mot missbruk.

Även *länsstyrelsen i Kalmar län* uttrycker viss tvekan, enär en arbetsgivare kunde missbruka inbetalningssättet för att under större delen av uppbördsåret förskaffa sig en obehörig kredit till väsentliga skattebelopp.

De sakkunnigas förslag till summarisk skatteredovisning *avstyrkes* av *länsstyrelsen i Uppsala län*, enär förslaget skulle försvåra en av länsstyrelsen förordad metod för kontroll av skatteavdrag. Även *länsstyrelsen i Älvsborgs län* och *Föreningen Sveriges kronokamrerare* avstyrker förslaget, därvid båda åberopa i huvudsak samma skäl. Länsstyrelsen yttrar.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget om summarisk skatteredovisning i särskilda fall från arbetsgivare med minst 100 arbetstagare får länsstyrelsen avstyrka, då det strider emot huvudprincipen i källskattesystemet, nämligen att redovisning av innehållna skattebelopp skall ske individuellt. Förslagets genomförande skulle leda till att för ett avsevärt antal skattskyldiga myndigheterna icke skulle få kännedom om storleken av innehållna preliminärskattebelopp förrän efter uppbördsårets utgång. De risker, som äro förbundna med ett förvarande under löpande året hos arbetsgivaren av de anställdas skatteanvisningar, synas länsstyrelsen vara för stora. Vid exempelvis en eldsolycka hos en sådan arbetsgivare, varvid avlöningsbokföringen och skatteanvisningar förstördes, kunde någon redovisning över huvud icke åstadkommas. De lokala skattemyndigheterna måste vidare i och för beslut om jämkning o. d. under uppbördsårets gång ha vetskap om de innehållna beloppens storlek. Det är icke tillfredsställande, att dessa uppgifter icke skulle kunna erhållas på annat håll än hos arbetsgivaren. Det är slutligen diskutabelt, om förslaget över huvud taget skulle komma att medföra någon lättnad i arbetsgivares arbete vid redovisningen. Redan vid nuvarande anordning med redovisning för två månadersperioder ha arbetsgivarna svårigheter att komma till rätta med de olika skatteavdragen. Ett genomförande av förslaget, enligt vilket sex två månadersperioder skulle samtidigt redovisas vid sista uppbördsterminen, skulle komma att medföra ett mångfaldigande av dessa svårigheter.

I några yttranden har erinringar gjorts mot de sakkunnigas förslag att, såvitt gäller preliminär skatt, *terminsbeteckningarna å skatteanvisningarna* skall borttagas för att bl. a. möjliggöra inbetalning av preliminär skatt för arbetstagare, som slutat sin anställning mellan två uppbördsterminer. I and-

ra yttranden åter har ifrågasatts, om icke angivna förslag även borde genomföras beträffande kvarstående skatt och skattebeloppet angivas på skatteanvisningen av den som gjorde inbetalningen. För dessa yttranden har förut redogjorts i avsnittet om debitering av olika slags skatt, m. m.

Förslaget att arbetstagare med bisyssla skall kunna rekvirera *duplettdebetsedel* för redovisning av preliminärskatten å biinkomster anser *härads-skrivaren i Bodens fögderi* överflödigt. Inbetalningen av nämnda skatt borde hellre ske till centrala skattekontot, varvid debetsedelsnummer och övriga identifieringsuppgifter kunde hämtas ur den skattskyldiges skattekort. De lokala skattemyndigheternas arbetsbörda syntes icke böra ytterligare belastas med nämnda rekvisitioner.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län erinrar om de sakkunnigas uttalande, att det vore tekniskt möjligt att förse debetsedeln å preliminär skatt med ett avsevärt större antal skatteanvisningar, varigenom arbetstagaren skulle kunna tillhandahålla alla sina arbetsgivare erforderligt antal anvisningar för redovisning av innehållen skatt; en förutsättning härför syntes dock enligt de sakkunnigas mening vara, att redovisningen skedde med ledning av de skattskyldigas *födelsenummer*. Länsstyrelsen förklarar, att länsstyrelsen hade svårt att följa den tankegång, som låge bakom konstaterandet, att födelsenumret i stället för debetsedelsnumret i detta skede behövde tagas till ledning vid redovisningen av skatt. Hade principen om skatteinbetalningar med skatteanvisningar försedda med debetsedelsnummer en gång godtagits, syntes den böra konsekvent genomföras. Frågan torde då bli på vad sätt nödvändigt antal skatteanvisningar skulle kunna ställas till de olika arbetsgivarnas förfogande. Därefter anföres följande.

Länsstyrelsen har i sitt tidigare yttrande föreslagit, att ytterligare skatteanvisningar skulle kunna erhållas genom att arbetstagarens skattekort, som förutsattes vara försett med fullständigt namn, mantalsskrivningsadress och debetsedelsnummer, insändes till lokala skattemyndigheten, som t. ex. genom gummering eller på annat sätt försåge kortet med ett antal med debetsedelsnummer försedda skatteanvisningar, detta för att slippa utfärda ytterligare duplettdebetsedlar. Även arbetsgivaren skulle å särskild blankett kunna hos lokala skattemyndigheten rekvirera ytterligare skatteanvisningar för sina arbetstagare, om så skulle behövas. I sådana fall kunde lokala skattemyndigheten översända dessa vidhäftade ett duplettskattekort till förhindrande av förväxling av debetsedelsnummer. För arbetstagare med huvudsaklig inkomst av korttidsanställning skulle kunna iordningställas särskilda häften, som i likhet med häftena med indrivningskvitto innehölle dels lös- tagbara blanketter (skatteanvisningar) och dels fasta blanketter (kvitton) med korresponderande text med kopiepapper emellan. Dessa häften skulle vid avlöningens utbetalande av arbetstagaren företes för arbetsgivaren, vilken då utskreve skatteanvisningen, varvid den fasta kvittoblanketten ifyll- des genom kopiering. På detta sätt skulle arbetsgivaren erhålla en skatteanvisning för inbetalning av det innehållna skattebeloppet och arbetstagaren ett kvitto på samma belopp. Lokala skattemyndigheten skulle givetvis förse alla blanketterna med debetsedelsnummer.

Alla dessa åtgärder syfta till att minska antalet inbetalningar å det centrala skattekontot. Någon minskning i länsstyrelsens arbete torde det centrala

skattekontot icke komma att medföra, då identifieringsbesväret med inbetalningar insatta å det ena eller andra kontot kommer att bli lika stort.

Statistiska centralbyrån instämmer i vad de sakkunniga anfört mot att använda födelsenummer i stället för debetsedelsnummer vid skatteredovisningen. Därutöver uttalar centralbyrån, att kostnaderna torde bli betydande, om det vore avsett att alla skattskyldiga skulle erhålla särskilda skatteanvisningar. Sannolikt åsyftades emellertid, att anvisningarna skulle tillhållas på rekvisition. En arbetsform, som innebure att länsbyråerna skulle vid spridda tillfällen för namngivna personer uttaga och avtrycka ett större eller mindre antal plåtar, måste av centralbyrån bestämt avstyrkas. Beträffande födelsenumren finge anmärkas, att dessa hittills fått endast obetydlig användning. På grund därav saknade man för närvarande en mera allmän överblick över i vilken utsträckning felaktiga sådana nummer alltjämt förekomme. Att fel begåtts vid nummersättningen framginge emellertid av de framställningar om rättelse som inkomme till ämbetsverket och av vissa andra erfarenheter. Inom centralbyrån övervägdes nu möjligheterna att åvägabrunga en översyn över beståndet av födelsenummer. Å andra sidan yttrar *Försäkringsanstalterna Folket-Samarbete* att de sakkunnigas argumentering mot att använda födelsenumret vid skatteredovisningen knappast syntes övertygande. Användningen av födelsenumret på detta område skulle innebära en sådan förenkling, att denna fråga syntes böra ytterligare utredas. Även *Sveriges köpmannaförbund* anser, att frågan om underlättande av avlöningsbokföringen och skatteredovisningen för sådana företag, som använde moderna kontorsmaskiner, borde ytterligare undersökas.

Föreningen Sveriges kronokamrerare framhåller, att de *förteckningar med debetsedelsnummer och belopp* som vissa större arbetsgivare vid inbetalning av skatt finge insända i stället för skatteanvisningar, tyvärr icke alltid varit uppgjorda med tillräcklig noggrannhet. En följd av felskrivet debetsedelsnummer bleve felaktig kreditering av två skattskyldiga med allt vad detta innebure av tidsödande felsökning och irritation hos allmänheten. Det vore därför ytterst angeläget att hos dessa arbetsgivare inskräpa vikten av noggrann kollationering mellan debetsedlar och förteckningar. Mindre god noggrannhet i detta avseende hos arbetsgivare med därav orsakat besvär för skattskyldiga och myndigheter borde leda till att redovisning på förteckningar utan skatteanvisningar icke medgäves i det särskilda fallet.

Beträffande de sakkunnigas förslag om skatteinbetalning till *centrala skattekontot* anför *länsstyrelsen i Stockholms län*, att man kunde förmoda att med den begränsning i avdragsskyldigheten, som nu föreslagits, antalet bristfälliga identifieringsuppgifter komme att bli mindre än enligt de sakkunnigas tidigare förslag. Risken för att skatt, som redovisades utan tillgång till debetsedel, icke kunde bokföras på rätt person, borde därför icke överdrivas. Med hänsyn till de uppenbara fördelar förslaget innebure för allmänheten, som därigenom icke såsom hittills behövde efterforska till vilken myndighet skattebelopp skulle inbetalas, tillstyrkte länsstyrelsen det-

samma. Länsstyrelsen förbisåge härvid icke, att förslagets genomförande komme att medföra ökat arbete för myndigheterna. Även *länsstyrelsen i Västernorrlands län* framhåller, att de sakkunnigas förslag komme att medföra en avsevärd ökning av länsstyrelsens kontrollarbete. En utvidgad användning av det centrala skattekontot innebure likväl så påtagliga fördelar, att länsstyrelsen icke ville motsätta sig förslaget. Vidare yttrar *länsstyrelsen i Södermanlands län*, att det föreslagna redovisningsförfarandet — trots därmed förenade identifieringssvårigheter — borde prövas med hänsyn till önskemålet om rimliga arbetslättnader för arbetsgivarna.

I några yttranden anses det tveksamt om de sakkunnigas förslag bör genomföras. Sålunda befarar *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att misstag beträffande inbetalningssättet och bristfälliga uppgifter rörande såväl arbetstagare som arbetsgivare skulle vålla myndigheterna betydande besvär. Det föreläge risk för att de särskilda svårigheter, som uppstode vid övergången till det nya systemet, skulle bli bestående. Vidare ifrågasätter *Tjänstemännens centralorganisation*, om icke de sakkunnigas förslag skulle medföra att antalet oidentifierbara skatteinbetalningar komme att öka ganska kraftigt, med påföljd att den innehållna skatten icke bleve krediterad arbetstagaren i ett större antal fall än för närvarande. Man torde knappast kunna påräkna, säger organisationen, att arbetstagare med korttidsanställning eller bisyssla i någon större utsträckning komme att rekvirera duplettdebetsedel och överlämna den till arbetsgivaren. Möjligen kunde det föreslagna skattekortet medföra, att arbetsgivaren finge de erforderliga uppgifterna. Svårigheterna att lösa denna viktiga fråga skulle minska, om utvidgningen av skatteavdragssystemet begränsades till vissa korttidsanställningar och stadigvarande bisysslor. Även *Föreningen Sveriges landsfiskaler* befarar, att svårigheterna att identifiera de till centrala skattekontot inbetalda beloppen komme att bli synnerligen stora. Härom vittnade de svar, som erhöles vid gjorda reklamationer. Det syntes betänkligt att avsevärda belopp inflöte till detta konto utan möjlighet att senare kreditera beloppen å vederbörande skattskyldigas konton. Den enda möjligheten att lösa detta problem syntes vara att anlita postfunktionärerna för erhållande av fullständiga uppgifter å inbetalningskort. Kunde detta ej ske, ifrågasatte föreningen, om icke centrala skattekontot borde avskaffas.

Statskontoret yttrar, att en avsevärd minskning av antalet svåridentifierade inbetalningsposter borde kunna åstadkommas, därest *arbetsförmedlingarna* finge medverka genom viss upplysningsverksamhet bland arbetstagarna samt tillhandahållande av fullständiga upplysningar om arbetstagares namn, födelsetid och mantalsskrivningsadress. Då en dylik medverkan från arbetsförmedlingsorganens sida framstode som mycket betydelsefull, borde enligt statskontorets mening förefintliga hinder undanröjas för att på förevarande område få till stånd ett samarbete med arbetsförmedlingarna.

Önskvärdheten av arbetsförmedlingarnas medverkan understrykes även av

riksräkenskapsverket, länsstyrelsen i Kalmar län och Tjänstemännens centralorganisation. Å andra sidan framhåller arbetsmarknadsstyrelsen, att ifrågavarande medverkan skulle medföra ett avsevärt merarbete för arbetsförmedlingen och sannolikt få menlig inverkan på de arbetssökandes inställning till densamma. Styrelsen ville uttala sin tillfredsställelse över att de sakkunniga avstått från att framlägga förslag såväl härom som i fråga om utlämnande av uppgifter från arbetsförmedlingshandlingar. Därutöver anför arbetsmarknadsstyrelsen följande.

I yttrande över en från de sakkunniga erhållen särskild promemoria i ämnet har arbetsmarknadsstyrelsen bland annat framhållit angelägenheten av att arbetssökande och arbetsgivare kunna lita på att förmedlingens register och övriga handlingar med uppgifter om enskildas förhållanden undandragas offentligheten. En allt större användning av arbetsförmedlingshandlingarna såsom adressregister för olika myndigheter skulle medföra, att arbetssökande i många fall icke längre skulle anlita den offentliga arbetsförmedlingen. Detta skulle i sin tur försvåra förmedlingens arbete.

Frågan om utlämnande av uppgifter ur arbetsförmedlingshandlingar till myndigheter och tjänstemän i offentlig tjänst har med anledning av i betänkandet omnämnda framställningar från socialstyrelsen dragits under Kungl. Maj:ts prövning. I utlåtande över dessa framställningar den 2 maj 1951 intog styrelsen en restriktiv ståndpunkt i frågan. Med hänsyn till att en viss tveksamhet ansetts råda angående innebörden av ifrågavarande paragraf i 1937 års lag om inskränkningen i rätten att utbekomma allmänna handlingar hemställde emellertid styrelsen hos Kungl. Maj:t om utfärdande av föreskrifter i ämnet, därest det skulle befinnas erforderligt, att utlämnande av uppgifter ur arbetsförmedlingshandlingar till myndigheter sker i större utsträckning än vad styrelsen föreskrivit.

Styrelsen vill även hänvisa till sitt den 22 januari 1952 avgivna utlåtande rörande dessa spørsmål med anledning av vad riksdagens revisorer i sin berättelse 1951 uttalat angående skatteuppbörden m. m. Härvid intog styrelsen i princip samma restriktiva ståndpunkt som tidigare.

I sin berättelse över den år 1951 av dem verkställda granskningen angående statsverket har *riksdagens revisorer* bl. a. redogjort för sina iakttagelser beträffande skatteuppbörden (del I s. 116—122). I redogörelsen yttrar revisorerna bl. a. följande.

Därest, som ifrågasatts, arbetsgivares skyldighet att verkställa skatteavdrag kommer att utsträckas till att regelmässigt omfatta inkomst av bisysslor och av anställning under kortare tid än en vecka torde skattereklamationsskontot komma att belastas i ännu större omfattning än f. n. Speciellt vid korttidsanställningar kan det nämligen befaras att en arbetstagare icke alltid kommer att förete någon debetsedel, varigenom svårigheter vållas för arbetsgivaren att lämna erforderliga uppgifter till ledning för uppbördsmyndigheternas identifiering av inbetalade skattebelopp. För att underlätta uppbördsmyndigheternas möjligheter till korrekt kreditering av inbetalade skattebelopp, vore det därför enligt revisorernas mening av viss betydelse, om hänvändelse i speciella fall finge göras till arbetsförmedlingarna för erhållande av eventuella kompletterande uppgifter, i synnerhet som åtgärder av detta slag enbart skulle vara till gagn för den skattskyldige. Då den nu tillämpade ordningen anses lägga vissa hinder i vägen för ett sådant förfaringssätt, vore det för uppbördsarbetet utan tvivel av stort värde, om en

sådan ändring genomfördes varigenom möjlighet bereddes för arbetsförmedlingarna att tillhandahålla uppbördsmyndigheterna i identifieringssyfte erforderliga uppgifter.

Under hänvisning till vad riksdagens revisorer sålunda anfört, uttalar *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, att det vore nödvändigt, att alla tänkbara möjligheter tillvaratoges för att underlätta identifieringen av inbetalda skattebelopp.

I anledning av de sakkunnigas uttalande att undersökningarna beträffande skatteposter, som på grund av bristfälliga uppgifter å talongerna icke omedelbart kunde identifieras, icke skulle göras omfattande, utan att beloppen snarast borde överföras till skattereklamationskontot i Stockholm, framhåller *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att antalet reklamationssfall i så fall komme att ökas i motsvarande grad. Härtill komme också, att arbetstagarna härigenom i många fall skulle bli lidande genom arbetsgivares försummelse. Det vore nog alltjämt en ganska vanlig företeelse, att en arbetstagare icke hade närmare kännedom om hur mycket som under året dragits i preliminär skatt och alltså icke, då han finge debetsedeln å slutlig skatt, kunde avgöra om han blivit tillgodoräknad all dragen preliminär skatt. Ur denna synpunkt syntes det angeläget att efterforskningsarbetet, som kunde leda till rättelse i sådana fall, icke förenklades alltför mycket. Liknande uttalande göres av *länsstyrelsen i Malmöhus län*.

Föreningen Sveriges kronokamrerare yttrar, att kommunerna hade starkt intresse av att identifieringsarbetet vid skattereklamationskontot bedreves med största energi. Kunde ett skattebelopp härledas till viss person, föranledde detta ofta höjd taxering eller åsättande av taxering, där så icke skett. Därigenom tillfördes givetvis kommunerna ökade skatteinkomster. Det vore därför av största betydelse, att ett effektivt efterforskningsarbete bedreves även sedan ärendet överlämnats till skattereklamationskontot. Vidare uttalar föreningen — efter att ha erinrat om förslaget att belopp som icke kunnat tillgodoräknas skattskyldig skulle efter vissa år tillfalla statsverket — att det torde vara skäligt att den del av dessa belopp, som efter schablonberäkning kunde anses utgöra kommunalskatt, tillgodofördes respektive kommuner. Så borde i varje fall ske i fråga om de kommuner, som hade att vidkännas betydande kostnader för uppbördsarbetet, nämligen städerna med egna uppbördsverk. Då det här gällde icke identifierade poster, kunde lämpligen avsändningsorten avgöra till vilken kommun ett belopp vore att hänföra.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför att rättelse av taxering, sedan ett belopp återförts från skattereklamationskontot för kreditering, med nuvarande bestämmelser i de flesta fall torde vara utesluten, enär tiden för yrkanden av taxeringsintendenten gått till ända. *Länsstyrelsen* fortsätter.

Denna mindre tilltalande konsekvens synes nödvändiggöra att bestämmelser införas till förhindrande av att skattemedel obehörigen fränhändas statsverket till följd av för låga taxeringar. *Länsstyrelsen* föreslår i sådant hänseende att bestämmelse införas i 89 § uppbördsförordningen om att återbetalning av överskjutande preliminär skatt icke må äga rum med mindre

den skattskyldige taxerats med ledning av deklaration och att, om någon, som förut ej deklarerat, i ändamål att vinna återbetalning av sådan skatt önskar avlämna deklaration, denna må avlämnas inom natt och år efter mottagande av debetsedel å slutlig skatt och att taxeringen för sådant fall utan hinder av eljest gällande bestämmelser skyndsamt skall i hela dess vidd omprövas av prövningsnämnden. Om sådan bestämmelse införes, borde måhända i 26 § taxeringsförordningen intagas en erinran därom, att om angelägenheten av att i visst fall avgiva deklaration stadgats i 89 § uppbördsförordningen. Länsstyrelsen önskar framhålla att bestämmelser av nu angiven innebörd skulle vara av allra största värde och avlasta en del av taxeringsintendentens nuvarande orimligt stora arbetsbörda för upprättande av yrkanden om s. k. täcktaxeringar till förhindrande av obehörig återbetalning av överskjutande preliminär skatt och därjämte medföra att återbetalning skedde på rättvisaste möjliga sätt.

Enligt de sakkunnigas förslag skall vid inbetalning till centrala skattekontot, där så kan ske, å inbetalningskortet eller girokortet angivas den skattskyldiges namn, födelsetid och mantalsskrivningsadress samt skatteslag, debetsedels nummer, uppbördsår och uppbördstermin ävensom, då arbetsgivare inbetalar innehållen skatt, dennes namn och adress. *Generalpoststyrelsen* anser nödvändigt, att den skattskyldiges bostadsadress alltid angäves vid inbetalningen. Samtidigt understryker styrelsen de sakkunnigas uttalande, att det ej kunde komma i fråga att ålägga postfunktionärerna att kontrollera uppgifterna å kupongerna till inbetalningskortet.

Sveriges arbetsgivareförening för hotell och restauranter samt *Sveriges centrala restaurangaktiebolag* föreslår, att inbetalning till centrala skattekontot icke skall behöva göras annat än under ordinarie uppbördsterminer.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser, att frågan om att avskaffa *länsstyrelsernas skattepostgirokonton* borde prövas; för överföring till länsstyrelsen av skattebelopp, som influtit till centrala skattekontot, kunde länsstyrelsens vanliga inbetalningskonto utnyttjas.

Beträffande de sakkunnigas förslag i fråga om kvitto å inbetald skatt, som arbetsgivare innehållit å arbetstagaresh löner, yttrar *Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet*, att förslaget syntes vara en konsekvens av att man över huvud taget ej funnit ändamålsenligt att ålägga de skattskyldiga någon medverkan i fråga om kontrollen av arbetsgivarna. De av arbetsgivaren utfärdade kvittona förutsattes också äga vitsord gentemot statsverket; därmed syntes arbetstagaresh behov av verifikationer tillgodosedda. *Tjänstemännens centralorganisation* är med hänsyn till risken för att arbetsgivarna i större utsträckning än för närvarande skulle underlåta att redovisa innehållna skattebelopp, tveksam om förslagets lämplighet. Utvidgades avdragsskyldigheten, ville organisationen emellertid icke motsätta sig förslaget, enär av arbetsgivare lämnad uppgift om innehållen skatt skulle äga vitsord gentemot statsverket och ansvarsbestämmelserna för underlåten skatteredovisning föresloges skärpta. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* hyser en viss oro inför de sakkunnigas förslag; anledning syntes finnas att anlägga, att missbruk av arbetsgivarnas kvitteringsrätt skulle förekomma.

Riksräkenskapsverket yttrar, att verket vore väl medvetet om att den föreslagna ordningen kunde vara ägnad att underlätta klarläggandet av mellanhavandet mellan arbetsgivaren och indrivningsmyndigheten. Det kunde likväl ifrågasättas om icke ett sådant förfarande borde begränsas till större arbetsgivare. På så sätt skulle viss självverkande kontroll gentemot arbetsgivare bevaras i alla de fall, då en sådan kontroll måste anses vara av stor betydelse. Vidare anför *Föreningen Sveriges kronokamrerare* att den värdefulla kontroll, som arbetstagaren genom erhållande av originalkvitton från postverket etc. kunnat utöva gentemot arbetsgivaren, försvunne med de sakkunnigas förslag. Denna kontroll hade helt säkert även varit ägnad att avhålla mindre nogräknade arbetsgivare från att olovligen förfoga över hos anställda innehållen skatt. Med hänsyn till önskvärdheten av att både tillmötesgå arbetsgivarnas berättigade krav på fullgoda verifikationer och att bibehålla arbetstagarkontrollen ansåge sig föreningen böra föreslå att undersökning verkställdes, huruvida icke dubbla kvitton kunde utfärdas.

Generalpoststyrelsen uttalar, att arbetsgivarens kvitto icke syntes böra innehålla uppgift om det skattebelopp, som inbetalats vid tiden för uppgiftens lämnande. Den i detta hänseende föreslagna uppgiftsskyldigheten skulle enligt styrelsens mening ålägga arbetsgivarna ett merarbete, som måste anses mera betungande än olägenheterna av att ifrågavarande uppgift icke lämnades. Å andra sidan anför *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, att om intyget endast behövde utvisa att visst skattebelopp innehållits men icke utsäga något om huruvida beloppet inbetalats, torde mindre nogräknade arbetsgivare — i synnerhet sådana med mindre god ekonomisk ställning — komma att i det längsta uppskjuta skatteinbetalningen med påföljd att det så småningom kunde komma att visa sig, att arbetsgivaren icke kunde uppbringa medel till fullgörande av sin skyldighet i förevarande avseende. Ifrågavarande skatteintyg borde avfattas enligt fastställt formulär och vara vederbörligen underskrivna av behörig person så att ansvar för utfärdande av felaktigt intyg kunde utkrävas.

Föreningen Sveriges kronokamrerare understryker vikten av att lönebesked, som jämväl skulle användas som kvitton å innehållen skatt, innehölle så fullständiga uppgifter om den skattskyldiges namn m. m., att identifieringsarbetet i görligaste mån underlättades.

Försäkringsanstalterna Folket-Samarbete påpekar, att de sakkunnigas skäl mot att medgiva *portoersättning* åt arbetsgivare för av dessa översända debetsedlar — nämligen att arbetsgivarna, sedan de erhållit rätt att själva lämna kvitto å inbetald skatt, kunde lämna tillbaka debetsedlarna omedelbart vid slutad anställning — icke vore tillämpligt på försäkringsanstalter, som fungerade som arbetsgivare för sina livräntetagare. Det syntes sålunda i hög grad skäligt att försäkringsanstalterna erhöle rätt till portofrihet för försändelser av här ifrågavarande slag, vilka för närvarande krävde dubbelt porto. Även *Föreningen skogsarbeten* påtalar de sakkunnigas uttalande i denna fråga. Föreningen anför.

Föreningen kan, då det gäller skogsbrukets arbetstagare, icke dela de sakkunnigas uppfattning, att minskade portokostnader komma att uppstå för arbetsgivarna. Personlig kontakt mellan skogsarbetsgivarnas, flottningsföreningarnas och virkesmättningsföreningarnas avlöningskontor samt vederbörande arbetstagare saknas i de flesta fall på grund av geografiska skäl. Även i fortsättningen lärer sålunda det övervägande antalet debetsedlar komma att återsändas per post. Det synes icke vara oskäligt, att arbetsgivarna, i vart fall inom skogsbrukets ovannämnda verksamhetsgrenar, erhålla ersättning eller hållas skadeslösa för de portokostnader, som härigenom uppstå. Förslagsvis skulle detta kunna lösas på så sätt, att den lokala skattemyndigheten ställer fönsterkuvert med påtryck om tjänstebrevsrätt till förfogande åt de arbetsgivare, vars verksamhetsområde är av sådan storleksordning, att återsändande av debetsedlar per post måste förekomma. Den lokala skattemyndigheten lär ha tillräcklig kännedom om arbetsgivarna för att kunna bedöma, för vilka dylikt behov förefinnes.

Beträffande *postverkets kvitton* å skatt, som inbetalas till centrala skattekontot, framhåller *Svenska exekutionsmännens riksförbund*, att det vore av allra största betydelse ur kontrollsynpunkt, att kvittona även innehölle uppgift om debetsedelsnummer. För närvarande kunde samma kvitto användas för olika personer, vilket givetvis medförde betydande olägenheter och osäkerhet. Därest debetsedelsnummer i undantagsfall skulle saknas, borde i stället namnet utskrivas å kvittot. Den invändningen, att ett angivande av dessa uppgifter å kvittona skulle öka postens arbetsbelastning alltför mycket, kunde för dessa förhållandevis fåtaliga inbetalningar icke tillmätas avgörande betydelse, därest lämnandet av uppgifterna kunde anses innebära en avgjord fördel för skatteuppbördssystemet. Kunde en arbetsuppgift enkelt och med en ringa kostnad åläggas en uppbördsmyndighet, borde det icke finnas anledning av övervältra uppgiften på en annan myndighet. Vidare kunde erinras, att debetsedelsnummer angäves å postkvittot vid inbetalning medelst debetsedel och skatteanvisning; dessutom borde alltid ett kvitto innehålla uppgift om vad beloppet avsåge. Slutligen finge påpekas, att när inbetalning eljest skedde på posten, anmärkning i regel gjordes om blanketten icke blivit vederbörligen ifylld. Även om inbetalningskortet till centrala skattekontot ägnades endast en flyktig granskning, skulle — om personalen dessutom hade bättre begrepp om formerna för skatteinbetalningen — många felaktigheter genast kunna rättas, fel som sedan kanske orsakade timmar och dagar av arbete på annat håll. Jämväl *Tjänstemännens centralorganisation* och *Svenska polisförbundet* anser att postverkets kvitto å skatt, som inbetalades till centrala skattekontot, borde innehålla uppgift å debetsedelsnummer eller namn. *Kronokamreraren i Hälsingborg* föreslår, att kvittona såvitt möjligt förses åtminstone med beteckning för skatteslag och år.

Departementschefen. Av skäl som de sakkunniga anfört kan jag icke förorda någon ändring av nu gällande tider för uppbördsterminerna. I anledning av det av Sveriges grossistförbund uttalade önskemålet att uppbörds-terminen i januari månad borde förläggas till slutet av månaden, må fram-

hållas att en sådan ändring icke skulle få någon större betydelse för de större arbetsgivare, varom här är fråga. Dessa skall nämligen redovisa arbetstagarnas skatt till skatteavdelningen vid postkontor i residensstaden och behöver icke göra skatteinbetalningen förrän den 18 i månaden. Skulle i särskilda fall skatteinbetalningen icke hinna verkställas senast nämnda dag, äger generalpoststyrelsen medgiva uppskov med inbetalningen. En generell förlängning av tiden för inbetalning till skatteavdelning synes lämpligen ej böra ifrågakomma.

Vad de sakkunniga föreslagit beträffande rätten att mot särskild respitavgift inbetala skatt under dagarna närmast efter uppbördsterminens utgång och beträffande storleken av denna avgift, föranleder ej någon erinran från min sida.

Såvitt gäller tillvägagångssättet vid skattskyldigs inbetalning av skatt får jag erinra om min förut uttalade mening att lokal skattemyndighet beträffande skattskyldig med preliminär B-skatt alltjämt bör å skatteanvisningarna angiva det belopp, som förfaller till betalning vid respektive uppbördsterminer. Jag framhöll därvid att inbetalning av ytterligare preliminär skatt skulle kunna ske på så sätt att den skattskyldige under det å skatteanvisningen angivna beloppet antecknade det skattebelopp, han därutöver önskade inbetala, jämte summan av de båda beloppen. För sådan inbetalning skulle även kunna användas de två ytterligare skatteanvisningar, som enligt de sakkunnigas av mig biträdda förslag skulle fogas till debetsedeln å preliminär skatt. Hinder föreläge ej heller för skattskyldig, som kunde erlagga endast en del av den vid uppbördsterminen förfallande skatten, att inbetala delbeloppet med skatteanvisning. Lämpligen borde därvid någon av nyssnämnda extra skatteanvisningar användas.

Såsom generalpoststyrelsen framhållit, lärer skyldighet icke längre böra föreligga att förete debetsedeln vid inbetalning med skatteanvisning å postanstalt eller penninginrättning. Skattelikviden bör således mottagas jämväl då inbetalaren överlämnar en från debetsedeln avskild skatteanvisning. Vidare torde den skattskyldiges postadress alltid böra angivas vid inbetalning av skatt till centrala skattekotot. Det sagda gäller såväl vid skattskyldigs inbetalning av honom påförd skatt som vid arbetsgivares inbetalning av arbetstagares skatt.

I övrigt biträder jag de sakkunnigas förslag i fråga om sättet för skattskyldigs inbetalning av skatt. Jag delar således icke den i ett remissyttrande uttalade meningen, att skatteanvisning borde få användas för inbetalning av ytterligare preliminär skatt efter den sista uppbördsterminen under uppbördsåret. Ej heller kan jag förorda att, såsom i ett par andra remissyttranden ifrågasatts, nyssnämnda inbetalning av preliminär skatt ävensom inbetalning av skatt efter den särskilda respittidens utgång borde göras till vederbörande länsstyrelses respektive kronokamrerars postgirokonto. Även om skäl av teknisk art kan anföras för en sådan anordning, torde denna likväl ej böra ifrågakomma med hänsyn till de väsentliga fördelar för allmän-

heten som följer av de sakkunnigas förslag att alla inbetalningar, vilka ej kan göras med skatteanvisning, skall ske till centrala skattekontot.

I några remissyttranden har vissa erinringar gjorts mot den föreslagna summariska redovisningen av preliminär skatt, som arbetsgivare med minst 100 arbetstagare skulle efter tillstånd av vederbörande länsstyrelse få tillämpa vid de fem första uppbördsterminerna under uppbördsåret. De gjorda invändningarna är enligt min mening ej av sådan bärkraft att de bör hindra åtminstone ett försöksvis genomförande av den föreslagna förenklingen av redovisningsförfarandet för ifrågasvarande större arbetsgivare. Jag vill emellertid understryka angelägenheten av att länsstyrelsen vid prövning av framställning om rätt att använda det summariska redovisningssättet tillser att dylik rätt lämnas allenast sådana arbetsgivare, som uppfyller de av de sakkunniga angivna kvalifikationskraven. Å andra sidan bör icke den summariska redovisningen, såsom i ett par andra remissyttranden ifrågasatts, utsträckas att gälla även inbetalningar till det centrala skattekontot av skattebelopp, avseende arbetstagare som underlåtit att överlämna sin debetsedel till arbetsgivaren. Ej heller kan jag förorda det i dessa yttranden framförda förslaget, att inbetalning under de fem första uppbördsterminerna skulle få göras med avrundade belopp. Även för arbetsgivarens egen kontroll av de innehållna skattededlen torde det vara lämpligt, att åtminstone i anslutning till varje uppbördstermin göra en sådan avstämning av skattededlen att det exakta skattebeloppet kan inlevereras.

Tillstånd till den summariska redovisningen bör lämnas endast arbetsgivare, som från samma redovisningsställe inbetalar skatt för minst 100 arbetstagare. För arbetsgivare, som har arbetsplatser på två eller flera ställen eller för vilka de anställda sorterar under skilda förvaltningar m. m., bör följaktligen icke det totala antalet arbetstagare eller antalet arbetstagare på varje arbetsplats etc. vara avgörande för om tillstånd kan lämnas. Avgörande bör i stället vara antalet anställda, för vilka innehållen skatt redovisas från samma avlöningskontor eller kassaförvaltning.

Enligt de sakkunniga bör preliminär skatt för arbetstagare, som slutat sin anställning mellan två uppbördsterminer, inbetalas med skatteanvisning och icke som för närvarande till centrala skattekontot. I samband härmed framför de sakkunniga tanken på att uppgift skulle å skatteanvisningens baksida lämnas om den inbetalandes namn och adress, så att man även i fortsättningen kunde i efterhand konstatera vem som inbetalt skatten.

Nackdelarna för arbetsgivarna att behöva iakttaga en sådan uppgiftsskyldighet är enligt min mening större än de fördelar som därmed skulle vinnas. Jag anser mig därför ej böra föreslå införandet av en dylik skyldighet.

För att underlätta skatteredovisningen till centrala skattekontot, då skatt för flera arbetstagare skall vid samma tillfälle inbetalas till kontot, bör arbetsgivaren äga att — i stället för att utskriva ett särskilt inbetalnings- eller girokort för varje arbetstagare — inbetala det sammanlagda skattebeloppet med ett enda sådant kort. Därvid förutsättes att arbetsgivaren samtidigt

till kontot insänder en förteckning å arbetstagarnas namn, de redovisade skattebeloppen m. m. Härtill bör användas av postverket tillhandahållna blanketter.

I övrigt ansluter jag mig till vad de sakkunniga föreslagit beträffande tillvägagångssättet vid arbetsgivares inbetalning av arbetstagares skatt.

För arbetsgivarna medför skatteredovisningen minst besvär, om den kan göras med skatteanvisning. Denna redovisningsform underlättar även arbetet för uppbördsmyndigheterna och medför för arbetstagarna större säkerhet att de blir gottskrivna den erlagda skatten. Det är därför angeläget att arbetsgivarna uppmanar arbetstagare, som försummat att överlämna sin debetsedel, att fullgöra sin skyldighet härutinnan. Skulle arbetstagaren likväl icke överlämna debetsedeln, bör han anmodas att uppvisa det skattekort, som kommer att fogas till debetsedeln å preliminär skatt, eller att — om ej heller detta efterkommes — lämna de identifieringsuppgifter, som är erforderliga för att han skall kunna tillgodoräknas den innehållna skatten.

För att arbetsgivarna skall kunna med skatteanvisning redovisa preliminär skatt, som innehållits å inkomst av korttidsanställning, måste arbetstagare med sådana anställningar erhålla erforderligt antal skatteanvisningar. En möjlighet som de sakkunniga berört vore att tillställa de skattskyldiga ett stort antal skatteanvisningar, som normalt skulle räcka flera år. Såsom de sakkunniga framhåller, torde en förutsättning härför vara, att födelsenumren i stället för debetsedelsnumren användes vid redovisningen. En redovisning efter födelsenummer skulle emellertid medföra stora svårigheter att gottskriva de skattskyldiga de inbetalade skattebeloppen. I likhet med de sakkunniga anser jag mig icke kunna förorda angivna förfarande. Annan utväg torde icke stå till buds än att, sedan de åtta vid debetsedeln fogade skatteanvisningarna förbrukats, efter rekvisition tillställa vederbörande skattskyldige ytterligare skatteanvisningar med det för uppbördsåret gällande debetsedelsnumret. Detta bör lämpligen ske genom utfärdande av en eller flera duplettdebetsedlar och icke genom att iordningställa särskilda häften med skatteanvisningar.

Korttidsanställningar anvisas i stor omfattning av den offentliga arbetsförmedlingen. För att nedbringa antalet inbetalningar till centrala skattekontot och underlätta identifieringen av de till detta konto redovisade skattebeloppen bör — utan att detta behöver medföra något men för arbetsförmedlingarnas verksamhet — kunna krävas sådan medverkan från deras sida, att de vid anvisning av arbete framhåller för arbetstagaren att arbetsgivaren är skyldig verkställa skatteavdrag och att större säkerhet föreligger för att den innehållna skatten gottskrives arbetstagaren, om han överlämnar sin debetsedel eller uppvisar sitt skattekort för arbetsgivaren. Det synes som om man emellertid icke borde stanna härvid. Med hänsyn bl. a. till angelägenheten för arbetstagarna att skapa större förutsättningar för att den innehållna skatten tillgodoräknas dem, bör enligt min mening arbetsförmedlingarna vara skyldiga att å anvisningskortet på arbete an-

giva numret å arbetstagarens debetsedel eller, därest denne icke kan förete debetsedel eller skattekort, då han anlitar arbetsförmedlingen, fullständiga uppgifter å namn, födelsetid, postadress och — om upplysning därom kan erhållas — mantalsskrivningsadress. Farhågorna att en sådan uppgiftsskyldighet skulle medföra, att de arbetssökande icke skulle anlita den offentliga arbetsförmedlingen i samma utsträckning som nu, anser jag överdrivna. De arbetssökande torde således rätt snart komma underfund med att skatteavdrag verkställas oberoende av om arbetsförmedlingen anvisat arbetet, samt att det är till arbetstagarens eget bästa som identifieringsuppgifterna efterfrågas. Erforderliga föreskrifter torde få meddelas i administrativ ordning.

I vilken omfattning efterforskningsarbetet skall bedrivas beträffande sådana till centrala skattekontot inbetalade skatteposter, som icke omedelbart kan identifieras, torde få närmare angivas i administrativ ordning. Dessamma gäller frågan om länsstyrelsernas och kronokamrerarnas särskilda skattepostgirokonton skall bibehållas eller ej.

Återföres inbetald preliminär skatt från skattereklamationskontot till vederbörande länsstyrelse (kronokamrerare) i anledning av skattskyldigs anmälan att han vid debitering av slutlig skatt gottskrivits preliminär skatt med för lågt belopp, och befinnes den skattskyldige icke vara taxerad för den mot det återförda skattebeloppet svarande inkomsten, lärer som regel tiden vara försutten för taxeringsintendenten att yrka höjning av den åsatta taxeringen. Däremot kan förutsättningar för eftertaxering föreligga. Det tillägg till 89 § uppbördsförordningen, som ifrågasatts av länsstyrelsen i Gävleborgs län, synes därför icke erforderligt för att komma till rätta med förevarande situation. Det föreslagna tillägget eller en bestämmelse av liknande innebörd skulle emellertid ha sin betydelse för att minska arbetet i samband med den årliga återbetalningen av överskjutande preliminär skatt. Denna fråga torde emellertid få ytterligare övervägas. Jag är följaktligen icke beredd att nu taga slutlig ställning härtill.

Enligt 91 § 2 mom. gällande uppbördsförordning preskriberas det allmännas skattefordran fem år efter utgången av det uppbördsår, under vilket skatten enligt verkställd debitering skolat erläggas. En motsvarande bestämmelse saknas i fråga om preskription av skattskyldigs fordran å för mycket erlagd skatt ävensom å sådan skatt, som på grund av bristfälliga identifieringsuppgifter vid inbetalningen icke kunnat tillgodoräknas honom och till följd därav överförts till skattereklamationskontot. För dessa fordringar gentemot statsverket torde få anses gälla den allmänna preskriptionstid å tio år, varom bestämmelser återfinnes i förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer. De sakkunniga förordar nu en speciell preskriptionsbestämmelse beträffande fordran å medel, som inestår å skattereklamationskontot. Bestämmelsen har föreslagits skola få den avfattningen, att om till centrala skattekontot inbetalt belopp icke kunnat tillgodoräknas skattskyldig före utgången av femte året efter det, då inbetalning skett, beloppet skall tillfalla statsverket.

Den allmänna preskriptionstiden å tio år räknas från fordringens tillkomst. Eftersom det torde vara oklart, när en fordran å medel innestående å skattereklamationskontot uppkommit, är redan av den anledningen en särskild reglering av preskriptionstiden för dessa fordringar önskvärd. En kortare preskriptionstid än tio år skulle underlätta handhavandet av skattereklamationskontot.

Vid bedömande av förevarande fråga måste tillses, att de skattskyldigas intressen ej trädes för när. Därvid måste hänsyn tagas till den preskriptionstid som gäller för statsverkets skattefordringar gentemot de skattskyldiga. Ur denna synpunkt torde en så långtgående minskning av preskriptionstiden, som de sakkunniga förordat, icke obetingat kunna godtagas. Detta belyses av följande exempel.

Påföres skattskyldig vid debiteringen av slutlig skatt enligt 1953 års taxering kvarstående skatt att betalas under uppbördsterminerna i mars och maj år 1954 och erlägges icke skatten, preskriberas statsverkets fordran först den 1 mars 1960 (fem år efter utgången av uppbördsåret den 1 mars 1954—den 28 februari 1955) eller således över sju år efter utgången av det år (år 1952), då den skattskyldige uppbar de inkomster varå skatten belöper. Preliminär skatt, som för dessa inkomster inbetalats under år 1952 till centrala skattekontot och därifrån överförts till skattereklamationskontot, skulle emellertid den skattskyldige enligt de sakkunnigas förslag äga återfå endast om han gör fordringen gällande före den 1 januari 1958. Beror den kvarstående skatten på att den skattskyldige av föreliggande identifieringssvårigheter icke kunnat gottskrivas preliminär skatt, som innestår å skattereklamationskontot, skulle alltså med den föreslagna preskriptionsregeln i vissa fall kunna inträffa, att den skattskyldige icke skulle få tillgodoräkna sig nämnda preliminära skatt vid indrivning av den resterande kvarstående skatten, t. ex. om den skattskyldige före indrivningen icke observerat anledningen till att han påförts kvarstående skatt och han nås med indrivningsåtgärder först den 1 januari 1958 eller senare men före den 1 mars 1960.

Med hänsyn härtill förordar jag, att den särskilda preskriptionsbestämelsen gives det innehållet, att om skattskyldig, som ej tillgodoförts till centrala skattekontot inbetalt belopp, icke gör anspråk på detta inom sju år efter utgången av det uppbördsår, under vilket inbetalningen skedde, beloppet i fråga skall tillfalla statsverket.

Jag kan icke dela den av Föreningen Sveriges kronokamrerare framförda meningen, att en viss del av de skattebelopp, som innestår å skattereklamationskontot, skulle efter preskriptionstidens utgång tillgodoföras respektive kommuner, därvid avsändningsorten skulle vara avgörande för fördelningen mellan kommunerna. Kommunernas eventuella rätt till viss del av ifrågavarande belopp skulle helt bygga på förutsättningen, att de mot skattebeloppen svarande inkomsterna undgått taxering. Även om så vore fallet, något som i och för sig icke kan utan vidare förutsättas, talar mot den ifrågasatta fördelningen dels det merarbete och de kostnader som därav föl-

jer, dels ock att det belopp, som varje kommun skulle erhålla, skulle bli förhållandevis ringa. Vidare förtjänar framhållas, att kommunerna erhåller den debiterade kommunalskatten ograverad; staten står med andra ord hela risken för den enskildes bristande skattebetalning. Den vinst som härigenom beredes kommunerna på statsverkets bekostnad torde vida överstiga den del av förevarande skattebelopp, som skulle kunna anses motsvara ej debiterad kommunalskatt.

Jag biträder vad de sakkunniga föreslagit i fråga om utfärdande av kvitto å erlagd skatt. I arbetsgivares intyg om innehållen skatt torde dock icke böra lämnas uppgift om de skattebelopp, som inbetalats till postverket eller penninginrättning. Vidare torde de föreslagna bestämmelserna böra kompletteras med en föreskrift, att arbetsgivarens namn eller firmanamn alltid skall framgå av kvittot och att kvittot skall undertecknas eller signeras av honom eller någon hos honom anställd.

Vissa bestämmelser om skyldighet för arbetsgivare att utfärda kvitto å innehållen skatt finnes för närvarande intagna i tillämpningskungörelsen till uppbördsförordningen. I 16 § nämnda kungörelse stadgas således, att arbetsgivare skall vid varje avlöningstillfälle genom särskilt kvitto eller på annat lämpligt sätt lämna arbetstagare uppgift om det belopp, som genom skatteavdrag innehållits å lönen. Skyldighet att lämna sådan uppgift föreligger dock icke, om lönen kvitteras å avlöningslista varå skatteavdraget angivits.

Angivna bestämmelser i tillämpningskungörelsen synes böra överföras till uppbördsförordningen och samordnas med de nu föreslagna föreskrifterna om utfärdande av kvitto.

I ett par remissyttranden har yrkats portofrihet eller portoersättning för försändelser, vari arbetsgivare återställer arbetstagares debetsedel till denne. Jag har icke ansett mig kunna tillmötesgå dessa önskemål.

XII. Indrivning av skatt.

I 65, 67—69, 71—74, 77, 78, 80 och 83—88 §§ uppbördsförordningen, som i de sakkunnigas förslag till ny uppbördsförordning motsvaras av 67, 69—71, 73—76, 79, 80, 82 och 85—89 §§, meddelas bl. a. föreskrifter om hur restlängd skall upprättas, när och till vilka myndigheter restlängd skall översändas, hur restlängd i vissa avseenden skall kompletteras, vilka indrivningsåtgärder utmätningsman skall vidtaga, exekutionsbiträdes befogenheter m. m. vid indrivningen, utfärdande av kravskrivelser, handräckning hos annan utmätningsman för uttagande av skatt, redovisning av restförd skatt, utfärdande av indrivningskvitto, skyldighet för kronokamrerare att granska vissa hindersbevis m. m., när och hur skatt skall anmälas för avkortning och avskrivning, när länsstyrelse skall meddela beslut om avkortning och avskrivning m. m., förfarandet då tillgång för gäldande av avskriven skatt

uppdagas samt upprättande av balanslängd. Beträffande det närmare innehållet av dessa bestämmelser torde få hänvisas till författningstexten.

Erforderliga föreskrifter i nu angivna hänseenden synes mig lämpligen icke böra intagas i uppbördsförordningen utan i stället meddelas i administrativ ordning. Därigenom vinnes, förutom att man slipper tynga uppbördsförordningen med föreskrifter av i huvudsak teknisk natur, att av vunna erfarenheter betingade ändringar i föreskrifterna snabbare kan genomföras. Jag avser därför att förorda, att 65 § (67 § enligt författningsförslaget) andra, tredje och fjärde styckena skall ersättas av en bestämmelse att skatteavdelning vid postkontor eller, såvitt gäller skattskyldiga i stad och Kungl. Maj:t ej annorlunda förordnat, den lokala skattemyndigheten i staden skall anteckna inbetald skatt å uppbördskort och upprätta restlängd i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, att i stället för föreskrifterna i 69 § (71 § enligt författningsförslaget) skall stadgas att det åligger vederbörande utmätningsman eller, efter dennes uppdrag, utmätningsmannen underställt exekutionsbiträde att enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser verkställa indrivning av skatt och för sådant ändamål, i den utsträckning detta är medgivet, förrätta utmätning eller bevilja införsel, att stadgandena i 78 § (80 § i författningsförslaget) skall ersättas med en fullmakt för Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om utfärdande av indrivningskvitto, samt att bestämmelserna i övriga, förut omnämnda paragrafer skall utgå ur uppbördsförordningen med undantag av bestämmelserna i 85 § första stycket första punkten och 87 § 1 mom. första stycket första punkten (87 § första stycket första punkten och 88 § första stycket första punkten i författningsförslaget).

Vidare får jag här omnämna, att de sakkunniga framlagt förslag om befogenhet för exekutionsbiträde att meddela införsel för skatt, något som förutsätter ändring i införsellagen. Jag avser att anmäla detta spörsmål i statsrådet vid ett senare tillfälle.

Jag kommer sålunda att här behandla endast huvudlinjerna för indrivnings- och redovisningsförfarandet ävensom vissa frågor om indrivning m. m. i stad med egen uppbördsförvaltning, uttagande av arbetstagares skatt för vilken arbetsgivaren är ansvarig, indrivningsmyndighets rätt att ta del av självdeklarationer och arbetsförmedlingshandlingar, krav beträffande skattskyldig som vistas utom riket, ansökan att skattskyldig skall försättas i konkurs för ogulden skatt, förutsättningarna för avkortning och avskrivning av skatt samt skyldighet att erlagga restavgift, m. m.

Gällande bestämmelser. För närvarande är indrivningen och redovisningen av restförd skatt i stora drag så anordnad, att länsstyrelsen till indrivning beordrar hela det restförda beloppet, mottager redovisning, övervakar indrivningsarbetet och beslutar om konkursåtgärder, avkortning och avskrivning m. m. Med anlitande av exekutionsbiträden svarar utmätningsmannen för indrivningen och redovisningen.

I stad med egen uppbördsförvaltning gäller vissa särskilda regler be-

träffande restindrivningen. Sålunda skall kronokamreraren översända restlängden till utmätningsmannen för indrivning av de restförda beloppen samt pröva, om konkursansökan skall ingivas. Även i fråga om redovisningen av restförd skatt gäller andra regler för ifrågavarande städer än för riket i övrigt. Utmätningssmannen i sådan stad skall sålunda avgiva redovisning till kronokamreraren, som sedan i sin tur redovisar till länsstyrelsen. Vidare skall anmälan av skatt till avkortning eller avskrivning ävensom balanslängd m. m. överlämnas av utmätningsmannen till kronokamreraren, som har att efter granskning av handlingarna översända desamma till länsstyrelsen tillika med bevis om granskningen.

I stad med egen uppbördsförvaltning är kronokamreraren ansvarig för indrivningens och redovisningens behöriga verkställande. I annan stad likasom på landet ansvarar vederbörande utmätningsman för indrivning eller befordrande till avkortning eller avskrivning av ogulden skatt. Underlåter kronokamrerare eller utmätningsman i fögderistad eller på landet att inom föreskriven tid fullgöra vad på honom ankommer enligt uppbördsförordningen, skall länsstyrelsen då sådant blir känt omedelbart vidtaga de åtgärder, vartill förhållandena kan föranleda. Gör utmätningsman i stad med egen uppbördsförvaltning sig skyldig till dylik underlåtenhet, skall kronokamreraren förfara på sätt nyss nämnts.

Vistas den skattskyldige å känd ort utom riket, skall utmätningsmannen, om det restförda beloppet överstiger 50 kr., anmäla detta hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen föranstaltar om krav genom svensk beskickning eller svenskt konsulat. Föreligger avtal mellan Sverige och främmande stat om handräckning för uttagande av skatt, skall utmätningsmannen vidtaga de åtgärder, som enligt avtalet ankommer på honom.

Finner länsstyrelsen eller, i stad med egen uppbördsförvaltning, kronokamreraren sådana omständigheter föreligga att skattskyldig eller arbetsgivare, som är ansvarig för arbetstagares skatt, bör försättas i konkurs här i riket för utfående av skatt, skall länsstyrelsen eller kronokamreraren förordna, att framställning därom skall göras. Understiger skattebelopp för vilket den skattskyldige eller arbetsgivaren häftar 100 kr., må dock sådan framställning ej ske, med mindre i det föreliggande fallet synnerliga skäl därtill är.

Beslut om avkortning och avskrivning av skatt meddelas av länsstyrelsen. Till avkortning hänföres endast sådana fall, då ett skattebelopp avföres ur räkenskaperna på grund av att någon fordran å beloppet icke längre föreligger. Avskrivning avser de fall, då ett skattebelopp av annan anledning avföres ur räkenskaperna. Till följd härav skall avskrivning och icke avkortning äga rum, då den skattskyldige saknar utmätningsbara tillgångar till skattens gäldande och införsel ej kan verkställas. Avkortning medför den rättsverkan, att åtgärder för skattens indrivning icke vidare kan äga rum. Har avskrivning skett, kvarstår däremot vederbörandes betalningsskyldighet.

Å skatt, som icke erlagts i vederbörlig ordning under uppbördstermin el-

ler den därpå följande särskilda respittiden, skall restavgift erläggas med 4 öre för varje hel krona av den icke erlagda skattens slutsumma, dock ej mindre än 25 öre. Restavgift kan uttagas exekutivt utan särskilt bemyndigande.

Tidigare förslag m. m. Förslag till förenkling av indrivningsverksamheten har framlagts av *statens organisationsnämnd* i en promemoria den 20 april 1950. Däri förordas, förutom en omläggning av länsstyrelsernas debiteringsbokföring samt utmätningsmännens och exekutionsbiträdenas bokföring och redovisning av restförda medel m. m., att försök skall verkställas att med ett hektograferingsoriginal till restlängd framställa restlängd i två exemplar, indrivningskort i två exemplar och en kravskrivelse. Kravskrivelserna, som avses skola avsändas av länsstyrelsen, skall antingen innehålla anmaning till den skattskyldige att inbetala det restförda beloppet till länsstyrelsen eller också anmaning till den skattskyldige att inbetala det restförda beloppet till vederbörande utmätningsman. I förstnämnda fall kan indrivningshandlingarna överlämnas till utmätningsmannen först sedan den i kravskrivelserna angivna tidsfristen för inbetalning utlöpt. Till utmätningsmannen skall översändas ett exemplar av restlängden och båda exemplaren av indrivningskortet. Utmätningsmannen skall behålla restlängden och det ena exemplaret av indrivningskortet samt tillställa vederbörande exekutionsbiträde det andra exemplaret av indrivningskortet. Såväl utmätningsman som exekutionsbiträde erhåller härigenom ett kortregister över restförda skattskyldiga.

Enligt 95 och 97 §§ uppbördsförordningen må belopp, för vilket arbetsgivare blivit ansvarig på grund av att han underlåtit att verkställa föreskrivet skatteavdrag eller verkställt sådant avdrag men underlåtit att redovisa innehållet belopp, uttagas hos arbetsgivaren »i samma ordning som stadgas i fråga om indrivning av skatt». Motsvarande gäller enligt 96 § beträffande arbetstagares skatt, som arbetsgivare icke innehållit men sedermera betalt och som arbetsgivaren på grund därav äger utfå av arbetstagaren. Hos *centrala uppbördsnämnden* har fråga förevarit, om sådant belopp kunde uttagas genom införsel. Nämnden har såsom svar åberopat följande av *riksräkenskapsverket* avgivna yttrande:

Uttrycket »i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt» torde innebära, att beloppet i fråga kan uttagas utan föregående dom eller utslag. Om därvid såsom tvångsmedel kan tillgripas införsel beror på om villkoren i införsellagen kunna anses uppfyllda. Enligt bestämmelserna i 21 § nämnda lag kan införsel meddelas om någon häftar för »oguldna debiterade utskylder eller allmänna avgifter». Härmed torde hava avsetts allenast en löntagares egna utskylder. Då införsellagen enligt sakens natur bör tolkas restriktivt, torde författningsenligt stöd för att tillämpa införselinstitutet mot en försumlig arbetsgivare icke kunna åberopas. Vad därefter beträffar en arbetsgivares regressanspråk mot en arbetstagare torde man över huvud taget ej kunna tala om att någon häftar för oguldna utskylder. Med hänsyn till det anförda är riksräkenskapsverket för sin del närmast benäget att besvara de framställda frågorna nekande.

Fråga har även uppkommit om indrivningsmyndighets möjlighet att erhålla uppgifter ur skattskyldigs självdeklaration eller ur arbetsförmedlingshandlingarna.

I skrivelse den 17 februari 1950 till länsstyrelsen i Uppsala län har *justitiekanslersämbetet* framhållit, att frågan huruvida utlämnande till utmättningsman av restförd skattskyldigs självdeklaration vore tillåtet enligt 56 § taxeringsförordningen berodde på tolkningen av föreskriften i 1 mom. tredje stycket nämnda paragraf, att självdeklaration skulle tillhandahållas de ämbets- och tjänstemän, vilka i och för sin befattning borde erhålla del därav. Förarbetena syntes närmast tyda på att man haft i tankarna ämbets- och tjänstemän, vilka, även om de ej toge befattning med taxering, likväl sysslade med hithörande ärenden; före år 1910 var rätten att utfå självdeklaration begränsad till ämbets- och tjänstemän, som i och för sin befattning »med taxering» borde erhålla del därav. Å andra sidan hade polis- och åklagarmyndighet i praxis tillerkänts rätt att utfå självdeklarationer (RÅ 1940 s. 174). Men det förefölle rimligt att anse, att det intresse som betingade denna rätt vore starkare än det enbart fiskaliska, varom här vore fråga. Även om det ur skilda synpunkter vore tilltalande, att en utmättningsman för att ernå ett materiellt riktigt resultat finge tillgång till en restskyldigs självdeklaration, syntes det dock kunna antagas, att meningen icke varit att enbart av fiskaliska grunder eftergiva det sekretesskydd för deklarationer, vid vilket synbarligen så stor vikt hade lagts.

Frågan om länsstyrelses rätt att utbekomma en skattskyldigs deklaration för att vara tillgänglig vid länsstyrelsens prövning, om den skattskyldige borde försättas i konkurs, föranledde enligt justitiekanslerns mening väl i högre grad än beträffande utmättningsmän tvekan, huruvida sekretessskyddet för självdeklarationer verkligen kunde anses trätt för nära, om dessa utlämnades, men frågan syntes dock böra principiellt bedömas på samma sätt.

I cirkulärskrivelse den 11 maj 1950 till samtliga länsarbetsnämnder har *arbetsmarknadsstyrelsen* utfärdat föreskrifter angående utlämnande av uppgifter ur arbetsförmedlingsmaterialet. I dessa föreskrifter har bl. a. uttalats, att uppgifter ur arbetsförmedlingsmaterialet i allmänhet icke finge utlämnas till offentlig myndighet på andra grunder än dem, som gällde för allmänheten. Polismyndigheter och taxeringsmyndigheter, nykterhetsnämnder, barnavårdsmän etc. hade icke rätt att utan vidare få uppgifter om av arbetssökande till förmedlingen uppgivna bostadsadresser o. s. v. I cirkulär den 28 augusti 1950 har styrelsen anmodat länsarbetsnämnderna att inhämta arbetsmarknadsstyrelsens mening i sådana fall, då nämnden vore tveksam, huruvida utlämnande till offentlig myndighet eller enskild person borde ske. Arbetsmarknadsstyrelsen har uppgivit, att sådana förfrågningar i ett tämligen stort antal fall gjorts hos styrelsen och att styrelsen därvid i samtliga fall intagit en restriktiv hållning.

Genom två framställningar från socialstyrelsen har frågan om utlämnande av uppgifter från arbetsförmedlingshandlingarna till myndigheter och

tjänstemän i offentlig tjänst dragits under Kungl. Maj:ts prövning. I utlå-
tande däröver den 2 maj 1951 har arbetsmarknadsstyrelsen bl. a. anfört:

Styrelsens ställningstagande har grundats på följande omständigheter. Bestämmelserna i 1937 års lag om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar reglera icke frågan, i vilken utsträckning handlingar skola tillhandahållas annan myndighet eller den, som eljest för tjänst eller allmänt uppdrag önskar erhålla del därav. Utlämnandet av uppgifter ur arbetsförmedlingshandlingarna till andra myndigheter blir därför beroende av i vilken mån arbetsmarknadsmyndighetens allmänna intresse av att icke utlämna uppgift är starkare än den andra myndighetens intresse att få uppgiften. Enligt styrelsens uppfattning är det av stor betydelse att icke blott arbetsgivare och arbetstagare utan också arbetsförmedlingen skyddas. Om arbetsförmedlingshandlingarna i allt mer ökad omfattning användas såsom ett adressregister, skulle detta troligen medföra, att arbetssökande i många fall skulle mista sitt förtroende för den offentliga arbetsförmedlingen och icke längre anlita densamma. Detta skulle i sin tur försvåra arbetsförmedlingens arbete för bästa möjliga utnyttjande av arbetskraften. Styrelsen har med hänsyn härtill ansett det vara av vikt, att uppgifter från arbetsförmedlingshandlingarna utlämnas endast i undantagsfall, och har icke lämnat andra generella medgivanden om utlämnande till andra myndigheter än de som angivits i ovan omförmälda cirkulär av den 28 augusti 1950. Styrelsen anser sig ha ett visst stöd för sin uppfattning, att arbetsförmedlingshandling icke får utlämnas, därest detta skulle kunna lända arbetsförmedlingen såsom sådan till men, i de uttalanden som gjorts av föredragande departementschefen i prop. nr 140/1936 sid. 111. Departementschefen, statsrådet Schlyter, åberopade däri ett yttrande från de sakkunniga, som tillkallats för utredning av frågan om allmänna handlingars offentlighet. De sakkunniga hade i sitt betänkande förklarat sig anse det angeläget, att sekretess ej infördes i vidare mån än som påkallades *med hänsyn till förmedlingsverksamhetens intressen* eller till den skada, som kunde drabba arbetsgivare eller arbetssökande. En sekretess av sådan omfattning förklarade sig departementschefen anse motiverad.

En viss tveksamhet har emellertid med hänsyn till lagtextens avfattning ansetts råda angående innebörden av den ifrågavarande paragrafen i sekretesslagen. Möjligt är sålunda, att paragrafen bör tolkas så, att frågan huruvida arbetsförmedlingen såsom sådan skulle lida men av handlingars utlämnande icke har betydelse ur sekretessynpunkt. Om så skulle vara förhållandet, synes det dock styrelsen angeläget, att lagbestämmelserna omformas på sådant sätt, att ett dylikt skydd erhålles.

Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att arbetsmarknadsverket med nuvarande organisation icke har möjlighet att i någon större utsträckning tillhandagå myndigheter med upplysningar av nu ifrågavarande art, därest Kungl. Maj:t skulle finna lämpligt att upplysningar utan restriktioner lämnas myndigheterna. Framställningar om utlämnande av uppgifter ur arbetsförmedlingshandlingar kunna förväntas komma att begäras av ett mycket stort antal statliga och kommunala myndigheter och tjänstemän.

I fråga om restavgiften har *statens organisationsnämnd* framhållit, att kostnaderna för indrivning av enbart sådan avgift säkerligen oftast överstege de tämligen obetydliga intäkter, varom här i regel kunde bli fråga. Det vore således, i vart fall om restavgiften icke belöpte sig till mer än 5 kr., mest ekonomiskt att låta bero vid det resultat, som kunde ernås genom kravskri-

velse till den skattskyldige. Samma synpunkter kunde anläggas i fråga om restfördä och andra medel, som icke uppginge till högre belopp än 5 kr.

Vidare har *riksräkenskapsverket* i en i september 1948 upprättad promemoria angående vissa spörsmål om restavgift m. m. enligt uppbördsförordningen anförst, att i de fall, där kostnaderna för fastställelse av restavgift, för särskild indrivning av sådan avgift eller för undersökning, huruvida restavgift skulle uttagas o. s. v., icke stode i skäligt förhållande till det belopp, varom fråga vore eller kunde beräknas vara fråga, mötte från riksräkenskapsverkets sida icke hinder, att åtgärderna underlåtes. I den mån restavgiften understeg eller beräknades understiga 2 kr. borde som regel de berörda åtgärderna för avgiftens uttagande icke vidtagas, därest icke länsstyrelsen eller den lokala skattemyndigheten i stad med egen uppbördsförvaltning i det enskilda fallet skulle finna särskilda skäl föreligga för avgiftens uttagande, t. ex. uppenbar tredska o. d.

I samma promemoria har riksräkenskapsverket framhållit, att fall kunde uppkomma, där sådana särskilda omständigheter förelåge att uttagande av restavgift över huvud taget icke borde komma i fråga, t. ex. då för viss uppbördstermin debiterat belopp kommit att av den lokala skattemyndigheten angivas å annan skatteanvisning än som bort ske, då fel skatteanvisning avrivits å postanstalt eller då annat uppbördsorgan begått något fel, då skattskyldig oaktat framställning därom icke erhållit debetsedel i så god tid att det varit möjligt att inbetala förfallet skattebelopp i rätt tid, o. s. v. Med hänsyn till riksräkenskapsverkets granskande verksamhet borde — särskilt i fall då restavgiftsbelopp överstege 50 kr. — uttalande under hand eller skriftligen inhämtas hos riksräkenskapsverket. Därigenom befrämjades en önskvärd likformighet i tillämpningen.

Riksdagens revisorer har i sin berättelse över den år 1949 av dem verkställda granskningen angående statsverket bl. a. redogjort för sina iakttagelser beträffande skatteuppbörden (Del I, s. 171—175). I redogörelsen har bl. a. framhållits, att sedan det av Kungl. Maj:t den 14 december 1917 utfärdade uppbördsreglementet den 1 januari 1947 ersatts med den av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda uppbördsförordningen, Kungl. Maj:t icke längre ägde medgiva befrielse från skyldighet att erlägga efter nyssnämnda tidpunkt påförda restavgifter. Enligt vad revisorerna inhämtat, hade allt sedan uppbördsförordningens ikraftträdande ett antal ansökningar om sådan befrielse ingivits till Kungl. Maj:t, i vilka åberopats särskilda omständigheter för att befrielse rimligen bort medgivas. Med hänsyn härtill syntes det revisorerna angeläget, att Kungl. Maj:t, så snart ske kunde, bemyndigades att medgiva befrielse från erläggande av restavgift, när särskilda skäl därtill förelåge. I anledning av vad revisorerna sålunda uttalat, anförde *statsutskottet* (utlåtande nr 177/1950, s. 33, 34), att av vissa under hand inhämtade speciella upplysningar jämväl utskottet bibragts den uppfattningen, att en smidigare form för handläggningen lämpligen borde komma till stånd. Då emellertid denna fråga syntes vara av karaktär att böra närmare prövas i samband med pågående översyn av gällande uppbördssystem, inskränkte sig utskottet till att omförmåla för riksdagen vad i ärendet förekommit.

De sakkunniga. Beträffande indrivningsförfarandet framhåller de sakkunniga, att utmätningmännens och exekutionsbiträdenas orts- och personkännedom för närvarande kunde utnyttjas på ett tidigt stadium. Omedelbart påkallade exekutiva åtgärder, t. ex. utmätning eller konkursåtgärder i fråga om rörelseidkare med stora restantier, kunde vidtagas utan större omgång varjämte handräckningsförfarandet kunde igångsättas relativt snabbt. Skulle indrivningsförfarandet påbörjas hos länsstyrelsen, komme indrivningen genom utmätningmän och exekutionsbiträden att avsevärt försenas och indrivningsresultatet sannolikt att försämrast. En sådan ändring av indrivningsförfarandet kunde därför icke förordas.

Vidare uttalas, att skäl kunde anföras för att länsstyrelsen borde överlämna indrivningshandlingarna direkt till vederbörande exekutionsbiträde, som i så fall skulle redovisa direkt till länsstyrelsen. Ett sådant system måste dock ur åtskilliga synpunkter väcka betänkligheter. Det måste sålunda befaras, att omedelbart påkallade exekutiva åtgärder av svårbedömd natur kunde komma att försummas. Ej heller kunde det vara lämpligt att ha olikartad handläggning av exekutionen i enskilda mål, å ena sidan, och i skatteärenden m. m., å andra sidan. Vidare skulle den angivna omläggningen av restindrivningen försvåra tillsynen och kontrollen av indrivningen samt troligen medföra ökade kostnader. Såvitt gällde landsbygden torde för övrigt en sådan omläggning icke kunna genomföras, så länge nuvarande förenig av skatteindrivning och polisverksamhet på landsbygden bestode.

Även andra ändringar av grunddragen för indrivningsförfarandet hade ifrågasatts. De sakkunniga hade emellertid funnit, att det nuvarande systemet i princip borde bibehållas. Inom ramen för detta system borde möjliga förenklingar genomföras samt åtgärder vidtagas för att i största möjliga utsträckning befria exekutionsbiträdena från kontorsmässigt arbete.

I fråga om stad med egen uppbördsförvaltning borde enligt de sakkunnigas mening den lokala skattemyndigheten i staden, vilken myndighet hade att svara för kreditering av influten skatt, alltjämt mottaga redovisning av medel, som beordrats till indrivning. Skulle dessa arbetsuppgifter (d. v. s. krediteringen och redovisningsgranskningen) läggas på skilda myndigheter, komme arbetet för den myndighet, som handhade krediteringen, att i åtskilliga hänseenden försvåras. Så länge kronokamreraren ansvarade för kreditering av skatt inom staden, borde därför utmätningssmannen i staden avgiva redovisning till kronokamreraren.

Det borde också påpekas, att bestämmelsen om att utmätningssman i stad med egen uppbördsförvaltning skulle redovisa till indrivning beordrade medel till kronokamreraren sammanhänge med de särskilda regler, som gällde för organisationen av rättsväsende och uppbördsförvaltning i sådan stad. Ursprungligen skedde redovisningen till magistraten. Frågan sammanhänge således med spørsmålet om städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten. Det syntes knappast lämpligt att ändring av dessa bestämmelser övervägdes, förrän nämnda spørsmål reglerades. Framhållas

finge, att om redovisningsförfarandet förenklades på sätt de sakkunniga föreslagit, kostnadsfrågan måste bli av begränsad betydelse.

Vidare anför de sakkunniga, att den omständigheten att stadsfogde i stad med egen uppbördsförvaltning skulle avgiva redovisning till kronokamreren i staden, icke kunde anses innebära, att stadsfogden stode i subordinationförhållande till kronokamreren. Bestämmelsen i nuvarande 94 § 1 mom. uppbördsförordningen, att kronokamreren vore ansvarig för indrivningens och redovisningens behöriga verkställande, torde ha tillkommit i samband med att magistraterna befriades från ansvaret för kronouppbörden. De sakkunniga förordade, att nämnda bestämmelse såsom betydelselös skulle utgå och att utmätningsman i stad — i likhet med vad som gällde utmätningsman på landet — ensam skulle ansvara för indrivning och redovisning av restantierna.

I fråga om tvångsmedel vid indrivningen, m. m., framhåller de sakkunniga, att önskemål uttalats om ändrad lagstiftning för att förhindra missbruk av boskillnad eller bodelning mellan äkta makar i syfte att undkomma skatt och för att möjliggöra införsel för skatt i fiskares tillgodohavanden för försåld fisk. Dessa och andra liknande frågor borde enligt de sakkunnigas mening prövas i annat sammanhang.

Vidare erinrar de sakkunniga om att vad i utsökningslagen vore stadgat om klagan i fråga om utmätningsmans förfarande, i tillämpliga delar gällde beträffande införsel. Besvär över exekutionsbiträdes eller utmätningsmans beslut rörande införsel skulle sålunda anföras hos överexekutor. Överexekutors beslut finge överklagas i hovrätt och talan mot hovrätts beslut fullföljdes genom besvär till högsta domstolen. Besvär över lokal skattemyndighets beslut om skatteavdrag skulle däremot anföras hos länsstyrelsen. Över länsstyrelsens beslut beträffande skatteavdrag finge talan icke föras.

I anslutning härtil anför de sakkunniga, att vissa olägenheter uppkomme av att besvärsvägarna vore olika vid skatteavdrag och vid införsel. Gjordes sålunda å arbetstagarens lön såväl skatteavdrag som avdrag enligt införselbeslut och vore arbetstagaren missnöjd med de beslut om s. k. existensminimum, som den lokala skattemyndigheten och indrivningsmyndigheten var för sig fattat, måste han anföras dubbla besvär. Vidare funnes den möjligheten, att besvärinstanserna kunde komma till skilda beslut, varigenom för den skattskyldige olika existensminimibelopp kunde fastställas.

Givetvis vore det önskvärt, fortsätter de sakkunniga, om besvär över fastställande av existensminimum handlades i enahanda ordning såväl vid införsel som vid skatteavdrag enligt uppbördsförordningen. En sådan lösning syntes dock — i vart fall för närvarande — icke kunna nås. Det torde sålunda få anses uteslutet att i fråga om skatteavdrag tillämpa samma besvärsmått som gällde utsökningsmål. Lika uteslutet syntes det vara att för införselbeslut tillämpa en annan besvärsväg än som gällde exekution i allmänhet.

Därefter framhåller de sakkunniga, att önskemål uttalats att utmätnings-

man i stad skulle äga pröva, huruvida ansökan borde ingivas om att skattskyldig skulle försättas i konkurs för utfående av skatt. Skulle sådan befo-genhet tilläggas utmätningsman i stad, torde den enligt de sakkunnigas mening även böra tillkomma utmätningsman på landet. De sakkunniga anser dock lämpligast, att nämnda prövning i samtliga fall skulle ankomma på länsstyrelsen. Funne länsstyrelsen efter anmälan från utmätningsmannen eller t. ex. i samband med prövning av fråga om avskrivning av skatten, att konkursansökan borde göras, torde länsstyrelsen böra uppdraga åt utmätningsmannen att ombeskriva ansökningsen.

De sakkunniga erinrar vidare om justitiekanslersämbetets uttalande, att nuvarande sekretessbestämmelser icke medgäve indrivningsmyndigheterna rätt att taga del av skattskyldigs självdeklaration. Någon ändring härutinnan ansåge sig de sakkunniga icke kunna föreslå. Vore anledning antaga, att den skattskyldige trots utmätningsförsök hade utmätningsbara tillgångar, finge det anses tillfyllest med möjligheten att påkalla avläggande av utmätningsed inför konkursdomaren. Därefter anföres.

För anställningar avsedda att vara minst fyra veckor skola enligt nuvarande bestämmelser arbetsgivarna lämna särskild anmälan till utmätningsmännen. Iakttages skyldigheten att lämna anställningskort, synas uppgifterna i arbetsförmedlingshandlingarna huvudsakligen få betydelse i fråga om arbetstagare med kort anställningstid.

Utsikterna att utfå skatt av de korttidsanställda utan deras egen medverkan torde för närvarande icke vara stora. Genomföres de sakkunnigas förslag om skatteavdrag även vid korttidsanställningar, bör emellertid den resterande skatten för dessa skattskyldiga minska och därmed även behovet för indrivningsmyndigheterna att tillgå uppgifterna i arbetsförmedlingshandlingarna. Tillgången till dessa uppgifter skulle dock alltför underlätta indrivningsarbetet och göra det mera effektivt. Gentemot de skäl arbetsmarknadsstyrelsen anfört för att handlingarnas innehåll bör hemlighållas anse sig de sakkunniga icke kunna föreslå, att indrivningsmyndigheterna skola äga taga del av dessa uppgifter.

Beträffande avkortning och avskrivning påpekar de sakkunniga inledningsvis, att om dödsbo efter avliden skattskyldig medgivits befrielse från att erlägga kvarstående eller tillkommande skatt eller fastighets-skatt m. m. och denna icke erlagts, borde det icke erlagda skattebeloppet avföras ur räkenskaperna genom avkortning.

Hade arbetsgivare på grund av uppbördsförordningens bestämmelser eller meddelat införselbeslut verkställt avdrag å arbetstagares lön till gäldande av dennes skatt men icke inbetalat det innehållna beloppet, vore arbetslagaren fri från betalningsansvar för motsvarande belopp. Kunde på grund av arbetsgivarens obestånd det innehållna beloppet icke utfås hos denne, skulle för närvarande motsvarande debiterade preliminära eller kvarstående skatt avkortas, såvitt den skattskyldige anginge, och samma belopp i stället uppdebiteras såsom en fordran hos arbetsgivaren. Mot nämnda bestämmelser kunde invändas, att avkortning resp. uppdebitering såvitt gällde arbetstagares debiterade skatt borde ske så snart det innehållna beloppet icke kunde utfås hos arbetsgivaren, vare sig detta berodde på hans obestånd el-

ler hade annan orsak. Dessa bokföringsåtgärder borde enligt de sakkunnigas mening vidtagas redan då arbetsgivaren underlåtit att efter anfordran erlägga beloppet och exekutiva åtgärder till följd därav måste tillgripas.

I 82 § uppbördsförordningen hade, fortsätter de sakkunniga, meddelats vissa bestämmelser om den tidpunkt, före vilken avskrivning av skatt ej finge ske. Motivet härför vore, att avskrivning icke borde vidtagas förrän alla medel, som kunde anses verksamma för skattens indrivande, försökts samt, därest den skattskyldiges vistelseort vore obekant, ingående efterforskningar efter denna företagits. Sålunda finge avskrivning av kvarstående skatt icke äga rum förrän efter utgången av det uppbördsår, under vilket skatten förfallit till betalning. Då preliminär skatt icke lämpligen borde avskrivas tidigare än den kvarstående skatt, som skattskyldig efter taxering hade att erlägga, finge avskrivning av preliminär skatt icke äga rum förrän efter utgången av andra uppbördsåret efter det under vilket denna skatt förfallit till betalning. Vidare finge, då upplysning icke kunnat vinnas om skattskyldigs vistelseort eller skattskyldig icke kunnat anträffas å ort där han enligt inhämtade upplysningar antagits uppehålla sig, avskrivning ske tidigast två år efter det att bevis om sådant hinder först utfärdats. Vistades skattskyldig å utrikes ort, finge skatten avskrivas, då minst två år förflutit från det åtgärd av beskickning eller konsulat eller vederbörande utländska myndighet vidtagits för beloppets utfående utan att detsamma influtit. Därefter anföres.

Nämnda bestämmelser ha föranlett den erinran, att de i vissa fall ledde till att skatteposter, som med visshet icke komme att inflyta och därför borde avskrivas omedelbart, belastade restlängderna onödigtvis länge.

De generella bestämmelserna om den tid, före vilken preliminär och kvarstående skatt icke få avskrivas, torde icke böra ändras. Däremot synas de speciella tidsbestämmelserna i fråga om skattskyldiga, som icke kunna anträffas eller som vistas å utrikes ort, utan olägenhet kunna avskaffas. I dessa fall bör sålunda avskrivning få verkställas, om de generella tidsfristerna för avskrivning av preliminär eller kvarstående skatt utlöpt och särskilda omständigheter i det enskilda fallet ej föranleda att med avskrivning bör anstå tills vidare.

För avskrivning av tillkommande skatt finnes icke någon tidsfrist stadgad. Sådan avskrivning torde i likhet med avskrivning av kvarstående skatt icke böra äga rum förrän efter utgången av det uppbördsår, under vilket skatten förfallit till betalning. Såvitt gäller arbetstagares preliminära och kvarstående skatt, som arbetsgivaren är betalningsskyldig för, torde någon särskild tidsföreskrift för avskrivning av fordran gentemot arbetsgivaren icke vara erforderlig utan det bör kunna överlåtas till länsstyrelserna att i varje enskilt fall pröva om avskrivning bör ske omedelbart eller anstå tills vidare.

Vidare framhåller de sakkunniga, att det såvitt gällde städer med egen uppbördsförvaltning ifrågasatts, om icke beslutanderätten i fråga om avkortning och avskrivning borde överflyttas från länsstyrelsen till kronokamreraren i staden. Genom en sådan överflyttning skulle emellertid länsstyrelsens möjlighet att övervaka indrivningen i sådan stad väsentligen minskas, varjämte minskad enhetlighet i avskrivningsbesluten måste befa-

ras. De nuvarande bestämmelserna syntes därför enligt de sakkunnigas mening icke böra ändras.

Restavgiften anser de sakkunniga vara oundgängligen nödvändig för att skattebetalningen icke skall försämras. Då det emellertid i vissa fall kunde vara uppenbart obilligt att utkräva restavgift, syntes möjlighet böra föreligga att befria den betalningsskyldige från att erlägga avgiften eller också borde bestämmelser införas om att restavgift icke skulle uttagas i särskilda fall. I sistnämnda hänseende anföres följande.

Är den skattskyldige löntagare, synes i stort sett frågan om att icke uttaga restavgift vid bristande betalningsförmåga icke längre ha samma aktualitet som tidigare, enär med nuvarande system preliminär skatt uppbäres samtidigt med inkomstförvärvet genom skatteavdrag. Förbättras överensstämmelsen mellan preliminär och slutlig skatt, vilket redan genomförda och nu föreslagna ändringar av uppbördssystemet syfta till — särskilt må erinras om de vid årets riksdag antagna bestämmelserna om s. k. existensminimum — torde frågan minska ytterligare i betydelse. Härtill kommer, att ev. kvarstående skatt likaledes uttages genom skatteavdrag. Vidare må framhållas, att skattskyldig, vars skattebetalningsförmåga på grund av arbetslöshet eller sjukdom eller eljest oförvållat blivit nedsatt, kan efter ansökan beviljas anstånd viss tid med erläggande av kvarstående eller tillkommande skatt och på så sätt undkomma restavgift, därest skatten erlägges före anståndstidens utgång. Detsamma gäller värnpliktig, som inryckt till militärtjänstgöring och vilkens skattebetalningsförmåga till följd härav blivit nedsatt. Att generellt föreskriva att restavgift icke skall uttagas då underlåtenhet att erlägga skatten beror på bristande förmåga och icke på försumlighet, synes därför icke böra ifrågakomma. En sådan bestämmelse skulle för övrigt bli mycket svår att tillämpa.

Underlåter skattskyldig att inbetala skatt i behörig ordning, skall restavgift uttagas, såvida icke den skattskyldige erhållit anstånd med skattens erläggande. Under tiden för anståndet må skatten icke indrivnas. I annat sammanhang (Kap. IX) föreslå uppbördssakkunniga, att nuvarande möjligheter att medge anstånd väsentligt utvidgas. Sålunda föreslås, att skattskyldig skall kunna erhålla anstånd även vid annan feltaxering än dubbeltaxering. Vidare förordas, att anstånd skall beviljas dödsbo, som ansökt om befrielse helt eller delvis från erläggande av dödsboet eller den avlidne påförd skatt, samt att skattskyldig, vilken restförts för preliminär skatt och försummat att begära jämkning inom föreskriven tid, må beviljas anstånd med att erlägga så stor del av den restförda skatten, som kan antagas bli avkortad på grund av att den skattskyldige påförts debiterad preliminär skatt med högre belopp än som svarar mot hans inkomster under inkomståret. Det kan därför ifrågasättas, om behov föreligger av att generellt undanta dessa fall från bestämmelserna om när restavgift skall påföras. Enligt förslaget skall emellertid möjligheten till anstånd på visst sätt begränsas. Vid påstådd feltaxering t. ex. skall sålunda sedan prövningsnämnden eller, om besvären över taxering anförts direkt hos kammarrätten, denna meddelat beslut i anledning av besvären, fortsatta besvär till högre instans icke berättiga till vidare anstånd. Härigenom kunna uppkomma fall, då anstånd icke föreligger men skatten likväl skall avkortas. Att fortsätta indrivningen enbart i fråga om restavgiften, sedan skatten avkortats, kan te sig mindre tilltalande. I sådant läge kan det vara motiverat att icke uttaga restavgiften.

Slutligen förekomma de av riksräkenskapsverket påtalade fallen, där sådana särskilda omständigheter föreligga att uttagande av restavgift över huvud taget icke bör komma i fråga. Såsom exempel härpå ha nämnts fall,

då för viss uppbördstermin debiterat belopp kommit att av den lokala skattemyndigheten angivas å annan skatteanvisning än som bort ske, då fel skatteanvisning avrivits å postanstalt, då annat uppbördsorgan begått något fel eller då skattskyldig oaktat framställning därom icke erhållit debetsedel i så god tid att det varit möjligt att inbetala förfallet skattebelopp i rätt tid.

Svårigheter föreläge, fortsätter de sakkunniga, att i författningstext angiva, när med frågande av huvudregeln restavgift icke skulle erläggas. I stället för särskilda undantagsbestämmelser borde därför möjlighet införas att medgiva befrielse från restavgift, då särskilda omständigheter därtill föranledde. Närmast till hands låge, att Kungl. Maj:t bemyndigades meddela sådan befrielse. På grund av ärendenas mångfald torde det emellertid icke vara lämpligt att varje fråga om avgiftsbefrielse skulle prövas av Kungl. Maj:t. De sakkunniga ansåge sig böra förorda, att det skulle ankomma på länsstyrelse att meddela befrielse från restavgift. Skulle närmare anvisningar erfordras, torde dessa kunna utfärdas av riksräkenskapsverket.

I likhet med riksräkenskapsverket och statens organisationsnämnd funne de sakkunniga, att något större arbete icke borde nedläggas på att indriva enbart restavgift av mindre storlek eller mindre restförda belopp. Bestämmelser torde dock icke böra intagas i någon författning om att därest medel understigande visst belopp icke inflöte efter kravskrivelse ytterligare indrivningsåtgärder ej skulle vidtagas. Skulle så ske, torde dessa småbelopp aldrig komma att inbetalas och kravskrivelserna bli meningslösa. Lämpligen borde Kungl. Maj:t eller den myndighet, Kungl. Maj:t därtill förordnade, utfärda de föreskrifter, som kunde finnas erforderliga.

Därefter anför de sakkunniga.

Enligt 95 § uppbördsförordningen är arbetsgivare, som utan skäligen anledning underlåtit att fullgöra sin skyldighet att verkställa skatteavdrag, jämte arbetstagaren ansvarig för det sålunda icke avdragna skattebeloppet. Arbetsgivarens ansvarighet må dock göras gällande endast om arbetstagaren underlåtit att efter anmaning erlægga skattebeloppet. Riksräkenskapsverket har framhållit, att om arbetstagaren på grund av anmaningen betalade skattebeloppet inom eller efter förelagd tid, restavgift icke kunde uttagas, enär föreskrift saknades om att arbetstagaren i sådant fall vore skyldig erlægga restavgift. Uppbördssakkunniga ha icke funnit anledning att föreslå införandet av sådan föreskrift.

Vid indrivning hos arbetsgivare av skattebelopp, som denne underlåtit att avdraga eller som denne innehållit men underlåtit att inbetala, utgår restavgift. Har länsstyrelse efter besvär av arbetsgivare över lokal skattemyndighets beslut funnit arbetsgivaren icke vara ansvarig för arbetstagarens skatt, skall länsstyrelsen till arbetsgivaren återbetala skatt, som denne erlagt för arbetstagaren, jämte ränta efter fem procent för år. Riksräkenskapsverket har uttalat, att i samband med sådan återbetalning jämväl erlagd restavgift torde böra återbetalas av statsmedel. Då detta syntes skäligt, föreslå de sakkunniga, att författningstexten kompletteras med en uttrycklig bestämmelse härom.

De sakkunniga påpekar vidare, att uttrycklig föreskrift saknades om vilka åtgärder som skulle ha vidtagits av exekutionsbiträde för att denne skulle anses vara berättigad att uppbära sin andel av restavgiften.

Genomfördes det föreslagna systemet med indrivningskort, syntes nämnda fråga lösas enkelt. Exekutionsbiträde borde sålunda äga rätt till sådan andel, när indrivningskort överlämnats till honom för indrivning av den därå uppförda skatten. Om exekutionsbiträde redovisade ärende med införselbeslut, enligt vilket de innehållna medlen skulle tillställas utmätningsmannen, borde exekutionsbiträdet följaktligen vara berättigat till andel i restavgiften å de till utmätningsmannen influtna införselmedlen.

Överlämnades restlängd till exekutionsbiträdet, borde enligt de sakkunnigas mening tidpunkten för exekutionsbitrådets mottagande av restlängden i princip vara avgörande för frågan om rätt till andel i restavgift. Till följd härav borde andel i restavgift icke tillkomma exekutionsbiträde beträffande i restlängden upptagna ärenden, där skattebelopp och restavgift kommit utmätningsmannen eller exekutionsbiträdet till handa, innan exekutionsbiträdet mottagit restlängden. Ej heller borde andel i restavgift tillkomma exekutionsbiträde, om samtidigt med mottagandet av restlängden ett eller flera ärenden återkallats.

Slutligen framhåller de sakkunniga, att önskemål uttalats om att bestämmelserna i 79 § tredje stycket uppbördsförordningen ändrades så, att varje förrättningsman berättigades erhålla ersättning för all kostnad, han fått vidkännas i samband med utmätning för skatt. Hithörande spörsmål ägde samband med principerna för avlöning av de befattningshavare, som kunde tagas i anspråk vid utmätningsförrättningar. Då de sakkunniga icke ansågo sig böra uttala sig om dessa befattningshavares avlöningsfrågor, hade de sakkunniga lämnat nämnda bestämmelser oförändrade. Framhållas finge, att landsfiskal jämlikt 3 § kungörelsen den 24 november 1932, nr 533, hade rätt till ersättning av statsmedel för sådan utmätningskostnad, som han icke ägde eller kunnat uttaga av den skattskyldige. Rätten därtill hade tillkommit i samband med att landsfiskalernas löner reglerades och deras sportler indroges till statskassan. Utmätningskostnad, som en kommunalanställd förrättningsman fått vidkännas och som icke ersattes enligt bestämmelserna i uppbördsförordningen, torde — beroende på träffade överenskommelser — förrättningsmannen själv eller vederbörande kommun få svara för.

Två av de sakkunnigas experter, herrar *Bäcklund* och *Rydhagen*, har i särskilda yttranden uttalat avvikande mening beträffande vissa av de sakkunnigas förslag.

Bäcklund uttalar bl. a. att de sakkunniga icke sökt åstadkomma mera tidsenliga bestämmelser beträffande indrivningsförfarandet. Under årens lopp hade utvecklingen i praktiken gått därhän, att det vore exekutionsbiträdena som nästan uteslutande verkställt indrivningen, i städerna i regel med hjälp av särskilda biträden. Det av de sakkunniga förordade systemet innebure en återgång till uppbördsförordningens innehåll; enligt det nu tillämpade systemet ombesörjde exekutionsbiträdena indrivningen redan från början. Ytterligare undersökningar borde göras för att vinna ett så rationellt och effektivt indrivningssystem som möjligt. Därefter anföres bl. a. följande.

Jag har inte här möjlighet att närmare ingå på de olika utvägarna, men i städer och samhällen där det finns fullt sysselsatt personal med ifrågavärande uppgifter, bör i första hand alla till uppbörd och indrivning hörande ärenden sammanföras under en hatt. Genom samordning av alla närbesläktade arbetsuppgifter, såsom kontroll, indrivning etc., hos en och samma förrättningsman bör en betydande rationalisering åstadkommas. Ett flertal ärenden kunna då i många fall utföras på praktiskt taget samma tid av en enda tjänsteman, vartill det nu erfordras flera. Genom en bättre överblick å dessa arbetsuppgifter kan också påräknas en större effektivitet och mindre irritation hos allmänheten. Man får inte begära att allmänhet och arbetsgivare alltid skall förstå att det är från olika institutioner, som de nu bliva uppvaktade med i stort sett samma frågor. En fördel är dessutom att arbetskraften kan disponeras där den för tillfället är mest erforderlig. Detta är en av de detaljer där jag anser att rationaliseringssträvandena i första hand bör sättas in, framför mer eller mindre lyckade provsystem. Beträffande rena landsbygden uppstår helt andra problem, men det borde givetvis undersökas om inte ett renodlat system även där skulle ha sina fördelar.

Vidare borde närmare undersökas lämpligheten av det förslag, som 1936 års uppbördskommitté framlagt i sitt betänkande å s. 185 o. f., att handräckning skall begäras av länsstyrelsen resp. lokala skattemyndigheten i sådana fall där det redan vid restlängdens utskrivande är känt att vederbörande flyttat till annat utmätningsdistrikt. Vissa fördelar äro där anförda, som i vissa fall kanske har större giltighet nu än då. Med nuvarande uppbördssystem är indrivningsförfarandet betydligt mera komplicerat än tidigare och en fastare organisation hos länsstyrelsen skulle säkerligen vara till stor nytta. Därmed skulle dessutom erfarenheterna inom länet eller inom hela landet bättre kunna tillvaratagas och en större enhetlighet erås.

Rydhagen framhåller bl. a., att länsstyrelsen enligt de sakkunnigas förslag skulle inom hela länet pröva frågor, huruvida ansökan borde ingivas om en skattskyldigs försättande i konkurs för utfående av skatt. En lösning efter dessa riktlinjer kunde mycket väl godtagas från indrivningsmyndigheternas sida. Då emellertid dessa frågor som regel vore av synnerligen brådskande natur, borde ytterligare övervägas, om icke prövningen kunde överlåtas på utmätningsmännen. Konkursansökan gentemot en skattskyldig vore ett ytterst verksamt medel i skatteindrivningen, och varje möjlighet borde därför tillvaratagas för att giva detsamma högsta möjliga effektivitet.

Vidare erinras om att de sakkunniga föreslagit, att utmätningsman i stad med egen uppbördsförvaltning även i fortsättningen skulle redovisa till kronokamreraren. Enligt Rydhagens mening borde emellertid även sådan utmätningsman redovisa direkt till länsstyrelsen. Som hinder för en sådan omläggning av redovisningen hade de sakkunniga framhållit, att redovisningen via kronokamreraren sammanhänge med frågan om städernas särskilda rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten. Nämda fråga borde enligt Rydhagens uppfattning icke utgöra hinder för en dylik omläggning. Om den individuella redovisningen slopades och ersattes med konto-redovisning, torde någon arbetsökning, som kunde utgöra hinder för omläggningen, icke uppstå hos länsstyrelsen, och merkostnaden för statsverket

för en omläggning torde stanna vid relativt ringa belopp. Vinsterna av en omläggning vore många och tungt vägande. Länsstyrelsen kunde lättare följa och samordna indrivningen inom hela länet. Arbetet minskade på uppbördsverken genom att kronokamreraren befriades från det onödiga dubbelarbetet att mottaga, bokföra och till länsstyrelsen vidaresända utmätningsmannens redovisningar. Redovisningsvägen förkortades genom att endast två myndigheter, länsstyrelsen och utmätningsmannen, toge befattning med redovisningen. Gränsdragningen mellan uppbörds- och indrivningsmyndigheterna bleve skarp och klar. Förutsättningar skulle sålunda skapas för uppnåendet av högsta möjliga effektivitet i skatteindrivningen.

Remissyttrandena. De sakkunnigas förslag i de delar, som här upptagits till behandling, har i det stora flertalet remissyttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Från yttrandena torde följande få återgivas.

Frågan om indrivningsväsendets organisation anses av Svenska polisförbundet böra upptagas till en ny och förutsättningslös prövning.

Även Svenska exekutionsmännens riksförbund avstyrker de sakkunnigas förslag. Förbundet erinrar inledningsvis om att en rationalisering och effektivisering av indrivningsförfarandet gång efter annan trätt i förgrunden sedan många år tillbaka. 1936 års uppbördskommitté gjorde sålunda vissa uttalanden och förslag i avsikt att åstadkomma en del förenklingar, trots att det gamla uppbördssystemet i princip skulle kvarstå. Sedan dess hade ett helt nytt skattesystem genomförts och bristerna i det gamla indrivningssystemet hade i praktiken blivit alltmer framträdande. Med synnerligen stor besvikelse måste förbundet konstatera, att indrivningsbestämmelserna ej heller nu undergått någon förändring av betydelse. Därefter anföres bl. a. följande.

De sakkunniga har tydligen i huvudsak lagt den utredning till grund som utarbetats av statens organisationsnämnd, vilken i sin tur synes ha utgått uteslutande från förordningens innebörd och däri inarbetat Stockholms-systemet. Någon hänsyn till hur arbetet utföres i praktiken ute i landet och hur Stockholms-systemet verkar har tydligen inte varit på tal. — — —

Frånsett rena undantaget har ej någon av nuvarande utmätningsmän eller exekutionsbiträden varit med om att tillämpa förordningen enligt bokstaven. Under nuvarande generation är det praktiskt taget uteslutande exekutorerna och inga andra, som verkställt indrivningen. Därför kan och måste också sägas rent ut, att utmätningsmännen i regel har mycket liten kännedom om eller erfarenhet av indrivningsarbetet.

När uppbördssakkunniga i sitt uttalande säger, att det nuvarande systemet i princip bör bibehållas och framtidsmålet är en centralisering av indrivningsarbetet hos utmätningsmännen, så menar uppbördssakkunniga givetvis, att det teoretiska systemet skall bibehållas. Därmed sker då också en återgång till vad som tidigare ur praktisk synpunkt visat sig vara omöjligt; arbetsuppgifterna överflyttas på utmätningsmännen, som i stort sett är främmande för dessa uppgifter men även saknar tid att fullgöra desamma. Detta kommer omedelbart att bli följden, där försöksverksamheten kommer

att sättas in. Nuvarande utmätningsmän är fullt upptagna av andra och betydligt mera krävande arbetsuppgifter, som ligger utanför denna verksamhet.

I fortsättningen redogör förbundet bl. a. för vissa olägenheter med det i Stockholm tillämpade systemet — t. ex. att allmänheten erhöile förfrågningar, kravskrivelser m. m. från olika avdelningar inom samma verk, att remisser måste ske mellan olika avdelningar och att ärendena komme »droppvis» till distriktskontoren, varigenom arbetet inom distriktet ej kunde planeras. I anslutning härtill framhålles, att i indrivnings- och skattearbetet fordrades i första hand kontakt med de skattskyldiga, såväl för deras egen som för myndigheternas del. Att avskaffa denna kontakt genom centralisering måste därför vara ett steg i fel riktning; en decentralisering borde i stället skänka ett betydligt bättre resultat.

Vad särskilt angår handräckningsförfarandet framhåller förbundet, att detta för närvarande vore synnerligen otympligt och tidsödande. Några förenklingar hade icke föreslagits och ej heller syntes något försök i den riktningen ha gjorts. Med nuvarande formella bestämmelser beträffande indrivningen vore nog några egentliga förenklingar ej heller möjliga. Ändrades grundbestämmelserna, skulle emellertid säkerligen avsevärda förbättringar kunna åstadkommas. Den enda rationella metoden vore att — som 1936 års uppbördskommitté föreslagit — överflytta handräckningsförfarandet på länsstyrelserna resp. de lokala skattemyndigheterna. Motiven härför vore i dagens läge betydligt starkare än år 1936. Redan då uttalade uppbördskommittén den uppfattningen, att länsstyrelserna mera praktiskt borde inkopplas i systemet. Nu vore det ett skriande behov att så skedde. Länsstyrelserna syntes dock inte för närvarande ha en sådan organisation, att de tillfredsställande kunde fullgöra nuvarande arbetsuppgifter enligt uppbördsförordningen. En fastare och mera specialbetonad organisation hos länsstyrelserna torde otvivelaktigt vara erforderlig redan av den anledningen. Överflyttades i samband härmed handräckningsförfarandet till länsstyrelserna, skulle några ekonomiskt menliga konsekvenser troligen inte uppkomma, alldenstund betydande arbetskraft därigenom komme att bli lösgjord ute i länet i övrigt.

Beträffande städer med egen uppbördsförvaltning erinrar riksräkenskapsverket om att i ett av de särskilda yttrandena till de sakkunnigas betänkande uttalats, att ett visst dubbelarbete utfördes genom att stadsfogdens indrivningsresultat redovisades i kronokamrerarens månadsräkning, och att detta skulle undvikas, därest stadsfogden i redovisningshänseende erhöile samma ställning som landsfiskal i förhållande till länsstyrelsen. De sakkunniga hade emellertid stannat för ett bibehållande av det nu tillämpade systemet. Riksräkenskapsverket kunde icke bortse ifrån att viss förenkling skulle ernås, om utmätningsmannen redovisade direkt till länsstyrelsen. Å andra sidan skulle — såsom även av de sakkunniga framhållits — arbetet för den myndighet, som handhade krediteringen,

komma att i vissa hänseenden försvåras. Riksräkenskapsverket anslöte sig därför om än med viss tvekan till de sakkunnigas uppfattning att den nuvarande ordningen borde bibehållas.

Länsstyrelsen i Jämtlands län framhåller, att det skulle medföra praktiska fördelar om stadsfogde vore direkt underställd länsstyrelsen och dit avlämnade sin redovisning. Vidare borde kronokamrerare icke erhålla andra befogenheter än övriga lokala skattemyndigheter. Härigenom vunnas enhetlighet i redovisningstekniskt avseende. Enligt länsstyrelsens mening borde kostnadsavvägningen mellan staten och de berörda städerna icke verka hindrande från att tillämpa den rationellaste arbetsmetoden, allra helst som stad utan egen uppbördsförvaltning icke belastades för några motsvarande kostnader.

Föreningen Sveriges kronokamrerare yttrar bl. a., att det förefölle diskutabelt om den eftersträfvade klarheten i förhållandet mellan kronokamreraren och utmätningsmannen uppnåddes genom förslaget att avskaffa bestämmelsen om kronokamrerarens ansvar för indrivningens och redovisningens behöriga verkställande. Det vore t. ex. oklart, vilka åtgärder en kronokamrerare skulle kunna vidtaga gentemot utmätningsmannen, om anledning funnes till anmärkning gentemot en redovisning.

I fråga om uttagande av arbetstagares skatt som arbetsgivaren är ansvarig för erinrar *justitiekanslersämbetet* om bestämmelserna i 95—97 §§ uppbördsförordningen, att däri omförmälda belopp må uttagas »i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt», och om det tidigare återgivna, av centrala uppbördsnämnden åberopade yttrandet av riksräkenskapsverket, enligt vilket införsel för angivna belopp icke torde kunna beviljas. Justitiekanslersämbetet framhåller, att ämbetets uppmärksamhet fästs vid förenämnda uttryck i ett mål, däri fråga om fullföljd från hovrätt av kronans talan underställts ämbetets prövning. Målet gällde införsel i avlöning, tillkommande viss arbetstagare, för uttagande av källskattmedel som han i sin tidigare egenskap av arbetsgivare innehållit men icke redovisat. Införsel beviljades den 19 juli 1951, men överexekutor undanröjde genom utslag den 9 oktober 1951 beslutet under motivering, att införsel lagligen icke bort beviljas för belopp, avseende innehållna men icke redovisade källskattmedel. Därefter anföres.

I hovrätten, dit målet fullföljdes, och sedermera hos justitiekanslersämbetet gjordes från stadsfogdehåll gällande, att författaren till 97 § uppbördsförordningen uppenbarligen avsett, att införselinstitutet skulle få komma till användning i det fall som målet rörde. Uttrycket »i samma ordning etc.» kunde alltså icke, såsom riksräkenskapsverket syntes mena, innebära endast ett konstaterande av förhandenvaron av exekutionstitel; det avsåge fastmera själva exekutionsformerna. Att så verkligen vore förhållandet, visade bland annat — anfördes det — uttryckssättet i 27 § första stycket sista punkten tillämpningskungörelsen till uppbördsförordningen, där det, efter förklaring att avgifter och vissa andra liknande medel skulle indrivas i den ordning uppbördsförordningen stadgade angående indrivning av skatt, hette: »dock att införsel till gäldande av sådana medel varom här

är fråga icke må beviljas i vidare mån än som följer av gällande bestämmelser angående införsel». I anslutning härtill anfördes: »Den yttersta konsekvens som kan dragas av lagstiftarens uppmaning till utmätningsmannen i 27 § tillämpningskungörelsen att icke överträda införsellagens bestämmelser är väl, att i sådana fall som avses i 97 § uppbördsförordningen införselinstitutet skall kunna komma till användning *oavsett* vad införsellagen må kunna innehålla därom.»

I sitt beslut den 18 december 1951 gjorde hovrätten ej ändring i överexekutors utslag, och justitiekanslersämbetet fann ej skäl fullfölja talan.

Vad som förekommit i målet ger vid handen, att nämnda uttryck i uppbördsförordningen varit föremål för olika tolkningar, och tveksamhet om dess riktiga innebörd lärar ännu råda. Även om det är klart, att uppbördsförordningen icke reglerar vilka fordringar som kunna uttagas genom införsel, synes det kunna ifrågasättas, om icke nu i stället för berörda uttryck en sådan avfattning borde användas, som undanröjer varje tvekan om vad med stadgandet avses.

Svenska exekutionsmännens riksförbund uttalar, att det naturligaste vore att de tvångsåtgärder — införsel eller utmätning — som funnes, alltid borde kunna tillgripas mot den som slutgiltigt vore betalningsskyldig, antingen det gällde arbetsgivares regresskrav gentemot en arbetstagare eller statsverkets fordran mot en arbetsgivare, som inte redovisat innehållen skatt. Även om det kunde sägas, att arbetsgivaren finge stå sitt eget kast vid underlåtenhet att verkställa avdrag, borde han ändå genom att infria statsverkets skattefordran få inträda som fordringsägare i dettas ställe med samma rätt som det allmänna. Han löpte ändå viss risk, att beloppet inte kunde uttagas. Beträffande sådan skatt, som arbetsgivaren innehållit men underlåtit att redovisa, syntes ännu större anledning föreligga för att beloppet skulle kunna uttagas med alla tillgängliga medel. Om en arbetsgivare slutade sin rörelse och erhöle en mer eller mindre lönande anställning, borde sålunda införselförfarandet vara tillämpligt. Vidare framhålles, att berörda förhållanden förekomme mycket ofta i det praktiska arbetet. För att förebygga en felaktig handläggning av dylika ärenden borde uppbördsförordningen innehålla så tydliga bestämmelser som möjligt; under alla förhållanden borde bestämmelsernas avfattning icke ge anledning till att indrivningsförrättaren handlade i strid med vad som vore avsett. Lämpligast torde vara att ändra införsellagen så, att bestämmelserna där komme att överensstämma med nuvarande bestämmelser i uppbördsförordningen. Om så icke skulle anses lämpligt, borde förevarande paragrafer i uppbördsförordningen omarbetas. Även *Svenska polisförbundet* anser, att arbetsgivare för sin regressfordran gentemot arbetstagare borde ha rätt till införsel i arbetstagarens lön. Detta vore nödvändigt av rent moraliska skäl. Saknades rätt till införsel, kunde en arbetstagare undkomma skatten genom att utnyttja en arbetsgivares trängande behov av arbetskraft för en uppgörelse att skatteavdrag icke skulle verkställas eller göras med mindre belopp än det föreskrivna.

Beträffande krav å skattskyldig, som vistas i främmande stat där handräckning för skattens uttagande icke kan erhållas, ifrågasätter *länsstyrelsen i Jönköpings län*, huruvida icke gränsen för verkställande

av sådant krav borde höjas avsevärt. Utmättningsmän, länsstyrelser och beskickningar förorsakades ständigt arbete med dylika krav, vilka sällan resulterade i likvid. En gräns på 400 kr. syntes lämplig.

Enligt de sakkunnigas förslag skall det ankomma på länsstyrelsen att besluta om åtgärd för skattskyldigs eller arbetsgivares försättande i konkurs för utfående av skatt. *Justitiekanslersämbetet* framhåller, att denna ståndpunkt torde i princip böra godkännas. I anslutning till vad herr Rydhagen såsom expert hos de sakkunniga anfört i sitt särskilda yttrande ville ämbetet emellertid ifrågasätta ett övervägande, om icke ett stadgande kunde införas, som berättigade Kungl. Maj:t att delegera nämnda befogenhet åt utmättningsman, eventuellt utmättningsman i stad. Väl vore frågan om en skattskyldigs eller arbetsgivares försättande i konkurs både betydelsefull och grannlaga, men självfallet finnes många utmättningsmän som i lika hög grad som vederbörande länsstyrelsetjänstemän vore skickade att verkställa denna prövning. Den enhetlighet i bedömandet av frågor om skattskyldigs och arbetsgivares försättande i konkurs, som torde vara önskvärd att söka ernå, syntes kunna främjas genom att länsstyrelsen följde de utmättningsmäns praxis, som tillades denna befogenhet.

I denna fråga anför vidare *t. f. exekutionsdirektören i Stockholm*, vilkens yttrande återopats av överståthållarämbetet.

I den mån de sakkunniga avse, att de nu föreslagna bestämmelserna skola gälla även Stockholm, kan förslaget icke biträdas. Enligt uppbördsreglementet för Stockholm ankommer det på exekutionsdirektören att besluta, huruvida ansökan skall göras om skattskyldigs försättande i konkurs. På grund av denna bestämmelse finnes å indrivningsverket inrättad en särskild konkursavdelning, vilken sorterar under exekutionsdirektörens kansli. I regel uttagas omkring fyrtio konkursansökningar i veckan. De flesta av dessa ansökningar återkallas, sedan antingen betalningsuppgörelse skett eller det konstaterats, att ett fullföljande av ansökningen endast skulle förorsaka staden utgifter. Antalet skattskyldiga som försätts i konkurs uppgår i regel icke till mer än 10—15 fall om året. Själva hotet om konkurs, d. v. s. i regel ingivande till rådhusrätten av konkursansökan har emellertid till följd, att betydande skattebelopp, som hindersredovisats från distriktskontoren, inbetalas. Under de senaste åren ha sålunda å konkursavdelningen influtit i medeltal inemot 900 000 kronor om året, utgörande betalning av tidigare hindersredovisade skatter.

Därest exekutionsdirektören skulle fråntagas rätten att ingiva ansökan om skattskyldigs försättande i konkurs och detta i varje särskilt fall skulle beslutas av överståthållarämbetet skulle den nuvarande organisationen icke kunna bibehållas och de belopp som inflyta på grund av konkursåtgärderna med all sannolikhet nedgå avsevärt.

I indrivningsverksamhetens intresse måste jag således bestämt motsätta mig att de sakkunnigas förslag i detta avseende tillämpas även beträffande Stockholm.

I fråga om sekretesskyddet för självdeklarationer uttalar *överståthållarämbetet*, att det vore synnerligen befogat, att indrivningsmyndigheterna finge taga del av deklarationsmaterialet i och för indriv-

ningsverksamheten. Som framginge av t. f. exekutionsdirektörens yttrande vore de tvångsmedel, som för närvarande stode till buds för att framtvinga upplysningar huruvida skattskyldig hade utmättningsbara tillgångar, icke alltid tillfyllest. Det vore därför i dylika särskilda fall av stort värde att kunna få inhämta nödiga upplysningar ur vederbörandes deklarationer. Huruvida utlämnande till utmättningsman av restskyldigs självdeklaration vore tillåtet eller icke enligt gällande avfattning av 56 § taxeringsförordningen, hade icke blivit slutgiltigt prövat besvärsvägen. Med hänsyn till vikten av att full klarhet rådde på detta område finge ämbetet förorda, att till den i uppbördsförordningen gjorda uppräknningen av personer som i och för sin befattning ägde taga del av preliminär självdeklaration m. m. fogades »utmättningsman».

T. f. exekutionsdirektören i Stockholm anför.

Någon ändring i det nuvarande sekretesskyddet för självdeklarationer anse sig de sakkunniga icke kunna föreslå. Såsom motivering för att indrivningsmyndigheterna icke böra medgivas rätt att taga del av skattskyldigas självdeklarationer framhålles, att det får anses tillfyllest med möjligheten att påkalla avläggande av utmättningsed. Oriktigheten av ett sådant påstående visar sig redan i det förhållande att åtskilliga restskyldiga medvetet hålla sig undan, såväl inom som utom landet, och således icke kunna anträffas med kallelse att inställa sig inför konkursdomaren för avläggande av utmättningsed. Såsom ett exempel i detta avseende kan nämnas, att indrivningsverket nyligen haft att vidtaga åtgärder gentemot en person, som i över ett år trotsat alla försök till delgivning av konkursansökan. Personen i fråga har dock numera blivit försatt i konkurs, men han har icke kunnat anträffas för uppgörande av konkursstat, trots att han efterspanas av polismyndigheten. Utöver att utmättningsedsförfarandet således i åtskilliga fall måste betecknas såsom ineffektivt, bör framhållas att ett dylikt förfarande fordrar en icke obetydlig arbetsinsats från såväl indrivningsmyndighet som domstol och således är förenat med kostnader för det allmänna.

Bestämmelserna om inskränkning i rätten att taga del av självdeklaration måste givetvis ha tillkommit i syfte att utestänga obehöriga från insyn i enskilda medborgares ekonomiska förhållanden. Om sådana bestämmelser icke funnes, skulle ett missbruk av rätten att taga del av annans självdeklaration lätt kunna ske och denna rätt kunna utnyttjas till skada för deklaranterna i såväl ekonomiskt som rent personligt avseende. När det gäller indrivningsmyndigheternas krav att få taga del av självdeklarationerna måste man dock hålla för ögonen, att det gäller en offentlig myndighet, vars verksamhet i detta sammanhang bör betraktas såsom ett led i beskattningssystemet. Det nedlägges årligen oerhörda kostnader på själva taxeringsarbetet. Såväl beskattnings- som taxeringsreglerna äro numera så detaljerade och omfattande, att det åtminstone då det gäller rörelseidkare många gånger är nästan omöjligt för den enskilde att uppgöra en riktig självdeklaration utan sakkunnig hjälp. Därest han icke anlitar en sakkunnig, riskerar han att icke till fullo kunna utnyttja sin rätt till olika avdrag för erhållande av en rättvis taxering. Icke mindre detaljerat och noggrant är taxeringsmyndigheternas nagelfarande av deklarationerna, vilket drager stora kostnader.

Då det däremot gäller själva indrivningen av de belopp som på så sätt taxerats synes icke längre föreligga samma intresse från statens sida. Taxe-

ringen ensam fyller väl icke något självständigt ändamål; det slutliga målet är dock att den på grund av taxeringen debiterade skatten inflyter.

Med detta mål för ögonen synes det icke orimligt att fordra, att indrivningsmyndigheterna skola ha möjligheter utnyttja de uppgifter om restskyldigas tillgångar, som kunna inhämtas av självdeklarationerna. Ty åtminstone vad Stockholm beträffar ha erfarenheterna givit vid handen, att tillgång till deklarationerna skulle leda till att ytterligare skattebelopp av betydande storlek, som eljest undandragas det allmänna, skulle kunna uttagas.

Det synes också vara stridande mot det allmänna rättsmedvetandet, att skattebelopp kunna undandragas det allmänna, oaktat självdeklarationen direkt giver anvisning om tillgångar, som kunna tagas i anspråk för skattens gäldande, och detta tack vare att deklarationshemligheten gäller jämväl för tjänstemän, som ha att tillvarataga kronans rätt beträffande skatter. Medborgaren i allmänhet torde stå främmande för en dylik restriktiv tolkning av sekretessbestämmelserna och taga i stället för givet, att indrivningsmyndigheterna ha tillgång till självdeklarationerna. Åtskilliga restskyldiga ha, då de av indrivningsverkets befattningshavare tillfrågats angående eventuella tillgångar, hänvisat till självdeklarationen. Då de erfarit, att indrivningsverket icke har tillgång till deklarationerna, ha de uttryckt sin förvåning häröver och frågat om icke myndigheter samarbeta.

Självfallet är att, därest indrivningsmyndigheterna skulle tillerkännas rätt att taga del av deklarationsuppgifterna, detta icke finge ske på så sätt, att deklarationsuppgift skulle tillhandahållas varje indrivningsförrättare som så påfordrade. Uppgift ur deklaration skulle få lämnas endast av vederbörande taxeringsintendent på framställning av utmätningsman samt förekomma endast då skälig anledning till sådan åtgärd föreläge.

Svenska exekutionsmännens riksförbund ställer bl. a. den frågan, hur det skulle förfaras, därest exekutionsbiträde utförde sådant arbete för den lokala skattemyndighetens räkning, som fordrade upplysning från deklarationen, därest det skulle gälla person, som samtidigt vore restförd. Tydligen lade då tystnadsplikten hinder i vägen för att indrivningsåtgärd skulle kunna tillgripas, även om det vore aldrig så klart att det restförda beloppet omedelbart skulle kunna uttagas. Förbundet förordade, att även indrivningsmyndighet skulle berättigas taga del av självdeklaration. Under alla förhållanden borde 95 § uppbördsförordningen omarbetas så att därav tydligt framginge, vilka andra tjänstemän än de där uppräknade som äge taga del av deklaration.

Beträffande länsstyrelses rätt att i uppbördsärenden taga del av självdeklaration yttrar *länsstyrelsen i Värmlands län*.

Enligt 95 § uppbördsförordningen må bl. a. tjänsteman hos länsstyrelse, i den mån så erfordras för fullgörande av vad vederbörande jämlikt samma förordning åligger, taga del av självdeklaration eller annan uppgift eller handling, som avlämnats till ledning vid årlig taxering. Det har emellertid ansetts tveksamt, huruvida länsstyrelsen för utrönande av arbetsgivares eventuella ansvar för arbetstagares skatt äger rätt att från den sistnämndes självdeklaration inhämta uppgift om hans anställningsförhållanden under inkomståret och det år, då avdrag för kvarskatten bort ske. Om kvarskatten är restförd och visat sig icke kunna indrivnas hos den skattskyldige, äger indrivningsmyndigheten möjlighet att genom dennes hörande

skaffa sig uppgift om arbetsanställningarna och därefter kräva eventuellt försumlig arbetsgivare. Fall hava dock förekommit, där lantbrukare haft sina barn anställda i jordbruket men vid försök till indrivning förnekat, att så varit förhållandet. Om den skattskyldige däremot icke skulle kunna anträffas, vilket alltsomoftast inträffar, eller vid förfrågan icke kan lämna de önskade upplysningarna, kan uppgift om eventuell anställning icke erhållas på annat sätt än genom anställningsregistret. Med hänsyn till sistnämnda registers ofullständighet, torde detsamma i allmänhet vara av ringa värde för sådana efterforskningar. Följden blir att vederbörande utmätningsman hos länsstyrelsen gör framställning om kvars kattens avskrivning, varefter länsstyrelsen skall pröva, huruvida stadgade förutsättningar härför föreligga. För att kunna effektivt granska inkomna framställningar om avskrivning, bör länsstyrelsen hava möjlighet att från den skattskyldiges deklaration eller andra till grund för taxering liggande uppgifter inhämta upplysning om hans anställningsförhållanden och får länsstyrelsen föreslå att, till undvikande av sålunda föreliggande tveksamhet i detta avseende, uttrycklig föreskrift härom intages i uppbördsförordningen. Gällande sekretessbestämmelser avse att bereda den skattskyldige ett visst skydd, men kan den föreslagna föreskriften på intet sätt bliva till men för honom utan snarare tvärtom.

I fråga om uppgifterna i arbetsförmedlingshandlingarna framhåller *statskontoret*, att föreliggande hinder för samarbete med arbetsförmedlingarna borde undanröjas. Vidare anför *t.f. exekutionsdirektören i Stockholm* bl. a., att det syntes både märkligt och inkonsekvent, att staten å ena sidan kostade på en så dyrbar organisation som arbetsförmedlingarna för att skaffa vissa personer arbete, men å andra sidan icke tillåte andra statens myndigheter att utnyttja de uppgifter som funnes å arbetsförmedlingarna till att förmå vederbörande att betala sin skatt. Detta gällde så mycket mer som statens egna organ förmedlat den anställning, av vilken de erhållit den skattepliktiga inkomsten.

Vad de sakkunniga anført beträffande avkortning har föranlett erinran endast av *Föreningen Sveriges kronokamrerare*, som yttrar.

Om en arbetsgivare verkställt löneavdrag för skatt men underlåtit inbetala det innehållna beloppet, skall enligt de sakkunnigas förslag, så snart arbetsgivaren underlåtit att efter anfordran erlägga beloppet, detta avkortas, så vitt den skattskyldige angår, och i stället uppdebiteras såsom en fordran hos arbetsgivaren. En dylik omständlig anordning förefaller knappast påkallad. Utan olägenhet skulle man kunna tillämpa det enkla förfaringssättet att låta skatten kvarstå såsom uppdebiterad å arbetstagaren men med anteckning i restlängd och indrivningskort eller motsvarande handling, att arbetsgivaren ensam är ansvarig för beloppet.

I fråga om förutsättningarna för avskrivning biträdes de sakkunnigas förslag allmänt i remissyttrandena.

Skyldigheten att erlägga restavgift kunde, framhåller *länsstyrelsen i Malmöhus län*, stundom bli mer betungande för en arbetsgivare än straffpåföljden för underlåtenhet att avdraga och redovisa arbetstagares skatt. Det hade t. ex. inträffat att en arbetsgivare åsamkats restavgift vid

försenad skatteinbetalning, som förorsakats t. ex. av en kassörskas sjukdomsfall. Länsstyrelsen skulle gärna se att samtidigt som straffbestämmelserna skärptes gentemot mindre nogräknade arbetsgivare de tämligen rigorösa bestämmelserna om avgiftspåföring vid försenad inbetalning, som vore ursäktlig, kunde uppmjukas.

T. f. exekutionsdirektören i Stockholm ifrågasätter huruvida det icke vore lämpligare att frågan om befrielse från erläggande av restavgift prövades av utmätningsmannen i stället för av länsstyrelsen. Därefter anföres.

Med hänsyn till att utmätningsmannen är den myndighet som, eventuellt efter hörande av den lokala skattemyndigheten, har sig bekant de omständigheter som kunna inverka på frågan om befrielse, synes han vara närmast att på ett tillfredsställande sätt kunna avgöra, huruvida befrielse bör meddelas eller icke. Med hänsyn till den tämligen stora mängd av dylika ärenden som kan förekomma, synes det också vara en arbetsbesparande åtgärd att tillerkänna utmätningsmannen denna rätt. Därest befrielse skall meddelas av länsstyrelsen, torde i varje enskilt fall länsstyrelsen vara nödsakad att införskaffa utredning från såväl utmätningsmannen som den lokala skattemyndigheten samt, då det gäller större belopp, riksräkenskapsverket (se härom Riksräkenskapsverkets meddelande i september 1949, punkt 6). Man har således anledning vänta, att utmätningsmannen kommer att avfordras yttranden i en mängd befrielseärenden, vilket avsevärt kommer att öka hans arbetsbörda. Därest utmätningsmannen själv hade möjlighet att medgiva befrielse skulle detta icke behöva medföra någon nämnvärt ökad arbetsbörda för honom och ärendena skulle också kunna behandlas snabbare än om de handlades på länsstyrelsen, som i enlighet med vad ovan sagts måste infordra yttrande från utmätningsmannen m. fl. myndigheter. För erhållande av likformighet i utmätningsmännens avgöranden, skulle Riksräkenskapsverket utfärda anvisningar och regler för befrielse.

I anslutning härtill framhåller *överståthållarämbetet*, att starka praktiska skäl föreläge för att beslut om befrielse från restavgift borde meddelas av utmätningsman. En sådan anordning måste dock väcka betänkligheter med hänsyn till främst angelägenheten av att dessa beslut, som ju innefattade ett definitivt befriande från ifrågavarande skyldighet, i möjligaste mån bleve föremål för likformig behandling. Överståthållarämbetet anslöte sig därför till de sakkunnigas förslag att det skulle ankomma på länsstyrelse att meddela befrielse. Huruvida de speciella förhållanden, som vore rådande i Stockholm, kunde föranleda att denna rätt i Stockholm anförtröddes åt exekutionsdirektören, vore ämbetet icke nu berett att taga definitiv ställning till. Denna fråga borde bli föremål för ytterligare övervägande i samband med ändringar i uppbördsreglementet för Stockholms stad till följd av den omläggning av uppbördssystemet, som nu föreliggande betänkande kunde föranleda.

Frågan om att uttaga *restavgift av arbetstagare, som innan krav riktas mot arbetsgivaren å icke innehållen skatt erlägger beloppet frivilligt eller efter indrivning*, beröres i ett par yttranden. Riksräkenskapsverket anser det icke omotiverat, att restavgift borde utgå vid indrivning; restavgift uttoges vid indrivning hos arbetstagaren av arbetsgivarens regressfordran och

det vore näppeligen rimligt, att utmätningssmannens val av indrivningsväg skulle inverka på arbetstagarens skyldighet att betala restavgift. Även *Svenska exekutionsmännens riksförbund* uttalar, att restavgift borde utgå i förevarande fall, eftersom arbetstagaren borde kunna antagas ha samma intresse som arbetsgivaren, att skatteavdrag verkligen skedde. En sådan bestämmelse skulle därjämte förenkla såväl indrivnings- som kontrollarbetet. Vidare yttrar *kronokamreraren i Malmö*, att bakgrunden till nuvarande bestämmelser torde ha varit en önskan att skydda arbetstagaren såsom varande förment oskyldig till arbetsgivarens uraktlåtenhet att verkställa skatteavdrag och inleverera beloppet. Anledningen till att arbetstagaren vid regressfordringens indrivande skulle sakna detta skydd vore mera svårklarlig. Kronokamreraren fortsätter.

Det tillämpade förfarandet synes icke vara tillfredsställande. Anledningen till att löneavdrag icke göres torde ej sällan vara att överenskommelse här om träffats mellan arbetsgivaren och arbetstagaren, enär arbetstagaren uppställt som villkor för att antaga eller kvarstanna i arbetet att löneavdrag icke skall verkställas. I dylikt fall är sålunda arbetstagaren medskyldig till att skatteavdrag underlåts och bör ej gå fri från restavgift. Men icke heller i andra fall, d. v. s. då arbetsgivaren utan att han träffat avtal härom med den anställde underlåter att verkställa löneavdrag, synes arbetstagaren böra undgå restavgift. Det kan nämligen icke vara rimligt att arbetstagaren bibringas den uppfattningen, att han saknar allt ansvar för att skatteavdrag verkställas. Arbetstagaren torde numera känna till att löneavdrag för skatt skall göras i hans lön. Utfår han lönen oavkortad, måste han inse, att skatt icke avdragits, och om han i detta läge uraktlåter att påtala förhållandet hos arbetsgivaren måste han anses medansvarig till att beloppet icke avdrages i vederbörlig ordning.

På grund av vad sålunda anförts får jag föreslå, att nuvarande bestämmelser ändras så att restavgift även i här påtalade fall kan uttagas.

Departementschefen. Jag får först erinra om vad jag inledningsvis vid behandlingen av förevarande avsnitt av de sakkunnigas betänkande anført därom att vissa bestämmelser rörande restlängd m. m. borde avföras ur uppbördsförordningen för att meddelas administrativt. Under hänvisning till vad då anfördes, får jag föreslå att riksdagen underställes förslag härom.

Indrivningen av restförd skatt ankommer för närvarande på vederbörande utmätningssman. Därvid äger utmätningssmannen uppdraga åt honom underställt exekutionsbiträde att verkställa indrivningen och för sådant ändamål vidtaga vissa exekutiva åtgärder. För de lämnade indrivningsuppdragen är exekutionsbiträdet redovisningsskyldigt till utmätningssmannen. Länsstyrelsen har att övervaka indrivningsarbetet, mottaga redovisning av indriven skatt, m. m.

De sakkunniga har övervägt, huruvida restindrivningen borde helt överföras från utmätningssmännen till exekutionsbiträdena, som i så fall skulle direkt underställas länsstyrelsen.

Som de sakkunniga framhållit måste en sådan omläggning av indrivningssystemet inge betänkligheter ur vissa synpunkter. Å andra sidan skulle möjligen vissa fördelar vara förenade med en sådan anordning. Ytterligare

överväganden är emellertid erforderliga, innan någon slutlig ställning kan tagas till denna fråga. Därtill kommer att, som de sakkunniga ock framhållit, indrivningsorganisationen för den egentliga landsbygden är anknuten till polisväsendet där. Detta skapar särskilda problem, som nu icke kan lösas, särskilt därest man skulle vilja överväga möjligheten att låta härads-skrivarna övertaga landsfiskalernas bestyr med indrivningen av skatt.

Spörsmålet om och på vad sätt indrivningsväsendet bör slutligen ordnas torde följaktligen få ställas på framtiden och bedömas i ett vidare sammanhang. Detta hindrar å andra sidan givetvis icke att rationaliseringar och förbättringar i skilda hänseenden kunna göras inom ramen för den nuvarande organisationen. Med hänsyn till mitt förslag att bestämmelserna i denna del skall i huvudsak överföras till det administrativa planet, torde det närmare övervägandet om framlagda förbättrings- och förenklingsförslag få göras vid ett annat tillfälle.

Av skäl som de sakkunniga anfört synes utmätningsman i stad med egen uppbördsförvaltning alltjämt böra redovisa medel, som beordrats till indrivning, till kronokamreraren i staden. Nuvarande bestämmelse om kronokamrerarens ansvarighet för indrivningens och redovisningens behöriga verkställande bör dock i enlighet med de sakkunnigas förslag utgå ur uppbördsförordningen. I stället bör gälla, att utmätningsman i sådan stad ensam skall ansvara för indrivning och redovisning av restantierna. Jag kan icke finna, att några praktiska olägenheter härav behöver uppkomma för kronokamrerarna.

Enligt 95—97 §§ uppbördsförordningen må där omförmälda belopp uttagas »i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt». Detta uttryck kan givas den tolkningen, att dessa belopp skulle kunna uttagas genom samma tvångsåtgärder som kan tillgripas för indrivning av skatt. Såsom framgår av tidigare lämnad redogörelse har emellertid riksräkenskapsverket i ett av centrala uppbördsnämnden åberopat yttrande anfört, att angivna belopp med hänsyn till införsellagens avfattning icke torde kunna uttagas genom införsel. Detta får anses utgöra en riktig tolkning av gällande bestämmelser. Beträffande statsverkets fordran å belopp, som arbetsgivare innehållit genom skatteavdrag men icke redovisat, har frågan om införsel för övrigt varit föremål för domstols prövning, varvid införsel icke ansågs kunna beviljas.

Skäl kan emellertid anföras för sådan ändring i bestämmelserna, att införselinstitutet även i sistnämnda och därmed jämförbara fall skall kunna komma till användning. Frågan om införselinstitutets eventuella utbyggnad med tanke på dessa fall äger sådant samband med uppbördsförfarandet, att den bör prövas snarast möjligt och icke uppskjutas i avvaktan på den revision av utsökningslagen och i samband därmed stående lagstiftning, som av riksdagen begärts i skrivelse den 12 juni 1945 (nr 365). Jag är emellertid icke beredd att nu framlägga något förslag i ämnet, då spörsmålet kräver en närmare utredning. Jag avser att snarast låta verkställa denna utredning. I avvaktan på att slutlig ställning kan tagas till ifråga-

varande spörsmål vill jag förorda, att uppbördsförordningen i förevarande del ges en sådan ändrad avfattning, att tvekan ej behöver uppkomma om bestämmelsernas nuvarande innebörd.

Vistas restförd skattskyldig å känd ort utom riket och kan handräckning för uttagande av den oguldna skatten icke erhållas, skall utmätningsmannen, om det restförda beloppet överstiger 50 kronor, anmäla detta hos länsstyrelsen, som föranstaltar om krav genom svensk beskickning eller svenskt konsulat. Angivna gräns synes mig väl låg med hänsyn bl. a. till det besvär förfarandet orsakar olika myndigheter och det ringa utbyte, som vunnits av nuvarande bestämmelse. Det bör nämligen observeras att beskickningen eller konsulatet icke har några som helst maktmedel till sitt förfogande utan endast kan till vederbörande rikta en betalningsuppsmaning. Jag förordar att, där ej särskilda skäl till annat föranleder, utmätningsmannen skall göra sådan anmälan varom här är fråga endast då det restförda beloppet överstiger 200 kronor.

Ett konkursförfarande åsamkar gäldenären åtskilliga olägenheter och kan, om denne saknar tillgångar, medföra kostnader för den borgenär som gjort konkursansökningen. Det är därför angeläget att innan ett konkursförfarande för utfående av skatt inledes noga pröva lämpligheten därav och överväga vilka utsikter som finnes för att ett positivt resultat skall nås. Förfarandet bör således icke igångsättas enbart av den anledningen, att vederbörande uraktlåtit att efter krav betala skatten eller att utmätningsbara tillgångar icke anträffats. Å andra sidan utgör mången gång konkursansökan eller hot om sådan ett verksamt medel vid skatteindrivningen.

Vissa av de anförda synpunkterna kan åberopas som skäl för att alltid låta länsstyrelsen pröva, huruvida konkursansökan skall i det särskilda fallet göras. Emellertid medför en sådan ordning uppenbarligen en stor omgång i distrikt, där sådana ansökningar ofta kan ifrågasättas. Bl. a. måste utmätningsmännen för länsstyrelsens prövning av ärendena lämna en redogörelse för de olika omständigheter, som är av betydelse för avgörandet. Härtill kommer att beslut om konkursframställning vanligen måste träffas skyndsamt för att leda till avsett resultat. På grund härav anser jag mig kunna förorda, att länsstyrelsen skall äga att till utmätningsman delegera befogenheten att pröva, huruvida konkursansökan skall ingivas. Närmast bör därvid ifrågakomma utmätningsmän i distrikt, där sådana ansökningar är vanliga. Det ligger i sakens natur, att länsstyrelsen bör — med tanke på den grannlaghet som måste krävas vid ett bedömande av fråga om konkursansökning och med hänsyn till vikten av en likartad behandling av jämförbara fall — noggrant pröva behovet och lämpligheten i olika fall av en sådan delegation. Självfallet bör länsstyrelsen kunna återtaga handläggningen av ärendena, när så finnes av en eller annan anledning påkallat.

I anslutning till vad t. f. exekutionsdirektören i Stockholm anfört i anledning av de sakkunnigas förslag beträffande vem som skall ha att besluta rörande konkursansökan får jag framhålla, att även enligt min mening det kan finnas lämpligt med särskilda regler att gälla för Stockholm, där för-

hållandena är i viss mån annorlunda än på övriga håll i landet. De för Stockholm gällande bestämmelserna på förevarande område har meddelats i administrativ ordning och då så torde böra ske även för framtiden, får jag vid ett senare tillfälle återkomma till denna fråga.

Jag torde härefter få övergå att nämna några ord rörande indrivningsmyndigheternas rätt att i och för sina arbetsuppgifter få ta del av avlämnade självdeklarationer. Frågan härom har berörts av de sakkunniga, som erinrat om justitiekanslersämbetets uttalande att gällande sekretessbestämmelser lade hinder i vägen härför; de sakkunniga har ej framlagt något förslag till ändring i dessa bestämmelser.

I några remissyttranden har spørgsmålet särskilt uppmärksamrats och uttalanden har gjorts att indrivningsmyndigheterna borde medges rätt att bli delaktiga av sådana deklara-tionsuppgifter, som vore av värde för dem vid skatteindrivningen.

I 56 § 1 mom. tredje stycket taxeringsfö-rordningen utsäges, att självdeklaration skall tillhandahållas de ämbets- och tjänstemän, vilka i och för sin befattning bör erhålla del därav. Justitiekanslersämbetet har, som framgår av den lämnade redogörelsen, om innebörden av detta stadgande som sin mening uttalat, att lagstiftarens avsikt torde kunna antagas ha varit att det sekretesskydd, som uppställts för deklarationerna, skulle gälla även gentemot indrivningsmyndigheterna. Vidare må erinras om att även uppbördsfö-rordningen upptager vissa föreskrifter, nämligen i dess 93 §, om rätt för lokal skattemyndighet med flera att ta del av självdeklaration, där detta är erforderligt för fullgörande av vissa åligganden jämlikt nämnda fö-rordning. På detta stadgande kan emellertid uppenbarligen icke grundas någon rätt för indrivningsmyndighet att ta del av självdeklaration.

Utan att för egen del taga någon ståndpunkt till justitiekanslersämbetets tolkningsuttalande vill jag som min mening framhålla, att åtskilliga skäl kunna åberopas till stöd för regler av sådan innebörd att indrivningsmyndigheterna äger få del av uppgifter i självdeklarationerna. Jag hänvisar till vad som anförts i de av mig nyss åsyftade remissyttrandena. Tvekan kan råda om nämnda myndigheter skall ha en obegränsad rätt till deklarationsmaterialet eller endast äga rätt att från taxeringsavdelningen inhämta vissa upplysningar liksom huruvida länsstyrelse eller annan bör i varje enskilt fall pröva angelägenheten av att indrivningsmyndigheterna blir delaktiga av deklarationsuppgifterna. Till dessa och hithörande frågor bör emellertid nu ej tagas slutlig ställning. I 1950 års skattelagssakkunnigas uppdrag ingår nämligen att överse taxeringsfö-rordningens samtliga bestämmelser och nämnda sakkunniga kan förutses komma att ingå även på dessa frågor. Deras ställningstagande och förslag bör följaktligen avvaktas.

Vad härefter angår möjligheten för indrivningsmyndigheterna att erhålla vissa uppgifter från de offentliga arbetsförmedlingsorganen, får jag som min mening anföra att hinder härför ur olika synpunkter näppeligen bör anses föreligga. De uppgifter, varom fråga kan vara, är främst restförd skatt-

skyldigs aktuella adress och arbetsanställning. Efter vad jag under hand erfarit lär arbetsmarknadsstyrelsen numera vara beredd att meddela sådana direktiv till länsarbetsnämnderna, att uppgifter av nyss antydd art skall på begäran lämnas indrivningsmyndigheterna.

Av skäl som bl. a. riksräkenskapsverket anfört får jag föreslå sådan ändring i bestämmelserna, att arbetstagare, för vilken arbetsgivaren icke verkställt skatteavdrag och som icke heller i annan ordning inom föreskriven tid inbetalt skatten, skall vara skyldig erlägga restavgift å det icke innehållna skattebeloppet, även då arbetstagaren innan skattekravet riktas mot arbetsgivaren erlägger beloppet frivilligt eller efter indrivningsåtgärder.

Vid 1945 års omläggning av uppbördsförfarandet infördes möjlighet för den som försummar inbetala skatten under vederbörlig uppbördstermin att under viss kort tid därefter erlägga densamma å postanstalt mot en särskild avgift, den s. k. respitavgiften, vilken utom för vissa lägre belopp utgår med en krona för varje påbörjat hundratal kronor av skattebeloppet. Begagnar sig vederbörande ej av möjligheten att inbetala skatten på nämnda sätt, påföres han restavgift med fyra öre för varje krona av det oguldna skattebeloppet, dock minst 25 öre.

Tidigare fanns bestämmelser om restavgift å kronoutskylder, varmed i detta sammanhang avsågs såväl årliga utskylder och avgifter till kronan som i samband därmed debiterade landstings- och tingshusmedel m. m., meddelade i uppbördsreglementet den 14 december 1917. Kungl. Maj:t ägde rätt att befria skattskyldig från restavgift, som påförts enligt reglementets bestämmelser. I den av riksdagen år 1945 antagna uppbördsförordningen saknas föreskrift om rätt för Kungl. Maj:t eller annan att medge befrielse från restavgift. Ej heller finnes någon möjlighet att efterge respitavgift.

Genom källskattesystemet har uppkommit ett i viss mån ökat behov av att kunna medge avgiftsbefrielse. Den skyldighet, som ålagts arbetsgivarna att medverka vid skatteuppbörden, kan sålunda för arbetsgivaren eller den tjänsteman, som för hans räkning handhar redovisningen av den för arbetstagarna innehållna skatten, medföra skyldighet att vid försenad skatteinbetalning gälda respit- eller restavgifter till mycket stora belopp. Beror den försenade inbetalningen på ett tillfälligt förbiseende eller av omständigheter, som får anses som ursäktliga, måste den ekonomiska påföljden understundom te sig orimlig i förhållande till försummelsens art. Åtskilliga framställningar har ock ingivits till Kungl. Maj:t med hemställan om avgiftsbefrielse, men dessa har av nyss angivna skäl icke kunnat bifallas. Förhållandet har, som framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, påtalats även av riksdagens revisorer och av statsutskottet.

De sakkunniga har lämnat exempel på ytterligare fall, då uttagandet av restavgift icke bör ifrågakomma.

Under återopande av det sagda förordar jag, att i uppbördsförordningen intages en bestämmelse att befrielse från restavgift må medges då särskilda omständigheter därtill föranleder. Av skäl som de sakkunniga anfört torde

fråga rörande avgiftsbefrielse lämpligen böra prövas och avgöras av vederbörande länsstyrelse. Det torde få ankomma på riksräkenskapsverket att meddela de närmare föreskrifter, som kan finnas erforderliga för att vinna en i möjligaste mån likformig tillämpning av en sådan bestämmelse.

I annat sammanhang har jag, i likhet med de sakkunniga, föreslagit att högsta respitavgift skall vara 100 kronor och att arbetsgivare med minst två stadigvarande anställda skall — utan att behöva erlagga respitavgift eller restavgift — äga verkställa skatteinbetalningen till skatteavdelning vid postkontor även under den särskilda respittiden efter uppbördsterminens utgång. Beträffande respitavgiften torde därför och på grund av avgiftens förhållandevis ringa storlek ej föreligga samma behov av befrielse som i fråga om restavgiften. För att skattskyldig eller arbetsgivare, som försummat att erlagga skatten under uppbördsterminen, ej skall genom att under respittiden å postanstalt inbetala skatten jämte respitavgift försättas i ett sämre läge än om han i annan ordning inbetalt skattebeloppet och förutsättningar för befrielse från restavgift föreligger, torde likväl erlagd respitavgift böra kunna återbetalas av länsstyrelse under samma förutsättningar som gäller för befrielse från restavgift.

Sedan de nya uppbödsreglerna började tillämpas den 1 januari 1947 har alltså, som framgår av det förut anförda, respit- och restavgifter understundom påförts till belopp som icke framstått såsom rimliga i förhållande till den försummelse som legat vederbörande till last. I vissa av dessa fall har framställning gjorts till Kungl. Maj:t om avgiftseftergift. Jag anser mig böra förorda, att riksdagen underställes förslag till bemyndigande för Kungl. Maj:t, att då synnerliga skäl visas vara för handen helt eller delvis återbetala eller efterge de sålunda påförda avgifterna. Uteslutet är icke att även andra uppenbart obilliga fall av avgiftspåföring förekommit än de som anmälts för Kungl. Maj:t. Även i dessa synes, efter framställning, Kungl. Maj:t böra kunna äga förordna om återbetalning av eller befrielse från avgiften. Det kan förutsättas, att de fall där tillräckliga skäl härför kan andragas icke kommer att vara många.

Återbetalda belopp torde få avföras från riksstatens inkomsttitel Diverse inkomster.

Vad de sakkunniga anført i hänseenden, som jag i det föregående ej närmare berört, biträder jag.

XIII. Restitution av skatt.

För att bl. a. vinna en snabbare återbetalning av överskjutande preliminär skatt har de sakkunniga föreslagit en ny metod för sådan återbetalning, enligt vilken särskilda återbetalningsskort skall fästas vid debetsedlarna å slutlig skatt för skattskyldiga, som är berättigade att återfå för mycket erlagd preliminär skatt. För det föreslagna återbetalningssystemet har jag

tidigare lämnat en redogörelse i samband med behandlingen av frågan om debitering av olika slags skatt, m. m. Därvid anförde jag bl. a., att det föreslagna systemet enligt min mening om möjligt borde genomföras och att bestämmelser om återbetalningsförfarandet m. m. torde få efter vissa ytterligare överväganden utfärdas i administrativ ordning. I detta sammanhang avser jag att endast behandla övriga, av de sakkunniga berörda frågor om restitution av skatt.

Gällande bestämmelser. Enligt 89 § uppbördsförordningen skall till skattskyldig utan kostnad för denne återbetalas

1) belopp varmed erlagd preliminär skatt överstiger motsvarande slutliga skatt, dock ej belopp understigande 5 kr.,

2) preliminär skatt, som skattskyldig äger återbekomma på grund av lokal skattemyndighets beslut jämlikt 53 § 2 mom. uppbördsförordningen, d. v. s. belopp varmed erlagd preliminär skatt beräknas överskjuta motsvarande slutliga skatt,

3) slutlig, kvarstående eller tillkommande skatt, som länsstyrelsen efter underrättelse från riksräkenskapsverket eller eljest finner, att skattskyldig till följd av feldebitering erlagt obehörigen eller med för högt belopp, samt

4) vad skattskyldig, som eljest vinner nedsättning i eller befrielse från honom påförd slutlig, kvarstående eller tillkommande skatt, erlagt för mycket.

Skall den, som i sistnämnda båda fall är berättigad återbekomma skatt som debiterats å en ort för visst år, i stället erlägga skatt, som debiterats eller bör debiteras å annan ort eller för annat år, och är sistnämnda skatt vid meddelandet av beslut i restitutionsärendet ej gulden, äger den skattskyldige utfå allenast den del av det för mycket erlagda beloppet, som överstiger det belopp, vilket han sålunda rätteligen har att erlägga. Återstoden skall gottskrivas den skattskyldige till gäldande av sistnämnda skatt och i förekommande fall skyndsamt tillställas länsstyrelsen i det iän, inom vilket den ort är belägen, där skatten debiterats eller bör debiteras.

Häftar den som är berättigad återbekomma erlagt skattebelopp och i förekommande fall ränta å överskjutande preliminär skatt för restförd skatt, äger han utfå allenast vad som överstiger det oguldna beloppet jämte därå belöpande restavgift. Återstoden skall gottskrivas honom till gäldande av den oguldna skatten jämte restavgift och i förekommande fall tillställas annan länsstyrelse.

Om den preliminära skatten överstiger motsvarande slutliga skatt kan under de särskilda förutsättningar, som anges i 90 § 1 mom. uppbördsförordningen, vartill här må hänvisas, viss ränta utgå å det utbetalade beloppet. Bestämmelserna härom, vilka första gången tillämpades år 1952, har samband med de samtidigt införda reglerna om ränta å kvarstående skatt.

Enligt 90 § 2 mom. uppbördsförordningen äger skattskyldig under vissa förutsättningar vid återbekommande av för mycket erlagt belopp tillika erhålla ränta å det belopp, som utbetalas, efter 5 procent för år. Sådan ränta

skall dock icke utgå vid återbetalning av räntebelopp, som erlagts å kvarstående skatt. Vid beräkning av ränta skall iakttagas:

att ränta utgår för skatt, som preliminärt erlagts under vederbörligt uppbördsår, från utgången av nämnda år samt för annan skatt, därest den erlagts under förra hälften av ett uppbördsår, från och med den 1 därpå följande september och, därest den erlagts under senare hälften av ett uppbördsår från och med den 1 därpå följande mars;

att, därest skatten betalats i flera poster och restitutionen avser allenast viss del av det sammanlagda skattebeloppet, det för mycket erlagda beloppet avräknas mot det eller de belopp som sist guldits; samt

att ränta utgår till och med den dag, då beloppet återbetalas.

Restitution skall verkställas av länsstyrelsen i det län, där skatten debiterats. Återbetalning av för mycket erlagd olycksfallsförsäkringsavgift skall dock ske genom riks försäkringsanstalten.

De sakkunniga. De sakkunniga framhåller, att om den skattskyldige vore i konkurstillstånd, återbetalning av preliminär skatt borde ske till hans konkursbo. Det borde ankomma på utmätningsman att vid granskningen av kreditkorten anteckna sådant förhållande å vederbörandes kreditkort. Beloppet borde i dylikt fall utbetalas av länsstyrelsen.

Därefter erinrar de sakkunniga om att omyndiga, d. v. s. de som vore under 21 år (underåriga) eller som av rätten förklarats omyndiga, enligt 9 kap. 1 § och 10 kap. 3 § föräldrabalken icke ägde själva råda över sin egendom i vidare mån än som följde av vad som gällde på grund av lag eller villkor vid förvärv genom gåva eller testamente. Enligt 9 kap. 3 § och 10 kap. 5 § föräldrabalken ägde underårig själv råda över vad han genom eget arbete förvärvat efter det han fyllt 16 år, resp. omyndigförklarad råda över vad han genom eget arbete förvärvat efter omyndighetsförklaringen. Detsamma gällde avkastningen av sådan egendom och vad som trätt i egendomens ställe. Förmyndaren finge dock med överförmyndarens samtycke omhändertaga dylik egendom, såvitt det ansåges erforderligt med hänsyn till myndlingens uppfostran eller välfärd. Innan samtycke meddelades, skulle överförmyndaren bereda myndlingen tillfälle att yttra sig. Då någon förklarats omyndig eller då omyndigförklarad förklarats åter myndig genom laga kraft ägande dom, skulle kungörelse därom genom rättens försorg införas i allmänna tidningarna.

Frågan om återbetalning av överskjutande preliminär skatt, avseende omyndig, hade varit föremål för prövning av domstol. I ett av rådhusrätten i Göteborg den 12 juni 1951 avgjort mål hade Kungl. Maj:t förpliktats att till förmyndaren för omyndigförklarad person utgiva överskjutande preliminär skatt, oaktat länsstyrelsen tidigare direkt till den omyndigförklarade utbetalt skatten. Efter överklagande har vederbörande hovrätt fastställt rådhusrättens dom. Justitiekanslersämbetet har icke funnit skäl att föra talan mot hovrättens dom.

Det vore givetvis angeläget, fortsätter de sakkunniga, att överskjutande

preliminär skatt icke återbetalades till omyndig, som icke ägde råda över skattemedlen. Det syntes icke kunna ifrågasättas att länsstyrelse ex officio skulle undersöka, huruvida envar restitutionsberättigad skattskyldig eventuellt vore omyndig och om, därest så funnes vara fallet, den omyndige ägde råda över någon del av sitt gods eller ej. Undersökningar i sådant avseende skulle bli mycket tidsödande och skulle icke kunna medhinnas före det debetsedlarna senast måste utsändas. Det skulle tvärtom bli nödvändigt att i stor utsträckning låta anstå med utbetalningarna. Det omfattande arbete, som skulle få nedläggas på undersökningarna, skulle i det övervägande antalet fall bli meningslöst, eftersom huvuddelen av de omyndiga hade enbart arbetsinkomst eller också vid sidan av sådan inkomst allenast en mindre inkomst, t. ex. av kapital. Det syntes därför icke rimligt, att nämnda undersökningar skulle företagas. Tillräckligt torde vara, att taxeringsnämnd i de fall skattskyldigs självdeklaration undertecknats av dennes förmyndare antecknade förmyndarens namn och adress i taxeringslängden och att lokal skattemyndighet med ledning av dessa anteckningar eller eljest till myndigheten inkommen anmälan från förmyndaren angåve å debetsedeln att den skattskyldige vore omyndig samt förmyndarens namn och adress. Motsvarande anteckning borde göras jämväl å kreditkortet. Därigenom möjliggjordes att myndlingens överskjutande preliminära skatt kunde återbetalas till förmyndaren. Iakttoges nämnda förfarande, varom föreskrifter syntes kunna utfärdas i administrativ ordning, torde i största utsträckning kunna undgås att skattemedel utbetalades till omyndig, som icke ägde råda över medlen.

Vidare framhåller de sakkunniga, att de nuvarande bestämmelserna om skyldighet att kvitta överskjutande preliminär skatt mot restförd skatt m. m. borde kompletteras med en föreskrift om att kvittning finge ske även mellan överskjutande preliminär skatt och redan debiterad tillkommande skatt samt att överskjutande preliminär skatt finge innehållas för att kvittas mot tillkommande skatt, som enligt vad uppenbart vore komme att påföras på grund av prövningsnämnds beslut om höjd taxering eller länsstyrelses beslut om höjd debitering, under förutsättning att den preliminära och den tillkommande skatten avsåge inkomst för samma inkomstår. Därvid förutsattes, att återbetalning av mindre belopp som regel icke skulle fördröjas av framställda reservationsyrkanden från taxeringsintendent om höjd taxering samt att i övrigt viss varsamhet iakttoges med att uppskjuta återbetalning i och för eventuell kvittning mot ännu icke debiterad tillkommande skatt.

De sakkunniga påpekar, att skattskyldig, som vore berättigad att återbekomma skatt, icke behövde ingiva särskild ansökan om återbetalning av skatten; länsstyrelsen skulle ex officio beakta förekommande restitutionsfall. Uttrycklig föreskrift saknades emellertid om huruvida restitution kunde ske omedelbart eller huruvida med återbetalningen skulle anstå till dess laga kraft föreläge. Ej heller funnes någon föreskrift om att utbetalning skulle göras senast viss dag.

Återbetalning av överskjutande preliminär skatt borde, fortsätter de sakkunniga, givetvis kunna ske utan att taxeringarna vunnit laga kraft. I andra fall finge för närvarande i princip anses gälla, att det beslut som skulle ligga till grund för utbetalningen vunnit laga kraft. I verkligheten skedde emellertid restitution i största utsträckning utan att lagakrafttiden avbidades. Kunde det förutsättas att skattskyldig, som vunnit nedsättning av honom påförd skatt, därefter icke komme att få skatten höjd, vore det meningslöst att invänta laga kraft å beslutet för att återbetala den för mycket erlagda skatten. Detta gällde t. ex. de fall, då skatten sänkts efter besvär över debitering eller då taxeringsintendenten förklarat sig icke skola anföra besvär över nedsatt taxering. I sistnämnda fall kunde visserligen kommun föra ärendet till högre instans såvitt anginge den kommunala beskattningen, men sådana besvär torde vara så pass sällsynta, att det icke syntes vara nödvändigt att i varje ärende, då restitution ifrågasattes på grund av nedsatt taxering, kräva vederbörligt lagakraftbevis för den händelse taxeringsintendenten förklarat sig avstå från vidare talan. Det hade gjorts gällande, att det allmänna — om man i princip fasthölle vid att restitution ej borde ske förrän restitutionsurkunden tagit åt sig laga kraft — skulle beredas en förmån, som icke tillerkändes den skattskyldige vid motsatt fall, d. v. s. då den skattskyldige hade att erlagga skatt men anfört besvär till högre instans. Den skattskyldige vore sålunda skyldig att, därest anstånd icke meddelats, erlagga den honom påförda skatten, oavsett om taxering vunnit laga kraft eller icke. Det syntes dock i detta avseende förtjäna påpekas, att skattskyldig erhöle ränta å den för mycket erlagda skatten medan däremot ränta icke uttoges å den tillkommande skatt, som skulle betalas, om restitution skett och taxeringen därefter höjdes.

De sakkunniga framhåller vidare, att för mycket erlagd skatt givetvis borde återbetalas så fort som möjligt. Såvitt gällde annan restitution än av överskjutande preliminär skatt syntes någon viss tidsgräns icke erforderlig, eftersom den skattskyldige ägde rätt till ränta å det för mycket erlagda beloppet. Icke heller beträffande överskjutande preliminär skatt hade de sakkunniga funnit anledning föreslå någon tidsgräns. Man borde ha anledning utgå ifrån att återbetalningarna skulle verkställas så skyndsamt som möjligt.

Slutligen uttalar de sakkunniga, att reglerna i uppbördsförordningen om restitution av skatt icke borde utsträckas att omfatta fall, där återbetalning skedde av felaktigt inbetald skatt. Beträffande sådana återbetalningar hade Kungl. Maj:t i brev den 28 mars 1947 meddelat föreskrifter; ytterligare bestämmelser torde icke vara erforderliga.

Remissyttrandena. Mot de sakkunnigas förslag i förevarande delar har erinringar gjorts endast i ett fåtal remissyttranden.

Från yttrandena torde följande få här återgivas.

I fråga om restitution till omyndig anser *länsstyrelsen i Värmlands län* liksom de sakkunniga, att länsstyrelsen icke borde ex of-

ficio behöva undersöka, huruvida återbetalning skulle ske till förmyndaren eller till den omyndige själv. Ej heller taxeringsnämnderna borde emellertid betungas med undersökningar av angiven art. Genomfördes de sakkunnigas förslag i detta hänseende, kunde för övrigt ifrågasättas, mot vilken myndighet ett eventuellt skadeståndskrav i likhet med det från Göteborg aktuella skulle kunna riktas. Att en taxeringsnämnd genom underlåtenhet att anteckna förmyndarens namn och adress skulle kunna göras ersättningsskyldig för felaktig utbetalning, syntes uteslutet. Länsstyrelsen finge förty i stället föreslå, att det skulle ankomma å förmyndaren att göra anmälan till länsstyrelsen om att utbetalningen skulle ske till honom i stället för den omyndige. Även *t. f. uppborädsdirektören i Stockholm* avstyrker de sakkunnigas förslag, enär en föreskrift om att taxeringsnämnden skulle anteckna förmyndarens namn m. m. i taxeringslängden ofta komme att förbises. Lämpligast vore att föreskriva, att förmyndaren skulle anmäla namn m. m. till den lokala skattemyndigheten. Slutligen förordar *länsstyrelsen i Norrbottens län*, att domstolarna borde åläggas att till de lokala skattemyndigheterna lämna uppgift om förmyndare och konkursförvaltare; lokal skattemyndighet borde lämpligen föra ett register över dessa personer.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter, om icke kvittning borde göras även då fråga uppkomme om återbetalning av för mycket inbetald kvarstående skatt. Med hänsyn till bestämmelsen om att kvarstående skatt skulle avdragas med 25 procent av lönebeloppet, då debetsedel icke företeddes, finge man räkna med att återbetalning av kvarstående skatt i viss utsträckning komme att äga rum. Då det här vore fråga om skattskyldiga, som försummade att skaffa debetsedel, kunde man nog räkna med att de i regel även försummat sin skattebetalning. Saken kunde därför få viss praktisk betydelse.

De sakkunnigas uttalande att någon tidsgräns inom vilken restitution borde ske icke syntes erforderlig, eftersom — såvitt gällde annan restitution än av överskjutande preliminär skatt — ränta utginge å det för mycket erlagda beloppet, anser sig *Sveriges lantbruksförbund* och *Riksförbundet landsbygdens folk* icke kunna godtaga. För de skattskyldiga kunde det ofta vara fråga om stora skattebelopp, som kunde medföra stora likviditetssvårigheter för exempelvis en jordbrukare. Denne vore säkerligen härvid mer betjänt av att snarast återfå för mycket erlagd skatt än att kunna glädja sig åt att få 5 procent ränta å inestående skattebelopp. Det syntes organisationerna, som om de skattskyldiga för närvarande finge vänta onödigt länge vid restitution. Av liknande skäl anser *Sveriges köpmannaförbund*, att då taxeringsintendent anført besvär till högre instans, uppskov med återbetalning syntes böra begränsas, förslagsvis genom att dylika mål behandlades med förtur. Vidare ifrågasätter förbundet, om icke föreskrift borde meddelas att då överskjutande preliminär skatt innehållits i avbidan på utgången av taxeringsintendents reservationsyrkande, prövningsnämndens beslut i ärendet skulle föreligga senast den 30 april.

Länsstyrelsen i Östergötlands län ifrågasätter, huruvida icke skatt, som icke kunnat återbetalas till skattskyldig, borde tillfalla statsverket, därest skattskyldig ej inom viss tid — förslagsvis fem år — gjort anmälan om sin fordran.

I fråga om ränta å skatt som skall återbetalas anför *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, att länsstyrelsen i sitt yttrande över de sakkunnigas första betänkande påpekat den skillnad som i räntehänsende rådde mellan skattskyldiga, som finge sina besvär avgjorda i prövningsnämnden efter den 10 oktober och skattskyldiga, vilkas besvär före sagda tidpunkt blivit slutligt prövade. Av betänkandet framginge att jämväl länsstyrelserna i Blekinge och Värmlands län bemärkt ifrågavarande förhållande. Denna fråga syntes emellertid icke ha varit föremål för de sakkunnigas övervägande. Såvitt länsstyrelsen kunde finna borde ränta icke utgå vid restitutioner föranledda av prövningsnämndens beslut rörande det löpande årets taxeringar i andra fall än som angåves i 91 § 1 mom. i de sakkunnigas förslag till uppbördsförordning (ränta å överskjutande preliminärskatt). Genom en sådan ändring skulle vinnas arbetsförenkling utan att den skattskyldiges berättigade krav eftersattes.

Departementschefen. För mycket erlagd skatt, avseende omyndig skattskyldig som icke äger råda över sina medel eller skattskyldig som är försatt i konkurs, bör rätteligen återbetalas till den skattskyldiges förmyndare, respektive till hans konkursbo. Utbetalas i sådant fall skatten till den skattskyldige, löper statsverket risk att få utgiva skatten även till förmyndaren eller konkursboet.

För att förhindra att återbetalning av överskjutande preliminär skatt i angivna fall sker till den skattskyldige måste före återbetalningen utrönas, vilka av de restitutionsberättigade som på grund av omyndighet eller konkurstillstånd är undandragna förfoganderätten över skatten. Vid bedömande av huruvida och i vilken omfattning sådana undersökningar lämpligen bör vidtagas, får förlustrisken för statsverket vägas mot det merarbete och de olägenheter i övrigt, som undersökningarna kan medföra.

För det stora flertalet omyndiga torde den erlagda preliminära skatten åtminstone huvudsakligen vara hänförlig till inkomst av den omyndiges eget arbete och därför av beskaffenhet att få disponeras av honom. Endast i ett förhållandevis ringa antal fall torde således den omyndige icke äga förfoga över sin överskjutande preliminära skatt. Utbetalas skatten i sist angivna fall till den omyndige, är därmed icke sagt att skatte-medlen av denne kommer att disponeras på sådant sätt, att statsverket nödgas utgiva skattebeloppet även till förmyndaren.

Den risk för förluster, som statsverket löper vid återbetalning av överskjutande preliminär skatt till omyndiga, torde således vara tämligen ringa. Med hänsyn härtill synes icke böra ifrågakomma att ålägga länsstyrelserna att i samtliga fall undersöka vilka restitutionsberättigade som är omyndiga på grund av ålder eller till följd av omyndighetsförklaring och huruvida dessa är undandragna förfoganderätten över den för mycket er-

lagda skatten. En sådan skyldighet skulle kräva betydande arbetsinsatser och därjämte fördröja återbetalningarna. Jag finner mig ej heller kunna förorda det förfarande, som föreslås av de sakkunniga och som förutsätter taxeringsnämndernas medverkan. Enligt min mening kommer nämligen även detta att orsaka större besvär och olägenheter än som kan anses befogat av vad med förfarandet står att vinna för statsverket. Den ifrågasatta anordningen skulle för övrigt icke heller innebära någon säkrare garanti mot felaktiga utbetalningar.

En annan sak är, att om myndigheterna erfarit att skattskyldig är omynsig och icke äger förfoga över den för mycket erlagda skatten de givetvis bör tillse att överskjutande skatt utbetalas till förmyndaren.

Däremot biträder jag vad de sakkunniga föreslagit för att förhindra restitution till skattskyldiga som är i konkurstillstånd. Förslaget innebär, att utmätningsman skall med ledning av de underättelser om inträffade konkurser, som lämnas honom av konkursdomaren, anmärka sådant förhållande i samband med den kontroll av att restitutionsberättigade icke resterar för skatt, som det åligger utmätningsmannen att verkställa. Förfarandet torde icke medföra något nämnvärt merarbete. Erforderliga föreskrifter torde få utfärdas i administrativ ordning.

Mot de sakkunnigas förslag i övrigt har jag icke något att erinra. Jag har således icke funnit anledning att föreslå någon viss tidsgräns, inom vilken restitution skall ske. Därvid förutsätter jag, att undersökningar för eventuell kvittning mot restförd skatt verkställas så att återbetalning av för mycket erlagd skatt, där sådan skall ske, kan göras utan onödigt dröjsmål samt att varsamhet iakttages med att innehålla överskjutande preliminär skatt i och för eventuell kvittning mot ännu ej debiterad tillkommande skatt.

Jag kan ej, som i något remissyttrande ifrågasatts, förorda, att en särskild preskriptionstid införes beträffande fordran å för mycket erlagd skatt. Tillräckliga skäl att i fråga om dessa fordringar frångå eljest gällande preskriptionstid torde icke föreligga.

Överlämnar arbetstagare icke sin debetsedel å slutlig skatt till arbetsgivaren och visar han ej heller, att han icke har att vidkännas skatteavdrag för kvarstående skatt, skall sådant avdrag verkställas med 25 procent av lönen. Överstiger den sålunda erlagda och redovisade skatten den debiterade kvarstående skatten, skall länsstyrelsen återbetala det överskjutande beloppet till den skattskyldige. Därvid bör samma regler gälla som för restitution av överskjutande preliminär skatt. Belopp understigande fem kronor bör följaktligen icke återbetalas, ej heller bör restitutionsränta utgå. Vidare bör kvittning kunna ske mot restförd skatt. Jag förordar, att bestämmelser härom intages i uppbördsförordningen.

I vissa avseenden har tvekan uppkommit, hur gällande bestämmelser i 90 § 2 mom. uppbördsförordningen om restitutionsränta skall tolkas. Enligt bestämmelsernas avfattning lär skattskyldig icke äga erhålla ränta, när det för mycket erlagda beloppet tages i anspråk för kvittning mot

restförd skatt. Det vill emellertid synas som om den omständigheten, att den skattskyldige resterar för skatt, icke borde betaga honom rätten att erhålla restitutionsränta. Undantag torde dock böra göras för det i 89 § 3 mom. omnämnda fallet, då den som är berättigad återbekomma skatt, debiterad å en ort för visst år, i stället skall erlägga skatt som debiterats eller bör debiteras å annan ort eller för annat år. Är sistnämnda skatt ogulden, bör ränta således icke utgå å det för mycket erlagda skattebeloppet till den del detta innehålles för kvittning mot den oguldna skatten.

Vidare torde enligt nuvarande bestämmelser rätt till vanlig restitutionsränta icke föreligga, då ytterligare överskjutande preliminär skatt skall återbetalas på grund av att vid debiteringen av den slutliga skatten preliminär skatt gottskrivits med för lågt belopp eller den överskjutande preliminära skatten blivit för låg på grund av annat avräkningsfel. I de sakkunnigas förslag till ny uppbördsförfordning har förevarande bestämmelser givits en sådan avfattning att ränta skall utgå även i angivna fall. Jag biträder detta förslag.

Skall enligt beslut i taxerings- eller debiteringsmål redan påförd kvarstående skatt, fastighetsskatt m. m. eller tillkommande skatt utgå med lägre belopp än enligt tidigare beslut och hinner omdebitering verkställas och ny debetsedel utfärdas innan den påförda skatten förfallit till betalning, kan restitutionsränta uppenbarligen icke komma i fråga. I viss mån annorlunda blir förhållandet i fråga om skattskyldig, vilken på grund av omdebitering som nyss nämnts icke skall erlägga honom påförd kvarstående skatt och därjämte berättigas återbekomma för mycket erlagd preliminär skatt. I likhet med vad som föreslagits i fråga om återbetalning av ytterligare överskjutande preliminär skatt bör i angivna fall restitutionsränta utgå å den preliminära skatt, som den skattskyldige äger återfå. Däremot bör givetvis sådan ränta icke beräknas å det felaktigt påförda kvarskattebeloppet.

Har dödsboet efter avliden skattskyldig att erlägga fastighetsskatt eller kvarstående eller tillkommande skatt under uppbördstermin, som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, må beskattningsnämnd under vissa förutsättningar medgiva dödsboet befrielse från erläggande helt eller delvis av nämnda skatt. Meddelas sådant beslut sedan skatten betalats, skall den erlagda skatten restitueras. Tillräckliga skäl för att restitutionsränta skall utgå i förevarande fall synes icke föreligga. Gällande bestämmelser har emellertid tolkats så, att ränta skall gottgöras dödsboet, därest dödsboet vinner skattebefrielse först efter anförda besvär. Jag förordar en sådan ändring av bestämmelserna, att ränta icke i något fall skall utgå å skatt, för vilken i anledning av skattskyldigs frånfälle dödsboet erhållit befrielse.

Jag kan icke ansluta mig till det av länsstyrelsen i Skaraborgs län framförda förslaget, att restitutionsränta icke skall utgå i de av länsstyrelsen uppmärksammade fallen.

Även bestämmelserna i 90 § 1 mom. uppbördsförordningen om ränta å överskjutande preliminär skatt har vid tillämpningen medfört tvekan i åtskilliga hänseenden.

För att sådan ränta skall utgå fordras att den preliminära skatt, som erlagts senast den 30 april året näst efter inkomståret, överstiger motsvarande slutliga skatt på visst sätt. Ifrågavarande tidsbegränsning bör uppenbarligen endast anses åsyfta andra inbetalningar av preliminär skatt än sådana som avser restförd preliminär B- och C-skatt eller av uppdebiterad preliminär A-skatt. Alla vid tidpunkten för ränteberäkningen gjorda inbetalningar av sistnämnda slag bör följaktligen beaktas medan från ränteberäkningen uteslutes s. k. fyllnadsinbetalningar gjorda efter den 30 april.

I propositionen nr 203 till 1951 års riksdag med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen uttalade jag (s. 66), att beslut om höjd eller sänkt taxering eller debitering, som meddelats efter det den preliminära skatten avräknats från den slutliga, ej borde föranleda ny beräkning av ränta å överskjutande preliminär skatt.

I anslutning härtill får jag framhålla, att med ett efter avräkningen meddelat beslut om höjd eller sänkt taxering bör förstås sådant taxeringsbeslut, vartill hänsyn icke skall tagas vid debitering av slutlig skatt. Den omständigheten, att den skattskyldige genom sådant beslut vinner nedsättning i eller befrielse från slutlig skatt eller skall påföras ytterligare skatt, skall således icke inverka på ränteberäkningen. I följande fall bör dock ett undantag härifrån föreskrivas.

Såsom jag tidigare förordat bör kvittning ske även mellan överskjutande preliminär skatt och redan debiterad tillkommande skatt, varjämte överskjutande preliminär skatt bör under vissa förutsättningar kunna innehållas för att kvittas mot tillkommande skatt. För skattskyldiga, varom här är fråga, kan den överskjutande preliminära skatten vara så hög och den slutliga skatten så låg, att förutsättningarna för gottskrivning av ränta föreligger. Så kan t. ex. vara fallet för skattskyldiga, som icke avlämnat självdeklaration och till följd därav icke påføres taxering av taxeringsnämnden. Hinner rättelse icke ske i tid hos prövningsnämnden, blir hela den erlagda preliminära skatten överskjutande sådan, eftersom den skattskyldige icke påføres någon slutlig skatt. Uppenbarligen bör i dylikt fall den skattskyldige icke gottskrivas ränta vid kvittningen mot den tillkommande skatten. Jag förordar en bestämmelse av innehåll, att vid bedömande av om och med vilket belopp ränta skall utgå å överskjutande preliminär skatt, som skall kvittas mot tillkommande skatt, den tillkommande skatten skall likställas med slutlig skatt.

Vad nyss sagts beträffande ränteberäkning vid ändrad taxering bör äga motsvarande tillämpning, då feldebitering av slutlig skatt rättas. Har skattskyldig vid debitering av slutlig skatt gottskrivits preliminär skatt med fel belopp, torde däremot ny ränteberäkning alltid böra göras vid rättelse av felet; detsamma bör gälla även i fråga om den särskilda räntan å kvarstående skatt. Frågan huruvida och med vilket belopp skattskyldig skall er-

hålla ränta å överskjutande preliminär skatt eller skall påföras ränta å kvarstående skatt bör sålunda alltid bedömas utifrån det preliminärskattebelopp, som rätteligen skolat tillgodoräknas den skattskyldige.

Är skattskyldig berättigad erhålla vanlig restitutionsränta å för mycket erlagd skatt, bör han uppenbarligen icke samtidigt få ränta å överskjutande preliminär skatt. En bestämmelse härom bör införas i uppbördsförordningen.

Ytterligare må beröras spörsmålet huruvida kvittning av för mycket inbetald skatt mot restförd sådan bör kunna äga rum jämväl i det fall, då den skattskyldige erhållit anstånd med erläggande av skatt. Enligt uppgift har sådan fråga uppkommit i praktiken och föranlett tvekan om bestämmelsernas innebörd. Bestämmelserna sådana de för närvarande är utformade läser icke lägga hinder i vägen för en kvittning mot sådan restförd skatt, som ej omfattas av det meddelade anståndet. För egen del är jag av den meningen att, med hänsyn till uppbördsreglernas utformning i jämförbara hänseenden, hinder för kvittning mot av anståndet omfattad skatt ej heller bör uppställas. En viss omformulering av författningstexten bör därför vidtagas.

XIV. Straffbestämmelser m. m.

Gällande bestämmelser, m. m. I 99 § uppbördsförordningen stadgas, att om någon lämnat oriktig uppgift till arbetsgivare om förhållande, som har betydelse för verkställande av skatteavdrag, under sådana omständigheter att det kan antagas ha skett i syfte att åstadkomma att skatteavdrag icke verkställs eller sker med för lågt belopp, eller om någon i preliminär självdeklaration eller i ansökan om jämkning av preliminär skatt uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnat oriktig uppgift, ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från preliminär skatt eller till för låg sådan skatt, eller om någon i ansökan jämlikt 48 § 2 mom. samma förordning om nedsatt skatteavdrag eller i ansökan om anstånd med inbetalning av skatt uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnat oriktig uppgift angående förhållande av betydelse för ärendets avgörande, den skyldige skall straffas med dagsböter.

Med dagsböter bestraffas vidare enligt 100 § 1 mom. uppbördsförordningen arbetsgivare, som är skyldig att verkställa skatteavdrag men underlåter att fullgöra denna skyldighet eller som visserligen verkställer skatteavdrag men gör detta med för lågt belopp, under förutsättning att gärningen begås av uppenbar tredska. Samma straffpåföljd är stadgad om arbetsgivaren uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid till uppbördsmyndighet inbetala innehållet belopp.

I 2 mom. sistnämnda paragraf återfinnes ytterligare straffbestämmelser för arbetsgivare, som bryter mot vissa detaljföreskrifter i uppbördsförordningen.

I 103 § 1 mom. uppbördsförordningen har intagits vissa bestämmelser om möjlighet för länsstyrelse att i olika fall förelägga skattskyldig och arbetsgivare vite. Viss vitesbestämmelse återfinnes jämväl i 31 § tillämpningskungörelsen till uppbördsförordningen.

Frågan om skärpta ansvarsbestämmelser för arbetsgivare, som icke iakttagit uppbördsförordningens nyss antydda föreskrifter, har tidigare varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. I de likalydande motionerna I: 83 och II: 84 till 1951 års riksdag hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om förslag till skärpta ansvarsbestämmelser för arbetsgivarna. I motionerna hade framhållits, att uppbördsförordningens ansvarsbestämmelser vore av betydligt lindrigare art än som stadgades i skattestrafflagen för falskdeklaration och likartade brott, där straffminimum utgjorde böter, vilka utmättes i proportion till det belopp som falskdeklaranten undandragit staten, och straffmaximum straffarbete i högst två år. Orsaken härtill vore enligt motionärernas mening till viss del beroende på det motstånd bestämmelserna mötte i remissbehandlingen. Av den kvarstående skatten enligt 1948 och 1949 års taxeringar, 753 resp. 600 milj. kr., hade restförts icke mindre än 100 resp. 90 milj. kr. Den låga inflytelseprocenten syntes kunna tillskrivas flera samverkande orsaker, bl. a. att i åtskilliga fall arbetsgivare underlåtit att i behörig ordning verkställa skatteavdrag eller försummat inbetala innehållet belopp. Det vore tänkbart att dylika försummelser i viss utsträckning kunde förklaras av vetskapen om att den därmed förknippade straffpåföljden i allmänhet vore ringa. En skärpning av ansvarsbestämmelserna för dessa förseelser skulle leda till ett förbättrat uppbördsresultat. En ändring i sådan riktning, vilket för det allmänna rättsmedvetandet knappast skulle komma att framstå såsom oskäligt sträng, skulle även medföra en bättre överensstämmelse mellan skattestrafflagens bestämmelser för falskdeklaration och uppbördsförordningens ansvarsbestämmelser.

Motionerna föranledde icke någon riksdagens åtgärd.

De sakkunniga. De sakkunniga erinrar inledningsvis om sitt förslag, att arbetsgivarna icke vidare skulle vara skyldiga att till arbetstagarna överlämna uppbördsmyndigheternas kvitton å för arbetstagaren inbetald skatt. Arbetsgivarna skulle såsom för närvarande vid varje avlöningstillfälle genom särskilt kvitto eller på annat lämpligt sätt lämna arbetstagarna uppgift om det belopp, som genom skatteavdrag innehållits å lönen. Då debetsedel återlämnades till arbetstagaren, borde densamma vara försedd med intyg om verkställda skatteavdrag.

Det vore ett ofrånkomligt krav, säger de sakkunniga, att dylika intyg och besked om verkställda skatteavdrag vore riktiga. Straffansvar måste därför inträda för arbetsgivare, som uppsåtligen lämnade intyg om att skatteavdrag verkställts, trots att så icke vore förhållandet, ävensom för arbetstagare, som sökte utnyttja sådant intyg sig till fördel. Särskilda lagbestämmelser härom torde dock icke vara erforderliga, när förfarandet syntes hänförligt till så-

dant osant intygande, resp. bruk av osann urkund, varom förmäldes i 13 kap. 11 § strafflagen. Om däremot felaktigt intyg lämnades av misstag, borde särskilt straffansvar icke inträda.

De förslag de sakkunniga i övrigt framlagt angående ändringar i olika avseenden av uppbördssystemet syntes icke behöva föranleda andra än rent formella ändringar av uppbördsförfordningens straffbestämmelser.

De sakkunniga har redovisat vissa genom länsstyrelserna införskaffade uppgifter till belysande av arbetsgivarnas underlåtenhet att verkställa skatteavdrag och att inbetala innehållna skattemedel. De sakkunniga anför följande.

Enligt dessa uppgifter uppgår den uppdebiterade preliminära A-skatten — omfattande både sådana fall, där man utrett att skatteavdrag ej verkställts, och fall, där skatteavdrag verksädlts men de innehållna skattebeloppen ej redovisats — under åren 1947, 1948 och 1949 till sammanlagt ca 14,7 milj. kr., omfattande ca 128 000 poster. Häri ha då icke inräknats de fall, då efter verkställd undersökning inbetalning av undanhållen skatt skett frivilligt utan uppdebitering och indrivningsåtgärder. Det finnes anledning att antaga, att i sådant hänseende mycket stora skattebelopp influtit. Antalet arbetsgivare beträffande vilka verkställd utredning visat, att skatteavdrag ej verkställts eller skatten ej redovisats, uppgår för år 1947 till ca 14 200, för år 1948 till ca 16 600 och för år 1949 till ca 17 800. I åtskilliga fall torde dock samma arbetsgivare återfinnas bland angivna antal för de olika åren. Av arbetsgivare under tiden den 1 januari 1947—den 30 juni 1950 innehållen men ej redovisad skatt, såväl preliminär som kvarstående skatt, uppgår till, med undantag för Göteborgs och Bohus län, varifrån fullständiga uppgifter icke lämnats, till ca 12,5 milj. kr., varav den 1 juli 1950 kvarstod oredovisat ca 5,7 milj. kr.

För ett tjugutal arbetsgivare överstiger det av varje arbetsgivare för sig oredovisade skattebeloppet 50 000 kr.

För tiden intill den 1 juli 1949 har uppgifter införskaffats rörande storleken av de skattebelopp, som de enskilda arbetsgivarna underlåtit att redovisa. Dessa uppgifter, omfattande hela riket med undantag för Göteborgs och Bohus län, har sammanfattats i följande tabell:

Oredovisat skattebelopp		Antal arbetsgivare	Summa oredo- visat belopp, kr
Högst	1 000 kr.....	20 395	3 217 232
	1 001— 5 000 »	1 212	2 837 816
	5 001—10 000 »	168	1 157 396
	10 001—20 000 »	59	812 049
	över 20 000 »	31	1 449 931
Summa		21 865	9 474 424

De sakkunniga omtalar, att de även införskaffat uppgifter från länsstyrelserna angående den utsträckning, i vilken försumliga arbetsgivare anmälts till åtal och ådömts straff. Enligt dessa uppgifter hade intill den 1 juli 1950 ca 3 100 arbetsgivare anmälts till åtal och av dessa hade ca 2 000 ådömts straff. Vidare hade uppgifter inhämtats om de straff, som

intill den 1 augusti 1949 utdömts för de högsta undanhållna beloppen i varje län. Av uppgifterna framginge att antalet dagsböter i de särskilda fallen i allmänhet varit ganska lågt i förhållande till oredovisade belopp.

De sakkunniga hänvisade i övrigt till följande sammanställning, omfattande före den 1 augusti 1949 avgjorda mål:

Oredovisat skattebelopp	Antal dömda	Antal dagsböter medeltal
Högst 1 000 kr. inkl. fall då oredovisat belopp ej angivits.....	346	21
1 001— 5 000 kr.	238	32
5 001—10 000 »	46	37
10 001—20 000 »	26	36
över 20 000 »	16	57
Summa	672	—

I anslutning härtill uttalar de sakkunniga som sin mening, att de låga bötesstraffen utgjort ett alltför ringa återhållande moment för de arbetsgivare, som av olika anledningar för egen del velat utnyttja genom skatteavdrag innehållna medel. En straffskärpning framstode såsom nödvändig.

Sedan de sakkunniga, med hänsyn till de synnerligen stora bötesbelopp som därvid kunde ifrågakomma, avvisat tanken att införa normerade böter, anföres följande.

Från olika håll har föreslagits, att arbetsgivarnas underlåtenhet att redovisa innehållna skattebelopp skulle likställas med förskingring. En sådan lösning av problemet synes dock icke möjlig. Vare sig de innehållna skatte-medlen betraktas som en lönefordran, som övergått från arbetstagaren till det allmänna, eller en skattefordran från det allmännas sida anses föreligga gentemot arbetsgivaren, föreligger det förhållandet, att arbetsgivaren av egna medel skall gälda det allmännas fordran. För förskingringsbrottet är det emellertid ett erforderligt rekvisit, att det skall vara fråga om egendom, som den brottslige fått i sin besittning för annan med skyldighet att utgiva egendomen eller redovisa för denna. Möjligen skulle arbetsgivarnas förfaringssätt kunna likställas med olovligt förfogande, men icke heller detta torde kunna komma i fråga. Man synes här jämväl i fortsättningen böra nöja sig med straffbestämmelser i uppbördsförordningen, men den åsyftade straffskärpningen bör kunna nås genom att straffskalan utvidgas att omfatta även fängelse.

De sakkunniga anför i anslutning härtill, att arbetsgivare, som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet underlåte att inom föreskriven tid till uppbördsmyndighet inbetala innehållet belopp, skulle kunna straffas med fängelse i högst 6 månader eller med dagsböter. Såsom bevillningsutskottet angivit i sitt betänkande nr 65 till 1945 års riksdag i anledning av propositionen nr 370 till samma års riksdag med förslag till omläggning av uppbördsförfarandet borde upprepad förseelse i regel anses begången av grov oaktsamhet. Upprepad förseelse efter det arbetsgivaren en gång ådömts straff borde enligt de sakkunnigas mening anses som försvårande och i regel föranleda frihetsstraff. Antalet utdömda dagsböter hade i de enskilda målen

i allmänhet varit lågt i förhållande till de innehållna skattebeloppen. De sakkunniga förutsatte, att en utvidgning av straffskalan att omfatta även fängelse skulle medföra en allmän skärpning av dagsbotsstraffen. Genom den ifrågasatta utvidgningen av straffskalan komme ifrågavarande mål städse att handläggas av domstol. Strafföreläggande kunde icke ske annat än för brott, varå allenast böter kunde följa.

De sakkunniga framhåller, att om tillvägagångssättet vid löneutbetalning gäve vid handen, att lönen minskats med därå belöpande skatt, och arbetsgivaren därefter underlåtit att inbetala nämnda skatt till uppbördsmyndigheterna, arbetsgivaren borde kunna straffas, oavsett om han vid löneutbetalningstillfället haft medel disponibla för skatten eller ej.

De sakkunniga tillägger, att om arbetsgivaren underlåte att redovisa innehållna införselmedel till utmätningsman, dagsböter utgjorde högsta straff. Förslag om ändring av denna bestämmelse hade de sakkunniga icke ansett sig böra framlägga.

Enligt de sakkunnigas i annat sammanhang framlagda förslag skulle skyldigheten att verkställa avdrag för preliminär skatt endast avse arbetstagare med preliminär A-skatt. Den möjligheten kunde inträffa, att skattskyldig lämnade lokal skattemyndighet vilseledande uppgifter för att erhålla preliminär B-skatt i avsikt att undkomma skatteavdrag. Inom de sakkunniga hade ifrågasatts, att dylikt förfarande skulle straffbeläggas på samma sätt som gällde beträffande skattskyldig, som i preliminär deklaration eller i ansökning om jämkning lämnade oriktig uppgift, ägnad att medföra för låg preliminär skatt. Dylika åtgöranden torde emellertid knappast ha varit eller komma att bli mera allmänna. Ur ansvarssynpunkt syntes ett förfarings-sätt av angivet slag icke kunna jämföras med åtgärder i syfte att undkomma erläggande av skatt. Straffansvar borde därför enligt de sakkunnigas mening icke införas för dylika åtgöranden.

Slutligen anför de sakkunniga att vitesbestämmelserna i 103 § uppbördsförordningen borde i anslutning till vad de sakkunniga i andra sammanhang föreslagit utvidgas att omfatta fall, där arbetsgivare underlåte att besvara av uppbördsmyndigheter framställda frågor av olika slag, m. m. Därjämte syntes stadgandet i 103 § 2 mom. uppbördsförordningen, att den som verkställde delgivning av vitesföreläggande ägde av den försumlige undfå gottgörelse med fem kronor för varje förrättning, såsom otidsenligt böra upphävas. Delgivning borde som regel ske genom allmänna posten; endast om vederbörande icke kunde delgivas föreläggandet på angivna sätt, borde polismyndigheten anlitas.

En av de sakkunniga, *direktören P. Prydz*, har med instämmande av *förste stadsfogden N. Rydhagen*, expert hos de sakkunniga, förklarat sig icke dela majoritetens mening beträffande lämpligheten av den ifrågasatta straffskärpningen och därvid uttalat att fängelsestraff borde ifrågakomma endast om underlåtenheten varit uppsåtlig. Prydz anför bl. a. följande.

Om den uppfattning, som legat till grund för detta förslag, nämligen att rent brottsligt förfarande från arbetsgivares sida skall strängt beivras, kan blott en mening råda. Tillgripes yttersta stränghet, torde emellertid böra krävas, att frihetsstraffets utmätande begränsas till fall av synnerligen graverande art. Det förefaller mig därför sakligt berättigat, att frihetsstraffet begränsas till att omfatta sådana fall, då arbetsgivare handlat uppsåtligt. En utsträckning av frihetsstraffet till att även gälla oaktsamhet, låt vara att i majoritetens förslag avses grov oaktsamhet, kan nämligen föranleda betänkligheter.

Det bör sålunda beaktas, att i stort sett alla arbetsgivare äro enligt det nya uppbördssystemets förutsättningar skyldiga att verkställa skatteavdrag vid utbetalning av löner till sina anställda och redovisa de avdragna beloppen till vederbörande uppbördsmyndighet. I de allra flesta fall anses den uppbördsverksamhet, som genom uppbördsförordningen ålägges arbetsgivarna, innebära en dem påtvingad extra arbetsbörda, som de helst skulle se sig befriade ifrån, och i ett stort antal fall kommer också uppbörden av preliminär skatt att anförtros människor, som driva en mindre rörelse och för vilka den konstorstekniska rutinen får stå tillbaka för den rent praktiska yrkesutövningen. Medborgare av denna kategori kunna ej förväntas äga klar insikt om vidden av det ansvar, som rättsligen åvilar dem, och om en sådan arbetsgivare av oaktsamhet eller låt vara av uppenbart slarv underlåtit att i rätt tid inbetala innehållen skatt, bör detta enligt min mening icke föranleda frihetsstraff, även om förseelsen rent juridiskt sett skulle kunna rubriceras som grov oaktsamhet. Icke heller kan enbart den omständigheten att arbetsgivaren råkat i ekonomisk olycka och genom sin underlåtenhet påfört staten förluster anses utgöra skäl för fängelsestraff. Staten har nämligen genom uppbördsförordningen ålagt vissa medborgare att fungera som uppbördsinstanser. Detta måste oundvikligen medföra, att staten löper ekonomisk risk i likhet med andra fordringsägare. Ej heller i detta fall förefaller det därför rimligt att med fängelse bestraffa en försumlig arbetsgivare, därest icke brottsligt uppsåt föreligger.

Det bör i detta sammanhang även erinras om, att någon straffskärpning avseende skattskyldiga, som i ansökan om nedsatt skatteavdrag uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnat oriktig uppgift, icke föreslagits, oaktat sådant handlingssätt kan leda även det till direkt förlust för staten. Skattskyldig, som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift, kan sålunda blott straffas med dagsböter. Också detta förhållande synes tala för, att straffskärpning för arbetsgivare, om den genomföres, bör vara måttlig, och att fängelsestraff må utdömas endast vid uppsåtligt brott.

Remissyttrandena. I åtskilliga remissyttranden understrykes angelägenheten av att en skärpning av straffbestämmelserna för arbetsgivare, som underlåtit att till uppbördsmyndigheterna redovisa genom skatteavdrag innehållna skattebelopp, kommer till stånd. Icke i något yttrande avvisas tanken på en sådan skärpning.

Från remissyttrandena torde följande få här återgivas.

Överståthållarämbetet framhåller, att de belopp, som av arbetsgivare i Stockholm icke i behörig ordning redovisats, år från år undergått en mycket markant ökning. De hittills gällande bestämmelserna med dagsböter som enda straffform hade icke haft åsyftad avskräckande verkan.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anför följande.

Erfarenheten har visat, att de låga bötesstraff, som ådömts arbetsgivare för underlåtenhet att inleverera avdragna skattebelopp, icke haft åsyftad verkan. Samma arbetsgivare kan försumma uppbördsterminerna och underlåta att betala sådan skatt utan allvarligare påföljd. Som regel gäller detta arbetsgivare med mer eller mindre undergrävd ekonomisk ställning, där konsekvenserna i form av böter och restavgifter vägt lätt emot möjligheten att genom underlåten inbetalning av skatteavdrag skaffa kredit. Då dessa arbetsgivare genom nya skatteavdrag kunna skaffa medel för gäldande av påförda bötesbelopp, behöva de icke befara någon förvandling av böterna.

Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet uttalar, att även om kontrollen av arbetsgivarna ökades vore det nödvändigt med en straffskärpning för att komma till rätta med sådana arbetsgivare som ej på annat sätt kunde förmås att fullgöra skyldigheten att redovisa innehållna skattebelopp. För det allmänna rättsmedvetandet framstode det som ett grovt brott att ej inbetala gjorda skatteavdrag utan försöka sko sig på såväl skattebetalarnas som samhällets bekostnad.

Landsorganisationen i Sverige anför.

Landsorganisationen anser införandet av skärpta straffbestämmelser för arbetsgivare som underlåtit att redovisa löneavdrag särskilt motiverat. Av de utav de sakkunniga lämnade uppgifterna framgår att de belopp som på detta sätt undandrages statsverket är avsevärda samt att de är växande år från år. Enligt nuvarande regler kan det ibland bli ren affär för arbetsgivaren att underlåta att redovisa innehållna löneavdrag. Det bötesstraff som arbetsgivaren riskerar är nämligen så lågt i förhållande till vad han kan tillgodogöra sig, att det måste rent av inbjuda arbetsgivare, som kommit i ekonomiskt trångmål, till att underlåta redovisning.

Mot de sakkunnigas uttalande, att normerade böter icke borde komma i fråga och att man även i fortsättningen borde nöja sig med straffbestämmelser i uppbördsförrordningen, därvid straffskärpningen kunde nås genom att straffskalan utvidgades att omfatta även fängelse, göres erinran endast i ett par yttranden.

Justitiekanslersämbetet yttrar sålunda följande.

I betänkandet diskuteras införande av normerade böter men tanken härå avvisas med hänsyn till de synnerligen stora bötesbelopp, som därvid skulle kunna uppkomma. Det anförda skälet synes knappast vara avgörande, eftersom intet hindrar, att visst högsta straff stadgas. Möjligen skulle större allmänpreventiv verkan än av dagsbotsstraff följa av ett bötesstraff, som anknöte till det oredovisade beloppet av innehållna skatteavdrag, exempelvis böter högst tre gånger innehållet belopp, dock minst 50 eller 100 kronor och högst förslagsvis 10 000 kronor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som ställer sig tveksam inför frågan om fängelsestraff bör utmätas, då någon skyldighet att hålla skattemedlen avskilda från arbetsgivarens övriga medel icke förutsättes skola gälla, uttalar som sin mening, att det syntes väl hårt att döma en arbetsgivare till fängelsestraff för underlåtenhet att under viss uppbördstermin inbetala visserligen till skatt innehållna medel men dock sådana medel, som arbets-

givaren icke behövt hålla åtskilda utan ägt förfoga över viss tid. Länsstyrelsen ville förordna skyldighet för arbetsgivare att hålla genom skatteavdrag innehållna medel åtskilda från övriga tillgångar, därvid vederbörande i förekommande fall skulle kunna göras ansvarig för förskingring.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län anför.

Då straffskalan vid mera kvalificerade fall av överträdelse av bestämmelserna om arbetsgivares skyldighet att inbetala genom skatteavdrag innehållna belopp enligt de sakkunnigas förslag utvidgats till att omfatta även fängelse, vill länsstyrelsen liksom tidigare Föreningen Sveriges kronokamrerare ifrågasätta, huruvida icke berörda straffbestämmelser borde utbrytas ur uppbördsförfordningen och intagas i en särskild lag, liknande skattestrafflagen, eller eventuellt i sistnämnda lag. Länsstyrelsen får i förevarande hänseende återopå vad kammarrätten anförde i sitt yttrande över förslaget till skattestrafflag. I sagda yttrande uttalade kammarrätten bland annat, att »tillvaron av en särskild skattestrafflag kan emellertid förväntas utöva en icke obetydlig inverkan å uppfattningen om här ifrågavarande brottsliga förfarandes rätta art och svårhetsgrad» samt att det vore »en angelägenhet av största vikt, att deklaraationsbrottens allvarliga art får ett säkert fotfäste i allmänhetens medvetande». Sagda uttalanden synas tillämpliga jämväl beträffande nu ifrågavarande överträdelser.

Förslaget att straffskärpningen skall gälla underlåtenhet, som varit uppsåtlig eller föranletts av grov oaktsamhet, tillstyrkes eller lämnas utan erinran i flertalet yttranden.

Svenska exekutionsmännens riksförbund uttalar att genom den oförvarliga nonchalans, som vissa arbetsgivare visat och som åsankat det allmänna stora förluster och berett såväl myndigheter som lojala arbetsgivare betydande merarbete genom den strängare kontrollen, de föreslagna straffbestämmelserna icke kunde anses vara för hårda utan snarare tvärtom. Förbundet ville därför uttrycka en förhoppning, att någon lindring icke komme till stånd.

Sveriges köpmannaförbund och *Handelns arbetsgivareorganisation* yttrar, att de icke ville ställa sig avvisande till de sakkunnigas förslag. Därvid förutsattes, att man vid tillämpningen ginge fram med stor försiktighet. Arbetsgivarna hade pålagts den ena skyldigheten efter den andra i fråga om skatteredovisningen men erhöles icke någon ersättning för sitt arbete. Många arbetsgivare vore vidare synnerligen okunniga beträffande den redovisningskyldighet, som åvilade dem. Om staten ställde krav på de enskilda, borde dessa också rimligen kunna ställa vissa krav på staten, åtminstone att de på ett effektivt sätt upplystes om sina skyldigheter.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anför, att fängelse borde ingå i straffskalan endast då brottet ansåges som synnerligen grovt.

Den föreslagna straffskärpningen för fall, då underlåtenheten föranletts av grov oaktsamhet, avstyrkes av *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund*, *Sveriges arbetsgivareförening för hotell och restauranter*, *Svenska försäkringsbolags riksförbund*, *Svenska bankföreningen*, *Sveriges lantbruksförbund*, *Sveriges centrala restaurangaktiebolag* och *Föreningen Sveriges landsfiskaler*.

Svenska arbetsgivareföreningen yttrar.

De sakkunnigas förslag att arbetsgivare, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid till uppbördsmyndigheten inbetala medelst skatteavdrag innehållet belopp, skall kunna straffas med fängelse, motsätter sig föreningen bestämt. Härvid instämmer föreningen i det särskilda yttrande, som avgivits av herr Prydz. Det synes föreningen icke finnas något att erinra mot straffskärpning i vad avser sådan arbetsgivare, som uppsåtligen vidtar nu ifrågavarande åtgärd, men det torde vara oskäligt att tillgripa urbota straff vid grov oaktsamhet. Föreningen vill framhålla, att den redan i samband med att den tillstyrkte arbetsgivarnas medverkan vid uppbörd av arbetstagarnas skatter, bestämt hävdade, att risken för felaktigheter vore förhållandevis stor, och att det vore fråga om en arbetsuppgift, som vore arbetsgivarna relativt främmande. För att urbota straff må ifrågakomma, om arbetsgivaren underlåter att inleverera skattemedel, synes det vara en rimlig fordran att uppsåt verkligen föreligger. I oaktsamhetsfallen bör annat straff än dagsböter icke ifrågakomma.

Sveriges lantbruksförbund anför.

Gentemot de sakkunnigas förslag att skärpa straffbestämmelserna för arbetsgivare, som verkställt skatteavdrag, men uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåtit att inom föreskriven tid inbetala innehållet belopp, vill förbundet anför reservation. Det föreslås nämligen, att även fängelse i högst 6 månader skall ingå i sagda straffbestämmelser. Förbundet anser sig emellertid icke kunna förorda fängelsestraff i annat fall än när uppsåt föreligger hos arbetsgivare. Det kan icke anses riktigt, att staten ålägger medborgare att fungera såsom uppbördstjänstemän samt dessutom utkräver fängelsestraff i händelse allenast grov oaktsamhet föreligger. Genom föreslagna förbättringar i uppbördsförfarandet avser staten att tillförsäkra sig ökade inkomster med hjälp av arbetsgivarna, utan att dessa erhålla motsvarande ökade ersättning för sitt arbete. Med hänsyn härtill synes det än mer stötande att utsträcka straffbestämmelserna i föreslaget hänseende.

Beträffande frågan om normalstraff påpekar *Svea hovrätt* att den föreslagna ansvarsbestämmelsen fått en sådan utformning, att fängelse komme att utgöra normalstraff. Då detta knappast torde ha varit avsett och icke heller kunde anses lämpligt, hemställde hovrätten att författnings-texten erhöles en i anledning därav betingad förändrad lydelse.

Liknande uttalanden göres av *justitiekanslersämbetet* och *socialstyrelsen*.

Kammarrätten, som anser en straffskärpning påkallad, ifrågasätter emellertid huruvida det kunde vara välbetänkt med en sådan skärpning av straffbestämmelserna, som nu föresloges. Någon utredning därom hade icke förebragts. Enligt kammarrättens mening borde bötespåföljden alltjämt framstå som normalstraff och fängelsestraffet reserveras för de fall, där omständigheterna vore sådana, att de kunde betecknas som försvärande.

Å andra sidan framhåller *Landsorganisationen i Sverige* att det klart borde framgå, att frihetsstraff borde vara normalstraff och bötesstraff endast förekomma i undantagsfall, då försumligheten verkligen endast vore en förseelse och det undanhållna beloppet vore av mindre storlek. Vidare uttalar *Föreningen Sveriges stadsfogdar* att en straffskärpning utöver den föreslagna vore av nöden. Frihetsstraff borde sålunda vara normalstraff och bötesstraff allenast förekomma, då förseelsen vore av mindre betydelse.

Länsstyrelsen i Värmlands län ifrågasätter huruvida icke sådana försvårande omständigheter, som i regel borde föranleda frihetsstraff, borde anses föreligga jämväl i det fall, då straff tidigare icke ådömts men summan av oredovisade medel uppginge till betydande belopp.

Justitiekanslersämbetet — som erinrat om de sakkunnigas förut återgivna uttalande att om tillvägagångssättet vid löneutbetalning gäve vid handen, att lönen minskats med därå belöpande skatt, och arbetsgivaren därefter underlåte att inbetala nämnda skatt till uppbördsmyndigheterna, arbetsgivaren borde kunna straffas, oavsett om han vid löneutbetalningstillfället haft medel disponibla för skatten eller ej — ifrågasätter huruvida detta generella uttalande reservationslöst kunde godtagas. Huruvida förfarandet vore straffbart syntes böra bero på grunden till den bristande medelstillgången. Om anledningen därtill vore den, att arbetsgivaren gått miste om en inkomst, som han med fog räknat med skulle inflyta i rätt tid, syntes icke utan vidare klart, att arbetsgivarens förfarande fyllde fordringarna för ansvar eller borde vara straffbart.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser angeläget att omprövning skedde, huruvida lydelsen av ansvarsbestämmelserna vore till fyllest. Såvitt länsstyrelsen kunde finna, kunde invändningen, att medel saknats för utbetalning av mera än nettolönen, med verkan åberopas för undvikande av ansvar.

Länsstyrelsen i Norrbottens län uttalar att det av författningstexten eller anvisningarna till denna borde framgå, att arbetsgivares underlåtenhet att inbetala genom skatteavdrag innehålllet belopp bestraffades, oavsett om arbetsgivaren vid löneutbetalningstillfället haft medel disponibla för skatten eller ej. Vidare borde av författningstexten eller anvisningarna kunna direkt utläsas vad som avsåges med grov oaktsamhet.

Efter framhållande av att arbetsgivare enligt 102 § 1 mom. i förslaget till uppbördsförordning skulle straffas, om han av uppenbar tredska underlåte att verkställa skatteavdrag i behörig ordning, anför *Svea hovrätt*.

För straffbarhet erfordras enligt lagrummets avfattning icke mer i objektivt hänseende än ett faktiskt underlåtande i strid med lagens föreskrifter, utan att särskild anmaning skett från myndigheternas sida. Under vilka förutsättningar tredska i denna situation skall anses föreligga framgår varken av lagtexten eller förarbetena. Det torde vara svårt att i ett visst fall våga påstå tredska, om icke vederbörande erhållit särskild påstötning, vilken han underlåtit att efterkomma. Men om detta är tanken med bestämmelsen, borde det för undvikande av all tveksamhet på ett eller annat sätt komma till uttryck.

Svea hovrätt anför vidare.

I 102 § 2 mom. har underlåtenhet att hörsamma vissa anmaningar och fullgöra vissa skyldigheter straffbelagts. Beträffande samma fall innehåller 105 § bestämmelse om att länsstyrelsen äger förelägga vite. Hovrätten saknar erfarenhet för att kunna bedöma, huruvida det för uppnående av önskat resultat i dessa fall skall anses nödvändigt med möjlighet till såväl straffrättsligt förfarande som vitesföreläggande. I och för sig måste denna

kombination enligt hovrättens åsikt anses mindre lämplig. I samband härmed anmärkes, att förslaget i ett av dessa fall erhållit sådan ordalydelse, att straffansvar direkt ålägges juridiska personer, vilket icke står i överensstämmelse med svensk rätt. — — —

Bestämmelsen i 103 §, om att den som är underkastad ansvar för tjänstefel undantages från straffbestämmelsen i lagrummet, synes böra utgå, då den täckes av regeln i 104 §.

Beträffande frågan om delgivning av vitesföreläggande uttalar *t. f. uppborädsdirektören i Stockholm*, att personer som underlåte att besvara av skattemyndighet framställda frågor antagligen också underlåte att utkvittera rekommenderad försändelse med mottagningsbevis. Delgivning genom allmänna posten av vitesföreläggande kunde alltså befaras fördröja ärendet. Det förefölle lämpligt att länsstyrelsen i varje särskilt fall bestämde på vilket sätt delgivning skulle ske. Nuvarande 103 § 2 mom. uppbördsförordningen borde efter viss mindre ändring bibehållas.

Departementspromemorian. Såsom inledningsvis omnämnts har i anslutning till de sakkunnigas förslag och efter remissförfarandet frågan om förevarande straffbestämmelsers utformning varit föremål för ytterligare överväganden i en inom finansdepartementets rättsavdelning av länsassessorn Axel Morén utarbetad promemoria.

I promemorian omnämnes inledningsvis, att åklagaren i två av hovrätten över Skåne och Blekinge den 23 september 1949 avgjorda mål, som i första instans handlades av rådhusrätten i Malmö, yrkade ansvar å firmatecknarna i två aktiebolag för att de av uppenbar tredska underlåtit att verkställa skatteavdrag för hos bolagen anställda arbetstagare. De åtalade uppgav att de vid löneutbetalningarna icke haft större belopp tillgängliga än som motsvarade nettoavlöningarna. De gjorde gällande att vid sådant förhållande deras underlåtenhet att innehålla erforderliga belopp till gäldande av arbetstagarnas skatt icke kunde anses ha skett av uppenbar tredska. *Rådhusrätten* anförde i domskälen, att av de åtalades uppgifter, vilka icke vederlagts, framginge att anledningen till att ifrågavarande skattebelopp icke innehållits varit den, att bolaget saknat erforderliga medel härtill. Då på grund härav de åtalade icke kunde anses ha av uppenbar tredska underlåtit att verkställa skatteavdrag, fann rådhusrätten de åtalade icke kunna fällas till ansvar i målet. Åtalet ogillades därför. *Hovrätten* fastställde de slut rådhusrättens domar innehöll, men åberopade andra domskäl. Hovrätten anförde sålunda, att åklagaren yrkat ansvar allenast för underlåtenhet att verkställa skatteavdrag. Annat hade emellertid icke visats än att de åtalade, såsom de i målet uppgivit, vid ifrågavarande avlöningstillfällen utbetalat arbetstagarnas löner, minskade med därå belöpande skatter. De åtalade hade förty icke gjort sig skyldiga till förseelse mot 100 § 1 mom. första stycket uppbördsförordningen (underlåtenhet att i behörig ordning verkställa skatteavdrag).

I anslutning till återgivandet av dessa domar anføres i promemorian, att det förhållandet att arbetsgivaren vid löneutbetalningstillfället saknat me-

del till arbetstagarens hela bruttolön, i och för sig torde vara utan betydelse för frågan, huruvida skatteavdrag skett eller icke. Frågan finge bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Hade arbetstagaren erhållit kvitto eller uppgift på att skillnaden mellan bruttolönen och det till honom utbetalade beloppet utgjorde skatt eller hade nämnda skillnadsbelopp bokförts i arbetsgivarens räkenskaper som avdragen skatt, syntes det sålunda uppenbart, att skillnadsbeloppet finge anses utgöra innehållen skatt, även om arbetsgivaren vid löneutbetalningstillfället endast haft medel motsvarande den utbetalade nettolönen.

I promemorian erinras därefter att för straffbarhet vid underlåtenhet att i behörig ordning verkställa skatteavdrag förutsattes, att gärningen begåtts av uppenbar tredska. Härom anförde 1944 års *uppbördsberedning*, vars förslag låg till grund för straffbestämmelsen (SOU 1945: 27 s. 486).

Med hänsyn till att det i åtskilliga fall kan vara föremål för tvekan, huruvida löneavdrag skall verkställas eller ej, ävensom till att löneavdrag, som verkställas enligt tabell eller med viss procentsats, genom felläsning eller felräkning, i synnerhet från mindre kvalificerade arbetsgivares sida, kan komma att ske med för lågt belopp, synes det icke skäligt att stadga straff i andra fall än sådana, då underlåtenheten att göra löneavdrag eller verkställandet av avdrag med för lågt belopp har sin grund i uppenbar tredska.

Vidare erinras om vad Svea hovrätt i sitt förut återgivna yttrande över de sakkunnigas betänkande anført angående tolkningen av »uppenbar tredska».

Därefter anföres att avsikten med straffbestämmelsen icke torde ha varit att endast sådana arbetsgivare skulle bestraffas, som underrättats om att skatteavdrag skulle göras men underlåte att efterkomma påpekandet. I vart fall syntes det icke lämpligt, att straff skulle kunna utkrävas enbart i nämnda fall. Utan att särskilt påpekande av tidigare begänget fel gjorts, borde sålunda kunna dömas till straff, därest omständigheterna gjorde troligt att det måste ha stått fullt klart för arbetsgivaren att skatteavdrag skolat göras eller ske med högre belopp än som innehållits, men han av någon anledning underlåtit att i behörig ordning verkställa avdraget (arbetsgivaren hade t. ex. enligt träffad överenskommelse underlåtit att verkställa skatteavdrag för den anställde). Det kunde ifrågasättas, om icke straffbestämmelsen borde ändras, så att vad nyss anförts klart komme till uttryck. Detta syntes kunna ske genom att bestämmelsen gäves det innehållet, att underlåtenhet att i behörig ordning verkställa skatteavdrag bestraffades med dagsböter, dock att till straff ej finge dömas, om underlåtenheten hade sin grund i förbiseende.

Beträffande underlåtenhet att redovisa innehållen skatt påpekas i promemorian, att 1944 års *uppbördsberedning* i sitt förslag till uppbördsförordning icke medtagit någon straffbestämmelse för sådan underlåtenhet.

I propositionen nr 370 till 1945 års riksdag med förslag till omläggning av uppbördsförfarandet (s. 256) framhöll *departementschefen* att arbetsgivare icke vore skyldig att hålla skattemedel skilda från övriga medel. Straff för förskingring eller för olovligt förfogande kunde därför icke inträda, därest arbetsgivaren underlåte att redovisa innehållna skattemedel. Departementschefen föreslog därför att — i likhet med vad som enligt införsellagen stadgats för motsvarande fall — särskild bestämmelse skulle meddelas att arbetsgivare, som underlåte att inom föreskriven tid inbetala innehållna belopp, skulle straffas med dagsböter.

Bevillningsutskottet (betänkande nr 65/1945 s. 39) uttalade.

Då arbetsgivarnas uppgifter vid det nya uppbördsförfarandet bliva av betydligt större omfattning än deras medverkan vid det nuvarande införsel-förfarandet, torde det stundom inträffa, att arbetsgivare — i synnerhet en mindre sådan — av förbiseende underlåter att inom föreskriven tid inbetala innehållet belopp. Därest underlåtenheten beror av tillfälligt förbiseende, synes enligt utskottets mening straff icke böra inträda. Utskottet finner därför berörda straffbestämmelse böra gälla endast då underlåtenheten har sin grund i grov oaktsamhet eller uppsåt. Upprepad förseelse bör därvid i regel anses vara begången av grov oaktsamhet. Har arbetsgivare verkställt löneavdrag men saknar han medel för inbetalningen då denna skall fullgöras, lär hans underlåtenhet att inbetala medlen i regel böra betraktas såsom uppsåtlig.

Vidare erinras om justitiekanslersämbetets förut återgivna yttrande i anledning av de sakkunnigas uttalande att om tillvägagångssättet vid löneutbetalning ger vid handen, att lönen minskats med därå belöpande skatt, och arbetsgivaren därefter underlåter att inbetala nämnda skatt till uppbördsmyndigheterna, arbetsgivaren borde kunna straffas, oavsett om han vid löneutbetalningstillfället haft medel disponibla för skatten eller ej.

Därefter anföres följande.

Redovisas icke genom löneavdrag innehållna skattebelopp uppkomma olägenheter av skilda slag, givetvis framför allt för staten men även för arbetstagarna. I detta hänseende må i första hand erinras om de avsevärda förluster, som kunna uppkomma för det allmänna. Underlåtenheten att inbetala innehållna skatt medför därjämte ett betydande merarbete för myndigheterna. Vidare må framhållas att från arbetstagarnas sida ett berättigat krav finnes att den av dem erlagda skatten också kommer det allmänna till godo. Av de olägenheter, som kunna drabba arbetstagarna, må nämnas att om försummelsen att inbetala innehållna preliminär A-skatt icke uppdagas före debiteringen av motsvarande slutliga skatt, preliminär skatt kommer att avräknas från den slutliga skatten med för lågt belopp. Uppmärksammar icke arbetstagaren nämnda förhållande av uppgifterna å debetsedeln å slutlig skatt, föreligger risk för att han får betala för mycket skatt. Upptäcker han felet, åsamkas han besvär med att få det rättat. Har innehållna preliminär B-skatt eller kvarstående skatt ej redovisats, blir arbetstagaren uppförd i restlängd och föremål för indrivningsåtgärder. Slutligen förtjänar att påpekas att det även för andra arbetsgivarens borgenärer än kronan är av stor betydelse att den innehållna skatten redovisas. Inbetalas icke skatten, kunna de nämligen komma att vid arbetsgivarens konkurs för sina fordringar få konkurrera med en kronans fordran till avsevärt belopp, varom de saknat kännedom.

Av angivna skäl torde strafffriheten vid underlåten skatteredovisning — såsom även synes ha förutsatts vid tillkomsten av straffbestämmelsen — böra begränsas till sådana fall, då underlåtenheten berott av förbiseende. Den omständigheten, att arbetsgivaren vid löneutbetalningstillfället saknat medel för det belopp, varmed arbetstagarens lön minskats, bör sålunda icke medföra frihet från straff i sådana fall då arbetstagaren fått kvitto eller uppgift på att nämnda belopp utgör innehållen skatt eller beloppet bokförts i arbetsgivarens räkenskaper som avdragen skatt eller då alltså med andra ord *löneavdrag* verkligen verkställts. Detta torde böra gälla även om arbetsgivaren haft befogad anledning räkna med att erhålla medel till skatten, innan inbetalningen skall göras. För att bättre framhäva vad sålunda redan från början synes hava varit avsett med straffbestämmelsen, synes brottsrekvisitet »uppsåtligen eller av grov oaktsamhet» böra utgå. I stället torde böra föreskrivas, att arbetsgivare, som underlåter att inom föreskriven tid till uppbördsmyndighet inbetala innehållet belopp, straffes med dagsböter, dock att till straff ej må dömas, om underlåtenheten har sin grund i förbiseende.

Efter erinran om att enligt uppbördssakkunnigas förslag utvidgningen av straffskalan med fängelse i högst sex månader skulle gälla i fråga om såväl uppsåtlig underlåtenhet som underlåtenhet, föranledd av grov oaktsamhet, framhålles slutligen i promemorian, att fängelsestraffet vid underlåten skatteredovisning borde — i viss parallellitet med bestämmelserna i skattestrafflagen — reserveras för grövre brott. Straffbestämmelsen syntes lämpligen böra utformas så, att straffet för underlåtenheten skulle utgöra dagsböter eller, om brottet med hänsyn till omständigheterna vore att anse såsom grovt, fängelse i högst sex månader, samt att vid bedömande huruvida brottet vore grovt särskilt skulle beaktas, om underlåtenheten avsåge medel till betydande belopp eller om arbetsgivaren förut genom lagakraftvunnen dom blivit dömd för underlåten inbetalning av innehållet belopp.

Remissyttrandena. I de över promemorian avgivna remissyttrandena förordas allmänt, att avfattningen av förevarande ansvarsbestämmelser ändras i ett eller annat avseende. Endast *Sveriges redareförening* avstyrker helt de i promemorian framlagda förslagen.

Från yttrandena torde följande få här återgivas.

I några yttranden göres vissa allmänna uttalanden om att man vid utformandet av straffbestämmelserna borde taga hänsyn till arbetsgivarnas svårigheter att fullgöra den dem ålagda avdragsskyldigheten, m. m.

Justitiekanslersämbetet ifrågasätter, huruvida den i förslaget i överensstämmelse med den nuvarande lydelsen av 100 § 1 mom. uppbördsförordningen intagna brottsbeskrivningen i objektivet hänseende vore så klar, att därunder otvivelaktigt inrymdes de fall som åsyftades. Ämbetet anför.

Det torde vara två huvudfall, som bestämmelserna böra gälla. Det ena föreligger, då arbetsgivare betalar ut lönen i sin helhet eller i allt fall inklusive en del av löneavdraget. Det andra är för handen, då »innehållet belopp», d. v. s. det av arbetsgivaren för gäldande av arbetstagares skatt

innehållna beloppet, icke i rätt tid inbetalas till uppbördsmyndigheten. Ämbetet föreställer sig, att brottsbeskrivningen i båda fallen kunde göras tydligare och mera omedelbart förståelig för menige man än vad nu är förhållandet. I första huvudfallet synes meningen med lagbudet bättre framträda, om detsamma i förevarande del formulerades ungefär så: Utbetalar arbetsgivare, som är skyldig verkställa löneavdrag, lön utan att avdrag verkställts med föreskrivet belopp (ev.: utan att lönen minskats med föreskrivet belopp), straffes etc. Vad angår det andra huvudfallet synes än större behov av omredigering föreligga. Uttrycket »innehållet belopp» är nämligen tvetydigt. Den närmast till hands liggande innebörden av uttrycket är, att därmed avses ett belopp, som faktiskt innehållits. Meningen är emellertid att under uttrycket inbegripa även belopp, som väl i det ögonblick avdraget skolat verkställas icke kunnat i verkligheten innehållas, därför att arbetsgivaren icke hade detta belopp tillgängligt, men som får så att säga anses innehålllet. Innehållet belopp i sistnämnda mening föreligger särskilt tydligt, om arbetsgivaren i lönebeskedet till arbetstagaren uppger att ett belopp, motsvarande skatteavdraget, innehållits eller arbetsgivaren i sin bokföring angivit ett visst belopp såsom innehålllet. Möjligen kunde bestämmelsen avfattas ungefär så: Underlåter arbetsgivare att inom föreskriven tid till uppbördsmyndighet inbetala belopp, varmed utbetalad lön minskats för gäldande av arbetstagares skatt, straffes etc. Formuleras ansvarsbestämmelsen på detta sätt, torde det vara tydligt, att straff inträder, även om arbetsgivaren vid utbetalningen av lönen icke haft medel tillgängliga, som kunnat innehållas till gäldande av skatt, eller sedermera förbrukat faktiskt innehållna »skattemedel», så att han, då medlen skolat inbetalas till uppbördsmyndighet, varit ur stånd därtill.

Svea hovrätt yttrar.

I promemorian behandlas inledningsvis frågan huruvida löneavdrag kan anses ha ägt rum, när arbetsgivaren vid löneutbetalningen icke haft större belopp tillgängligt än som motsvarade den utbetalade nettolönen. Vad i promemorian härom anföres synes innebära, att även om arbetstagaren icke erhållit mer än nettolönen, omständigheterna kunna vara sådana att löneavdrag icke skall anses ha ägt rum. Hovrätten ifrågasätter emellertid om det överhuvudtaget är möjligt att i de fall då allenast nettolön utbetalats anse att löneavdrag ej gjorts. Med en sådan uppfattning skulle nämligen, såsom torde framgå av § 95 uppbördsförordningen, arbetstagaren anses skyldig att (jämte arbetsgivaren) svara för skatten. Han skulle alltså vara pliktig betala denna, oaktat han icke erhållit medel därtill. Detta resultat synes icke rimligt. Det torde därför vara riktigare att i nu avsedda fall anse att löneavdrag alltid ägt rum. Något straffbart förfarande kan alltså icke föreligga på detta stadium men om arbetsgivaren — såsom naturligtvis i allmänhet blir fallet — underlåter att vid nästföljande uppbördstermin inbetala ifrågavarande skattebelopp, blir han principiellt förfallen till ansvar för denna underlåtenhet.

Liknande uttalande göres av *riksåklagarämbetet*, som därjämte anför.

Underlåtenhet att verkställa löneavdrag föreligger i enlighet med det nu anförda endast i fall, då arbetsgivaren till den anställda utbetalar bruttolönen. I detta sammanhang bör emellertid omnämnas en typ av anställningsavtal, som torde förekomma särskilt i fråga om husligt arbete, nämligen den vid vilken arbetsgivaren utfäster att till den anställda oavkortat utgiva visst belopp samt därutöver svara för den preliminära skatt, som skall utgå på en till dylikt belopp avtalad lön. Vid sådana avtal motsvarar bruttolönen

uppenbarligen summan av det utbetalade beloppet och det belopp, som arbetsgivaren redovisar såsom preliminär skatt, och sistnämnda belopp får då anses utgöra av arbetsgivaren genom löneavdrag innehållen skatt. Då detta belopp emellertid beräknats icke på hela lönen utan endast på den del därav, som utgives till arbetstagaren, blir i ett sådant fall löneavdraget verkställt med för lågt belopp. Här föreligger således icke ett fall av underlåtenhet att verkställa löneavdrag utan ett fall, då löneavdrag skett med för lågt belopp.

Vidare framhåller *centrala uppbördsnämnden*, att arbetsgivaren författningsenligt skulle av det belopp, som utgjorde arbetstagarens lönefordran, innehålla viss del därav för arbetstagarens skatt. Saknade arbetsgivaren medel som svarade mot hela lönefordringen — d. v. s. icke blott den lön som skulle utbetalas utan även den del därav som skulle innehållas — borde han enligt nämndens uppfattning verkställa skatteavdrag å det belopp, som funnes tillgängligt för lönefordringens gäldande.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län ifrågasätter, huruvida icke strafffriheten vid såväl underlåtenhet att göra vederbörligt skatteavdrag som vid underlåten redovisning av innehållen skatt borde begränsas till fall av ursäktligt förbiseende. Därigenom syntes arbetsgivaren bli nödsakad att närmare motivera, att omständigheterna för förbiseendet varit av sådan art, att de kunde betecknas som ursäktliga. En arbetsgivare som av slarv eller bristande respekt för givna föreskrifter underlåte att fullgöra sin skyldighet beträffande skatteavdrag, torde eljest lätt kunna undgå straffpåföljd genom att endast påstå, att förseelsen berott på förbiseende (glömska e. d.). För åklagaren torde det i sådana fall ställa sig svårt att leda i bevis, att underlåtenheten eller gärningen vore av beskaffenhet, som ej borde medföra strafffrihet. Vidare ifrågasätter *häradsskrivaren i Mellansysslets fögderi* huruvida icke straffpåföljd — åtminstone vid underlåtenhet att i vederbörlig ordning verkställa skatteavdrag — borde inträda vid upprepat förbiseende; därvid borde ej erfordras, att lagakraftvunnen dom föreläge för den tidigare fösummelsen.

Kronokamreraren i Malmö, vars yttrande åberopas av *länsstyrelsen i Malmöhus län*, framhåller att syftet med den föreslagna strafffriheten vid förbiseende torde ha varit, att arbetsgivaren skulle gå fri från straff, därest han förebringade utredning utvisande att underlåtenheten eller gärningen skett av förbiseende. Med den utformning bestämmelsen fått, syntes det emellertid komma att åvila åklagaren att visa, att förbiseende icke föreläge. Då detta icke kunde anses rimligt, borde den föreslagna författningstexten ändras så att av denna klart framginge, att bevisbördan i förevarande avseende åvilade arbetsgivaren. Liknande uttalande göres av *kronokamreraren i Göteborg*; bestämmelsen borde givas det innehållet, att arbetsgivaren skulle vara fri från straff, om han gjorde sannolikt eller det eljest kunde anses uppenbart att underlåtenheten eller gärningen hade sin grund i förbiseende. En på så sätt utformad bestämmelse förordas även av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

I fråga om underlåtenhet att i behörig ordning verkställa skatteavdrag kunde, framhåller *stadsfiskalen i Karlstad*, övervägas huruvida icke upprepade tredska borde föranleda urbota straff.

Beträffande förslaget att rekvisitet uppenbar tredska skall utgå och att det i stället skall stadgas att till straff ej må dömas, därest underlåtenheten har sin grund i förbiseende, yttrar *riksåklagarämbetet*.

Enligt ämbetets mening torde härigenom en lämplig utvidgning av det straffbara området ernås. Att endast underlåtenhet, som har sin grund i förbiseende, blir straffri torde nämligen innebära att icke endast uppsåtligt åsidosättande av skyldigheten att verkställa löneavdrag utan även i stor utsträckning sådant åsidosättande av nämnda skyldighet, som har sin grund i oaktsamhet, drabbas av straff. En arbetsgivare, vilken — såsom ofta torde vara fallet — på arbetstagarens begäran uraktlåter att göra löneavdrag och utbetalar bruttolönen, ådrager sig sålunda regelmässigt straff och detta även i fall, då mot hans nekande det icke kan visas att han handlat i samförstånd med arbetstagaren. Vad beträffar de tidigare berörda fallen, där arbetsgivaren till arbetstagaren utbetalar visst belopp och redovisar innehållen skatt, beräknad å det utbetalade beloppet, torde däremot även efter den ifrågasatta lagändringen arbetsgivaren mången gång kunna freda sig från ansvar under åberopande av att han förbisett att förfarandet medfört att löneavdrag verkställts med lägre belopp än som bort ske. Fallen torde emellertid på grund av de ringa möjligheterna till uppdagande endast sällan komma under domstols prövning.

Kronokamreraren i Hälsingborg anser, att strafffrihetsgrunden »av förbiseende» vore för snäv och även oklar. Uttrycket rymde väl fall, där underlåtenheten berott på ren glömska eller där avdraget blivit för lågt till följd av felläsning i skattetabellen eller av liknande orsak. Däremot syntes uttrycket ej täcka det fall, att arbetsgivaren för sin underlåtenhet haft »skälig anledning» och av detta skäl enligt 95 § uppbördsförordningen ej vore ekonomiskt ansvarig för arbetstagarens skatt. Det kunde ej gärna vara meningen att utesluta sådan underlåtenhet från strafffrihet, och därför borde »skälig anledning» uttryckligen angivas såsom grund för strafffrihet. För att markera att till »förbiseende» ej finge hänföras någon underlåtenhet till följd av oaktsamhet utan endast ursäktliga och enstaka misstag, borde uttrycket utbytas mot »uppenbart förbiseende». I anslutning härtill uttalar *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att det knappast torde vara lämpligt att som särskild strafffrihetsgrund angiva »skälig anledning». Om sådant fall föreläge, att arbetsgivaren ej vore ansvarig för arbetstagarens skatt, torde fallet merendels täckas av strafffrihetsbestämmelsen vid förbiseende. Under uttrycket »skälig anledning» kunde däremot tolkningsvis hänföras även rent privata förhållanden.

Svenska lantarbetsgivareföreningen och *Sveriges lantbruksförbund* motsätter sig icke den föreslagna straffskärpningen, även om starka skäl kunde anföras för att avvakta ytterligare någon tids erfarenhet av det nya uppbördssystemet, innan ändring skedde. Straffbestämmelsen borde emellertid för fall, då skatteavdrag verkställts med för lågt belopp, mildras därhän att straff skulle ådömas endast då avdrag skett med uppenbart för lågt belopp. Förbundet anför.

Framförallt för jordbrukets utöware är det ofta svårt att avgöra den exakta storleken av löneavdraget. I löneförmånerna ingår nämligen fortfarande i viss utsträckning icke endast kontant lön utan jämväl naturaförmåner av varierande beskaffenhet. Visserligen fastställas vid beräkningen av preliminär skatt normer för värdet av naturaförmånerna men i åtskilliga fall torde dessa för arbetsgivaren te sig allt för höga med hänsyn till föreliggande förhållanden. Han är i dylika fall givetvis obenägen att från kontantlönen göra ett löneavdrag, som enligt hans förmenande är större än som rätteligen bort utgå. Är kontantlönen förhållandevis låg, blir givetvis arbetsgivarens obenägenhet i detta avseende än större. Framförallt är detta fallet, när, som ofta sker, taxeringsmyndigheterna vid den slutliga skattens fastställande uppskatta värdet av naturaförmånerna till lägre belopp än de som äro upptagna i den preliminära skattetabellen.

Sveriges köpmannaförbund anser, att strafffrihet bör föreligga vid förbiseende, missuppfattning eller annan därmed jämförbar omständighet. Förbundet yttrar.

Med den föreslagna ändringen skulle straff kunna drabba en arbetsgivare, som underlåter att verkställa avdrag, t. ex. därför att han felaktigt haft den uppfattningen, att han ej är huvudarbetsgivare eller att den anställda haft så låg årsinkomst, att avdrag ej skall göras. Visserligen skall arbetsgivaren i tveksamma fall förhålla sig hos den lokala skattemyndigheten, men många gånger är detta ej så lätt gjort t. ex. på landsbygden. Den gamla satsen, att okunnighet om lagen ursäktar ingen, kunde ha sin tillämpning i ett samhälle, där lagarna voro få och enkla, men att i dagens invecklade reglerings-samhälle tillämpa en sådan sats är uppenbart orimligt. Man får ha för ögonen, att det stora flertalet arbetsgivare höra till sådana grupper som mindre affärsidkare, hantverkare, lantbrukare, husmödrar. De ha icke tillräckliga kunskaper om nu ifrågakarande bestämmelser, i vilka för övrigt ändringar oavslutligen skett och ske. I de ovan lämnade exemplen kan underlåtenheten ej tillskrivas förbiseende. Följaktligen skulle straffpåföljd bli tänkbar. Då det bl. a. med tanke på skattemoralen är angeläget, att de skattskyldiga ej utsättas för sådan behandling, som från deras sida kan uppfattas som ovist nit eller som rena trakasserier, bör straffpåföljden reserveras för de fall, där tredska eller ovillighet att fullgöra vad lagen ålägger uppenbarligen kan konstateras, d. v. s. där man efter påpekande från myndighets sida likväl underlåter att göra avdrag eller gör detta med för lågt belopp. Därmed bör jämsställas det fall, att avdraget rört sig om ett så stort belopp, att man skäligen kunnat kräva, att arbetsgivaren närmare undersökt saken, t. ex. minst 500 kronor.

Av liknande skäl förordar *Handelns arbetsgivareorganisation* strafffrihet vid förbiseende eller då arbetsgivaren icke insett eller bort inse, att avdrag skulle ha skett eller ha verkställts med större belopp.

Svea hovrätt framhåller, att den föreslagna straffbestämmelsen syntes innebära, att för straffbarhet icke fordrades mycket i subjektivt hänseende. Den torde därför medföra en utvidgning av det straffbara området, som syntes gå vida längre än som egentligen avsetts. Hovrätten anser för sin del att de skäl, som vid det nu gällande stadgandets tillkomst föranledde att för straffbarhet stadgades viss kvalifikation av det subjektiva rekvisitet, fortfarande hade bärkraft. En lämplig gränsdragning torde ernås om såsom förutsättning för straffbarhet uppställdes samma krav som för närvarande

gällde enligt andra stycket i det nu aktuella författningsrummet, nämligen att underlåtenheten skedde uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Samma förslag framföres av *justitiekanslersämbetet* och *centrala uppborrdsnämnden*.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation ifrågasätter, om icke förslaget i förevarande avseende utformats strängare än erforderligt och därför borde omprövas. Vissa av de åtgärder, som enligt förslaget skulle medföra straffansvar, bl. a. tillhörande kategorien »avdrag med för lågt belopp», torde i många fall — särskilt för mindre företagare — vara svåra att med bestämdhet bedöma. Fråga vore om tolkningen av uttrycket »förbiseende» i tillräcklig grad medgäve ett friande i sådana fall, där företagets art eller anställningsavtalets karaktär försvårade för arbetsgivaren att riktigt tillämpa gällande bestämmelser.

Förslaget avstyrkes av *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges grossistförbund*, som åberopar följande av delegerade för industriförbundet, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska bankföreningen och Stockholms handelskammare avgivna yttrande.

Vi kunna icke tillstyrka den sålunda föreslagna utvidgningen av straffansvaret. I vårt yttrande den 27 februari innevarande år över 1949 års uppborrdssakkunnigas betänkande II med förslag till vissa ändringar i uppborrdsförfarandet erinrade vi om, att det allmänna anlitade samtliga i uppborrdsförordningen såsom arbetsgivare betecknade personer och samman slutningar såsom uppborrdsgorgan utan hänsynstagande till vederbörandes lämplighet för uppgiften samt att vi på sin tid framfört allvarliga betänkligheter mot en dylik vidsträckt användning av arbetsgivare såsom uppborrdsmän. Då statsmakterna trots varningar likväl tagit risken av att utan åtskillnad såsom uppborrdsmän anlita envar som anställt en annan person i sin tjänst, är det ingalunda ägnat förvåna, att löneavdrag ofta underlåtes eller verkställs med för lågt belopp. Anledningen härtill torde icke sällan vara att söka i oförmåga, en åldrig eller sjuk »arbetsgivares» beroendeställning i förhållande till en »arbetstagare», som vårdar honom etc. I dylika fall torde bestämmelserna beträffande strafffrihet på grund av förbiseende icke alltid med framgång kunna åberopas och ansvarspåföljd skulle enligt förslaget inträda. Man bör emellertid icke enligt vår mening söka avhjälpa brister i uppborrdssystemet, som hava sin grund i en allt för vidsträckt användning av arbetsgivare såsom uppborrdsmän, genom skärpta straffbestämmelser, vilka om de likformigt tillämpas måste befaras föranleda ett mycket stort antal åtal. Om avdragsskyldigheten, på sätt de uppborrdssakkunniga föreslagit, skulle utsträckas till inkomst av korttidsanställning och bisysslor, komme en samtidigt därmed vidtagen straffskärpning i enlighet med det i förevarande del framlagda förslaget att framstå såsom än mer betänklig.

Beträffande det föreslagna straffansvaret vid underlåtenhet att redovisa skattemedel anför *justitiekanslersämbetet* bl. a. följande.

För justitiekanslersämbetet har yppat sig tvekan, huruvida det straffbara området blivit väl stort genom att inbegripa all underlåtenhet utom sådan som har sin grund i förbiseende, således icke blott alla uppsåtliga fall och fall av oaktsamhet, oavsett graden därav, utan också fall, som ej äro oaktsamma. Och den frågan har inställt sig, om icke i förra utlåtandet berörda fall borde undantagas genom en strafffrihetsgrund, exempelvis av den inne-

börden, att till straff ej finge dömas, om arbetsgivaren visade, att den underlåtna inbetalningen hade sin grund i förhållande, som uppenbarligen icke kunde läggas honom till last. De skäl som i promemorian anförts för att ansvaret skall ha den angivna räckvidden ha emellertid synts ämbetet äga sådan vikt, att ämbetet icke vill framföra ett förslag i den riktning som sist angivits. Även med ett så pass restriktivt hållet undantag som det nyss angivna skulle väl fara kunna uppstå, att undantagsbestämmelsen toges till intäkt för påståenden om strafffrihet i fall, där sådan ej alls vore avsedd. Det torde få antagas, att i de fall, där ämbetet ifrågasatt ansvarsfrihet, straffet bleve jämförelsevis ringa. Framhållas bör också att, med en klarare brottsbeskrivning än den nuvarande och vad i samband med ett antagande därav förekommit, det synes kunna antagas komma att bli tydligt för arbetsgivarna, att det i och för sig av lagstiftaren anses som en straffbar förseelse att betala ut lön, minskad med föreskrivet skatteavdrag, utan att samtidigt disponera medel, motsvarande minskningen, liksom ock att använda för skattebetalning faktiskt innehållna belopp för annat ändamål, med den verkan i båda fallen, att skattemedlen icke komma att redovisas till uppboordsmyndigheten. Förfar en arbetsgivare på nu angivet sätt i förlitande på att sedermera skola inflyta medel, varmed inbetalning till uppboordsmyndigheten kan ske, lärar han inse eller böra inse, att han får stå sitt kast, om hans förväntningar icke infrias. Sådana fall av bristande inbetalning, som bero av högre hand, och liknande, exempelvis om arbetsgivaren blir bestulen på innehållet belopp, torde enligt allmänna rättsgrundsatser icke medföra straff; jfr 5 kap. 12 § första stycket strafflagen: »För händelse som provas hava mera av våda än av vållande timat skall ej till straff dömas» och Hagströmer: Svensk straffrätt s. 214. På grund av vad sålunda anförts synes straffbestämmelsen i förevarande del kunna godtagas.

Straffet har i promemorieförslaget i det andra huvudfallet bestämts till dagsböter eller, om brottet med hänsyn till omständigheterna är grovt, till fängelse i högst sex månader. Normerade böter, som justitiekanslersämbetet ifrågasatte i sitt förra ullåtande, föreslås icke. Ehuru ämbetet alltjämt anser normerade böter utgöra ett verksammare straffhot än dagsböter, vill ämbetet ej ånyo väcka förslag härom. Tydligt är, att fängelse såsom straffhot är än verksammare än normerade böter, och möjligen skulle detta bötesstraff komma att i en del fall föredragas framför frihetsstraff, vilket skulle kunna leda till minskat straffhot.

Efter att ha erinrat om bevillningsutskottets uttalande i betänkandet nr 65/1945 s. 39, för vilket tidigare redogjorts, framhåller *riksåklagarämbetet*, att den nuvarande straffbestämmelsen på grund av sin avfattning kommit att få en annan innebörd än den, som enligt utskottets motivering syntes ha varit åsyftad. Kravet på grov oaktsamhet torde ha medfört att även fall, där underlåten redovisning haft sin grund i en ganska allvarlig oaktsamhet, måst lämnas utan beivran. Sedan ämbetet förklarat sig icke ha något att erinra mot den i promemorian föreslagna utvidgningen i subjektivt avseende av det straffbara området, yttrar ämbetet.

I detta sammanhang vill ämbetet emellertid något beröra ett uttalande i promemorian angående bestämmelsens tolkning i visst fall. Sålunda anföres att den omständigheten att arbetsgivaren vid löneutbetalningstillfället saknat medel för det belopp, varmed löneavdrag verkställes, icke bör medföra frihet från straff samt att detta torde böra gälla även om arbetsgivaren haft befogad anledning räkna med att erhålla medel till skatten, innan inbetal-

ningen skall göras. Beträffande senare delen av detta uttalande må framhållas att detsamma synes väl kategoriskt formulerat. I själva verket torde man i varje särskilt dylikt fall få pröva med vilken grad av säkerhet arbetsgivaren kunnat påräkna att erhålla medel för skatteredovisningen. Utifrån denna prövning får sedan avgöras huruvida det förhållandet, att arbetsgivaren för sagda redovisning litat enbart till dessa medel, kan betraktas såsom sådan oaktsamhet, som enligt den föreslagna lydelsen skall vara straffbar; sådan oaktsamhet som kan karakteriseras såsom förbiseende är ju strafffri. Omständigheterna torde dock sällan vara sådana att icke straffbar oaktsamhet måste prövas vara för handen.

Vidare uttalar *överståthållarämbetet*, att det borde övervägas om ej straffbestämmelserna borde utformas i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i lagen om införsel, pension eller livränta eller måhända skattestrafflagen. Ämbetet ifrågasätter, om såsom strafffrihetsgrund borde upptagas allenast »förbiseende». Andra fall torde förekomma som — utan att kunna intolkas i detta uttryck — likväl ej borde straffbeläggas.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anser det ej otänkbart, att en utvidgning av strafffriheten borde tillåtas i fall, då underlåtenheten eller gärningen haft sin grund i omständigheter, varöver arbetsgivaren icke kunnat råda. Vid sådant förhållande föreläge ju ej möjlighet till åtalseftergift jämlikt 20 kap. 7 § rättegångsbalken, enär straffskalan innefattade jämväl urbota straff. *Kronokamreraren i Hälsingborg* föreslår strafffrihet, då arbetsgivare visar »giltig ursäkt» för underlåtenheten eller denna har sin grund i »uppenbart förbiseende»; i första hand borde från strafffrihet undantagas arbetsgivare, vilken som skäl för sin försummelse kunde åberopa sjukdom, olycksfall eller annan händelse, varöver han ej kunnat råda. I anslutning härtill avråder *länsstyrelsen i Malmöhus län* från att använda uttrycket »giltig ursäkt», som måste befaras medgiva en alltför tänjbar tolkning genom att därunder kunde hänföras även rent privata förhållanden.

Svenska lantarbetsgivareföreningen och *Sveriges lantbruksförbund* förordar, att i varje fall för arbetsgivare som icke förde handelsböcker, en sådan mildring av de föreslagna bestämmelserna måtte genomföras, att straff utginge allenast i det fall att arbetsgivaren uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåte att inbetala innehållet belopp.

Svenska arbetsgivareföreningen, *Sveriges industriförbund* och *Sveriges grossistförbund* åberopar det av delegerade för industriförbundet m. fl. avgivna yttrandet. Däri framhålls, att i de fall då underlåtenhet att redovisa belopp, som innehållits genom skatteavdrag, icke berodde på glömska och liknande förbiseende, måste förseelsen anses allvarligare än underlåtenhet att verkställa skatteavdrag. Delegerade ville därför icke motsätta sig att straffpåföljd inträdde även i sådana fall, då uppsåt eller grov oaktsamhet icke konstaterats. Ej heller motsatte sig delegerade förslaget om fängelsestraff vid grovt brott; därvid förutsattes emellertid att sådant brott endast skulle anses föreligga, då underlåtenheten varit uppsåtlig.

Handelns arbetsgivareorganisation yttrar bl. a., att den omständigheten att underlåten inbetalning berodde på bristande likviditet, måste i åtskilliga

fall — beroende på orsakerna till bristen och arbetsgivarens möjligheter att förutse det inträffade — utgöra en förmildrande omständighet. I varje fall borde lagtexten ges en sådan utformning, att förseelsen ej måste bedömas såsom grov. I denna fråga anför *Sveriges köpmannaförbund*, att grovt brott ej borde anses föreligga, om den skattskyldige vid tiden för avdraget hade grundad anledning antaga, att medel motsvarande det innehållna skattebeloppet skulle finnas tillgängliga vid tiden för inbetalningen. I ett labilt ekonomiskt läge som det nuvarande kunde det t. ex. inträffa, att efterfrågan av vissa varor hastigt nedginge eller att kraftigt prisfall inträffade, vilket resulterade i att rörelseidkaren-arbetsgivaren mot alla beräkningar ej finge in de medel, som han beräknat. Det kunde också inträffa, att han hade stora kundfordringar, som normalt skulle inflyta till skatteinbetalningen. På grund av kreditrestriktioner kunde kunderna ej fullgöra sina inbetalningar till rörelseidkaren-arbetsgivaren eller denne upplåna erforderliga medel för skatteinbetalningen, trots att båda parter vore solventa. Förbundet finner det orimligt, om straffpåföljd skulle inträda i fall av här angiven art.

Även *kammarrätten* berör frågan om straffansvar vid ekonomisk oförmåga att verkställa inbetalningen. Kammarrätten yttrar.

Såsom ett typiskt exempel på sådan oförmåga kan nämnas det fall, att arbetsgivaren sedan skatteavdrag skett men innan däremot svarande belopp skolat inbetalas blivit försatt i konkurs. Ett annat icke ovanligt fall av ekonomisk oförmåga föreligger då en arbetsgivare regelbundet finansierar driften av sin rörelse genom lån och väl kunnat upplåna medel till utbetalning av nettolönerna men vid utgången av en uppbördstermin finner sig ur stånd att upptaga lån, som är erforderligt för skatteinbetalningen.

I promemorian klargöres icke i vad mån straffbar underlåtenhet bör anses föreligga för det fall att underlåtenheten att verkställa skatteinbetalning beror på ekonomisk oförmåga. Enligt uppbördsförordningen är arbetsgivare icke skyldig att vid utbetalning av lön avsätta medel, som svara mot innehållna skatteavdrag, eller att hålla sådana medel avskilda från egna tillgångar. Med hänsyn härtill bör frågan huruvida straffbarhet över huvud taget skall ifrågakomma vid sådan underlåten skatteinbetalning, som föranletts av ekonomisk oförmåga, övervägas. Den i promemorian föreslagna författningstexten torde, därest densamma lagfästes, komma att ställa domstolarna inför mycket vanskliga avgöranden. Det synes därför kammarrätten angeläget att förslaget i förevarande hänseende förtydligas, därvid i tredje stycket eventuellt bör anges om icke även andra omständigheter än förbiseende kunna komma i fråga såsom straffrihetsgrundande.

Förslaget avstyrkes av *Svea hovrätt*, som yttrar.

F. n. fordras i subjektivt avseende för straffbarhet, att underlåtenheten sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. I promemorian föreslås härutinnan samma reglering som däri förordas med avseende å underlåtenhet att verkställa löneavdrag. Hovrätten ifrågasätter emellertid om det finns något behov av en sådan utvidgning av det straffbara området, som förslaget innebär. I diskussionen om förevarande straffbestämmelse har man visserligen på de flesta håll tillstyrkt strängare åtgärder mot arbetsgivare som brista i redovisning av innehållna skattemedel. Men härvid har man haft för ögonen fall där förfarandet redan enligt gällande regler är straffbart

och önskemålen ha avsett möjlighet till straffskärpning. Dessa fall, där alltså uppsåt eller grov oaktsamhet föreligger, kunna tydligen icke åberopas till stöd för att behov skulle finnas att ådöma straff även då oaktsamheten icke är grov men å andra sidan förbiseende icke kan åberopas. Närmast synes det här vara fråga om fall då arbetsgivaren försummar att betala under uppbördsterminen men därefter erlägger beloppet, antingen frivilligt eller efter indrivning. Naturligtvis föreligger det, såsom i promemorian framhålls, ur olika synpunkter ett stort intresse icke blott att arbetsgivaren inbetalar skattebeloppet utan också att han gör det i rätt tid. För försummelse i sistnämnda hänseende synes dock den i § 95 uppbördsförordningen stadgade skyldigheten att gälda restavgift få anses utgöra tillräcklig påföljd. Hovrätten avstyrker därför den föreslagna ändringen.

I detta sammanhang behandlas i promemorian frågan huruvida arbetsgivare, som brister i redovisning av innehållna skattemedel, till sitt fredande från ansvar kan åberopa, att han gått miste om en inkomst, som han med fog räknat med skulle inflyta i rätt tid. Frågan besvaras i promemorian nekande. Enligt hovrättens mening får emellertid — i överensstämmelse med den uppfattning justitiekanslersämbetet i sitt i promemorian åberopade yttrande synes intaga — nämnda förhållande anses utsluta straffansvar. Man kan här ha ledning av hur motsvarande situation bedömes vid t. ex. förskingringsbrottet. Här gäller att om gärningsmannens oförmåga att fullgöra betalningsskyldighet beror av en senare inträffad händelse, som han icke tagit i beräkning, förskingring icke anses föreligga (se Ekeberg m. fl., Förmögenhetsbrotten, 4. uppl., s. 238). Att intaga en strängare ståndpunkt när det gäller underlåten redovisning av skattemedel synes icke böra ifrågakomma.

Även *hovrätten över Skåne och Blekinge* avstyrker förslaget i förevarande del. Hovrätten anför bl. a. följande.

Utgången i rättsfallen H 1949:65 och 318 innebär, att det allmännas fordran å oredovisade källskattemedel utgör en vanlig civil fordran å arbetsgivaren i allo likställd med hans övriga oprioriterade gäld. Källskattemedlen förutsätts till dess de av arbetsgivaren inbetalts, ingå i arbetsgivarens förmögenhetsmassa. Detta innebär, att de när som helst före inbetalningen kunna tagas i anspråk av hans övriga fordringsägare genom exekutivt förfarande. Inbetalning må enligt uppbördsförordningen ske endast under föreskrivna terminer. Någon möjlighet att före stadgad inbetalningstermin genom avskiljande eller eljest förhindra att medlen kunna tagas i anspråk för annan hans gäld står icke arbetsgivaren till buds. En konsekvens av angivna betraktelsesätt i fråga om fordringens rättsliga karaktär torde tillika böra vara, att arbetsgivaren i fall av bristande solvens kan bli nödsakad att för tillvaratagande av sina övriga borgenärs rätt och undvikande av mannamån mot borgenärer avhålla sig från att inbetala innehållna källskattemedel. Det anförda torde visa, att fall mycket väl kunna tänkas, där arbetsgivarens oförmåga eller på annat sätt motive-rade underlåtenhet att inbetala innehållna källskattemedel, utan att ha sin grund i förbiseende, likväl beror av sådana förhållanden att det icke kan ifrågasättas att straffa honom. Såvitt avser straffbarheten för underlåten inbetalning kan hovrätten fördenskull icke tillstyrka förslaget. Nu gällande utformning av lagen i detta hänseende är att föredraga framför den föreslagna.

Justitiekanslersämbetet framhåller, att konstruktionen med grovt brott vanligen torde användas, då skillnaden i brottets svårhetsgrad vore större än som här vore fallet och avsikten vore att tillskapa en särskild brottstyp med egen fullständig straffskala. Med hänsyn härtill förefölle det, som om det vore bättre att knyta straffskärpningen till försvårande omständigheter. Ifrågasättas kunde, om något verkligt behov föreläge att särskilt ange, vilka omständigheter som skulle anses försvårande.

Svea hovrätt yttrar.

Mot de föreslagna bestämmelserna kan anmärkas att brott, på vilket icke kan följa högre straff än fängelse i sex månader, icke brukar betecknas såsom grovt. Ej heller är det överensstämmande med vanligt juridiskt språkbruk att en personlig omständighet såsom återfall föranleder till att själva brottet anses såsom grovt. Enligt hovrättens mening är det icke behöfligt att exemplifiera fall då fängelse bör ådömas. I allmänhet synes man inom specialstraffrätten — här kan särskilt hänvisas till skattestrafflagen — anse det tillräckligt att ange, att det högre straffet inträder då omständigheterna äro synnerligen försvårande. Hovrätten förordar, att förutsättningar för frihetsstraff angivas på detta sätt.

Liknande uttalanden göres av *kammarrätten* och *hovrätten över Skåne och Blekinge*.

Även *riksåklagarämbetet* anser det knappast erforderligt att beträffande de fall av underlåtenhet, för vilka fängelse ansetts böra ifrågakomma, använda beteckningen grovt brott. Till dessa fall torde icke vara att hänföra andra än de i den föreslagna lagtexten särskilt angivna, d. v. s. de fall då underlåtenheten att verkställa inbetalning avsett medel till betydande belopp eller arbetsgivaren förut genom lagakraftvunnen dom blivit dömd för sådan underlåtenhet. Stadgandet syntes med hänsyn härtill kunna utformas så att, därest något av oförmålda båda fall vore för handen, må till fängelse i högst sex månader dömas.

Departementschefen. Det nuvarande källskattesystemet bygger i stor utsträckning på medverkan från arbetsgivarnas sida. Dessa har skyldighet att vid utbetalning av löner verkställa skatteavdrag och att vid nästkommande uppbördstermin inbetala de belopp, varmed arbetstagarnas löner sålunda minskats. Det är ett viktigt intresse för både staten och de skattskyldiga att dessa bestämmelser iakttages i största möjliga utsträckning. Sker ej detta, följer härav olägenheter av skilda slag. Underlåtes skatteavdrag för preliminär skatt, förfelas syftet med uppbördsreformen och arbetstagaren påföres kvarstående skatt. Uraktlåter arbetsgivaren att redovisa innehållna skattebelopp kan detta medföra avsevärda förluster för det allmänna och ett betydande merarbete för myndigheterna. Avser den underlåtna skatteredovisningen preliminär A-skatt och uppdragas icke försummelsen före debiteringen av motsvarande slutliga skatt, kommer preliminär skatt att avräknas från den slutliga skatten med för lågt belopp. Uppmärksammar icke arbetstagaren nämnda förhållande av uppgifterna å debetsedeln, föreligger risk för att han får erlägga för mycket skatt. Upptäcker han felet, åsamkas

han besvär med att få det rättat. Brister åter arbetsgivaren i redovisning av kvarstående skatt, blir arbetstagaren uppförd i restlängd och föremål för indrivningsåtgärder. Slutligen förtjänar påpekas, att det även för andra arbetsgivarens borgenärer än kronan är av stor betydelse att gjorda skatteavdrag redovisas. Inbetalas icke skatten, kan de nämligen komma att vid arbetsgivarens konkurs för sina fordringar få konkurrera med en kronans fordran till avsevärt belopp, varom de saknat kännedom.

Av den utredning rörande arbetsgivarnas fullgörande av sina nyssnämnda skyldigheter, som redovisats i uppbördssakkunnigas betänkande, framgår att det på sina håll brustit härutinnan. Med den förbättrade arbetsgivar-kontroll, som föreslagits i det föregående, torde åtskilligt stå att vinna för att nå en mera tillfredsställande uppbörd. Vidare torde vissa olägenheter bli eliminerade om såsom föreslagits i propositionen nr 7 till innevarande års riksdag förmånsrätt införes för kronans fordringsanspråk i arbetsgivar-ens konkurs å belopp, som innehållits genom skatteavdrag.

Uppbördssakkunniga har emellertid föreslagit att man även bör skärpa straffsanktionerna för underlåtenhet att inbetala för skatt innehållna löne-medel genom att i straffskalan införa fängelsestraff, dock begränsat till högst sex månader. De låga bötesstraff, som i allmänhet följt på här ifrågavarande förseelser, har enligt de sakkunnigas mening utgjort ett alltför ringa återhållande moment. Åtskilliga remissinstanser har understrukt angelägenheten av att en sådan straffskärpning kommer till stånd. Icke i något yttrande har tanken härpå avvisats. Endast i fråga om den närmare utformningen av straffbestämmelsen har invändningar rests mot de sakkunnigas förslag.

Även enligt min uppfattning bör fängelsestraff i högst sex månader kunna följa för arbetsgivare som icke fullgör sin skyldighet att inbetala ifrågavarande skattebelopp. Uttalandena från flera av de sakkunniga remissinstanserna att det nuvarande bötesstraffet i åtskilliga fall utgör ett alltför ringa straffhot ger stöd för en sådan uppfattning. Jag förordar sålunda att en bestämmelse av nu angiven innebörd införes.

Beträffande det närmare innehållet i de förevarande straffreglerna har ganska skiftande meningar framkommit under det förberedande lagstiftningsarbetet. Vad angår bestämmelsen i första delen av nuvarande uppbördsförfordningens 100 § 1 mom. om straff för åsidosättande av skyldigheten att verkställa skatteavdrag synes innebörden av bestämmelsen tydligare framgå om denna avfattas i överensstämmelse med vad justitiekanslersämbetet ifrågasatt i sitt yttrande över departementspromemorian. Straff bör sålunda kunna följa för arbetsgivare, som är skyldig verkställa skatteavdrag, om han utbetalar lön utan att denna minskats med föreskrivet belopp för gäldande av arbetstagares skatt.

Såsom förutsättning för straffbarhet i sistnämnda fall anges för närvarande att gärningen begåtts av uppenbar tredska. Detta uttryck är såsom framhållits bl. a. i departementspromemorian delvis missvisande. Jag förordar i stället en regel av innebörd att arbetsgivaren skall straffas om hans

förseelse skett uppsåtligen eller av oaktsamhet, som ej är allenast ringa. Härigenom undantages från det straffbara området fall, då rena förbiseenden förelegat eller eljest smärre misstag begåtts. Straffet bör i likhet med vad nu är fallet vara dagsböter.

Det andra huvudfallet avser straff för arbetsgivare som ej vederbörligen inbetalar löntagarnas skattemedel till uppbördsmyndigheten. Från några håll har ifrågasatts att stadga skyldighet för arbetsgivarna att avskilja de belopp, som icke utbetalas till arbetstagarna. Undersökningar har emellertid visat att detta framför allt av praktiska skäl icke låter sig göra. Man nödgas sålunda alltjämt acceptera den ordningen att de vid lönetillfällena icke utbetalta medlen under en viss tid står till arbetsgivarnas disposition. Medvetandet om att det författningsenligt åligger arbetsgivaren att vid nästkommande uppbördstermin redovisa ett belopp, som svarar mot det vid lönetillfället ej utbetalta — d. v. s. vad arbetstagarna fått avstå av sin lön för gäldande av skatt — bör emellertid föranleda honom till nödig försiktighet i sina ekonomiska angelägenheter. I detta sammanhang må även framhållas att om en arbetsgivare skulle finna angeläget att redan före nästföljande uppbördstermin inbetala arbetstagarnas skattemedel, hinder här för icke möter.

Med utgångspunkt från det nu anförda bör straffansvar inträda då arbetsgivare icke fullgör sin skyldighet att inom föreskriven tid till uppbördsmyndighet inbetala belopp motsvarande det, varmed arbetstagers lön minskats för gäldande av dennes skatt, under förutsättning att i avseende härå uppsåt eller grov oaktsamhet ligger arbetsgivaren till last. Med denna formulering kan även förhållanden, som ligger i tiden före den dag då skatten senast skolat inbetalas, komma under bedömande vid prövningen av ansvarsfrågan. Straffskalan bör omfatta dagsböter och, såsom jag tidigare föreslagit, fängelse i högst sex månader.

Vad uppbördssakkunniga i övrigt anført och föreslagit beträffande ansvarsbestämmelserna och därmed sammanhängande spörsmål föranleder ingen annan erinran från min sida än att jag bl. a. i anledning av vad i vissa remissyttranden framhållits förordar vissa smärre ändringar i de sakkunnigas författningstext. Beträffande dessa ändringar får jag hänvisa till det inom finansdepartementet upprättade författningsförslag, som jag vill förorda att riksdagen underställes för antagande.

XV. Skattebefrielse för dödsbo.

Gällande bestämmelser. Har här i riket bosatt skattskyldig avlidit och efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har dödsboet att på grund av taxering för inkomst enligt kommunalskattelagen eller förordningen om statlig inkomstskatt eller för förmögenhet enligt förordningen om statlig förmögenhetsskatt erlägga kvarstående eller tillkommande skatt under uppbördstermin, som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, äger jämlikt 75 § 1 mom. kommunalskatte-

lagen, 15 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt och 15 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt beskattningsnämnd, där ömmande omständigheter är för handen, att efter framställning från dödsboet medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av nämnda skatt. Sådan befrielse må avse skatt, som påförts den avlidne eller, såvitt angår det beskattningsår varunder dödsfallet inträffade, oskift dödsbo efter honom. Befrielse må dock icke avse skatt, som påförts på grund av eftertaxering och som rätteligen skolat erläggas under uppbördstermin, vilken ägt rum före dödsfallet.

Har här i riket bosatt skattskyldig avlidit och efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfalle varit beroende av honom för sin försörjning, och har dödsboet att erlægga fastighetsskatt under uppbördstermin, som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, äger jämlikt 75 § 2 mom. kommunalskattelagen beskattningsnämnd, där behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40 000 kr. och synnerligen ömmande omständigheter är för handen, att efter framställning från dödsboet medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av nämnda skatt. Befrielsen må avse skatt, som påförts den avlidne eller, såvitt angår det taxeringsår varunder dödsfallet inträffade, oskift dödsbo efter honom.

Framställning om skattebefrielse skall avlämnas senast under andra kalenderåret efter dödsåret.

De sakkunniga. Bestämmelserna om skattebefrielse för dödsbo behövde enligt de sakkunnigas mening kompletteras i vissa avseenden. I kvarstående skatt kunde ingå såväl kommunal inkomstskatt, statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt som pensionsavgift och olycksfallsförsäkringsavgift. Skattebefrielsen kunde för närvarande endast omfatta inkomst- och förmögenhetsskatterna. Där den kvarstående skatten omfattar förutom dessa skatter även angivna avgifter, vore verkställigheten av beslut om skattebefrielse onödigt tillkrånglad.

De sakkunniga framhåller, att den preliminära skatten icke avsåges omfatta olycksfallsförsäkringsavgift. Om sådan avgift inginge i den slutliga skatten, borde avgiften anses ingå i den kvarstående skatten med oducerat belopp. Skattebefrielse för sådan skatt borde icke omfatta nämnda belopp.

Vidare framhålles, att skattebefrielse för närvarande icke kunde medgivas för folkpensionsavgift. Starka skäl talade emellertid för att sådan avgift, såvitt här vore fråga, likställes med skatt och att skattebefrielsen borde kunna omfatta jämväl densamma. De sakkunniga föreslår, att ett med de tidigare återgivna bestämmelserna i 75 § 1 mom. kommunalskattelagen, 15 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt och 15 § 1 mom. förordningen om statlig förmögenhetsskatt överensstämmande stadgande införes i lagen om folkpensionering. Efter en sådan ändring beträffande pensionsavgiften komme hel skattebefrielse att omfatta den kvarstående skatten minskad med i den slutliga skatten ingående olycksfallsförsäkringsavgift.

Beträffande tillkommande skatt torde, säger de sakkunniga, någon tvekan icke behöva uppkomma i vad mån skattebefrielse skulle kunna medgivas. Detsamma gällde fastighetsskatt, som upptoges å debetsedel avseende sådan skatt. Därvid måste dock uppmärksammas, att å samma debetsedel även kunde förekomma skogsvårdsavgift och vissa annuiteter. Skattebefrielsen kunde endast avse själva fastighetsskatten.

Slutligen uttalar de sakkunniga, att annat icke torde böra ankomma å beskattningsnämnderna än att fastställa det belopp, varmed skattebefrielse medgäves. För avräkningen med vederbörande kommun vore det däremot beträffande kvarstående skatt nödvändigt att fastställa hur det belopp, varmed skattebefrielse medgivits, fördelade sig på kommunal inkomstskatt å ena sidan samt statlig inkomstskatt och statlig förmögenhetsskatt ävensom pensionsavgift å den andra. Fastställandet härav syntes böra ankomma på vederbörande länsstyrelse. Fördelningen borde — i helt antal kronor — ske i förhållande till de belopp, varmed kommunal inkomstskatt å ena sidan samt statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt och pensionsavgift å den andra inginge i den slutliga skatten. I fråga om allmän kommunalskatt borde fördelning ske mellan kommun, landsting och tingslag i förhållande till fastställd utdebitering. Erforderliga föreskrifter torde böra utfärdas i administrativ ordning.

Remissyttrandena. De sakkunnigas förslag har i samtliga yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* ifrågasätter dock, om icke skattebefrielsen kunde gälla även olycksfallsförsäkringsavgift, som inginge i slutlig skatt. Komme avgifter över 100 kr. att uppbäras direkt av riks-försäkringsanstalten — vilket uppbördssakkunniga förordade — syntes det allmännas förluster vid en på detta sätt utvidgad skattebefrielse komma att bli ungefär desamma som beträffande folkpensionsavgifterna.

Departementschefen. I likhet med de sakkunniga förordar jag, att beskattningsnämnd skall under motsvarande förutsättningar, som beträffande befrielse från statlig inkomstskatt angives i 15 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt, äga befria dödsbo även från i kvarstående och tillkommande skatt ingående folkpensionsavgift. De föreskrifter härom, som de sakkunniga föreslår intagna i 20 § lagen om folkpensionering, torde böra kompletteras med en bestämmelse av innehåll att i fråga om besvär över beskattningsnämnds beslut rörande avgiftsbefrielse motsvarande skall gälla som finnes i taxeringsförordningen stadgat beträffande besvär över beslut enligt 15 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt.

Av olika skäl synes icke böra ifrågakomma att låta befrielse varom här är fråga avse jämväl påförd olycksfallsförsäkringsavgift.

XVI. Sekretessbestämmelser.

Gällande bestämmelser m. m. Jämlikt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen den 5 april 1949 äger varje svensk medborgare fri tillgång till allmänna handlingar. I denna rätt må gälla allenast sådana inskränkningar, som av olika hänsyn — bl. a. skydd för enskildas behöriga ekonomiska intresse eller av hänsyn till privatlivets helgd — finnes påkallade. I särskild lag skall noga angivas de fall, då enligt nyssnämnda grunder allmänna handlingar skall hållas hemliga.

Sådana sekretessbestämmelser har meddelats i lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, den s. k. sekretesslagen.

I 2 kap. 8 § tryckfrihetsförordningen stadgas, att allmän handling, som ej skall hållas hemlig, skall på begäran genast eller så snart ske kan utan avgift tillhandahållas den som för läsning eller avskrivning på stället önskar taga del därav; han äger ock mot fastställd avgift erhålla avskrift av handlingen. Skyldighet att tillhandahålla handling på stället skall dock ej föreligga, om betydande hinder därför möter. Handling, som endast till viss del skall hållas hemlig, skall utan hinder därav tillhandahållas på stället, om det kan ske på sådant sätt att vad i den delen beröres icke uppenbaras. Kan det ej ske, äger den som vill taga del av handlingen erhålla avskrift av densamma med uteslutande av den del som är hemlig.

Jämlikt 17 § sekretesslagen må till myndighet avlämnade uppgifter till ledning för taxering, som avses i taxeringsförordningen, eller eljest för beräkning av skatt ej i andra fall än i vederbörande skatteförfattning stadgas utan den skattskyldiges samtycke utlämnas till annan tidigare än 20 år efter uppgiftens datum. Förmögenhetslängd ävensom prövningsnämnds ändringslängd beträffande taxering till statlig förmögenhetsskatt må ej utan den skattskyldiges samtycke utlämnas till annan tidigare än 20 år efter längdens datum.

Bestämmelser till skydd mot offentliggörande av innehållet i skattskyldigs självdeklaration och andra uppgifter, vilka avlämnats till ledning vid taxering för inkomst eller förmögenhet, finnes meddelade i 56 § taxeringsförordningen. Sekretessbestämmelser med avseende å preliminär självdeklaration eller annan uppgift eller handling, som avlämnats eller tillhandahållits enligt bestämmelserna i uppbördsförordningen, återfinnes i 93 § sistnämnda förordning.

Av sekretesskyddet omfattas icke, beträffande taxeringsväsendet, inkomstlängder och fastighetslängder jämte motsvarande ändringslängder samt beskattningsnämndernas protokoll och skattedomstolarnas domar med därtill hörande handlingar och, beträffande uppbördsväsendet, uppbördskort (debit- och kreditkort) och debiteringslängder samt lokala skattemyndigheternas och länsstyrelsernas beslut i uppbördsärenden ävensom restlängder och övriga till skatteindrivningen hörande handlingar. Med undantag för förmö-

genhetslängden torde icke heller andra längder och sammanställningar för debiteringsarbetet, t. ex. arbetsgivarförteckningarna, vara hemliga.

Såsom framgår av det nyss anförda är förmögenhetslängden hemlig. Den med ledning av taxeringen till statlig förmögenhetsskatt uträknade förmögenhetsskatten införes emellertid i debiteringslängden för slutlig skatt och finnes jämväl antecknad å kreditkorten å slutlig skatt. Eftersom debiteringslängden och kreditkorten icke är hemliga och några svårigheter icke föreligger att med ledning av uppgifterna däri om den statliga förmögenhetsskatten fastställa de skattskyldigas beskattningsbara förmögenhet, är sekretesskyddet beträffande de skattskyldigas förmögenhet föga effektivt.

Stadgandet i 17 § sekretesslagen till skydd för förmögenhetslängd tillkom 1938 i samband med införandet av särskild skatt å förmögenhet. Bestämmelsen har därefter icke undergått annan ändring än som betingats därav att nämnda skatteform år 1947 ersattes med statlig förmögenhetsskatt.

Den år 1938 genomförda lagändringen skedde på grundval av förslag från 1936 års skattekommitté. Kommittén fann att frågan om sekretesskydd tedde sig olika beträffande taxering till den då utgående och tills vidare bibehållna inkomst- och förmögenhetsskatten och taxeringen till den nya skatten å förmögenhet. Kommittén framhöll bland annat, att vad taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt anginge utgjorde taxeringslängdernas framläggande för offentlig granskning ett betydelsefullt led i själva taxeringskontrollen. Ändring därutinnan kunde ej då föreslås. Att på sätt stundom ifrågasatts förbjuda allenast publicerandet i tryck av eljest offentliga taxeringssiffror överensstämde ej med tryckfrihetsförordningens allmänna grundprincip, enligt vilken en handlings karaktär av allmän också innebure rätt att i tryck utgiva densamma. Oavsett vilken uppfattning man måste hysa om lämpligheten i och för sig att stadga hemligskydd beträffande ifrågavarande taxering, syntes det sålunda ej kunna ifrågakomma att då införa sådant. Vad taxeringen till särskild skatt å förmögenhet anginge framlades enligt gällande bestämmelser taxeringslängden ej till offentlig granskning. Därutinnan föreslog kommittén ingen ändring. Ur kontrollsynpunkt skulle också offentliggörande av förmögenhetssiffror vara mindre viktigt än offentliggörandet av inkomstsiffror. Med utgångspunkt härifrån föreslog kommittén därför sekretesskydd för förmögenhetslängd ävensom för den avdelning av ändringslängden, som avsåg taxering till särskild skatt å förmögenhet.

Under remissbehandlingen av kommittéförslaget framhöll bland annat Sveriges industriförbund m. fl. näringsorganisationer, att varje kännedom om förmögenhetssiffrorna dock ej därigenom komme att uteslutas, eftersom dessa kunde inhämtas ur uppbördslängden.

I propositionen nr 258/1938 med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen m. m. framhöll dåvarande chefen för finansdepartementet i nu förevarande fråga bl. a. att han anslöt sig till kommitténs förslag beträffande frågan om sekretesskydd för taxeringsresultaten. De skäl, som anförts för beredande av sekretesskydd för förmögenhetslängd jämte motsva-

rande del av ändringslängden, vore bärande men å andra sidan kunde icke förordas, att skyddet utsträcktes att omfatta jämväl inkomstlängden. Den offentlighet, som komme inkomsttaxeringen till del, vore ur kontrollsynpunkt alltför betydelsefull för att kunna uppgivas. I vissa yttranden hade ifrågasatts, att sekretesskyddet beträffande förmögenhetstaxeringen skulle göras fullständigt genom införande av skydd jämväl för uppgifterna om debiteringen till särskild skatt å förmögenhet. En dylik utsträckning av skyddet, varigenom uppbördsböckerna till viss del skulle bliva hemliga, skulle emellertid vid dåvarande uppbördsförfarande medföra stora praktiska besvärigheter. Huruvida efter införandet av ett nytt uppbördssystem dessa svårigheter skulle kvarstå kunde enligt departementschefens mening icke då avgöras.

Vid 1946 års riksdag väcktes genom motionerna I: 92 och II: 165 förslag om skyndsamt utredning angående åtgärder för skyddande av deklarationshemligheten. I bevillningsutskottets över motionerna avgivna betänkande (nr 39) anfördes bl. a. att i motionerna framhållits, att hemlighållandet av längderna över taxeringen till särskild skatt å förmögenhet vore verkninglös, eftersom upplysning om den skattskyldiges förmögenhet genom en enkel räkneoperation kunde erhållas ur inkomstlängden. Utskottet framhöll, att frågan om grunderna för den statliga beskattningen av inkomst och förmögenhet då vore under utredning inom 1945 års statsskatteberedning, vars förslag väntades komma att avlämnas under år 1946. Enligt utskottets mening kunde det anses sannolikt att vid en reform av den statliga beskattningen den i motionerna berörda frågan kunde komma i förändrat läge. Utskottet ansåge sig därför sakna skäl att för det dåvarande taga ställning till den av motionärerna väckta frågan. På utskottets hemställan beslöt riksdagen, att motionerna icke skulle föranleda någon åtgärd.

I skrivelse den 30 november 1949 har Föreningen Sveriges kronokamrere och Sveriges häradsskrivarförening, för den åtgärd som kunde finnas påkallad, bragt frågan om sekretesskydd för uppgifterna om debiterad förmögenhetsskatt till Kungl. Maj:ts kännedom. Föreningarna har därvid framhållit, att debiteringslängden vore en offentlig handling, varför intet hindrade den, som så önskade, att med ledning av uppgifterna däri uträkna vederbörandes beskattningsbara förmögenhet. Sekretessbestämmelsen beträffande förmögenhetslängderna bleve därigenom fullständigt illusorisk. Debiteringslängderna förvarades som regel under större delen av året hos de lokala skattemyndigheterna, hos vilka alltså allmänheten kunde utan större besvär inhämta uppgifter och därigenom indirekt erhålla upplysning i det hänseende man genom sekretessbestämmelsen velat skydda. Erfarenheten hade också visat, att denna möjlighet i allt större utsträckning utnyttjades av enskilda personer och företag. På grund härav syntes det böra föreskrivas, att uppgifterna i debiteringslängden — i likhet med vad som gällde beträffande förmögenhetslängden — icke måtte utan den skattskyldiges samtycke utlämnas till annan tidigare än 20 år efter utgången av det år under vilket debiteringslängden upprättats.

I motionerna I: 237 och II: 289 till 1950 års riksdag har föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till bestämmelser i syfte att ge ett effektivare sekretesskydd beträffande enskilda personers förmögenhetsbelopp. I konstitutionsutskottets utlåtande (nr 12) över motionerna framhölls, att sekretesslagens 17 § byggde på den grundtanken, att den skattskyldige ej skulle vara underkastad de olägenheter, som kunde uppkomma genom att uppgift om hans förmögenhet stode till allmänhetens förfogande. Det i lagen meddelade skyddet för förmögenhetssuppgifterna vore emellertid ej effektivt. Det syntes därför utskottet önskvärt att nyss nämnda grundtanke bleve förverkligad. Ett fullt effektivt skydd torde emellertid med utgångspunkt från nuvarande utformning av taxerings- och debiteringslängderna ej kunna erhållas utan att dessa längder jämte vissa andra handlingar såsom uppbördskorten m. m. erhöle motsvarande sekretesskydd som för närvarande tillkomme förmögenhetslängden. Med hänsyn till den betydelse ur kontrollsynpunkt, som grundregeln om taxeringsresultatens offentlighet kunde äga, ansåge sig utskottet emellertid ej för det dåvarande kunna förorda en sådan utvidgning av sekretessskyddet. Om taxerings- och debiteringslängderna, vilka till en del fått sin nuvarande utformning för att kunna tjäna som underlag för finansstatistiken, utan allvarlig olägenhet kunde omläggas, borde dock ett i förhållande till nuvarande sekretesskydd effektivare skydd för upplysningar om enskilda personers förmögenhet kunna erhållas. Innehållet i dessa längder reglerades emellertid ej i den till konstitutionsutskottets behandling hörande sekretesslagen utan i taxerings- och uppbördsförfattningar, vilka tillhörde annat utskotts behörighet. Utskottet, som ansåge det angeläget att Kungl. Maj:t toge den i motionerna väckta frågan om effektivare sekretesskydd åt enskilda personers förmögenhetsbelopp under övervägande, fann dock, med hänsyn bl. a. till nyss omnämnda skrivelse från Föreningen Sveriges kronokamrerare och Sveriges häradsskrivarförening samt till pågående utredningar inom finansdepartementet, en riksdagsskrivelse i motionernas syfte icke erforderlig, varför utskottet hemställde att motionerna icke skulle föranleda någon åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Slutligen har i de likalydande motionerna I: 171 och II: 228 till 1951 års riksdag hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om åtgärder i syfte att göra det åt de skattskyldiga genom sekretesslagen garanterade skyddet mot offentliggörande av storleken av deras skattepliktiga förmögenhet effektivt. I konstitutionsutskottets utlåtande (nr 6) har utskottet under hänvisning till att skrivelsen från Föreningen Sveriges kronokamrerare och Sveriges häradsskrivarförening numera överlämnats till uppbördssakkunniga och med understrykande av betydelsen av att ifrågavarande spörsmål bringades till en tillfredsställande lösning hemställt, att motionerna icke måtte föranleda någon åtgärd. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

De sakkunniga. De sakkunniga påpekar inledningsvis, att för närvarande — förutom deklarationer samt andra handlingar och uppgifter, vilka avlämnats till ledning vid taxering eller enligt bestämmelserna i uppbördsförordningen — endast förmögenhetslängden och ändringslängden beträffande taxering till statlig förmögenhetsskatt vore hemliga.

Detaljerade uppgifter om förmögenhet och dennas sammansättning funnes i självdeklarationer och därtill hörande handlingar. I förmögenhetslängder och ändringslängder lämnades endast uppgift om storleken av nettoförmögenheten. Uppgifter om förmögenhet kunde även återfinnas i prövningsnämndernas protokoll och skattedomstolarnas utslag med tillhörande handlingar. Uppgifter om förmögenhetsskatt funnes i debiteringslängder och å kreditkort avseende slutlig skatt samt å uppbördskort (debit- och kreditkort) avseende tillkommande skatt. Sistnämnda uppgifter lämnades jämväl å debetsedlarna för slutlig och tillkommande skatt. Vidare finge nämnas, att debetsedlar och kreditkort å debiterad preliminär skatt för närvarande innehölle uppgifter om förmögenhetsskatt, som skulle erläggas preliminärt. Genomfördes de sakkunnigas förslag, att preliminär B-skatt i regel skulle påföras med samma belopp som senaste slutliga skatt, komme emellertid dessa uppgifter ej längre att lämnas, såvitt gällde på så sätt beräknad preliminär B-skatt.

Enligt tryckfrihetsförordningen vore, fortsätter de sakkunniga, alla allmänna handlingar offentliga, såvida ej av hänsyn till bl. a. enskildas ekonomiska intresse och privatlivets helgd vissa handlingar skulle vara hemliga. Av denna orsak hade förmögenhetslängden och ändringslängden rörande taxering till statlig förmögenhetsskatt förklarats skola vara hemliga. Såsom i skilda sammanhang framhållits, föreläge dock ej några större svårigheter att med ledning av uppgifterna i debiteringslängder och å uppbördskort om förmögenhetsskatten räkna ut storleken av den beskattningsbara förmögenheten. Det önskade sekretesskyddet syntes kunna åstadkommas antingen på så sätt att skyddet utsträcktes även till debiteringslängder och uppbördskort eller ock därigenom att förmögenhetsskatten debiterades och uppbüres i särskild ordning vid sidan av den slutliga skatten och handlingarna beträffande denna debitering och uppbörd gjordes hemliga. Annan utväg torde icke stå till buds.

De sakkunniga framhåller, att även om det ur kontrollsynpunkt eller av andra hänsyn icke syntes föreligga något större intresse av att debiteringslängden vore offentlig, det dock icke syntes förenligt med själva grundtanken i tryckfrihetsförordningen om allmänna handlingars offentlighet att göra *hela* denna längd hemlig. Av praktiska skäl kunde det icke komma i fråga att endast de kolumner i debiteringslängden förklarades hemliga, vilka avsåge förmögenhetsskatten eller lämnade ledning för beräkning av denna skatt.

Vidare anför de sakkunniga, att om sekretesskydd skulle åstadkommas genom att debitera och uppbära förmögenhetsskatten i särskild ordning, debiteringen och uppbörden skulle kunna ordnas på liknande sätt som gäll-

de beträffande fastighetsskatten, eller sålunda med debitering i förmögenhetslängden, utfärdande av särskilda debetsedlar och uppbördskort (kreditkort) samt uppbörd å ett begränsat antal terminer. Ifrågavarande möjlighet att bereda sekretesskydd åt debiterad förmögenhetsskatt skulle emellertid medföra väsentliga olägenheter i skilda avseenden. Sålunda skulle den olägenheten inträda, att skatten icke kunde få erläggas preliminärt. Det syntes nämligen uteslutet att uttaga en särskild debiterad skatt å förmögenhet i samband med den ordinarie preliminära skatten. Att ordna en särskild preliminärskatteuppbörd för förmögenhetsskatten kunde ej heller komma i fråga. Uttoges förmögenhetsskatten endast som slutlig skatt, återinfördes de nackdelar med skatteeftersläpning, som vidlådde det äldre uppbördssystemet och som ledde till att dödsbon med stor behållen förmögenhet bleve belastade med avsevärda skatteskulder. Det vore också besvärligt för de skattskyldiga att behöva handskas med ytterligare en debetsedel. Även för det allmänna skulle det vara olägligt, om förmögenhetsskatten skulle komma att släpa efter. Framhållas finge också, att någon förmögenhetsskatt icke komme att erläggas under en övergångstid om minst 1½ år, därest den preliminära uppbörden av skatten avskaffades. Härtill komme, att uppbördsmyndigheterna skulle beredas ökat arbete och att det allmänna till följd därav skulle få vidkännas ökade kostnader för debitering och uppbörd. Kostnadsökningen kunde approximativt beräknas till ca 240 000 kr. för år.

Med hänsyn härtill och då någon skada veterligen icke uppkommit av att uppgifterna i debiteringslängden och uppbördskorten vore offentliga, borde enligt de sakkunnigas mening nu gällande regler bibehållas.

De sakkunniga påpekar slutligen, att skäl kunde anföras för att även förmögenhetsuppgifterna i förmögenhetslängden borde vara offentliga. Liksom beträffande inkomstuppgifterna skulle sekretesskyddet begränsas till detaljerna; slutbeloppet skulle vara offentligt. Praktiska fördelar skulle härigenom vinnas. Den särskilda förmögenhetslängden skulle sålunda kunna avskaffas; uppgifterna om skattepliktig och beskattningsbar förmögenhet skulle i stället kunna införas i inkomstlängden.

Tre av de sakkunniga, nämligen herrar *Alin*, *Prydz* och *Åkerstedt*, har med instämmande av herr *Josefson*, expert hos de sakkunniga, i särskilt yttrande uttalat, att enligt deras mening de sakkunniga borde ha föreslagit sådan ändring av 17 § andra stycket sekretesslagen att jämväl debiteringslängd och uppbördskort icke finge utan den skattskyldiges samtycke utlämnas till annan tidigare än efter tjugu år; tiden syntes kunna räknas från den dag dessa handlingar enligt vad därom stadgades skulle vara färdigställda.

I yttrandet anföres följande.

Av vad i Kap. XVI anförts framgår att bestämmelsen i 17 § sekretesslagen om skydd för förmögenhetslängdens innehåll icke är effektiv. Av debiteringslängdens uppgifter om förmögenhetsskatt kan icke blott konstateras vilka skattskyldiga som äga beskattningsbar förmögenhet med minst 30 000

kr. eller vilka som icke ha förmögenhet av denna storlek, utan i förra fallet också beloppet av beskattningsbar förmögenhet. Denna möjlighet utnyttjas i praktiken tämligen flitigt. Även om till äventyrs ingen skada kan påvisas ha uppkommit till följd därav, har dock avsikten med sekretessskyddet i väsentliga delar icke förverkligats. Att utan ändring bibehålla en lagbestämmelse som är så beskaffad att den icke kan fylla sitt ändamål, förefaller otillfredsställande, särskilt när bestämmelsens förhandenvaro ingiver skattskyldiga den felaktiga uppfattningen att förmögenhetens storlek är en intern angelägenhet mellan myndigheterna och den skattskyldige. Valet bör stå mellan åtgärder för att göra skyddet effektivt eller att helt avskaffa detsamma.

Med hänsyn till konstitutionsutskottets av årets riksdag godkända uttalande i utlåtande över motionerna I: 171 och II: 228 torde den sistnämnda möjligheten icke komma i fråga. I denna situation återstår endast möjligheten att söka bereda förmögenhetslängdens innehåll ett bättre skydd.

I ovannämnda kapitel redogöres för två olika alternativ till lösning. Det ena alternativet förutsätter debitering och uppbörd av förmögenhetsskatt i en från debiteringen och uppbörden av inkomstskatterna helt fristående ordning. Lika med uppbördssakkunnigas majoritet anse vi denna linje olämplig. Särskilt vilja vi understryka olägenheterna av att förmögenhetsskatten då icke skulle kunna erläggas preliminärt, något som skulle i väsentlig grad rubba grunderna för utformningen av preliminärskatteuppbörden.

Däremot kunna vi icke finna majoritetens skäl mot att utsträcka sekretessskyddet till debiteringslängd och uppbördskort övertygande. Debiteringslängden utgör ett led i själva arbetsmetoden, ett instrument varigenom de olika skatteslagen uppsamlas på ett och samma ställe i och för underlåtande av debetsedelsskrivning och redovisning. Detsamma gäller de uppbördskort, debetkort, vilka i stället för debiteringslängd användas vid påföring av preliminär skatt. Övriga uppbördskort, kreditkort — liksom debetsedlarna — innehålla utdrag ur debiteringslängd eller debetkort. Ifrågavarande principiella uppfattning om debiteringslängdens och debetkortens karaktär förlorar icke sin giltighet om, såsom de sakkunniga föreslagit, en avskrift av inkomstlängden användes som debiteringslängd i stället för separat debiteringslängd.

Då berörda handlingar tillkommit för internt bruk, kunna vi icke finna det stridande mot offentlighetsprincipen att de beredas sekretesskydd. Tvärtom talar till förmån för denna uppfattning hänsynen till de enskildas ekonomiska intresse och privatlivets helgd. Att denna tanke för övrigt icke är en nyhet framgår av 13 § Kungl. kungörelsen den 30 december 1946 med vissa föreskrifter angående tillämpningen av uppbördsförfordningen; där stadgas nämligen skyldighet för lokal skattemyndighet att vid utsändandet av debetsedlar till de skattskyldiga iakttaga bl. a. att debetsedlarna äro »inneslutna i kuvert eller på annat sätt tillslutna, så att å debetsedlarna upptagna belopp eller därå antecknade uppgifter angående skattens beräkning icke kunna läsas utan att försegling dessförinnan brytes».

Om således skydd beredes debiteringslängd och uppbördskort, blir också det syfte, för vilket bestämmelsen i 17 § andra stycket sekretesslagen tillkommit, helt tillgodosett.

Remissyttrandena. De sakkunnigas förslag att nuvarande bestämmelser skulle oförändrade bibehållas har i det stora flertalet yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Den av vissa av de sakkunniga uttalade meningen, att sekretesskydd borde beredas jämväl debiteringslängd och uppbörds-kort, biträdades av *kammarrätten, länsstyrelserna i Östergötlands och Västmanlands län, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska bankföreningen, Sveriges häradsskrivarförening och Föreningen Sveriges kronokamrerare*. Därvid åberopas i allmänhet vad nämnda sakkunniga anfört i sitt särskilda yttrande. Därutöver framhåller den förstnämnda länsstyrelsen, att de sakkunnigas skäl mot den ifrågasatta utvidgningen av sekretesskyddet knappast vore bärande; de flesta av debiteringslängdens uppgifter, bortsett från förmögenhetsskatten, återfunnes sålunda i andra handlingar, som vore offentliga, såsom inkomstlängd, arbetsgivareförteckningar etc. Vidare åberopar förenämnda näringsorganisationer ett av särskilda delegerade för industriförbundet, försäkringsbolagens riksförbund, bankföreningen och Stockholms handelskammare avgivet yttrande. Däri anföres bl. a., att det vore ett välgrundat önskemål att den av konstitutionsutskottet i utlåtandet nr 12 till 1950 års riksdag åberopade grundtanken, att den skattskyldige ej skulle vara underkastad de olägenheter, som kunde uppkomma genom att uppgift om hans förmögenhet stode till allmänhetens förfogande, behörigen bleve tillgodosedd. Detta syntes utan olägenhet kunna ske genom den av de tre reservanterna föreslagna lagändringen. Förslag härom borde snarast möjligt framläggas för riksdagen.

Även *Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet landsbygdens folk* anser, att sekretessbestämmelserna borde effektiviseras. Organisationerna hade funnit, att avsikten med sekretessbestämmelserna grovt åsidosatts, vilket också utnyttjats av såväl enskilda personer som företag. Det förefölle stötande, att så uppenbara och i praktiken klart påvisade missförhållanden lämnades obeaktade i samband med en allmän översyn av lagbestämmelserna på området. De sakkunniga hade uppgivit, att antalet skattskyldiga med statlig förmögenhetsskatt endast uppginge till omkring 210 000 och att kostnadsökningen för ett effektivare skydd åt förmögenhetslängden kunde beräknas till ca 240 000 kr. Nämnda skattskyldigas rättmätiga intressen borde tillgodoses, ej minst med hänsyn till den skattetunga, som ålagts dessa genom en beskattning mot vars införande organisationerna tidigare kraftigt reagerat. Kostnadsökningen för ett effektivt sekretesskydd förefölle icke alltför stor, om man såge den i jämförelse med de skattebelopp, som ifrågavarande skattskyldiga finge erlagga.

I några yttranden beröres de sakkunnigas påpekande, att skäl kunde anföras för att även förmögenhetsuppgifterna i förmögenhetslängden borde vara offentliga; härigenom skulle den särskilda förmögenhetslängden kunna avskaffas. Sålunda uttalar *länsstyrelsen i Norrbottens län*, att även om praktiska fördelar kunde anföras för att avskaffa sekretesskyddet, syntes icke lämpligt, att dessa uppgifter utlämnades till offentligheten, till sammanställare av taxeringskalendrar och andra.

Statistiska centralbyrån yttrar.

Genom ämbetsskrivelse den 30 juni 1947 har dåvarande chefen för finansdepartementet meddelat centralbyrån Kungl. Maj:ts beslut, att ämbetsverket må för statistisk bearbetning från de lokala skattemyndigheterna till låns erhålla en avskrift av förmögenhetslängderna med skyldighet för ämbetsverket att återställa längdavskrifterna efter hand som de bearbetats, dock senast viss angiven dag.

Ett avskaffande av förmögenhetslängderna skulle medföra stora praktiska svårigheter för förmögenhetsstatistiken. Om man bortser från den utvägen, att utdrag gjordes för centralbyråns räkning av alla i inkomstlängden upptagna förmögenheter, måste ett exemplar av inkomstlängderna insändas till centralbyrån. Inkomstlängderna bilda ett betydligt mera omfattande material än förmögenhetslängderna. Kostnaderna för försändelserna skulle ökas och det skulle uppstå svårigheter för centralbyrån att förvara materialet. Förmögenhetslängderna användas här icke endast vid den förberedande granskningen och kodningen samt vid hålkortsstansningen i maskincentralen utan även — och det i mycket betydande omfattning — i samband med den granskning, som måste verkställas av de listor maskincentralen levererar till den finansstatistiska avdelningen. Om förmögenhetslängderna avskaffas, måste vid detta arbete inkomstlängderna i deras helhet genomgå, vilket måste draga längre tid och större kostnader än nu är fallet. De praktiska svårigheterna för förmögenhetsstatistiken bliva så stora, att möjligheten att utarbeta densamma skulle äventyras.

Å andra sidan understrykes de sakkunnigas påpekande att skäl kan anföras för att göra förmögenhetslängderna offentliga av *länsstyrelserna i Kristianstads, Hallands och Västerbottens län*.

Departementschefen. Som framgår av den tidigare lämnade redogörelsen, har sekretesskydd beretts självdeklarationer och andra till ledning vid taxering för inkomst och förmögenhet lämnade uppgifter. Beträffande själva taxeringsresultatet sådant detta finner uttryck i anteckningar i inkomst- och förmögenhetslängderna är emellertid sekretesskyddet icke fullständigt. Väl är förmögenhetslängderna hemliga, men inkomstlängderna utgör för en var tillgängliga handlingar. Att sekretesskydd ansetts icke böra ifrågakomma för sistnämnda längder sammanhänger med den betydelse ur kontrollsynpunkt, som man velat tillägga den omständigheten att inkomstlängderna finnes tillgängliga för offentlig granskning. Det har ur kontrollsynpunkt icke ansetts lika angeläget, att förmögenhetslängderna tillhandahålles för dylik granskning.

Den verkställda debiteringen av såväl inkomst- som förmögenhetsskatt införes i debiteringslängden för slutlig skatt, beträffande vilken längd något sekretesskydd icke föreskrivits. Med ledning av debiteringslängdens uppgifter finnes, såsom påpekats, möjlighet att uträkna den beskattningsbara förmögenheten. Härigenom har det sekretesskydd, som man velat bereda förmögenhetslängdens uppgifter, blivit i huvudsak illusoriskt. I anledning härav har yrkanden från olika håll framställts om sådana ändrade bestämmelser, att ett effektivt sekretesskydd bereddes uppgifterna rörande enskilda personers förmögenhet.

Såsom de sakkunniga framhållit, kan sådant skydd åstadkommas antingen genom ett särskilt debiterings- och uppbördsförfarande beträffande förmögenhetsskatten, därvid de för detta förfarande erforderliga handlingarna gjordes hemliga, eller på så sätt att gällande sekretesskydd för förmögenhetslängderna utsträcktes att gälla jämväl debiteringslängder och uppbörds-kort.

Det förstnämnda alternativet synes av anförda skäl helt uteslutet. Mot förslaget att göra debiteringslängderna hemliga kan enligt de sakkunniga, och jag delar deras mening därutinnan, med fog invändas att det synes tveksamt huruvida man med hänsyn allenast till debiteringen av förmögenhetsskatt bör göra ifrågakommande längder i sin helhet hemliga; att göra dem hemliga blott i viss del kan, såsom framhållits, av praktiska skäl knappast ifrågakomma.

De sakkunniga har framhållit, att några nackdelar dem veterligen icke varit förenade med de nuvarande bestämmelserna. Ej heller har jag för egen del den uppfattningen att så varit fallet; jag har även svårt att inse att det kan lända någon till men att av offentligen tillgängliga handlingar kan inhämtas vissa uppgifter om hans förmögenhetsställning. Med denna uppfattning skulle, såsom ock från flera håll ifrågasatts, närmast ifrågakomma att avskaffa sekretesskyddet för förmögenhetslängden, något som för övrigt skulle medföra praktiska fördelar ur debiteringssynpunkt.

Jag är emellertid icke beredd, att i detta sammanhang taga någon slutlig ställning till förevarande spörsmål. Frågan om sekretesskyddet beträffande förmögenhets- och debiteringslängder m. m. kommer att närmare behandlas av 1950 års skattelagssakkunniga. I avvaktan på deras utredning och förslag synes nuvarande sekretessbestämmelser böra bibehållas.

XVII. Arbetsgivares skyldighet att anmäla arbetsanställning.

Gällande bestämmelser m. m. Enligt förordningen den 30 april 1943 (nr 218) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning är arbetsgivare skyldig att till utmätningsmannen i anställningsorten göra anmälan om anställande av arbetstagare. Är anställningen avsedd att vara högst fyra veckor, föreligger dock ej anmälningsskyldighet med mindre anställningen varar längre tid än nyss sagts. Statliga verk och inrättningar, landsting och kommuner m. fl. kommunala samfälligheter är anmälningsskyldiga endast i fråga om arbetare i statens eller samfällighetens tjänst.

Anmälan skall göras senast en vecka efter anställningens början eller, om anställningen varit avsedd att vara högst fyra veckor men förlänges utöver denna tid, senast fyra veckor efter anställningens början. För anmälningarna skall användas särskilda blanketter (anställningskort), vilka för varje anställd utskrivs i två exemplar.

Utmätningsmannen skall förvara det ena exemplaret av anställningskortet i ett alfabetiskt ordnat register och översända det andra exemplaret till läns-

styrelsen eller, där arbetstagaren är mantalsskriven inom annan utmätningssmans tjänstgöringsområde, till denne, som har att efter tagen kännedom om innehållet i kortet vidarebefordra detsamma till länsstyrelsen i mantals-skrivningsorten. Till länsstyrelse inkommande anställningskort skall alfabetiskt ordnas i särskilt register.

För Stockholm gäller vissa särskilda bestämmelser; sålunda skall bl. a. vad i förordningen stadgas angående utmätningssman och länsstyrelse i nämnda stad gälla mantalsverket.

Den som underlåter att behörigen fullgöra anmälningsskyldigheten straffas med böter å högst 100 kr. Ej må dock till straff dömas, därest omständigheterna giver vid handen att underlåtenheten haft sin grund i ett tillfälligt förbiseende eller att anmälningsskyldigheten icke kunnat fullgöras inom föreskriven tid.

Bestämmelserna utgör ett led i den serie av åtgärder, vilka år 1943 vidtogs för att främja en effektivare skattebetalning och en grundligare taxeringskontroll. Närmast åsyftade man att komma till rätta med de brister i rest-indrivningen av utskylder, vilka hade sin främsta grund däri, att indrivningsmyndigheterna hade stora svårigheter att snabbt vinna kunskap om den restfördes arbetsanställning.

I avseende å detta spörsmål uttalades i det betänkande, som låg till grund för propositionen i ämnet (SOU 1942: 21 s. 73) följande.

Ett undanröjande av nu berörda olägenhet synes emellertid endast kunna ske på ett sätt, nämligen genom att arbetsgivarna åläggas skyldighet att i viss utsträckning anmäla arbetsanställning. Förslag i sådan riktning hava även tidigare framkommit, bl. a. framlades sådant förslag av 1936 års uppbördskommitté. Det är givet, att en dylik föreskrift skulle för arbetsgivarna, framför allt de större, innebära åtskilligt besvär. Emellertid framstår för de sakkunniga såsom en ofrånkomlig förutsättning för vinnande av en bättre ordning i fråga om uppbörden, att en ändring ernås i nu berörda avseende. Såsom förut påpekats, skulle det båta föga att söka utveckla skatteförmedlingsrörelsen, om man icke samtidigt skärpte kontrollen å de notoriska skatteskolkarna. Anmärkas må ock, att den nu förevarande utredningen avser att söka vinna en sådan förbättring av uppbörden att frågan om uppbördens verkställande vid inkomstkällan därmed åtminstone tills vidare kan få anså. Ett genomförande av förslaget om uppbörd vid inkomstkällan kan enligt vad som allmänt erkännes icke äga rum, med mindre arbetsgivarna i betydande utsträckning tagas i anspråk för ändamålet. Kan man undgå en dylik mera långt gående reform genom nu ifrågasatta åtgärder, vill det synas som om det ökade besvär för arbetsgivarna, som anmälningsskyldighetens fullgörande innebär, dock skulle vara acceptabelt då man därigenom undgår nyssberörda väsentligt mera omfattande arbetsuppgifter.

Frågan om det fortsatta behovet av anställningsregistret har i olika sammanhang berörts, bl. a. av riksdagens revisorer i 1946 års revisionsberättelse (s. 134—140), av statens organisationsnämnd i en promemoria den 12 december 1949 angående organisationsundersökningar vid länsstyrelsen och vissa landsfiskalskontor i Östergötlands län samt av 1950 års besparingsutredning i en promemoria den 10 november 1950.

Vidare har 1949 års uppbördssakkunniga i denna fråga inhämtat yttrande från samtliga länsstyrelser, varvid bilades en sammanställning av tidigare avgivna yttranden och i övrigt gjorda uttalanden angående anställningsregistret. Samtidigt anhöll de sakkunniga om uppgifter beträffande antalet införselbeslut under år 1950, m. m.

I betänkandet (s. 412—421) har redogörelse lämnats för gjorda uttalanden m. m. Därav må här återgivas följande.

I betänkande med förslag till omorganisation av folkbokföringen (SOU 1944: 52 s. 266) föreslog *folkbokföringskommittén* att texten å tryckplåtarna i länsstyrelsernas tryckande register även skulle innehålla uppgift å arbetsgivarens namn och adress. Önskemål härom hade uttryckts av 1944 års uppbördsberedning, som framhållit, att en dylik uppgift skulle vara av stort värde såväl för indrivningsarbetet som med hänsyn till arbetsgivarnas skyldighet att verkställa skatteavdrag.

I betänkandet diskuterade folkbokföringskommittén jämväl möjligheterna att använda folkbokföringens tryckande register för arbetsmarknadsändamål (SOU 1944: 52 s. 267—280). En förutsättning härför vore, att personplåtarna försåges med så noggranna och detaljerade uppgifter om yrke och näringsgren, att dessa kunde tjäna till ledning för ett bedömande av vederbörandes användbarhet såsom arbetskraft, samt om arbetsgivarens namn och, där så erfordrades till dennes identifiering, postadress. Omprägling av personplåts yrkesuppgift borde ske under löpande året med stöd av anställningsregistret. För detta ändamål borde formuläret till anställningskort så ändras, att vid uppgiftsskyldighetens fullgörande uppgift lämnades även om näringsgren. Genom anställningskortens vunnas emellertid icke kännedom om samtliga fall av ändrad yrkesverksamhet. Anställningskortens lämnade nämligen icke upplysning om upphörande av yrkesverksamhet utan samband med antagande av ny arbetsanställning eller om övergång från ett yrke till ett annat inom samma företag eller om öppnande av egen rörelse i någon form. Ur såväl folkbokförings- som arbetsmarknadssynpunkt vore det därför ofrånkomligt, att personplåtarnas yrkesuppgifter första gången inpräglades samt sedermera åtminstone vart femte år ompräglades med stöd av mera uttömmande uppgifter om yrke, näringsgren och arbetsgivare. Dessa uppgifter borde införskaffas genom de av kommittén föreslagna skriftliga mantalsuppgifterna.

I proposition nr 282 till 1945 års riksdag angående omorganisation av folkbokföringen (s. 90) anförde *departementschefen* beträffande personplåtens text att det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att i administrativ ordning meddela beslut om textens innehåll och fördelning på tryckytan. Beslut att texten skall innehålla uppgift på arbetsgivarens namn och adress har hittills icke meddelats.

1944 års uppbördsberedning förutsatte i sitt betänkande med förslag till omläggning av uppbördsförfarandet (SOU 1945: 27 s. 448), att anställningsregistren skulle komma att försvinna och ersättas av folkbokföringsavdelningarnas register.

För att undersöka de möjligheter anställningsregistren dittills erbjudit i syfte att förbättra restindrivningen infordrade 1946 års riksdagsrevisorer i cirkulärskrivelse till länsstyrelserna uppgifter ägnade att belysa denna fråga. Efter redogörelse för de inkomna yttrandena m. m. uttalar revisorerna sammanfattningsvis.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har anställningsregistret icke kommit att på avsett sätt fylla sitt egentliga ändamål, nämligen att till ledning för restindrivningen snabbt lämna upplysning om den skattskyldiges arbetsanställning. Den främsta orsaken till detta förhållande synes vara, att arbetsgivarna i stor utsträckning försumma att fullgöra den föreskrivna anmälningsskyldigheten. Särskilt gäller detta arbetsgivare med ett mindre antal anställda. Till väsentlig del torde försumligheten bero på ren okunnighet om gällande bestämmelser. Kontrollen över efterlevnaden av föreskrifterna synes även på vissa håll hava varit bristfällig. Det förefaller revisorerna anmärkningsvärt, att myndigheterna i allmänhet — trots kännedom om registrets bristande effektivitet — i så ringa utsträckning använt sig av möjligheten att genom kungörelser, meddelanden i radio och i dagspressen bland allmänheten sprida kännedom om den föreskrivna anmälningsskyldigheten.

Genomförandet av den nya reformen på uppbořdsväsendets område har aktualiserat frågan om ett bibehållande av anställningsregistret. Nämnas må att redan i samband med registrets tillkomst uttalades att detsamma allenast vore att anse såsom ett provisorium i avvaktan på en kommande uppbořdsreform. Då det förefaller sannolikt, att anställningsregistret efter uppbořdsreformens ikraftträdande kommer att få minskad betydelse, bör det enligt revisorernas mening tagas under överbägende, huruvida icke detsamma kan avskaffas, sedan någon erfarenhet vunnits angående verkningarna av folkbokförings- och uppbořdsreformerna.

I yttrandena till 1949 års uppbořdssakkunniga rörande behovet av förvarande lagstiftning har uppgivits, att länsstyrelsernas anställningsregister i huvudsak använts för kontroll vid avskrivning av skatter och böter samt för inhämtande av adressuppgifter vid utbetalning av överskjutande preliminär skatt eller vid översändande av utslag i mantalsskrivningsmål, då utbetalda belopp eller avsända utslag återkommit såsom obeställbara. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anför, att vederbörande stadsfogde i Göteborg innan framställning om bötesavskrivning gjorts regelbundet insänt handlingarna till länsstyrelsen för efterforskning av de bötfällda i anställningsregistret. Vid dessa efterforskningar under år 1950, som avsett ca 900 bötfällda, hade närmare 10 procent av de bötfällda anträffats i registret. Förfrågningar hade även gjorts av barnavårdsnämnder, lokala skattemyndigheter, soliditets- och inkassobyråer, advokater, polismän, riksbanken m. fl. Under år 1950 hade över 1 500 sådana förfrågningar inkommit till länsstyrelsen. Registret hade även använts för granskning av avskrivningslängder och värnpliktslåneärenden samt i mantalsskrivningsmål och taxeringsärenden, dock endast i begränsad omfattning. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* uppger, att anställningsregistret hos länsstyrelsen i stor utsträckning använts för att besvara förfrågningar från exekutionsbiträden. Västerås stads polisverk hade dagligen gjort 2—3 förfrågning-

ar per telefon för olika ändamål. Även socialvårdsmyndigheterna hade begärt upplysningar i stor utsträckning.

Flertalet övriga länsstyrelser har uttalat, att registren hos länsstyrelserna icke vore till stor nytta.

Utmätningssmännens anställningsregister synes förutom vid skatteindrivningen ha använts för indrivning av böter och allmänna avgifter, bearbetning av restförteckningar, delgivning av handlingar, efterforskning av underhållsskyldiga och personer upptagna i den s. k. spärrlistan, utlagning och inskrivning av personal till civilförsvaret samt i ärenden rörande polis- och åklagarverksamheten, mantalsskrivning, barnavård, fattigvård, familjebidrag och bosättningslån m. m. Omdömet om registrens användbarhet i dessa avseende växlar avsevärt. Såvitt gäller landsbygden har värdet av registren som regel icke ansetts vara särskilt stort. För städernas och industrisamhällenas del har däremot framhållits, att man haft god nytta av registren.

För de lokala skattemyndigheterna har anställningsregistret icke ansetts ha någon större betydelse.

Anställningsregistrets avskaffande har förordats av *statens organisationsnämnd, 1950 års besparingsutredning, tolv länsstyrelser och åtskilliga landsfiskaler*. En av dessa länsstyrelser uttalar dock, att det möjligen skulle kunna tänkas, att registret i fortsättningen fördes endast hos exekutionsbiträdena på landet och hos stadsfogdarna i städerna.

Statens organisationsnämnd yttrar bl. a.

Anställningsregistren torde i allmänhet vara föga aktuella, eftersom anmälningar ofta ej inkomma från mindre företagare, såsom detaljaffärer, lantbrukare och privatpersoner (t. ex. beträffande hembiträden). Större företag med välordnade personalavdelningar synas däremot sköta sin anmälningsskyldighet ganska väl, även om jämväl bland dem undantag finnas. Registrens bristande aktualitet, som vid stickprovsundersökningar i olika anställningsregister bekräftats, torde bl. a. sammanhånga med den bestämmelsen, att anmälningsskyldighet ej föreligger förrän efter 4 veckors anställning vilket gör, att anmälan då ofta kan bli bortglömd.

Med hänsyn till vad ovan anförts, synes anställningsregistret kunna slopas. Därigenom skulle en avsevärd arbetsbesparing kunna göras på landsfiskalskontor, länsstyrelser, mantalsverket, posten m. fl. tjänsteställen. Lågt räknat torde per dag en besparing av 24×4 timmar = 96 timmar kunna uppnås på de olika länsstyrelserna och på landsfiskalskontoren ca 400×15 min. = 100 timmar eller sammanlagt minst 196 timmar per dag.

Även för företagens del skulle ett upphävande av föreskriften att insända anställningskort innebära en viss arbetslättnad.

1950 års besparingsutredning framhåller, att bestämmelserna om anställningsregister tillkommit för att effektivisera beskattningen. Efter införandet av källskattesystemet hade registren förlorat sin betydelse i detta avseende och torde för närvarande ej heller användas för annat ändamål. Enligt vad som inhämtats lades dock fortfarande ned betydande arbete på att hålla registren i stand. På vissa större länsstyrelser åtginge härför inemot en hel årsarbetskraft. Av angivna skäl borde dessa bestämmelser såsom ej längre aktuella omedelbart upphävas.

I övrigt har som regel anförts, att behovet av anställningsregistret syntes vara så ringa, att nyttan av detsamma icke uppvägde de kostnader och det besvär, som dess förande och skyldigheten att anmäla arbetsanställning medförde. Den avsevärda nedgången av antalet införsalar talade för att slopa registret. Till det minskade behovet av registret bidroge de genomförda skärpningarna av preliminärskatteuttaget, avdraget för kvarstående skatt med 25 procent av inkomsten om debetsedel å slutlig skatt ej företeddes, den ytterligare förbättring av preliminärskatteuttaget som den pågående översynen av uppbördsförordningen torde komma att medföra och det ifrågasatta systemet med redovisningsnummer.

Anställningsregistrets bibehållande har tillstyrkts av nio länsstyrelser ävensom av flertalet stadsfogdar, exekutionsbiträden i städer och större tätorter samt landsfiskaler inom distrikt med större tätorter. Dessa gör gällande, att anställningsregistret i vart fall för exekutionsbiträdenas indrivningsarbete hade sådan betydelse, att ett avskaffande icke syntes nu böra ifrågakomma. Om anmälningsskyldigheten upphävdes, skulle ökat arbete uppkomma för exekutionsbiträdena, framför allt i städerna. Flera exekutionsbiträden kunde bli erforderliga i städerna och de större samhällena. Vidare skulle indrivningsresultatet sannolikt komma att försämrast. I flera yttranden har såsom skäl för att behålla anställningsregistret anförts, att länsarbetsnämnderna numera icke lämnade indrivningsmyndigheterna begärda uppgifter ur registren över arbetssökande. Sålunda har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrat, att av de inkomna yttrandena framginge att indrivningsarbetet skulle bli avsevärt mera omfattande än nu om registren slopades och alltså komma att kräva ökad personal. Härtill komme att indrivningsresultatet väntades bli avsevärt försämrat. Även om ett slopande av registren komme att medföra en skenbar kostnadsbesparing, skulle dock verkningarna därav i realiteten vara förlustbringande.

Länsstyrelsen i Hallands län har bl. a. anført, att den starka nedgången av antalet införselbeslut icke borde tillmätas alltför stor betydelse. För många löntagare med fast arbetsanställning hade tidigare införseln varit det så att säga normala betalningssättet, vilket numera ersatts av skatteavdrag enligt uppbördsförordningen. Denna kategori skattskyldiga vållade i allmänhet icke något särskilt besvär ur indrivningssynpunkt. Registret vore däremot av synnerligen stort värde i fråga om sådana skattskyldiga, som ofta bytte arbetsanställning, särskilt utlänningar, anläggningsarbetare, sjömän o. d. Någon nämnvärd minskning av antalet restförda tillhörande sistnämnda grupper torde uppbördsreformen hittills knappast kunna sägas ha medfört. Det minskade antalet införselbeslut i fråga om skatter berodde till stor del också på reglerna i 21 § 3) införsellagen om prioritet för skatteavdrag beträffande inkomster nära existensminimum.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har påpekat, att anställningsregistrets avskaffande antagligen skulle leda till, att förfrågningar komme att ställas till pastorsämbetena och framför allt till länsstyrelsernas befolkningsregister angående vederbörandes adress. Detta skulle nödvändiggöra, att särskild arbetskraft finge anställas.

Ett par länsstyrelser samt flera stadsfogdar och landsfiskaler har uttalat, att om anställningsregistret avskaffades, besväret för arbetsgivarna med att besvara vissa myndigheters förfrågningar om anställningsförhållandena torde bli minst lika stort som besväret med anställningskortens utskrivande.

Femton länsstyrelser — därav samtliga som önskat anmälningsskyldighetens bibehållande med undantag av länsstyrelsen i Västmanlands län — har ansett, att anställningsregistret hos länsstyrelserna kunde avskaffas.

De sakkunniga. De sakkunniga framhåller, att om de i länsbyråernas tryckande register ingående personplåtarna kompletterades med arbetsgivares namn och adress, skulle arbetet med den årligen återkommande aktualiseringen av plåtarna, vilken blott skulle kunna ske med ledning av avlämnade mantalsuppgifter, bli synnerligen kostnadskrävande. Vidare skulle arbetsgivaruppgifterna för en stor del av befolkningen aldrig kunna hållas aktuella; detta skulle gälla just den kategori arbetstagare beträffande vilken det vore mest betydelsefullt för myndigheterna att äga tillförlitliga arbetsgivaruppgifter. De sakkunniga ansåge sig icke böra föreslå, att föreskrift om komplettering av registren på ifrågasatt sätt meddelades.

Man finge alltjämt, fortsätter de sakkunniga, utgå ifrån att det nuvarande anställningsregistret icke kunde bli överflödigt genom utbyggnad av folkbokföringssystemet. För att ett register över skattskyldigas arbetsgivare skulle vara till verklig nytta vid indrivningsarbetet fordrades nämligen att uppgifter om ändrade arbetsgivarförhållanden snabbt tillfördes registret. Vad som framför allt vållade svårigheter vid skatteindrivningen vore att nå sådana skattskyldiga, som ofta bytte anställning. Skulle därför de eventuella uppgifterna om anställningsförhållandena i länsstyrelsernas befolkningsregister aktualiseras högst en gång om året i samband med mantalsskrivningarna, komme enligt de sakkunnigas mening uppgifterna ur indrivningssynpunkt att få föga värde.

Vidare framhåller de sakkunniga, att restindrivningens omfattning och antalet införselar vore av betydelse för bedömande av frågan, huruvida anställningsregistret borde bibehållas eller icke. Av till de sakkunniga lämnade uppgifter framginge, att antalet införselbeslut i hela riket nedgått från ca 896 000 år 1944 till ca 112 000 år 1950 eller sålunda med 87,5 procent. Uppgifterna om den omfattning, i vilken de restförda kunnat anträffas med hjälp av anställningsregistret, skilde sig avsevärt i fråga om städer och större samhällen, å ena sidan, och landsbygden, å andra sidan. Stadsfogdarna och landsfiskaler i distrikt med större tätorter hade sålunda som regel anfört, att anställningsregistret varit till god nytta. I landsfiskalsdistrikt utan större samhällen och industrier ansåges däremot registret i allmänhet ha varit till ringa hjälp. Såsom förklaring till sistnämnda förhållande hade uppgivits, dels att exekutionsbiträdena i distrikt med mer stationär befolkning ägde bättre personkännedom än exekutionsbiträdena i städer och andra samhällen med en rörlig befolkning, dels ock att anmälningsskyldigheten fullgjorts väsentligt sämre på landsbygden än i städerna.

Även om nedgången av antalet införselbeslut efter det nya uppbördssystemets införande vore avsevärd, måste likväl införsel tillgripas i ganska stor omfattning för att restförda skatter skulle erläggas. Av de avgivna yttrandena hade de sakkunniga bibringats den uppfattningen, att det förelåge risk för försämrat indrivningsresultat, om skyldigheten att anmäla arbetsanställning skulle omedelbart avskaffas. Med avskaffande av nämnda skyldighet torde därför böra anstå till dess erfarenheter vunnits i vilken omfattning kvarstående och restförd skatt kunde komma att minskas genom redan genomförda och nu föreslagna förbättringar av källskattesystemet. Med hänsyn härtill och till de övriga ändamål, för vilka anställningsregistret utnyttjades, förordar de sakkunniga, att skyldigheten att anmäla arbetsanställning tills vidare skulle bestå.

Däremot anser de sakkunniga, att länsstyrelsernas anställningsregister borde avskaffas och att det borde ankomma på utmätningsmannen att bestämma, om anställningsregistret skulle föras hos honom eller hos vederbörande exekutionsbiträde. Anmälan om arbetsanställning borde göras i ett exemplar till utmätningsmannen i anställningsorten. Vore arbetstagaren mantalsskriven inom annan utmätningsmans tjänstgöringsområde, borde avskrift av den inkomna anmälan översändas till denne.

De sakkunniga har icke funnit anledning föreslå utvidgning av arbetsgivarernas anmälningsskyldighet. Vad anginge önskemålen om att tiden för anmälningsskyldighetens inträde skulle förkortas, torde den eventuella förbättringen av skatteindrivningen genom kortare tidsfrist icke kunna uppväga det ökade besväret för arbetsgivarna. I allmänhet torde därjämte den inkomst, som uppbures vid kortvariga anställningar vara så obetydlig, att endast ett ringa skattebelopp kunde uttagas genom införsel. Icke heller syntes tillräckliga skäl ha åberopats för skyldighet för arbetsgivare att anmäla när anställning upphört.

För att anställningsregistret skulle erhålla avsett värde, säger de sakkunniga slutligen, måste anmälningsskyldigheten fullgöras ordentligt. För närvarande syntes det brista avsevärt härutinnan. För att åstadkomma förbättring härvidlag torde det vara nödvändigt med en ökad upplysningsverksamhet från myndigheternas sida.

Remissyttrandena. Endast i två yttranden har skyldigheten att anmäla arbetsanställning ansetts böra avskaffas omedelbart. I övrigt har de sakkunnigas förslag i stort sett icke föranlett någon erinran.

Från remissyttrandena torde följande få här återgivas.

Statistiska centralbyrån vitsordar riktigheten av de skäl, som de sakkunniga anfört mot en komplettering av de tryckande registrens personplåtar med arbetsgivaruppgifter. Centralbyrån såge med tillfredsställelse, att härmed ett av motiven för det ursprungliga förslaget om inprägling av sådana uppgifter bortfallit. Även bortsett från konjunkturbetingade förhållanden vore rörligheten på arbetsmarknaden numera så stor, att aktualiseringsarbetet skulle bli icke blott synnerligen kostnadskrävande utan även

så gott som omöjligt att medhinna. För de lokala skattemyndigheterna skulle sålunda uppkomma en betydande ökning i arbetet med att granska mantalsuppgifter och stommar till mantalslängder samt med att rätta och komplettera de senare. Hos länsbyråerna skulle aktualiseringsarbetet till tiden sammanfalla med mantalsskrivningsarbetet och tryckningen av preliminärdebetsdelar.

Föreningen Sveriges stadsfogdar anför, att det ifrågasatta systemet med särskilda arbetsgivarregister för kontroll av skatteavdragen utgjorde ytterligare ett skäl för att behålla anmälningsskyldigheten för nyanställd personal. Variationer i antalet anställda borde nämligen kunna tjäna till vägledning vid jämförelse mellan de av samma arbetsgivare vid olika upp bördsterminer redovisade beloppen.

Överståthållarämbetet anser det tveksamt, om anmälningsskyldigheten borde kvarstå, men ville med hänsyn till vad t.f. exekutionsdirektören i Stockholm anfört beträffande behovet av ett anställningsregister icke motsätta sig de sakkunnigas förslag i denna del. Då anmälningsskyldigheten för närvarande fullgjordes tämligen ofullständigt, understryker ämbetet tillika angelägenheten av att åtgärder vidtoges, som medförde en förbättring härvidlag. *T.f. exekutionsdirektören i Stockholm* anför bl. a. följande.

För indrivningsverket har anställningsregistret betydelse för införsklar samt utredningar angående arbetsgivares ansvar för arbetstagares skatt. Visserligen har antalet införselbeslut nedgått väsentligt efter det nya upp bördssystemets införande, nämligen från omkring 100 000 under ett vart av åren 1939—1946 till omkring 11 000 under vardera av åren 1949 och 1950. År 1951 ökade emellertid antalet införselbeslut till omkring 18 000 och under 1952 kommer, enligt vad nu kan förutses, med all sannolikhet en ytterligare ökning att ske. Vid undersökningen, i vilken omfattning restfördä skattskyldiga kunnat anträffas med hjälp av anställningsregistret, har visat sig, att i ungefär två tredjedelar av införselbesluten upplysning om vederbörandes anställning vunnits genom anställningsregistret. Av de sålunda restfördä anställda ha emellertid endast omkring 10 procent fortfarande innehaft den uppgivna anställningen, då införselbeslutet skolat meddelas. Orsaken härtill torde vara, att det egentligen är endast den kvarstående skatten som blir föremål för införsel. Antalet införsklar för preliminär skatt har hitintills varit och torde väl även framdeles bliva tämligen obetydligt.

Härtill kommer att indrivningsverket fr. o. m. den 1 januari 1952 har att ombesörja bötesindrivningen i Stockholm och att man kan beräkna att antalet införsklar för böter kommer att bliva ganska betydande.

Anställningsregistret har vidare visat sig vara av stor betydelse, då det gäller utredande av arbetsgivares eventuella ansvar för arbetstagares skatt. — — — Ifrågavarande utredningar angående arbetsgivares eventuella ansvar skulle med all sannolikhet lämna endast obetydliga resultat, därest indrivningsverket icke hade tillgång till uppgifterna i anställningsregistret.

Erfarenheterna ha emellertid givit vid handen, att stora svårigheter föreligga att få anställningsregistret att fungera tillfredsställande; arbetsgivarna försumma nämligen i stor utsträckning att fullgöra föreskriven anmälningsskyldighet. Denna försummelse från arbetsgivarnas sida torde främst bero på bristande kännedom om gällande bestämmelser. I många fall underlåta också arbetsgivarna medvetet att fullgöra anmälningsskyldigheten; den

ringa påföljden för underlåtenhet att verkställa anmälan är härvidlag icke helt utan betydelse. En annan olägenhet med den nuvarande ordningen är, att statliga och kommunala verk och inrättningar äro anmälningsskyldiga endast i fråga om arbetare och att anmälningsskyldighet icke föreligger med mindre anställningen är avsedd att vara längre tid än fyra veckor eller i verkligheten utsträcker utöver denna tid.

Genom att avhjälpa nu omförmälda brister skulle anställningsregistret göras åtskilligt mera effektivt.

Sveriges redareförening anser, att anmälningsskyldigheten borde avskaffas. Föreningen framhåller, att nämnda skyldighet tillkommit för att effektivisera beskattningen. Av de i de sakkunnigas betänkande återgivna yttrandena rörande denna fråga framginge, att delade meningar rådde om anställningsregistrets betydelse och nytta för bl. a. skatteuppbörden. Ett flertal myndigheter hade därför föreslagit, att nämnda register skulle slopas. Att under sådana förhållanden alltjämt belasta arbetsgivarna med skyldighet att anmäla arbetsanställning funne föreningen vara obehövt. Med det stora arbete, arbetsgivarna hade med skatteuppbörden, vore det fullt befogat att bereda dem den lättnad härutinnan, som vore möjlig att genomföra. Ett steg i sådan riktning vore att befria arbetsgivarna från dem åvilande skyldighet att anmäla arbetsanställningar. Ett slopande av anställningsregistret torde även medföra en lindring i myndigheternas arbete. Även *Föreningen Sveriges landsfiskaler* uttalar, att anställningsregistret utan större olägenheter syntes kunna avskaffas. Den omständigheten, att registret utnyttjades för en hel del andra ändamål än som ursprungligen avsetts med detsamma, torde icke motivera dess bibehållande ur skatteindrivningssynpunkt.

Enligt *överståthållarämbetets* mening syntes anmälan om arbetsanställning fortfarande böra göras i *två exemplar*. Därvid återoppar ämbetet ett yttrande av *mantalsdirektören i Stockholm*, vari anföres, att anmälan i endast ett exemplar skulle för Stockholms del vara opraktiskt på grund av det synnerligen stora antalet inkommande kort för personer, mantalsskrivna i till Stockholm angränsande kommuner. Under januari 1952 hade sålunda inkommit ca 9 000 anställningskort, varav 25 å 30 procent avsåge arbetstagare mantalsskrivna utom Stockholm.

Departementschefen. Skyldigheten för arbetsgivare att till utmätningsmannen i orten anmäla arbetsanställning infördes år 1943 för att underlätta för indrivningsmyndigheterna att snabbt vinna kännedom om restförd skattskyldigs arbetsanställning. Med dåvarande uppbördssystem ansågs en sådan skyldighet utgöra en nödvändig förutsättning för en effektiv indrivning av försumliga löntagares skatt.

Efter 1945 års uppbördsreform uttages på arbetstagares lön belöpande skatt preliminärt genom skatteavdrag å lönen. Påföres arbetstagaren kvarstående skatt skall jämväl denna erläggas genom skatteavdrag å lönen. På grund härav har den restförda skatten för arbetstagarna samt antalet införselbeslut för skatt avsevärt minskats. Antalet införselbeslut har sålunda nedgått från cirka 896 000 år 1944 till cirka 112 000 år 1950.

Av det nyss sagda framgår att samma behov ej längre föreligger av en lagstiftning om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning. Behovet kommer sannolikt att ytterligare minskas genom tidigare genomförda och nu föreslagna förbättringar av preliminärskatteuttaget för arbetstagarna.

Vid bedömande av frågan huruvida anmälningsskyldigheten bör bibehållas eller ej, måste emellertid hänsyn även tagas till hur frågan om avdragskyldigheten för kvarstående skatt löses. Upphåves sistnämnda skyldighet, vilket från arbetsgivarhåll anses synnerligen önskvärt, måste man räkna med att arbetstagarnas skatt kommer att restföras i väsentligt ökad omfattning.

Såsom jag förut i annat sammanhang framhållit anser jag mig, i likhet med de sakkunniga, icke nu kunna föreslå ett avskaffande av avdragskyldigheten för kvarstående skatt. Innan denna fråga slutligt prövas, bör erfarenhet ha vunnits om vilka förbättringar i uppbördsresultatet för arbetstagarna, som på senare tid genomförda och i det föregående förordade ändringar i uppbördssystemet kan medföra. Jag anser mig därför böra föreslå att skyldigheten att anmäla arbetsanställning tillsvidare bibehålles, helst som anställningsregistren vunnit användning jämväl för andra ändamål än skatteindrivningen.

Enligt de sakkunnigas förslag skall emellertid den ändringen vidtagas att anmälan i fortsättningen skall göras i blott ett exemplar mot för närvarande två. Förslaget är betingat av erfarenheten att de nuvarande registren hos länsstyrelserna kan utan olägenhet avskaffas och att man följaktligen framdeles bör nöja sig med det hos utmätningmännen upplagda anställningsregistret. Det exemplar, som för närvarande tillställles länsstyrelsen, skulle med andra ord slopas. I ett remissyttrande har emellertid ifrågasatts om anmälningarna icke även fortsättningsvis borde göras i två exemplar, varvid det andra exemplaret skulle i de fall, då den anställde vore mantalskriven på annat ställe än anställningsorten, av utmätningssmannen å nämnda ort översändas till utmätningssmannen i arbetstagarens mantalsskrivningsort. Härigenom skulle förstnämnda utmätningssman slippa att i dessa fall göra avskrift av anställningskortet, något som med de sakkunnigas förslag måste göras.

Även om en viss arbetsbesparing skulle med en sådan anordning vinnas för utmätningssmännen, anser jag mig likväl icke böra biträda förslaget. I det helt övervägande antalet fall lär den anställde vara mantalskriven på anställningsorten och i dessa fall skulle det andra exemplaret vara obehövt. Det synes då icke böra ifrågakomma att belasta arbetsgivarna med dubbla anmälningkort, varav det ena normalt icke erfordras.

Såsom de sakkunniga påpekat, bör det ankomma på myndigheterna att tillse att anmälningsskyldigheten bättre iakttages än vad för närvarande enligt uppgift är fallet. Då underlåten anmälan om arbetsanställning i viss omfattning lär bero på okunnighet om den föreliggande anmälningsskyldigheten, bör på lämpligt sätt en viss upplysningsverksamhet bedrivas.

XVIII. Uppbörd av skatt för sjömän, m. m.

Sjömansskatteutredningens förslag. Såsom inledningsvis framhållits, avlämnade särskilt tillkallade sakkunniga, vilka antog benämningen sjömansskatteutredningen, den 8 juni 1949 betänkande med förslag till lag om sjömansskatt m. m. (SOU 1949: 27). Utredningens förslag innehåller i huvudsak följande.

Sjömännen skall erlägga skatt för sin inkomst ombord i form av *sjömansskatt*. Denna skatt skall vara definitiv, vilket bland annat innebär, att inkomsten icke sedermera skall deklareraras eller taxeras. Sjömansskatt skall erläggas ombord på svenska fartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton. Skatten knytes sålunda till fartygen och skall tillämpas på de ombordanställda, oberoende av om fartyget går i inrikes eller utrikes fart. Sjömansskatt skall — såvitt angår inkomst från rederiet — betalas av all personal ombord, som är anställd i rederiets tjänst, sålunda även av anställda, som icke tillhöra den egentliga besättningen, såsom servitörer, sjukvårdspersonal o. s. v. Skatteformen skall dock icke tillämpas ombord på staten tillhörigt fartyg, exempelvis järnvägsfärjorna, och icke heller ombord på pråmfartyg, isbrytarfartyg, livräddningsfartyg och fiske- eller fångstfartyg eller fartyg, som nyttjas i verksamhet omedelbart förbunden med fiske. Å andra sidan skall vissa fartyg med lägre bruttodräktighet än 500 ton kunna efter ansökan bli anslutna till skatteformen genom dispens i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t. Dispensmöjligheten är i första hand avsedd för ångfartyg eller motorfartyg, vilka mera regelbundet går i utrikes fart.

Sjömansskatten skall uttagas genom avdrag på inkomsten. För ändamålet skall begagnas en enhetlig *sjömansskattetabell*. Tabellen skall avse inkomst för månad och grundas på den förutsättningen, att sjömannen har inkomst ombord under tio av årets månader. Sjömansskattetabellen skall ha samma kolumnindelning som de tabeller, vilka användes vid avdrag för preliminär A-skatt (källskattetabellerna). I sjömansskatten skall ingå kommunalskatt, statlig inkomstskatt och folkpensionsavgift. Kommunalskatten beräknas efter en enhetlig utdebitering till belopp, som fastställs för varje år. Utredningen har föreslagit, att den kommunala utdebiteringen i det år 1949 rådande läget skulle bestämmas till sex kronor. Kommunalskatten skall tillfalla sjömannens hemortskommun, dock att, om denna kommun ingår i landstingsområde, kommunalskatten skall fördelas mellan kommunen och landstinget, så att landstinget erhåller tre tiondelar av kommunalskatten. Statlig inkomstskatt och pensionsavgift beräknas i sjömansskatten efter allmänt gällande grunder. Ortsavdraget vid sjömansskatten graderas på vanligt sätt efter försörjningsbörd och beräknas efter de grunder, som tillämpas för ortsgrupp III.

Avdrag för sjömansskatt skall göras månadsvis vid utbetalning av hyra och övriga kontanta löneförmåner. Vid skatteavdraget skall särskilt tillägg för värdet av naturaförmåner i form av kost och logi icke göras. Hän- syn till naturaförmånernas värde skall nämligen tagas redan vid faststäl-

lande av skattebeloppen i sjömansskattetabellen. Förmånerna skall därvid värderas till vissa belopp per månad, beroende på inkomstens storlek.

Sjömännen skall tillställas debetsedlar å preliminär skatt i vanlig ordning. Normalt avser dessa debetsedlar preliminär A-skatt. Av debetsedeln framgår då, vilken kolumn i A-skattetabellen som skall användas för sjömannen. Eftersom kolumnindelningen är densamma i A-skattetabellerna och sjömansskattetabellen, kan kolumnbeteckningen användas även till sjöss. Meningen är alltså, att sjömannen, om han tager arbete i land, skall använda sin debetsedel med därvid fogad A-skattetabell, men att avdrag ombord skall göras enligt den gemensamma sjömansskattetabellen, därvid den i debetsedeln angivna kolumnen skall gälla.

I sjömannens sjöfartsbok införes från debetsedeln genom mönstringsförrättarens försorg uppgift om debetsedelns år och nummer samt däri angiven kolumn. Uppgifterna kan införas, när helst sjömannen, försedd med sin debetsedel, besöker mönstringsförrättare. Vid påmönstring skall mönstringsförrättaren kontrollera, att för alla påmönstrade dylik anteckning är införd i sjöfartsboken. Om vid påmönstring anteckning för löpande år saknas, skall den införas från debetsedel, som sjömannen företer. Om sjömannen vid detta tillfälle icke medför debetsedeln, skall han av mönstringsförrättaren uppmanas att anskaffa den från lokal skattemyndighet i sin hemort. Formulär för sådan rekvisition skall finnas tillgängligt hos mönstringsförrättaren. Om sjöfartsboken innehåller uppgift om debetsedel för löpande år, gäller denna uppgift vid varje påmönstring under året, såvida icke sjömannen företer ny debetsedel med ändrad kolumnbeteckning. För personal, som icke innehar sjöfartsbok, göres ifrågavarande anteckning i motbok enligt 11 § sjömanslagen. För utlänning göres anteckningen i passet.

Genom att i vanliga fall sjömannens sjöfartsböcker innehåller anteckning av mönstringsförrättare om debetsedelns år och nummer samt kolumnbeteckning, behöver icke befälhavaren avfordra besättningen deras debetsedlar. Debetsedlarna skall sålunda stanna i sjömannens eget förvar. Befälhavaren skall från sjöfartsböckerna införa uppgifterna rörande debetsedlar i den s. k. folkboken, vilken föres ombord på fartyget. Med ledning av dessa anteckningar skall han sedan göra avdrag för sjömansskatt. Om anteckning för löpande år saknas i sjömannens sjöfartsbok, skall avdrag ske med ledning av anteckning avseende året före inkomståret. Om icke heller sådan anteckning finnes, skall avdrag göras enligt kolumn för ogift person.

Sjömansskatten är avsedd att vara den enda och enhetliga skatteformen ombord på de fartyg, där den tillämpas. Vanligt löneavdrag för preliminär skatt eller kvarstående skatt skall sålunda icke förekomma ombord på dessa fartyg. Dock skall möjlighet finnas för den, som önskar att avdrag även för preliminär A-skatt eller för kvarstående skatt göres på hans inkomst ombord, att få sådant avdrag verkställt genom befälhavaren. Dylika avdrag är helt beroende av frivillig framställning och sjömannen har att själv angiva avdragets belopp. Införsel för ogulden skatt skall kunna äga rum i inkomsten ombord i samma ordning som för närvarande.

Befälhavaren skall som regel månadsvis redovisa skattebeloppen till rede-

riet. Vid redovisningen skall för varje man uppgivas hans namn, födelse-datum och -år, mantalsskrivningsadress, debetsedelns år och nummer samt kolumnbeteckning, inkomst under månaden, skatteavdrag för månaden samt den tid av månaden inkomsten avser. Rederiet skall i sin tur redovisa till ett för riket centralt kontor, *sjömansskattekontoret*. Redovisningen sker genom att rederiet insätter sjömansskattens belopp på sjömansskattekontorets postgirokonto och samtidigt till kontoret insänder en förteckning innehållande samma uppgifter, som enligt vad nyss sagts skall finnas i befälhavarens redovisning till rederiet. Rederiernas redovisningar skall avse perioder om två kalendermånader, räknat från inkomstårets början. Redovisning skall avgivas senast under andra månaden efter utgången av den tid redovisningen avser. Sjömansskattekontoret har emellertid möjlighet att på ansökan medgiva anstånd därmed, i regel dock högst en månad. Om redovisning icke lämnas inom föreskriven tid, utgår restavgift enligt samma grunder som för närvarande vid inbetalning av skatt, d. v. s. med fyra procent av skattebeloppet. Rederiet är — på samma sätt som i fråga om preliminär A-skatt — ekonomiskt ansvarigt för sjömansskattens behöriga inbetalning. Försummelse att i behörig ordning göra avdrag för sjömansskatt eller att inleverera skatt kan dessutom medföra straffrättsligt ansvar.

Rederiernas skyldighet att för sjömännen avlämna löneuppgifter för taxering skall bortfalla. I stället skall sjömansskattekontoret upprätta inkomstuppgifter för varje sjöman i två exemplar, utvisande bl. a. årsinkomst ombord, under inkomståret dragen sjömansskatt och den tid av året, under vilken inkomsten uppburits. Dessa inkomstuppgifter iordningställas under mars månad året efter inkomståret. Den ena serien av uppgifterna tillställas taxeringsnämnderna före mars månads utgång. I den stomme till inkomstlängd, som tillställts taxeringsnämnderna från länsstyrelserna, har beträffande personer, som erlagt sjömansskatt under inkomståret, i allmänhet anmärkts »sjöman» i anteckningskolumnen. Taxeringsnämnderna får därigenom kännedom om vilka skattskyldiga, som erlagt sjömansskatt, och har anledning att dröja med taxering av dem, tills inkomstuppgifter från sjömansskattekontoret erhållits.

Taxeringsnämnderna skall icke taxera inkomst, för vilken sjömansskatt erlagts. En skönsmässigt beräknad taxering av nämnden kan sålunda icke omfatta sådan inkomst. Däremot skall taxeringsnämnderna taxera sjömännen för inkomst i land och för förmögenhet, liksom de även skall taxera med sjöman sammanlevande make enligt reglerna för samtaxering. Den från sjömansskattekontoret erhållna inkomstuppgiften skall sålunda icke föranleda beskattning av däri uppgiven inkomst, utan endast tjäna taxeringsnämnden till ledning för att bedöma, om sjömännen kan ha haft skattepliktig inkomst i land. Om en sjömans beräknade taxerade inkomst i land (eller hans makes inkomst) icke uppgår till 100 kronor, upptages den icke till beskattning.

Inkomst, för vilken sjömansskatt erlagts, skall icke föranleda deklara-tionsplikt. Icke heller skall deklara-tionsplikt föreligga för inkomst i land understigande 100 kronor. En sjöman skall sålunda icke vara deklara-tions-

skyldig, om han haft inkomst endast ombord, och icke heller om hans övriga inkomst (tillsammans med makes) understiger 100 kronor. Sjömannen skall dock alltid vara pliktig att deklarerera efter anmaning. I självdeklarationen behöver icke redovisas sådan inkomst, för vilken sjömansskatt erlagts. Förhållandet bör endast anmärkas i deklarationen.

Senast den 20 maj året efter inkomståret skall sjömansskattekontoret distribuera den andra serien av inkomstuppgifter till de lokala skattemyndigheterna (kronokamrerare och häradsskrivare). Härvid är debetsedelnumren vägledande. Den lokala skattemyndigheten får härigenom för varje sjöman kännedom om bl. a. beloppet av den årsinkomst, för vilken sjömansskatt erlagts, sjömansskattens belopp och det antal månader, under vilka sjömansskatt dragits. Den lokala skattemyndigheten skall med ledning härav upplägga en *sjömansskattelängd*, vilken dels tjänar till att fördela sjömansskattens belopp på kommunalskatt, pensionsavgift och statlig inkomstskatt och dels utgör en hjälplängd för att bestämma ortsavdrag samt beloppen av den skatt, som skall utgå för inkomst i land.

Lokal skattemyndighet har alltså i första hand att fördela sjömansskatten på de olika däri ingående slagen av skatter. Härvid uträknas först i sjömansskattelängden vad kommunalskatten, beräknad enligt den för sjömannen enhetliga utdebiteringen, utgör på ifrågavarande inkomst ombord. Sedan bestämmes pensionsavgiftens belopp. Vad som därefter återstår av sjömansskatten utgör statlig inkomstskatt.

I fråga om sjömän, som icke haft annan inkomst än sådan, för vilken sjömansskatt erlagts, och som icke heller skall samtaxeras med make, erfordras icke någon åtgärd utöver fördelningen av sjömansskatt. Om sjömannen däremot taxerats för inkomst i land eller skall samtaxeras med make, erfordras en särskild uträkning av skatt på inkomsten i land. Vid beräkning av sjömansskatt har sjömannen tillgodoförts ortsavdrag — statligt och kommunalt — med en tiondel av avdragets hela belopp för varje månad, under vilken han uppburit inkomst ombord. Har han haft inkomst ombord under minst tio månader av inkomståret, är sålunda avdraget helt utnyttjat. Något ortsavdrag skall då icke beräknas vid beskattning av hans inkomst i land. Om däremot sjömannen haft inkomst ombord exempelvis under sex månader och inkomst i land under återstående sex månader av året, har han utnyttjat endast sex tiondelar av ortsavdraget och skall då vid beskattning av inkomst i land tillgodoräknas fyra tiondelar av det i hemortskommunen gällande ortsavdraget.

Om samtaxering icke föreligger, skall *kommunalskatten* på inkomst i land uträknas efter den i hemortskommunen gällande utdebiteringen direkt på den beskattningsbara inkomst, som framkommit efter eventuell fördelning av ortsavdraget. Vid fall av samtaxering göres en beräkning av makarnas totala taxerade inkomst. Med begagnande av det ortsavdrag, som gäller för hemortskommunen, beräknas därefter beskattningsbar inkomst för vardera maken. Från vad som därvid belöper på sjömannen göres avdrag för den beskattningsbara inkomst, som motsvarar inkomsten ombord.

Vid uträkning av *statlig skatt* på inkomst i land skall skatten först beräknas för sjömannens hela inkomst — såväl inkomst ombord som i land. Därefter göres avdrag för den statliga skatt, som enligt allmänt gällande regler skulle ha belöpt enbart på inkomsten ombord. Skattens progression kommer på detta sätt att belasta inkomsten i land fullt ut. Statsskatten på inkomst ombord skall anses betald med sjömansskatten, även om denna icke medger full täckning för den statliga skatt, som skulle utgått vid vanlig taxering. Vid fall av samtaxering skall skatteuträkningen ske efter principiellt samma grunder som, enligt vad nyss sagts, skall tillämpas för uträkning av kommunalskatt i dylika fall. Här göres sålunda en beräkning av skatt för vardera maken på en gemensam total beskattningsbar inkomst, varefter från den på sjömannen belöpande skatten avräknas vad som anses erlagt i form av sjömansskatt.

På grund av det schematiska beräkningssättet kan sjömansskatten i vissa fall innebära en högre beskattning för sjömannen än som skulle påförts honom efter taxering i vanlig ordning. Utredningen föreslår två olika möjligheter att åstadkomma rättelse i dylika fall. Sjömannen skall sålunda ha möjlighet att bli överförd till *taxering enligt allmänt gällande regler*, om vederbörande vid sådan taxering är berättigad till avdrag 1) för underskott på förvärvskälla i land, 2) för utbetalning av periodiskt understöd, 3) för betalning av frivillig avgift till pensionsstyrelsen eller till annan pensionsförsäkring, 4) tillkommande gift kvinna med förvärvsarbete (avser fall, då sjömannen är gift kvinna), 5) för underskott i andra makens deklaration samt 6) för ömmande omständigheter. För att taxering enligt allmänna regler skall kunna påföras måste avdragen i nu nämnda hänseenden sammanlagt uppgå till minst 500 kr. Ansökan om dylik taxering skall göras hos prövningsnämnden i det län, där sjömannen är hemmahörande, senast under året efter inkomståret. Vid ansökan skall fogas självdeklaration. Om sjömannen har att utgiva periodiskt understöd med minst 500 kr. om året, skall finnas möjlighet för honom att efter framställning till sjömansskattekontoret erhålla jämkning av sjömansskatten redan under inkomståret. Denna jämkningsmöjlighet är för sjömannen bindande så till vida, att efterföljande taxering enligt allmänna regler är obligatorisk, om jämkning föregått.

Förutom möjlighet till taxering enligt allmänna regler i nu angivna fall skall för sjömannen finnas möjlighet till direkt *restitution* av sjömansskatt, om han haft inkomst ombord under kortare sammanlagd tid av inkomståret än åtta månader och därigenom fått betala högre belopp i sjömansskatt — jämte eventuell skatt på inkomst i land — än som skulle utgått enligt allmänna beskattningsregler. För att restitution skall kunna erhållas måste dock skillnadsbeloppet uppgå till minst 50 kr. Ansökan om restitution skall ingivas till sjömansskattekontoret senast under året efter inkomståret.

Sjömansskattekontoret skall förläggas till Göteborg och anknytas till länsstyrelsen därstädes.

Sjömansskatt skall erläggas även av *sjömän, som icke är bosatta i Sverige*. För dessa skall skatten beräknas till viss procent av den kontanta in-

komsten ombord. Utredningen har förordat, att skattesatsen i det år 1949 rådande läget skulle bestämmas till 10 procent. Utlänning, som hos sjömansskattekontoret styrker, att han är skyldig betala skatt för inkomsten till sitt hemland, skall dock kunna fritagas från avdrag för sjömansskatt eller erhålla restitution av redan dragen skatt.

Remissyttrandena över sjömansskatteutredningens förslag. Sjömansskatteutredningens förslag har tillstyrkts av kommerskollegium och av de organisationer, som representerar sjöfartens och sjömännens intressen.

Däremot har förslaget i allmänhet avstyrkts av de hörda kommunerna samt av de sammanslutningar, som företräder kommunernas intressen. Förslaget har vidare avstyrkts av kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, länsstyrelserna i Östergötlands, Kalmar, Blekinge och Kristianstads län, Sveriges hädsskrivarförening och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

I tillstyrkande riktning har överståthållarämbetet och länsstyrelserna i Stockholms, Gotlands, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Gävleborgs län uttalat sig liksom i princip även Föreningen Sveriges kronokamrerare. I flera av dessa yttranden har dock gjorts erinringar mot förslaget i väsentliga punkter.

1949 års uppbördssakkunniga har tillstyrkt förslaget med vissa erinringar. Två ledamöter — herrar Alin och Åkerstedt — har i särskilt yttrande uttalat att uppbördssakkunniga bort avstyrka förslaget.

En av huvudinvändningarna mot förslaget är att fråga skulle vara om en mycket begränsad grupp av skattskyldiga, för vilken en definitiv källskatt skulle åstadkommas. Enligt sjömansskatteutredningens undersökning skulle lagstiftningen komma att omfatta omkring 18 000 man. Emellertid gäve nämnda undersökning vid handen att något mer än hälften av dessa (cirka 55 procent) hade inkomst även i land. Sjömännen utgjorde sålunda icke någon sluten kategori utan deras yrkesgrupp bestod till mycket stor del även av folk, som omväxlande arbetade på sjön och i land. Även om statistiken icke vore fullständig och därför kunde rymma viss felmarginal, torde den grupp sjömän, som hade inkomst endast ombord och som sålunda genom förslaget skulle få en i allo definitiv källskatt, icke överstiga 10 000 man eller omkring 3 promille av hela antalet inkomsttagare i riket.

Statskontoret anför att genomförandet av en speciell skattelagstiftning för en viss yrkesgrupp alltid måste vara ägnat att inge betänkligheter; vore gruppen dessutom så liten och oklart avgränsad som sjöfolket, torde endast mycket väsentliga fördelar av praktisk-administrativ eller ekonomisk art kunna motivera gruppens särbehandling i beskattningshänseende. Efter att ha kritiserat förslaget i olika delar fortsätter statskontoret.

Av det sagda torde sålunda framgå, att man för att tillmötesgå de framställda kraven på en enhetlig och förenklad sjömansbeskattning nödgas göra vissa betydelsefulla avsteg från gällande beskattningsregler, avsteg som

komma att dels försätta sjömännen i en viss gynnad särställning och dels åsamka såväl staten som de berörda kommunerna av allt att döma betydande skatteförluster. Vidare gäller, att man trots dessa eftergifter icke lyckats åstadkomma ett i tillämpningen administrativt enkelt och tillfredsställande taxerings- och uppbördsförfarande, främst på den grund, att sjömännen icke utgöra någon klart avgränsad yrkesgrupp, varför man nödgas vid sidan av varandra tillämpa två skilda beskattningssystem.

I den vid uppbördssakkunnigas yttrande fogade reservationen anför *herrar Alin och Åkerstedt*.

Även om de framräknade talen icke göra något anspråk på exakthet, visa de dock tydligt storleksordningen av den grupp, som skulle få förmånen av en definitiv skatt. Då det kan antagas att denna grupp blir mycket liten såväl relativt som absolut (ett par promille av samtliga skattskyldiga) sett, blir enligt vår mening fördelen av den definitiva skatten så ringa att denna omständighet icke rimligtvis kan åberopas som motiv för genomförande av ett förslag av den genomgripande och invecklade natur, varom är fråga.

Uppbördssakkunnigas majoritet uttalar emellertid, att det visserligen kunde diskuteras om det vore lämpligt att införa särskilda bestämmelser, som så markerat avveke från de eljest gällande, för en så begränsad grupp som det här vore fråga om; de för sjömännen rådande speciella arbetsförhållandena m. m. och de krav, som under en följd av år rests med yrkande om en förenklad skatteuppbörd för sjömännen, syntes dock böra uppväga det förhållandet att gruppen vore relativt liten.

En annan huvudinvändning mot förslaget utgöres av *rättvisesynpunkterna*. Det framhålls, att sjömännen genom lagstiftningen skulle försättas i en gynnad särställning vid beskattningen och att andra grupper med lika starka skäl kunde göra anspråk på liknande fördelar. I åtskilliga yttranden göres erinringar mot utredningens förslag att kommunalskatten för sjömännen skulle beräknas efter en så låg utdebitering som 6 kr. samt mot de särskilda fördelar, som därutöver skulle beredas särskilt befälet genom att skatten tillrättalagts för endast 10 månaders normal sysselsättning under året. Den genomsnittliga kommunala utdebiteringen i riket vid tiden för förslaget var kr. 9: 83. *Sälunda* anför *kammarrätten*.

Den av utredningen angivna nivån för sjömansskatten skulle föranleda, att skattebelastningen å inkomst av anställning ombord å fartyg bleve väsentligt lägre än den för närvarande rådande genomsnittliga skattebelastningen å inkomst i allmänhet. Till viss del är denna förmån avsedd att bereda kompensation för den ogynnsamma verkan, som sjömansskattens schematiska konstruktion kan medföra för en och annan sjöman, men med hänsyn till de gynnsamma verkningarna för det stora flertalet av de ombord å fartyg om minst 500 ton anställda torde förslagets genomförande få anses leda till ett skatteprivilegium för denna kategori skattskyldiga. Oavsett vilka skäl, som möjligen kunna anföras till försvar för ett sådant privilegium, måste förutses, att även andra yrkesgrupper komma att med lika starka skäl göra anspråk på en mer eller mindre gynnad ställning. Emellertid strider en gradering av skattskyldigheten efter yrkesgrupper mot de inom vår skattelagstiftning hävdvunna principerna, att beskattningen skall vara likformig och att understöd eller bidrag från det allmännas sida icke bör lämnas genom lindring i den direkta beskattningen. Sjömans-

skatten kan visserligen med avvikelse från utredningens förslag tänkas så avvägd, att den kommer att motsvara den genomsnittliga skattebelastningen å inkomst i allmänhet, varigenom sålunda skattens privilegiekaraktär skulle undvikas. Utredningen räknar emellertid icke med möjligheten av en sådan avvägning. Skulle en begränsning av sjömännens skattskyldighet anses kunna ifrågakomma, bör den därav föranledda inkomstminskningen i varje fall icke drabba kommunerna utan staten.

Riksräkenskapsverket framhåller, att den föreslagna metoden att vid bestämmandet av sjömansskatten hänföra alla sjömän till en och samma ortsgrupp med en gemensam utdebitering, ställde dessa beträffande skattebördan i en särställning gentemot andra skattskyldiga, som, i synnerhet vad anginge befålet men även för de övriga, icke torde vara motiverad. Man syntes näppeligen kunna bortse från den minskning i det kommunala skatteunderlaget, som förslaget i denna del innebure och som i många fall skulle medföra en övervältring av kommunalskatt på övriga skattskyldiga inom kommunen.

Vidare yttrar *länsstyrelsen i Östergötlands län* bl. a. följande.

Att skatt skall utgå efter den skattskyldiges förmåga är en av de grundläggande principerna för den svenska skattelagstiftningen. Särskilda regler ha givits för bestämmandet av vad som är att anse såsom skattepliktig inkomst och avdragsgilla utgifter. Bestämmelserna äro synnerligen detaljerat utformade för att åstadkomma den rättvisa och likformighet i taxeringen, som lagstiftningen eftersträvat. Det nu framlagda förslaget om sjömansskatt är icke förenligt med denna princip. Det utgår från en schematisering av de faktiska förhållandena, närmare bestämt av den tid, under vilken inkomsten intjänats med därav följande högre eller lägre skattebelastning för den enskilde sjömannen än som med tillämpning av nu gällande bestämmelser bort komma i fråga. Icke heller bli sjömännen likställda med andra skattskyldiga i fråga om avdragsrätten. Följden av nu anmärkta förhållanden kan icke bli annan än den, att orättvisor vid beskattningen uppkomma såväl mellan sjömännen och andra skattskyldiga som ock olika sjömän emellan. — — —

Om skatten icke gjordes definitiv redan vid dess uttagande ombord, skulle en på schablonmässiga grunder uppbyggd skattskyldighet icke behöva förekomma. Ett förenklat förfarande eller en smidigare anpassning till det aktuella inkomstläget är givetvis önskvärd, men förenklingen får icke gå så långt, att kravet på rättvisa och likformighet vid beskattningen efter-sättes. Då emellertid det framlagda förslaget strider mot detta i vår skattelagstiftning uppställda krav, kan länsstyrelsen ur principiell synpunkt icke tillstyrka förslagets genomförande. — — —

Det är enligt länsstyrelsens mening över huvud taget en högst diskutabel ståndpunkt att låta medborgarnas faktiska utnyttjande av välfärdsanordningarna bli utslagsgivande för utdebiteringens storlek. Samma rätt till nedsatt utdebitering kan åberopas av alla andra skattskyldiga, vilkas göranden eller låtanden icke belasta den kommunala budgeten. Ett konsekvent genomförande för alla medborgare av tankegången i förslaget i denna del måste medföra genomgripande förändringar i den kommunala utdebiteringen.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför.

I frågan om den utdebitering efter vilken kommunalskatt skall uttagas av sjömännen har utredningen understrukit vikten av att sjömansskatten

konstrueras så att den medger en viss genomsnittskompensation för de fel, som kunna ligga i den schematiska beräkningen av skatten. Till motverkande härav föreslår utredningen — jämte viss annan åtgärd — att utdebiteringsprocenten för kommunalskatt bestämmes relativt lågt. Länsstyrelsen delar denna uppfattning. Men när utredningen förordar att i nuvarande läge utdebiteringen måtte bestämmas till 6 kronor för skattekrona, kan länsstyrelsen icke biträda ett så generöst förslag. Syftemålet med en låg utdebiteringsprocent torde kunna vinnas även om denna sättes åtskilligt högre; medeltalet för den kommunala utdebiteringen inom vissa representativa kommuner anges ju av utredningen till 10 kr. 83 öre för skattekrona. Därjämte kan en så låg utdebitering för sjömännen som 6 kr. för skattekrona komma att uppfattas såsom orättvis i förhållande till övriga inkomsttagare.

Mot betänkligheter av denna art framhålles i de tillstyrkande yttrandena, att sjömännen såsom yrkesgrupp finge anses intaga en särställning. I flera av dessa yttranden uttalas dock, att kommunalskatten borde beräknas högre än efter 6 kr. Sålunda förordas 7 eller 8 kr. Vidare föreslås i åtskilliga yttranden, att befälet skulle undantagas från lagstiftningen eller att en särskild tabell med högre skattesatser skulle tillämpas för dem.

Mot sjömansskatteutredningens förslag invändes vidare, att de olägenheter vid skattebetalningen, som sjömännen efter källskattens införande hade att dragas med, icke kunde anses vara av den storlek eller den speciella karaktär att de skulle motivera en lagstiftning av så vidlyftig och genomgripande natur som den föreslagna. Genom övergången till källskatt ansåges det huvudsakliga skälet för sjömannens missnöje ha undanröjts; de ändringar, som ytterligare kunde behövas, borde kunna åstadkommas inom ramen för gällande beskattnings- och uppbördssystem. Sålunda yttrar *riksräkenskapsverket*.

Redan 1924 års uppbördssakkunniga hade att behandla en framställning från sjöfartshåll om att fartygsbefälhavare måtte åläggas att vid sjömans avmönstring göra avdrag för skatt med viss procent av lönen. Vid ett flertal tillfällen har sedan genom motioner i riksdagen eller på annat sätt framförts krav på ett underlättande av sjömannens skattebetalning. Det gemensamma och huvudsakliga önskemålet vid dessa framställningar har varit, att sjömännen skulle få erlägga skatten genom löneavdrag. Sedan 1945 års uppbördsreform nu möjliggjort ett dylikt skattebetalningsätt torde, enligt *riksräkenskapsverkets* mening, det huvudsakliga argumentet för införande av särbestämmelser för sjöfolket ha bortfallit.

Emellertid ha de sakkunniga påvisat svårigheterna för sjömännen att fullgöra sin deklarationsskyldighet. Dessa svårigheter torde dock delas av flera andra yrkeskategorier och böra kunna minskas genom lämpliga åtgärder inom ramen för nuvarande bestämmelser, t. ex. genom tillhandahållande av erforderliga deklarationsblanketter ombord samt uppsamling och insändande av deklarationerna genom befälhavarnas försorg.

Efter att ha berört svårigheterna att åstadkomma en tillfredsställande taxering och skatteinbetalning för sjömännen anför *länsstyrelsen i Kalmar län*.

Även om man på grund härav gärna såge, att åtgärder vidtoges för att komma till rätta med dessa mindre tillfredsställande förhållanden, måste föreliggande förslag ingiva starka betänkligheter. En särslagstiftning ifråga om beskattning av sjöfolk på sätt de sakkunniga tänkt sig skulle utan tvivel otillbörligt gynna en viss kategori skattskyldiga såväl i förhållande till andra skattskyldiga inom sjöfolkets egen krets som övriga skattedragare, och länsstyrelsen kan icke finna, att man i betänkandet framlagt tillräckligt bärande skäl för att tillerkänna de sjömän, som närmast skulle komma att beröras av förslaget, en av deras speciella tjänstgöringsförhållanden betingad undantagsställning i beskattningsavseende. I varje fall torde andra och enklare vägar, än dem som de sakkunniga tänkt sig, kunna väljas för att i här berört avseende kompensera sjöfolket.

Liknande synpunkter framhålles av *länsstyrelsen i Kristianstads län*.

Taxeringsnämndsordföranden *riksförbund* uttalar följande.

Utredningen har framhållit, att ett system med sjömansskatt om det skall ha något verkligt berättigande, måste göras enkelt men att förenklingen ändock icke kan utsträckas utöver vad de för beskattningen allmänt gällande reglerna medgiva. Riktigheten av detta uttalande är uppenbar och förklaringen till att det föreslagna systemet måst bli så komplicerat torde ligga just i de invecklade föreskrifter, som gälla för beskattningen i allmänhet. Med hänsyn härtill uppställer sig ånyo den frågan, om det verkligen är nödvändigt införa en ny *skatteform*. Enligt förbundets mening synes det väl värt att överväga, om icke — åtminstone såsom ett provisorium — allenast en ändrad uppbördsform för sjömän borde införas på så sätt, att ett försök gjordes med tillämpning av sjömansskattetabell, uppställd med utgångspunkt från enhetlig kommunal utdebitering och fastställda enhetliga grunder för naturaförmånernas värdering, utan att skatten fördenskull bleve definitiv.

En betydelsefull invändning är att det föreslagna beskattningsförfarandet, trots all strävan mot enkelhet, måste bli ytterst invecklat, särskilt vid fall av inkomst såväl ombord som i land (blandad inkomst).

I många remissyttranden medgives att ett system för definitiv sjömansskatt — som utredningen haft i uppdrag att göra — icke gärna kan åstadkommas utan att man måste räkna med ett invecklat förfarande hos skattemyndigheterna.

I *Stockholms stads* yttrande heter det bl. a.

Efter dessa direktiv har utredningen haft att fullgöra sitt uppdrag. Den har sålunda icke haft att pröva, huruvida en särslagstiftning varit erforderlig eller huruvida genom ändring eller tillägg till bestämmelserna i uppbördsförrordningen sjömannens klagomål skulle kunnat undanröjas. Utredningens syfte har varit att undersöka, hur en särslagstiftning efter de angivna riktlinjerna borde lämpligen utformas. Resultatet av utredningens arbete måste ses mot bakgrunden härav och mot detsamma torde vid sådant förhållande icke vara mycket att erinra. De föreslagna formerna för debitering, avräkning och kreditering äro synnerligen invecklade och arbetskrävande. Det måste emellertid medgivas att det icke torde finnas stora möjligheter att förenkla dem.

Statskontoret framhåller, att vad anginge den praktiska tillämpningen av sjömansskattesystemet hos de lokala skattemyndigheterna, utredningen givit

en förhållandevis utförlig exemplifiering, som gäve en avskräckande bild av otympligheten i det föreslagna taxeringsförfarandet, speciellt i vad anginge fall av blandad inkomst och av samtaxering med make.

Kammarrätten finner en ökning av taxerings- och skattemyndigheternas redan förut pressande arbetsbelastning vara ägnad att ingiva betänkligheter samt anför vidare.

Utredningen har såsom sin uppfattning uttalat, att den nya skatteformen icke skall medföra merarbete för taxeringsnämnderna, varemot en komplicerering och utökning av arbetsbördan emotses för de lokala skattemyndigheterna.

Kammarrätten vill emellertid ifrågasätta, om icke jämväl taxeringsnämnderna kunna att åsamkas ett icke oväsentligt merarbete. Visserligen skola sjömän med inkomst endast ombord icke taxeras men beträffande desamma skall dock i varje särskilt fall prövas, om inkomst i land åtnjutits. Denna prövning liksom taxeringen av inkomst i land kräver särskild uppmärksamhet med hänsyn till bl. a. att såsom inkomst i land skall räknas viss inkomst, som intjänats ombord å fartyg. Reglerna härom torde komma att missförstås av de skattskyldiga, varför arbetet med granskning och kontroll av deklARATIONERNA försvåras. För prövningsnämnderna tillkomma nya arbetsuppgifter genom handläggningen av ansökningar om taxering enligt allmänt gällande regler. Såsom betecknande för den väsentliga komplicerering av taxerings- och debiteringsförfarandet, som sjömansskattesystemet skulle medföra, må åberopas de å s. 183—190 i betänkandet anförda debiteringsexemplen samt det föreslagna formuläret till sjömansskattelängd. Denna längd skulle omfatta ej mindre än 46 kolumner.

Vidare yttrar *Sveriges häradsskrivarförening* bl. a. följande.

Föreningen kan icke finna, att det föreliggande förslaget i stort sett innebär en förenkling eller förbättring av nu gällande bestämmelser för sjöfolkets beskattning. Tvärtom kan det ifrågasättas, om ett så invecklat beskattningsförfarande, som det föreslagna, någonsin förekommit i detta land. Det måste för de berörda myndigheterna medföra en ökad arbetsbelastning, som näppeligen kan anses stå i rimlig proportion till de fördelar, som vinnas. På beskattningsväsendets olika områden pågår för närvarande ett intensivt arbete för att åstadkomma förenklingar i rådande förhållanden. Det förefaller föreningen, som om det föreliggande förslaget innebär ett bestämt avsteg från denna strävan.

Det betungande arbetet med sjömansskattelängdens upprättande är förlagt till en tidpunkt (20 maj—15 juli), då de lokala skattemyndigheterna redan nu äro arbetsbelastade till bristningsgränsen. Åtskilliga häradsskrivare komma icke att medhinna detta arbete med tillgänglig arbetskraft och under nuvarande förhållanden, då taxeringslängderna inkomma till häradsskrivarkontoren månadsvis för sent. Förslagets genomförande förutsätter därför ovillkorligen *dels* att länsstyrelserna tillse, att taxeringsnämnderna iakttaga fastställda tider för taxeringslängdernas avlämnande till de lokala skattemyndigheterna, *dels* att häradsskrivarna erhålla erforderlig förstärkning av kvalificerade biträden.

Även om dessa förutsättningar äro uppfyllda, torde det i många fall bliva svårt att färdigställa sjömansskattelängden till den föreslagna tidpunkten (15 juli). Man torde nämligen kunna utgå från, att det av taxeringsnämnderna verkställda arbetet i fråga om sjömannens taxering kommer att bli

ganska ofullständigt, särskilt i fråga om samtaxeringar, och detta i förening med kontrollen, att sjömansskatt avdragits med rätt belopp, kommer inom vissa fögderier att taga avsevärd tid i anspråk.

1949 års uppbördssakkunniga anför om ifrågavarande svårigheter och de eventuella möjligheterna att minska dem följande.

Det möter även svårigheter att — — — skapa ett enkelt system. Sjömansskatteutredningen har sökt lösa problemet genom att göra tillämpningen för sjömännen och deras arbetsgivare samt för taxeringsnämnderna jämförelsevis enkel och i stället överlåta åt de lokala skattemyndigheterna att vidtaga de besvärliga åtgärder, som erfordras för att inpassa sjömansskatten i uppbördssystemet i övrigt. Följden härav har blivit synnerligen invecklade och arbetskrävande detaljföreskrifter för de lokala skattemyndigheternas arbete. Risk måste föreligga, att även om tillämpningen av dessa föreskrifter lagts på organ, som äga möjlighet att bemästra svårigheterna, dessa svårigheter komma att visa sig orimligt stora. Det synes också högst antagligt, att kostnaderna för de lokala skattemyndigheterna komma att ökas. Enligt uppbördssakkunnigas förmenande måste de tillämpningsregler, som föreslagits skola iakttagas av de lokala skattemyndigheterna, avsevärt förenklas.

Uppbördssakkunniga äro icke nu beredda att närmare angiva i vilken omfattning förenklingar erfordras. De sakkunniga vilja dock framhålla ett par områden, där förenklingar synas genomförbara. Sålunda borde det vara möjligt att verkställa fördelningen av sjömansskatten på däri ingående olika slag av skatter och avgifter efter vissa schematiska regler, eventuellt med ledning av utarbetade tabeller. Vidare torde böra undersökas, om icke inkomstgränsen för taxering av inkomst i land kan höjas från nu föreslagna 100 kronor till åtminstone 300 kronor, utan att därför sjömännen sättas i alltför gynnsam ställning gentemot övriga skattskyldiga. De största tillämpningssvårigheterna uppkomma vid fall av samtaxering. En möjlighet, som bör undersökas, är därför om icke, åtminstone där sjömannen har allenast inkomst ombord, bestämmelserna om samtaxering här kunde undanröjas och i stället man och hustru kunde taxeras såsom av varandra oberoende skattskyldiga. En sådan utväg synes även principiellt kunna försvaras med hänsyn till att makarna väl i allmänhet större delen av året leva skilda från varandra.

Att kommunerna i många fall skulle åsamkas förluster genom att de finge en lägre kommunalskatt av sjömännen än av andra skattskyldiga ger anledning till åtskilliga erinringar i remissyttrandena. Sålunda framhåller *statskontoret*, att även om de av utredningen verkställda beräkningarna rörande sjömansskattens verkningar för vissa kommuner rymde felkällor, som gjorde att siffrorna för förlorad skatt icke kunde tillmätas betydelse såsom absoluta tal, torde de dock duga till belysning av problemets storleksordning. Statskontoret kunde för sin del icke dela utredningens uppfattning, att skatteförlusten hållits inom gränser, som skulle göra särskilda åtgärder för compensation åt kommunerna överflödiga. Vidare yttrar *länsstyrelsen i Kristianstads län*.

Det framlagda förslaget inger i synnerhet betänkligheter i det avseendet, att det skulle ställa en samhällsgrupp i särställning i fråga om skyldigheterna att deltaga i samhällets utgifter. Enligt förslaget skulle sjömännen

otvivelaktigt beredas skattelättnader i förhållande till övriga medborgare, under vissa förhållanden till icke obetydliga belopp. Länsstyrelsen kan för sin del icke finna att sambandet mellan ifrågakomna kategori bland sjömännen och hemorten är så ringa som i betänkandet gjorts gällande, i all synnerhet gäller detta fartyg i inrikes fart. Man torde enligt länsstyrelsens mening icke heller böra underskatta de olägenheter, som den föreslagna enhetliga debiteringen skulle förorsaka i form av försämrat skatteunderlag. Särskilt kännbara verkningar synes minskningen av skatteunderlaget komma att medföra för vissa vid kusterna belägna municipalsamhällen, där skatteunderlaget i stor utsträckning torde vara avhängigt av de inkomster, som den i nämnda samhällen bosatta befolkningen uppbär av arbete i skeppsfart av den art, att sjömansskatt å inkomsterna skulle komma att utgå. Länsstyrelsen bilägger en undersökning rörande sjömansskattens verkningar för Östra Hoby kommun och Skillinge municipalsamhälle av Östra Hoby kommun.

Enligt den bilagda undersökningen skulle förslaget medföra en minskning av skattekrona i Östra Hoby kommun och Skillinge municipalsamhälle, vilken skulle motsvara en ökad kommunal utdebitering av 35 öre i kommunen och 68 öre i municipalsamhället. Undersökningen avser dock förhållandena före kommunsammanslagningen den 1 januari 1952.

Svenska landskommunernas förbund anför.

Utredningen har icke framlagt några siffror som angiva i vilken utsträckning sjömännen bildat familj eller eljest ha anhöriga i hemorten, som äro ekonomiskt beroende av dem. Styrelsen håller för sin del för sannolikt att en undersökning härutinnan skulle ge till resultat, att ett betydande antal sjömän genom familjeband äro knutna till hemorten. Det torde väl ej heller vara ovanligt att sjömännen i tider av arbetslöshet återvända till hemorten eller att de sedan de efter längre eller kortare tids tjänst lämnat sjömansyrket slå sig ner där för att ägna sig åt arbete i land eller åt fiske eller för att på äldre dagar slå sig till ro. Även om det för sjömannen kan te sig förmanligt att i beskattningshänseende betraktas såsom om havet vore hans land lär han knappast vilja anlägga denna synpunkt, då behovet av att taga hemortskommunen i anspråk blir aktuellt. Det torde vara svårt att övertyga en kommun om rättvisan i att kommunen skall få sitt skatteunderlag beskuret på det föreslagna sättet men icke desto mindre vara hänvisad till att där så befinnes påkallat lämna sjömannen eller de av hans anhöriga, för vilka han är försörjningspliktig, understöd och hjälp i samma utsträckning som varje annan skattskyldig i motsvarande situation kan påräkna. Det kan för övrigt erinras om att även andra kategorier av skattskyldiga än sjöfolket till följd av sin tjänst nödgas att under stor del av året vistas utom hemorten utan att det fördenskull ifrågasatts, att de skulle behandlas annorlunda i beskattningsavseende. Man kan slutligen i detta sammanhang icke underlåta att ställa sig den frågan vart det skulle leda om man vid beskattningen skulle anlägga sådana synpunkter som taga hänsyn till i vilken utsträckning de skattskyldiga kunde begagna sig av de kommunala välfärdsanordningarna.

Föreningen Sveriges kronokamrerare yttrar.

Utredningsmännen utgå ifrån, att den minskade skatteintäkten helt skulle falla på vederbörande kommuner. På grund av att sjömännen äro mycket ojämnt fördelade över rikets kommuner, skulle de reducerade skatteinkomsterna också komma att beröra kommunerna ojämnt. För vissa kommuner,

icke minst vissa städer, skulle inkomstbortfallet vara betydande. Enligt för-
eningens åsikt måste en förutsättning för förslaget genomförande vara, att
den uppkomna förlusten helt faller på statsverket.

I vissa remissyttranden påtalas, att den föreslagna lagstiftningen även
skulle medföra orättvisor mellan olika grupper av sjö-
män. Därvid kritiseras närmast gränsdragningen för skatten till fartyg om
minst 500 ton.

Kammarrätten ifrågasätter sålunda, om den föreslagna avgränsningen
kunde anses motsvara sjömansskattelagens syfte. Å ena sidan skulle näm-
ligen från lagens tillämpning utestängas åtskilliga sjömän, som med fog
kunde göra anspråk på samma förmåner som lagen komme att erbjuda. Å
andra sidan skulle dessa förmåner tillgodokomma många å fartyg anställda
personer, särskilt olika befälskategorier och personal å fartyg i regelbunden
trafik, vilka i fråga om möjlighet och förmåga att tillvarata sina intressen
respektive fullgöra sina skyldigheter i skatteavseende icke kunde särskiljas
från skattskyldiga i allmänhet. Därtill komme, att med hänsyn till den om-
fattande förekomsten av s. k. blandad inkomst och samtaxering sjömans-
skatten för flertalet av dem, som skulle hava att erlägga sådan skatt, icke
innebure någon definitiv reglering av den direkta skattskyldigheten.

Länsstyrelsen i Blekinge län anför.

Länsstyrelsen ifrågasätter för sin del lämpligheten av en sådan kategori-
klyvning, som av sjömansskatteutredningen föreslagits med avseende å
svenska fartygs storlek om 500 bruttoton eller mera å ena sidan och å andra
sidan mindre fartyg. Vad beträffar handelsflottans här i länet hemmahörande
fartyg, utgörande inalles minst 100, utgöras dessa huvudsakligen av fartyg
om mindre bruttodräktighet än 500 registerton. Antalet större fartyg om 500
bruttoton och därutöver torde icke hava under något av de närmast före-
gående åren överstigit 5. På grund härav skulle genomförandet av förelig-
gande lagförslag få till följd, att sjömannens inkomster ombord å här i länet
hemmahörande fartyg regelmässigt finge fortfarande taxeras enligt vanliga
regler under det att inkomsterna ombord å de till antalet fåtaliga större far-
tygen skulle komma att beskattas genom löneavdrag hos vederbörande befäl-
havare i form av definitiv sjömansskatt. Då ifrågavarande lagförslag vidare
innebär att allmän kommunalskatt samt landstings- och tingshusmedel skall
vid uttagandet av sjömansskatt utgå efter en beräknad gemensam utdebite-
ring av allenast 6 kronor för skattekrona, utgörande mindre än halva utdebite-
ringen för samma ändamål i nära nog hälften av länets kommuner, skulle
det föreslagna sjömansskattesystemet enligt länsstyrelsens uppfattning i ett
stort antal fall medföra en alltför betydande ojämnhet vid den kommunala
beskattningen i vad gäller såväl sjömän av olika kategorier som övriga skatt-
skyldiga i hemorten.

Vidare yrkar *Sveriges segelfartygsförening*, att lagstiftningen om sjö-
mansskatt skulle omfatta alla sjömän, som vore mönstrade i utrikes fart,
oberoende av fartygens storlek.

Kommerskollegium, som överbärgat dessa invändningar, finner emellertid
den av utredningen föreslagna gränsdragningen för skattens tillämpning
vara omsorgsfullt och övertygande motiverad.

Den föreslagna beskattningen av utländska sjömän ombord på svenska fartyg har i allmänhet tillstyrkts; i många yttranden anses, att en sådan beskattning borde genomföras, oavsett om förslaget i övrigt förverkligades.

Kommerskollegium anför.

Svenska maskinbefälsförbundet anser skattesatsen för utländska sjömän böra bestämmas till 15 % i stället för föreslagna 10 %. Som utredningsmännen emellertid förorda en lösning av förevarande skattefråga genom en internationell konvention, torde den föreslagna beskattningen av utlänningarna få anses som ett provisorium. Vid sådant förhållande och då redan införandet av en skatt av 10 % för utländska sjömän innebär en avsevärd skärpning i jämförelse med nu gällande förhållanden — inga bestämmelser om beskattning av utländska sjömän finnas f. n. — finner Kollegium, som förordar förslaget om åvägabringande av en internationell överenskommelse i ämnet, någon ytterligare höjning tillsvidare icke böra ifrågasättas.

Att förslaget för sitt genomförande kräver inrättande av ett centralt sjömansskattekontor i Göteborg, lämpligen anknutet till länsstyrelsen därstädes, möter i allmänhet icke någon principiell erinran i remissyttrandena. Vissa betänkligheter uttalas dock mot ett dylikt nyinrättat organ. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* uttalar.

Då sjömännen ofta byta fartyg och sålunda kunna tjänstgöra å såväl fartyg, till vilken sjömansskatt är knuten, som fartyg, där av sjömännen uppburna inkomster skola underkastas sedvanlig inkomsttaxering, är det uppenbart, att kontroll måste anordnas, att beskattning äger rum i respektive härför avsedda former. Detta medför, att ett särskilt kontor för handhavande av dessa och andra med sjömansskatten sammanhängande uppgifter måste inrättas med en beräknad kostnad av omkring 100 000 kronor årligen, avseende enbart löner till personalen. Länsstyrelsen ifrågasätter, huruvida ett system, som medför en så vidlyftig anordning för beskattningen av ett relativt litet antal medborgare, kan vara lämpligt.

Vissa remissmyndigheter anser att ett centralt kontor av detta slag borde inrättas även om förslaget om sjömansskatt icke genomfördes. Sålunda anför *kammarrätten*.

I fråga om arten av de ändringar i gällande regler om beskattning och uppbörd, som kunna påkallas av sjömannens särskilda förhållanden, bör uppmärksammas utredningens uttalande (s. 162) att de olägenheter, som hittills vidlådut sjömannens beskattning, till stor del torde kunna föras tillbaka på bristande kontakt mellan sjömännen och taxeringsnämnderna samt att man enligt utredningens mening här i mycket hade att söka roten till det onda i fråga om sjömannens särskilda skattesvårigheter. Detta uttalande giver vid handen, att dessa svårigheter måhända kunna undanröjas utan tillgripande av en speciell och för vår skattelagstiftning främmande beskattningsform. När det gäller att söka skapa den erforderliga kontakten mellan å ena sidan sjömännen och deras arbetsgivare och å andra sidan taxerings- och uppbördsmyndigheterna måste hänsyn tagas till de inom sjöfarten rådande speciella arbetsförhållanden, vilka kunna försvåra och fördröja den nödvändiga kontakten. De huvudsakliga svårigheterna förefalla emellertid kunna undanröjas, om för ändamålet inrättades ett särskilt kontaktorgan i form av ett sjömansskattekontor, vilket sålunda skulle få andra uppgifter än det i förslaget avsedda kontoret. Till detta kontor skulle såväl de skatt-

skyldiga sjömännen som deras arbetsgivare kunna vända sig för erhållande av upplysning och besked i alla frågor rörande taxering och uppbörd, och kontoret borde med avseende å inkomst av anställning å fartyg oavsett ton-
talet äga utöva lokal skattemyndighets befogenhet. Kontorets verksamhet skulle givetvis bedrivas i samverkan med vederbörande lokala taxerings- och skattemyndigheter. Å kontoret borde föras register över fartyg och å dem anställda sjömän. Kontoret borde jämväl i lämplig omfattning tillhandagå myndigheter, som hava att verkställa indrivning av utskylder. Med avseende å den årliga taxeringen borde kontoret bl. a. utsända deklarationsblanketter till fartyg, vilkas besättningar därav vore i behov, samt kunna med laga verkan mottaga självdeklarationer och andra handlingar i taxerings- och skatteärenden från sjömännen. Kontorets arbete skulle framför allt inriktas på erforderlig service- och upplysningsverksamhet med avseende å taxering och uppbörd. Dess existens och arbetsuppgifter borde på effektivt sätt meddelas de därav intresserade.

I flertalet av de yttranden, vari erinringar mot förslaget gjorts, ifrågasättes om icke en stor del av förslagets syften kunde nås genom mindre ändringar inom det nuvarande taxerings- och uppbördssystemets ram och utan att tillgripa den stora apparat som en definitiv källskatt för sjömännen skulle förutsätta. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* anför sålunda.

Det borde icke vara uteslutet att genom utsträckt deklarationstid och besvärstid för sjömännen i stort sett få sjömännens beskattningsfråga tämligen tillfredsställande ordnad utan att för den skull sådana avsteg från principerna i vårt skattesystem och från den vanliga taxeringsorganisationen skulle behöva vidtagas, som förslaget innebär. Erläggandet av den preliminära skatten innebär också — liksom för andra skattskyldiga — större möjligheter att bära den beskattning, som följer på ett års inkomster. De svårigheter, som kunna föreligga att snabbt erhålla jämningsbeslut från den lokala skattemyndighetens sida i sådana fall, där jämkning är påkallad, torde icke vara större än att desamma med anlitande av de tekniska hjälpmedel, som numera finnas för befordrande av meddelanden, borde kunna övervinnas. I allt fall synes det icke böra lämnas oförsökt att åstadkomma ett på erkända beskattningsprinciper och nuvarande organisation baserat alternativt samt låta de olika systemens påvisbara fördelar och nackdelar bli avgörande för valet dem emellan.

Vidare yttrar *länsstyrelsen i Kristianstads län*.

Länsstyrelsen håller före, att åtskilliga förbättringar i förevarande avseende vore att vinna genom partiella reformer av beskattnings- och uppbördsreglerna.

Åtgärder borde sålunda vidtagas i syfte att bereda sjömännen bekväm tillgång till deklarationsblanketter och för att hjälpa dem att befordra deklarationerna till vederbörande myndigheter. Tiden för deklarationernas ingivande skulle kunna utsträckas för sjömännens del. Befälhavaren borde kunna underlätta det kommande deklarationsförfarandet genom att vid sjömannens avmönstring lämna honom uppgift å den samlade inkomsten under anställningstiden. Tiden för anförande av besvär i taxeringsmål bör utsträckas för sjöman, inskriven vid sjömanshus. Avsevärda förbättringar i fråga om möjligheterna till kommunikation mellan taxerings- och uppbördsmyndigheterna, å ena sidan, och sjömännen, å andra sidan, synes kunna vinnas, om sjömanshusen till de lokala skattemyndigheterna fortlöpande lämnade uppgifter om sjömännens aktuella anställningar. Utvägar borde sökas att

möjliggöra ett så tidigt utsändande som möjligt av sjömännens preliminära debetsedlar.

Med nuvarande bestämmelser om förhållandevis låg preliminär skatt för de sjömän, som icke kunna förete preliminär debetsedel torde icke kunna undvikas, att stora kvarstående skatter komma att åvila en mängd sjömän. Länsstyrelsen vill ifrågasätta om det icke vore ändamålsenligare att, om preliminär debetsedel för det löpande året icke kunde företes, preliminärskatt finge uttagas enligt föregående års preliminära debetsedel samt att, om icke heller denna debetsedel kunde företes, preliminärskatt finge erläggas med samma procent av inkomsten, som uttages av övriga skattskyldiga.

I sin reservation till 1949 års uppbördssakkunnigas yttrande uttalar herrar *Alin* och *Åkerstedt*, att svårigheter säkerligen föreläge för redarna att administrera skatteuppbörden för sjöfolket och redovisningen. Svårigheterna torde kunna väsentligt minskas dels om skyldigheten att verkställa löneavdrag för sjömännens kvarstående skatt avskaffades och dels om tanken att inrätta ett sjömansskattekontor med andra uppgifter än enligt förslaget kunde förverkligas. Sjömansskattekontoret kunde få till uppgift att utgöra ett centralt upplysningsställe åt redare och sjöfolk samt fungera såsom förmedlande organ mellan dessa parter inbördes och i förhållande till länsstyrelserna och de lokala skattemyndigheterna.

I åtskilliga remissyttranden rekommenderas att låta förslaget vila tills 1949 års uppbördssakkunniga slutfört sitt arbete med att förbättra källskatteuppbörden eller att överlämna förslaget till nämnda sakkunniga för att övervägas av dem vid utarbetandet av de nya uppbördsbestämmelserna. Sålunda uttalar exempelvis *riksräkenskapsverket*, att frågan kunde komma att ligga annorlunda till sedan uppbördssakkunniga slutfört sitt arbete. Tänkbart vore, att önskemålet om ett särskilt skattesystem för sjömännen därefter komme att te sig än mera obefogat. Riksräkenskapsverket anser för sin del, att ett bestämt ståndpunktstagande härvidlag borde anstå, till dess resultatet av denna översyn föreläge. Förenklingen av beskattningen för en viss grupp av skattskyldiga torde nämligen icke böra gå nämnvärt längre än de allmänt gällande reglerna för beskattningen medgåve.

Promemorian angående sjömännens beskattning. Som förut omnämnts uppdrog jag, sedan den mycket starka kritik för vilken en redogörelse nyss lämnats framkommit mot sjömansskatteutredningens förslag, åt numera byråchefen i riksskattenämnden *Wilkens* att närmare undersöka vilka åtgärder på området för sjömännens beskattning, som kunde göras inom i huvudsak ramen för nuvarande skatte- och uppbördssystem. I den av *Wilkens* avgivna promemorian framhålles att en mycket omfattande restföring av sjömännens utskylder förekom före övergången till källskatteuppbörd år 1947. På grund av försummad deklaration påfördes sjömännen ofta taxeringar till högre belopp än som motsvarade deras verkliga inkomster. Tåta arbetslöshetsperioder gjorde att de komme efter med sina skatter. När ett arbetstillfälle yppade sig kunde sjömännen bli presenterad en införsel på ett ganska stort belopp och lämnade då ofta sin anställning för att mönstra på något annat fartyg och därigenom tills vidare undgå skatteindrivningen.

Genom övergången till källskatt förbättrades dessa förhållanden avsevärt. Restföringen av gamla skatter för sjömän minskades radikalt. Efter hand hade den åter ökat något, sedan indrivningen av ogulden kvarstående skatt kommit i gång, men förhållandena vore dock på intet sätt jämförbara med de tidigare, då skatteuppbörden ägde rum i efterhand.

Genom 1947 års uppbördsreform förverkligades ett gammalt önskemål från sjömännens sida: en skatteuppbörd vid källan. Reformen tillfredsställde emellertid inte sjöfolket. Man förklarade att uppbördsreformen inte kunde undanröja de särskilda olägenheterna med sjömännens skattebetalning. Alltjämt kvarstode deras svårigheter att deklarerera och att tillvarataga sina intressen inför skattemyndigheterna. Det nya uppbördssystemet förutsatte en kommunikation mellan skattemyndigheter, arbetsgivare och skattskyldiga, vilken på grund av sjömännens speciella arbetsförhållanden och täta anställningsbyten icke fungerade tillfredsställande för deras del. Sjömännens skatteförhållanden kunde icke lösas rationellt utan att de finge en definitiv källskatt.

Särskilt betungande för rederierna hade varit och vore alltjämt uppbörden av kvarstående skatt. Den skriftväxling mellan befälhavare, rederi och lokal skattemyndighet som krävdes för varje fall, då en sjöman icke uppvisade debetsedel på slutlig skatt, vore för rederierna utomordentligt omfattande, tids- och arbetskrävande och dessutom i många fall ineffektiv, bl. a. på grund av sjömännens anställningsbyten.

Sjömännens och sjöfartens önskemål vore sålunda alltjämt en definitiv källskatt och i samband därmed en eniuetlig beräkning av ortsavdrag och kommunalskatt för sjömännen. I och med att skatten dragits på inkomsten ombord borde sjömannen vara fri från sin skattskyldighet för denna inkomst och den skulle icke behöva deklareraras.

Sjömansskatteutredningens uppgift hade varit att undersöka möjligheterna att åstadkomma en definitiv källskatt för sjömän. Utredningen hade alltså icke att söka lösningen efter de partiella reformernas väg, vilken tidigare avvisats av sjömännen och rederierna. Syftet med utredningen hade varit att visa hur en definitiv sjömansskatt skulle se ut i praktiken för att man med denna konkreta utformning för ögonen skulle kunna ta ställning till sjöfolkets önskemål.

Redogörelsen för remissyttrandena över sjömansskatteutredningens betänkande visade att förslaget om sjömansskatt fått ett mycket blandat mottagande. På snart sagt varje huvudpunkt i förslaget hade meningarna varit delade. Den föreslagna beskattningen av utländska sjömän ombord på svenska fartyg hade dock mött relativt få erinringar.

Förslaget hade klart tillstyrkts av sjöfolket och dem som företrädde sjöfartens intressen. På ett lika otvetydigt sätt hade förslaget avstyrkts av kommunerna.

Då båda dessa grupper finge anses ha starka egna intressen att bevaka i detta sammanhang måste den största vikten tilläggas de övriga yttrandena, avgivna av myndigheter, vilka såge saken ur mera allmän synpunkt och vilka hade de största förutsättningarna att bedöma förslaget även ur skatteteknisk

synpunkt. Också dessa myndigheters yttranden inge i olika riktning men måste — bl. a. med hänsyn till de reservationer och erinringar som gjorts även i de tillstyrkande yttrandena — anses visa en tydlig övervikt för ett avstyrkande av förslaget.

I promemorian anföres därefter.

Uppenbarligen måste ett särskilt skattesystem för sjöfolket bli en avvägning mellan enkelhet och rättvisa. Systemet kan icke gärna göras enkelt utan att kravet på rättvisa eftersättes. Rättvisesynpunkterna kunna icke tillgodoses annat än på bekostnad av enkelheten. I remissyttrandena har man i allmänhet starkt reagerat mot de avsteg från principen om en likformig beskattning som gjorts i förslaget. Även om denna reaktion överväger, har man dock — ofta samtidigt — påtalat det invecklade beskattningsförfarandet och efterlyst möjligheter att göra det enklare.

Om ett system med en definitiv källskatt för sjömännen skall fylla sin uppgift måste vissa fördelar ges åt sjömännen. Den kommunala utdebiteringen kan möjligen höjas något utöver de 6 kronor som utredningen föreslagit — i närvarande läge kanske till 8 kronor. Emellertid måste den alltid ligga väsentligt under den genomsnittliga utdebiteringen för riket. I allt för många fall skulle det eljest ställa sig förmånligt för sjömännen att söka sig över till taxering efter vanliga grunder enligt de möjligheter därtill, som måste hållas öppna i sjömansskattesystemet.

Redan det att skatten skall bestämmas efter fria grunder innebär tydligen en olägenhet. Även om sjömannens kommunalskatt icke behöfve bestämmas av statsmakterna för varje år utan kunde fastställas för perioder omfattande tre eller fem år, så torde — såsom remissvaren givit vid handen — synpunkterna på skattens storlek och skälighet vara så högst olika, att man för varje gång den skall bestämmas måste räkna med strider och tvistigheter.

Den av många remissmyndigheter förfäktade meningen att staten borde ersätta kommunerna vad de skulle förlora, om kommunalskatten för sjömännen bestämdes lägre än för andra skattskyldiga i kommunen, har avsevärda praktiska och administrativa olägenheter. En sådan avräkning innebär en alltför stor apparat i förhållande till sjömansskattens betydelse och de värden varom här är fråga.

Vissa remissmyndigheter ha föreslagit att skatten icke skall omfatta befälet eller i varje fall omarbetas så att fördelarna för befälet — särskilt av skattens tillrättaläggande för 10 månaders normal sysselsättning — bleve mindre framträdande. Från sjöfartshåll har emellertid mycket bestämt gjorts gällande att man i detta avseende icke kan göra skillnad mellan befäl och manskap. Gränsen mellan dessa två kategorier är många gånger flytande. Att tillämpa olika beskattningsformer eller tariffer för befäl och manskap skulle göra skatten mindre användbar. För att sjömansskatten skall vara till nytta måste den ställa sig enkel i tillämpningen ombord på fartygen.

Icke heller synes det vara möjligt att vinna någon förenkling av betydenhet i det invecklade förfarandet hos de lokala skattemyndigheterna. De talrikt förekommande fallen av blandad inkomst — inkomst såväl ombord som i land — lägga hinder i vägen för ett friare förfarande, som dessutom alltid måste väcka gensagor ur rättvisesynpunkt. Som exempel på möjliga förenklingåtgärder ha bl. a. 1949 års uppbördssakkunniga och överståthållarämbetet nämnt avskaffande av sambeskattningen för sjömännen eller i varje fall för sjömän med huvudsaklig inkomst av ombordanställning. Såvitt man kan bedöma skulle emellertid en sådan åtgärd snarast innebära en ytterligare djupgående komplicering av taxerings- och debiteringsförfarandet. Man måste räkna med att ungefär hälften av sjömännen tidvis — för längre eller

kortare perioder — arbeta även i land. Att i vissa fall tillämpa sambeskattnings, i andra fall särbeskattnings skulle särskilt beträffande ortsavdragsberäkningen medföra mycket stora svårigheter.

Otvivelaktigt är det skattens egenskap att vara definitiv som vållar komplikationerna. I ett remissutlåtande konstateras att sjömansskatten på ett utomordentligt sätt verifierar svårigheterna att åstadkomma en definitiv källskatt. Vid skilda tillfällen har tanken på en definitiv källskatt för stora grupper av löntagare förts fram såsom ett önskemål för framtiden, överensstämmande med källskattens idé. Möjligen kunde man anse att sjömansskatten ur denna synpunkt skulle ha ett visst värde som försökslagstiftning. Emellertid berör förslaget en grupp, för vilken mycket speciella betingelser finnas, när det gäller att åstadkomma en definitiv källskatt. Bl. a. kan gränsdragningen mot andra grupper ske på ett otvetydigt och bestående sätt genom att skatten anknytes till fartyg av viss storlek. Möjligheterna att omplantera en definitiv skatt av sjömansskattens typ på andra förhållanden äro mycket begränsade. Sjömansskatten kan därför synas vara ett alltför dyrbart och vanskligt experiment i förhållande till värdet av de erfarenheter den kunde ge. Många remissmyndigheter ha också framhåvt denna synpunkt och ansett att man bör låta skatten anstå tills idén om en definitiv källskatt mognat för ett genomförande i större sammanhang och alltså icke nu skapa någon särslagstiftning till förmån för en mycket begränsad grupp.

Ett argument, som spelat viss roll i diskussionen och åberopats särskilt av sjöfolket, är att man i Norge kunnat genomföra och alltsedan 1947 tillämpa en definitiv källskatt för sjömännen. Emellertid föreligga vissa mycket väsentliga skillnader mellan svenska och norska förhållanden, som måste beaktas vid en sådan jämförelse. Till att börja med har frågan om sjömännens beskattning mycket större proportioner i Norge än i Sverige. Den norska handelsflottan (5,8 miljoner bruttoton) är mer än dubbelt så stor som den svenska (2,3 miljoner bruttoton), fastän folkmängden i Norge icke uppgår till mera än $\frac{3}{7}$ av folkmängden i Sverige. Det norska tonnaget är vidare till ungefär 90 procent sysselsatt i fart utom hemlandet utan att anlöpa norsk hamn annat än undantagsvis. Den norska sjömansskatten framtvingades såsom ett provisorium i mycket enkel form under kriget och har sedermera år 1947 byggts ut till ett verkligt skattesystem. Den norska sjömansskatten måste emellertid ses mot bakgrunden av att man i Norge icke haft någon allmän källskatt av det slag som förekommer i Sverige. Först på allra sista tiden ha planerna på en allmän beskattning vid källan tagit form i Norge och äro nu under genomförande. Krigsförhållandena, sjömansyrkets stora utbredning, fartygens bortovaro från hemlandet och frånvaron av en skatteuppbörd vid källan ha för Norges del tvingat till en särslagstiftning för sjöfolket. Den norska sjömansskatten är i tekniskt avseende icke mindre invecklad än det svenska förslaget. Snarare torde få sägas att sjömansskatteutredningen kunnat med ledning av erfarenheterna i Norge planera och utforma sitt förslag på ett i vissa avseenden enklare och mera rationellt sätt än som skett i Norge. Å andra sidan synes man i Norge ta lättare på frågan om att åstadkomma full rättvisa mellan sjömännen och övriga skattskyldiga liksom även på kraven om ett i alla detaljer väl fungerande skattesystem. Denna inställning kan förklaras bl. a. av sjöfartens dominerande betydelse för landet.

Sammanfattningsvis uttalas i promemorian, att de invändningar som vid remissbehandlingen rests mot förslaget om en svensk sjömansskatt vore av sådan betydelse att ett genomförande av förslaget icke kunde tillrättas för närvarande. En invändning som måste skänkas det största beaktande vore

den, att sjömännens yrkesgrupp vore för liten för att en särlagstiftning av detta genomgripande slag skulle kunna anses motiverad. Genom att gruppen till oväntat stor del bestode av folk som hade anställning omväxlande ombord och i land, förringades värdet av reformen. En definitiv källskatt skulle åstadkommas endast för omkring 10 000 skattskyldiga. Det måste medges att sjömansskatten vore en alltför stor administrativ apparat för detta ringa antal.

Rättvisesynpunkterna kunde icke heller skjutas åt sidan. Att försätta en viss yrkesgrupp i särställning vid beskattningen måste alltid inge betänkligheter och borde givetvis icke ifrågakomma utan mycket tvingande skäl. De nuvarande olägenheterna för sjömännen vore visserligen betydande men syntes icke motivera ett så vanskligt avsteg från allmänt gällande beskattningsregler som en särskild sjömansskatt onekligen måste innebära.

I stället för en definitiv sjömansskatt förordas därför i promemorian, att frågan om beskattning och uppbörd av skatt för sjömän skall lösas genom partiella reformer inom ramen för nuvarande beskattnings- och uppbördsförfarande. I sådant hänseende föreslås, att rederierna icke längre skall vara skyldiga att göra avdrag för kvarstående skatt, som arbetstagare på svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton har att erlægga, samt att avdrag för preliminär skatt på dessa fartyg skall göras med 20 procent av inkomsten, om debetsedel å preliminär skatt icke överlämnats. På fartyg under nämnda storlek borde några särbestämmelser icke gälla; skatteavdrag borde där ske enligt de bestämmelser, som gällde för arbetstagare i allmänhet. Vidare föreslås, att rederierna skall medverka till dels att deklarationsblanketter finnes tillgängliga för sjömännen under deklarationstiden samt dels att sjömännens deklarationer befordras från fartygen till hemlandet. Slutligen förordas att på fartyg av förut angivna storlek skatt skall dragas även för här i riket icke bosatta sjömän med 10 procent av den kontanta lönen, såvida icke sjömannen visar att han är skyldig att betala skatt för inkomsten till sitt hemland.

Beträffande löneavdrag för sjömans kvarstående skatt framhålles, att det enligt 46 § uppbördsförfordningen ålåg arbetsgivare att vid utbetalning av lön göra avdrag till gäldande av bl. a. kvarstående skatt, som påförts arbetstagaren. Om sjöman, inskriven vid sjömanshus, icke inom viss tid till arbetsgivaren överlämnade debetsedel å slutlig skatt eller uppvisade sådan debetsedel eller intyg av lokal skattemyndighet, att sjömannen icke hade att gälda kvarstående skatt, skulle enligt 47 § samma förordning arbetsgivaren göra anmälan därom hos den lokala skattemyndigheten i orten. Om denna myndighet haft att utfärda debetsedeln, skulle myndigheten skyndsamt utfärda ny debetsedel eller i förekommande fall intyg av ovannämnda slag samt översända debetsedeln eller intyget till arbetsgivaren. I annat fall hade myndigheten att skyndsamt lämna meddelande till den lokala skattemyndighet, som haft att utfärda debetsedeln, varefter sistnämnda myndighet hade att förfara på sätt nyss sagts.

Detta förfarande användes tidigare även för andra arbetstagare än sjömän. Genom författningsändring, som trätt i kraft den 1 januari 1951, hade emellertid avdragsreglerna för arbetstagare i allmänhet ersatts med den bestämmelsen, att löneavdrag för kvarstående skatt skulle göras med 25 procent av lönen, om arbetstagaren icke överlämnade debetsedel å slutlig skatt eller styrkte att han icke hade att erlagga kvarstående skatt.

Därefter anföres i promemorian.

Den för sjömännen allttjämt gällande ordningen för uttagande av kvarstående skatt genom löneavdrag fungerar icke tillfredsställande i praktiken. Sjomännen underlåta i stor utsträckning att lämna debetsedel å slutlig skatt eller intyg av ovannämnda slag. Denna underlåtenhet är ofta förklarlig: de stora avstånden göra att debetsedlarna icke komma sjömännen tillhanda. Fartygsbefälhavarna och rederierna förorsakas emellertid härigenom ett avsevärt besvär med rekvisitioner av nya debetsedlar.

Som exempel har nämnts att Rederi AB Svenska Lloyd med omkring 1 000 ombordanställda under 1949 måst rekvirera mer än 900 debetsedlar å slutlig skatt. Dessa förhållanden avsågo ett år, då den kvarstående skatten inbetalades under fyra uppbördsterminer och tiden för löneavdrag sålunda utgjorde åtta månader. Sedan numera sådan inbetalning sker endast under två uppbördsterminer med löneavdrag under fyra månader, förekommer icke rekvisition av debetsedlar i fullt samma utsträckning. Under 1951 rekvirerade Rederi AB Svenska Lloyd debetsedlar å slutlig skatt i omkring 500 fall.

Vid rekvisitionen tillgår i allmänhet på följande sätt. Senast den 25 januari året efter taxeringsåret avfordrar befälhavaren besättningen debetsedlar å slutlig skatt. I en stor mängd fall kunna sådana debetsedlar icke tillhandahållas. Befälhavaren gör då upp en förteckning över de besättningsmän, för vilka debetsedel saknas. Förteckningen översändes till rederiet. Rederiet rekvirerar debetsedlarna hos den lokala skattemyndigheten i orten på särskild blankett för var och en av de ifrågavarande sjömännen. Den lokala skattemyndigheten vidarebefordrar rekvisitionerna till de lokala skattemyndigheterna i sjömännens hemorter. Efter någon tid erhåller rederiet debetsedlarna en efter en från de olika lokala skattemyndigheterna. Allt eftersom debetsedlarna anlända översändas de till befälhavaren. Även om dessa försändelser vanligen befordras med flygpost kunna de icke nå fartyget förrän efter viss tid, eftersom detta ofta befinner sig till sjöss. När debetsedlarna slutligen komma befälhavarna till handa, har ej sällan den period om fyra månader, varunder löneavdrag för kvarstående skatt kan ske, gått till ända. Mycket vanligt är att något löneavdrag i varje fall icke kan göras för den kvarstående skatt, som belöper på den första uppbördsterminen. Hela proceduren har därför i många fall varit förgäves, i andra fall kan den resultera i löneavdrag under någon kortare tid.

Enligt 95 § uppbördsförordningen vore arbetsgivare, som hade att verkställa skatteavdrag men som utan skäligen anledning underlåte att fullgöra denna skyldighet, jämte arbetstagaren ansvarig för skatt, vilken skatteavdraget skolat avse, till belopp som svarade mot vad han underlåtit att avdraga. Denna arbetsgivarens skyldighet åvilade honom dock endast om arbetstagaren underlåte att efter anmaning erlagga ifrågavarande skatt.

Beträffande rederiernas ansvar för sjömännens kvarstående skatt hade centrala uppbördsnämnden i skrivelse till länsstyrelserna under år 1950 anfört följande.

Hos nämnden hava rederier vid skilda tillfällen påtalat vissa omständigheter i samband med verkställandet av löneavdrag för kvarstående skatt för sjömän anställda å fartyg. Därvid har särskilt framhållits, att svårigheter uppstå för befälhavarna å fartyg, som gå i utrikes fart, därigenom att de ombordanställda icke avlämna debetsedlar å slutlig skatt. Fartygen gå i fraktfart i främmande farvatten och angöra sällan, stundom med flera års mellanrum, svensk hamn. Vidare uppehålla de ombordanställda icke alltid förbindelser med hemlandet. Därjämte byta sjömännen ofta anställning. Den på grund av de långa avstånden tidsödande postgången medför, att det ofta icke är möjligt för rederierna att i sådana fall hos lokal skattemyndighet göra anmälan och erhålla ny debetsedel inom den i 47 § uppbördsförfordningen föreskrivna tiden.

Med hänsyn till det anförda hava bestämmelserna i 95 § samma förordning om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt vid underlåtenhet att verkställa löneavdrag synts rederierna i förevarande fall alltför stränga.

Nämnden har i en d. 7 sept. 1948 till rederiaktiebolaget Transatlantic meddelad förklaring berört nu ifrågavarande förhållanden och därvid bl. a. anført, att fall kunna förekomma, då en befälhavare får anses äga skälig anledning underlåta verkställa löneavdrag för kvarstående skatt och förty ansvar enligt 95 § uppbördsförfordningen icke inträder. Sålunda kan exempelvis fartyget vara så avlägset, att anmälan till lokal skattemyndighet och tillhandahållandet av debetsedel å kvarstående skatt från denna till befälhavaren icke kan ske å sådan tid att löneavdrag för den kvarstående skatten kan verkställas eller kan vederbörande sjöman hava avmönstrat, innan ny debetsedel å kvarstående skatt kunnat anskaffas.

Till ytterligare utveckling av denna förklaring vill nämnden nu framhålla följande.

Den i föreliggande ärende förebragta utredningen synes utvisa, att de i nyssnämnda förklaring avsedda svårigheterna för befälhavare att erhålla sjömännens debetsedlar å kvarstående skatt särskilt framträda, då fartyg gå i trafik mellan utomeuropeiska hamnar. Därest debetsedel saknas, kan löneavdrag för kvarstående skatt icke verkställas. I dylika fall bör den lokala skattemyndigheten därför ha skälig anledning antaga, att ansvar på grund av underlåtenhet att verkställa löneavdrag ej åligger arbetsgivaren.

Även om sålunda ifrågavarande bestämmelser tillämpades med viss varsamhet, vore det enligt utredningsmannens mening uppenbart att befälhavarnas och rederiernas skyldigheter och ansvar i detta avseende vore i hög grad betungande för dem och att systemets olägenheter för dem vore mera framträdande än för andra arbetsgivare på grund av arbetskraftens rörlighet och de långa avstånden mellan rederiet och arbetsplatsen.

Gällande bestämmelser om löneavdrag för sjömännens kvarstående skatt lämpade sig sålunda icke för att praktiseras ombord på fartygen. Mest rationellt syntes vara att löneavdrag för kvarstående skatt helt avskaffades ombord på fartygen och att i stället avdrag för preliminär skatt gjordes efter en procentsats som i de flesta fall kunde täcka den slutliga skatten. En sådan omläggning torde icke behöva medföra någon mera betydande ökning av införselförfarandet. En återgång till det äldre systemet med dess omfattande införsel för oguldna skatter torde icke behöva befaras. Den huvudsakliga skattebetalningen skedde dock numera genom löneavdrag för preliminär skatt och den kvarstående skatten borde sålunda kunna hållas inom rimliga

gränser och icke behöva få de vittgående och betänkliga följder, som voro förenade med indrivningen av sjömännens skatter före uppbördsreformen.

För befälhavarna och rederierna torde en mindre ökning av införselförfarandet vara avgjort att föredraga framför löneavdrag för kvarstående skatt. Eftersom systemet med löneavdrag för kvarstående skatt så ofta visade sig ineffektivt ombord på fartygen, resulterade det redan nu i att den kvarstående skatten i många fall restfördes. Att undvika införsel för kvarstående skatt ombord på fartyget hade för övrigt icke varit möjligt ens enligt sjömansskattesystemet, eftersom sådan införsel alltid måste förekomma i fråga om kvarstående skatt på inkomst i land.

Om sålunda någon obligatorisk skyldighet att göra avdrag för kvarstående skatt icke längre skulle förekomma ombord på fartygen, borde en sjöman likväl äga möjlighet att få inbetala sådan skatt genom förmedling av befälhavaren och rederiet. Detta skulle kunna ske genom att han överlämnade debetsedeln å slutlig skatt till befälhavaren med begäran att skatteavdrag skulle göras i vanlig ordning till täckande av kvarstående skatt.

Löneavdrag för preliminär skatt skall enligt 47 § uppbördsförrordningen göras med 15 procent av lönen, om sjömannen icke överlämnar debetsedel å sådan skatt till befälhavaren. I promemorian uttalas, att det visat sig att detta avdrag i många fall vore otillräckligt för att täcka den slutliga skatten. Då det ofta förekomme att sjömännen underlåte att överlämna debetsedel å preliminär skatt, hade följden blivit att de i ganska stor utsträckning påförts kvarstående skatt. 1949 års uppbördssakkunniga hade på grund härav i sitt första betänkande (SOU 1950: 7) föreslagit, att ifrågavarande avdrag skulle höjas till 20 procent. Genom en sådan höjning ansågo de sakkunniga, att den kvarstående skatten för sjömännen skulle försvinna eller betydligt nedgå, medan å andra sidan någon risk för ett alltför högt skatteavdrag normalt icke behövde föreligga. Förslaget föranledde emellertid icke någon åtgärd, eftersom det icke ansågs lämpligt att ändra de gällande bestämmelserna om sjömännens skattebetalning, innan statsmakterna tagit ställning till frågan om en särskild sjömansskatt.

Om avdrag för kvarstående skatt icke skulle bibehållas ombord på fartygen, borde avdraget för preliminär skatt — för det fall att debetsedeln icke företeddes — bestämmas så att det normalt gäve full täckning för den slutliga skatten. Om årsinkomsten för en sjöman antoges vara 7 å 8 000 kronor, naturaförmåner inräknade, vilket torde ungefär motsvara nuvarande löneläge för sjöfolk utan befälsställning, kunde den därå belöpande skatten jämte pensionsavgift beräknas uppgå till 15 å 18 procent av inkomsten. Av praktiska skäl torde avdraget böra bestämmas enhetligt för alla grupper av sjömän och till ett jämnt procenttal, antingen 15 eller 20 procent. En differentiering efter civilstånd eller månadsinkomstens storlek behövde visserligen icke vara utesluten men torde om möjligt böra undvikas. Vid bedömande av procentsatsens skälighet borde ihåggommas, att avdraget skulle tillämpas endast om debetsedel å preliminär skatt icke företeddes. Genom

att under det löpande året anskaffa och överlämna sådan debetsedel kunde sjömannen få avdrag enligt skattetabell i vanlig ordning. Det borde vidare i detta sammanhang uppmärksammas, att skatteavdrag kunde ske enligt föregående års skattetabell under januari och februari månader samt att uppbördssakkunniga i sitt senaste betänkande föreslagit att så skulle kunna ske beträffande sjömän även under mars månad.

Med hänsyn till dessa förhållanden syntes det lämpligt att avdraget hellre bestämdes något för högt än för lågt. Det av 1949 års uppbördssakkunniga tidigare föreslagna avdraget med 20 procent syntes alltså vara lämpligt avvägt.

I fråga om de särskilda reglernas omfattning framhålles i promemorian, att de nuvarande särskilda reglerna beträffande skatteuppbörden för sjömän anknutits till bestämningen »sjöman inskriven vid sjömanshus». Den undersökning, som sjömansskatteutredningen gjorde inom Göteborgs och Bohus län, visade emellertid att ett mycket stort antal inskrivna sjömän inte längre befunne sig till sjöss. Av det totala antalet vid sjömanshus inskrivna personer i länet hade inte mindre än 54 procent haft inkomst endast i land under det år som undersökningen avsåg. Gruppen vid sjömanshus inskrivna sjömän rymde sålunda ett mycket stort antal sjömän eller förutvarande sjömän, som för längre eller kortare tid lämnat sjömansyrket men som likväl på grund av bestämmelse i sjömanshuskungörelsen stode kvar i inskrivningsregistret under fyra år från senaste påmönstring.

Å andra sidan funnes ombord på fartygen anställda åtskilliga sjömän, vilka icke vore inskrivna vid svenskt sjömanshus. Detta gällde främst utländska sjömän, vare sig de vore bosatta här i riket, utrustade med främlingspass eller bosatta i utlandet. För inskrivning vid sjömanshus krävdes nämligen svenskt medborgarskap. Vidare förekomme ombord på fartyget även svensk personal, som icke vore inskriven vid sjömanshus. Så vore fallet exempelvis med viss kökspersonal ombord på de s. k. amerikabåtarna.

Behovet av särskilda regler beträffande skatteuppbörden för sjömän gjorde sig gällande i huvudsak beträffande den utrikes sjöfarten. För inrikes fart torde icke finnas tillräcklig anledning att begagna andra bestämmelser än de som gällde för arbetstagare i allmänhet. Särbestämmelserna syntes därför böra förbehållas sjömän å fartyg, som mera regelbundet befunne sig borta från hemlandet. Såsom närmare utvecklats i sjömansskatteutredningens betänkande, kap. 7, vore det emellertid förenat med mycket stora svårigheter att låta de växlande förhållandena beträffande fartygs destination bli avgörande för skattetillämpningen. Den mest rationella och hållbara grunden för en gränsdragning vore otvivelaktigt den av sjömansskatteutredningen föreslagna, varigenom fartygens storlek skulle bli avgörande för skattetillämpningen och gränsen dragas vid fartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton.

De särskilda reglerna för skatteuppbörden beträffande sjömän torde så-

lunda böra anknytas till en annan bestämning än »sjöman inskriven vid sjömanshus». Reglerna syntes i stället böra avse »arbetstagare å svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton».

Bestämmelserna torde dock icke böra omfatta personal, som anställts uteslutande för fartygs istandsättande eller uppläggning eller för tillsyn eller betjäning vid fartygets uppehåll i hamn.

Med handelsfartyg torde i detta sammanhang icke böra förstås järnvägsfärjor, isbrytarefartyg eller pråmfartyg.

Enligt sjömansskatteutredningens förslag skulle naturaförmånernas värde automatiskt beaktas vid skatteavdragen genom att skatt på förmånerna inräknats redan i sjömansskattetabellen efter olika värden för skilda inkomstskikt och med viss reducering för gifta personer. Befälhavaren skulle härigenom besparas arbetet med att göra tillägg för naturaförmånernas värde. Man skulle också få en viss garanti för att detta värde bleve behörigen beskattat, vilket vore särskilt betydelsefullt vid en definitiv källbeskattning, där någon prövning i efterhand inte kunde åstadkommas på sätt som nu skedde vid taxeringen. Metoden avsåge också att tillgodose ett i direktiven för utredningen uttalat önskemål om att naturaförmånerna ombord på fartygen borde värderas efter mera enhetliga normer.

Därefter uttalas i promemorian, att om löneavdrag för preliminär skatt komme att ske med ledning av de vanliga källskattetabellerna eller efter en viss procentsats, kunde ifrågavarande metod för beskattning av naturaförmåner icke begagnas. Liksom för närvarande finge befälhavaren göra tillägg för förmånernas värde, när han bestämde den inkomst, varå skatt skulle utgå. Emellertid torde en mera enhetlig värdering av naturaförmånerna än hittills kunna åstadkommas genom sammanjämkning av de normer för värdering, som årligen fastställdes av de olika prövningsnämnderna. Möjligheterna härtill hade väsentligt förbättrats sedan riksskatte-nämnden inrättades år 1951.

Beträffande sjömännens deklarationsskyldighet anföres i promemorian.

Sjömännens deklarationsplikt har i samband med tidigare framställningar och förslag rörande deras beskattning varit på tal vid olika tillfällen. Därvid har i första hand framhållits att sjömännen på grund av sin frånvaro från hemorten i allmänhet ha särskilda svårigheter att fullgöra deklarationsplikten. För att i någon mån hjälpa sjömännen i detta avseende ha föreslagits olika åtgärder. Det har ifrågasatts att fartygets befälhavare skulle åläggas att på resa under deklarationstiden tillhandahålla deklarationsblanketter och göra besättningen uppmärksam på skyldigheten att avgiva deklaration. Likaså har ifrågasatts att under nämnda tid deklarationsblanketter skulle hållas tillgängliga på sjömanshusen och rikets lönade konsulat, varvid deklarationsskyldigheten skulle bringas i erinran genom anslag eller på annat sätt. Vidare har föreslagits att befälhavaren borde åläggas mottaga och till sjömanshus vidarebefordra sjömännens deklarationer, varefter sjömanshusen skulle översända deklarationerna till taxeringsnämnderna. Deklaration skulle därvid anses vara avgiven i rätt tid, om den inkommit till sjömanshuset inom den föreskrivna deklarationstiden. Med samma verkan

skulle deklaration kunna avlämnas till svensk konsul i utlandet. Vidare har väckts förslag om utsträckning av deklarationstiden för sjömän. Det har även i vissa sammanhang framställts yrkande om en förenklad deklarationsblankett för sjömän, eventuellt i form av en i motboken insatt blankett.

Den av sjömansskatteutredningen gjorda undersökningen rörande sjömannens inkomsttaxering år 1948 i Göteborgs och Bohus län visar att sjömannens taxeringar i stor utsträckning ske utan ledning av självdeklaration eller med avvikelser från sådan deklaration. Ifråga om sjömän, som haft inkomst endast ombord på fartyg, visar undersökningen, att deklaration avgivits endast i 59 procent av undersökta fall samt att avgiven deklaration lagts till grund för taxering i 44 procent av fallen. Motsvarande procenttal för sjömän med blandad inkomst äro 84 och 55. Taxering efter skönmässig beräkning har påförts beträffande sjömän med inkomst endast ombord i 28 procent och beträffande sjömän med blandad inkomst i 11 procent av undersökta fall.

Att sjömännen i så stor utsträckning underlåta att deklarera får antagas till stor del bero på att de icke ha tillgång till deklarationsblanketter. Emellertid har från sjöfartshåll uttalats tvivel om att förhållandena skulle nämnvärt förbättras om man tillhandahölle deklarationsblanketter ombord på fartygen eller på sjömanshusen eller på de svenska konsulaten i utlandet. Man har befarat att en sådan åtgärd skulle få föga praktisk betydelse, eftersom underlåtenheten att deklarera ofta anses bottna i en obenägenhet hos sjömännen att befatta sig med ifyllandet av dylika uppgifter.

Om planerna på en definitiv sjömansskatt icke kunna genomföras utan måste ersättas med mindre reformer, torde dock ett försök böra göras att på lämpligt sätt underlätta för sjömännen att avlämna deklaration. I varje fall borde man undanröja det hinder, som kan ligga däri att de sakna tillgång till blanketter. Detta torde böra ske genom att deklarationsblanketter under januari och februari månader tillhandahållas ombord på fartygen. Härvid måste emellertid förutsättas att rederierna vilja medverka till att översända blanketterna till fartygen och även till att sedermera befordra deklarationerna från fartygen till hemlandet. En sådan medverkan torde böra vara fullt frivillig och icke förenad med något ansvar för rederierna. Något åtagande från deras sida att sjömännen verkligen fullgöra sin deklarationsskyldighet kan icke ifrågasättas. Blanketter till lämpligt antal torde kunna tillhandahållas rederierna av länsstyrelse eller lokal skattemyndighet i rederiernas hemort. Likaledes torde de färdigställda deklarationerna kunna av rederierna överlämnas till dessa länsstyrelser eller lokala skattemyndigheter, vilka sedan skulle ha att vidarebefordra deklarationerna till rätt myndighet. Givetvis är det möjligt att ordna denna distribution och uppsamling centralt; det synes emellertid ovisst om en sådan åtgärd skulle vara till nytta. Visar det sig ur andra synpunkter behöfligt att upprätta ett »sjömansskattekontor» i begränsad omfattning, exempelvis vid länsstyrelsen i Göteborg, bör dock en uppgift av detta slag naturligen falla inom kontorets verksamhet.

Tillräcklig anledning att tillhandahålla en särskild förenklad deklarationsblankett för sjömän synes numera icke finnas. Det år 1947 tillkomna deklarationsformuläret nr 1 b torde fylla behovet i detta avseende. Möjligen kunde befinnas lämpligt att låta trycka en blankett med särskilda upplysningar till ledning för sjömannens deklaration, av samma slag som det nu använda formuläret nr 3 c för militär personal och värnpliktiga.

Såsom ovan nämnts har det även föreslagits, att deklarationstiden för sjömän borde utsträckas till en senare tidpunkt än den 15 februari. Behovet av en sådan förlängning av deklarationstiden är emellertid mycket väx-

lande. Åtskilliga skäl kunna tala emot att en särbestämmelse införes i detta avseende för en yrkesgrupp av så växlande sammansättning som sjömännens. Den praktiska betydelsen av att deklarationstiden förlänges är numera heller icke så stor som tidigare, sedan reglerna om extraordinär besvärsmålsrätt i taxeringsmål blivit uppmjukade genom en författningsändring år 1950 (SF nr 26). Uppmjukningen innebär, att om någon underlåtit att behörigen avlämna självdeklaration eller någon i avlämnad deklaration av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift och han till följd därav taxerats till väsentligt högre belopp än som vederbort, prövningsnämnden äger att — ändå att extraordinär besvärsmålsrätt enligt 123 § 2 mom. taxeringsförrordningen icke föreligger — likväl upptaga besvären till prövning, om det med hänsyn till de omständigheter som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften skulle vara obilligt att besvären icke prövades. Bestämelsen torde tillämpas tämligen liberalt av prövningsnämnderna så snart det är fråga om besvär av sjömän, vilka på grund av vistelse utom riket icke behörigen fullgjort sin deklarationsskyldighet. På grund härav kan det numera icke heller anses erforderligt att införa särskilda bestämmelser om utsträckt besvärstid i taxeringsmål för sjömännen.

I fråga om beskattningen av utländskt sjöfolk på svenska fartyg erinras i promemorian om att enligt 53 § kommunalskattelagen och 6 § förordningen om statlig inkomstskatt fysisk person vore för tid, under vilken han varit här i riket bosatt, skattskyldig för all inkomst som av honom här i riket eller på utländsk ort förvärvats. För tid, under vilken han icke varit bosatt här i riket, vore han skattskyldig för inkomst av tjänst endast om inkomsten uppburits härifrån och förvärvats genom verksamhet i riket. Skattskyldigheten vore sålunda beroende av hurvida bosättning (eller stadigvarande vistelse) i Sverige förelegat eller icke.

Beträffande sjömän innehölle anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen följande särskilda föreskrift: »Sjömän, som under utövning av sitt yrke uppehåller sig å främmande farvatten men är inskriven å sjömanshus här i riket eller har sin familj härstädes, anses fortfarande vara bosatt här i riket.»

Vid tolkning av denna särskilda föreskrift hade den faktiska bosättningen ansetts vara avgörande för frågan om skattskyldigheten. En utomlands bosatt svensk sjömän hade sålunda förklarats icke vara skattskyldig till Sverige för sin inkomst av tjänst ombord på svenskt fartyg i utrikes fart, oaktat han varit inskriven vid svenskt sjömanshus (RÅ 1949 ref. 28).

I fråga om skattskyldigheten till Sverige kunde således sjömännen till en början uppdelas i två kategorier: här i riket bosatta sjömän och här i riket icke bosatta sjömän. Den första kategorien vore skattskyldig för sin inkomst, medan den andra kategorien vore skattskyldig för sin inkomst av tjänst endast om inkomsten uppburits härifrån och förvärvats genom verksamhet här i riket. Därefter anföres.

Fråga blir då, under vilka omständigheter en sjömans verksamhet kan anses vara utövad här i riket. Möjligen skulle kunna tänkas att verksamheten ombord på ett svenskt fartyg, var det än befinner sig, borde i detta hänseende anses som verksamhet i Sverige. Förarbetena till kommunalskattelagen synas giva visst stöd för att en sådan tankegång icke varit för lag-

stiftaren främmande (prop. 102/1927, bilaga 3, s. 73). Emellertid har bestämmelsen icke tolkats så. Sålunda har centrala uppbördsnämnden i fråga om möjligheten att göra löneavdrag för preliminär skatt beträffande här i riket icke bosatta utländska sjömän, som påmönstrat svenska fartyg, ansett sådant avdrag kunna ifrågakomma endast om fartyget huvudsakligen går i fart i svenskt farvatten eller i fart som likställes därmed eller eljest mellan svenska hamnar (centrala uppbördsnämndens meddelanden år 1947 nr 46 B och 72). Endast då kunde verksamheten anses utövad här i riket. Nämnden har i sammanhanget hänvisat till befälsförordningens bestämmelser om att såsom fart i svenskt farvatten skall anses fart inom riket i hamnar, floder, kanaler och insjöar ävensom inomskärs vid kusterna samt utomskärs intill sjögränsen och fart i Kalmarsund, varjämte med nu nämnd fart likställes all fart i Öresund och å Oslofjorden intill Larvik.

Frågan om skattskyldigheten kompliceras emellertid ytterligare genom dubbelbeskattningsavtalen mellan Sverige och vissa utländska stater. Enligt dessa avtal regleras beskattningen av inkomst av enskild tjänst — vartill en sjömans inkomst regelmässigt är att hänföra — huvudsakligen enligt två principer. Den ena innebär att inkomsten beskattas i den stat, där den ifrågavarande verksamheten utövats. Enligt den andra principen är inkomsttagarens bosättningsort avgörande för beskattningen. I stort sett torde kunna sägas, att dubbelbeskattningsavtalen i detta avseende låta sig uppdelas i följande två grupper. Enligt avtalen med Amerikas Förenta Stater, Canada, Finland, Frankrike, Schweiz, Storbritannien, Tyskland och Österrike beskattas inkomsten i det land där verksamheten bedrivs. Enligt avtalen med Danmark, Island, Nederländerna, Norge och Ungern beskattas inkomsten i det land, där inkomsttagaren är bosatt.

När fråga är om utrikes sjöfart — och verksamheten sålunda icke kan anses utövad i Sverige — blir resultatet av de ovan nämnda författningsbestämmelserna att löneavdrag för skatt ombord på svenska fartyg göres för 1. här i riket bosatta svenska sjömän och 2. här i riket bosatta utländska sjömän, vartill även regelmässigt hänföras utlänningar med svenskt främlingspass. Däremot göres icke löneavdrag för 1. utomlands bosatta svenska sjömän och 2. utomlands bosatta utlänningar.

Att skatt icke drages för sistnämnda två kategorier har vid upprepade tillfällen påtalats av de svenska sjömännen såsom ett irritationsmoment ombord på fartygen. För den svenska besättningen på ett fartyg ter det sig högst orättvist att skatt drages för dem, medan däremot utlänningar gå fria från skatteavdrag, särskilt som dessa i många fall icke heller betala skatt för inkomsten till annat land utan bli helt skattefria. På senare tid har dessutom kunnat förmärkas vissa fall, då en svensk ogift sjöman gjort gällande och med någon handling sökt styrka att han förhyrt bostad utomlands och att han på grund därav icke vore skattskyldig till Sverige och sålunda icke heller skyldig att vidkännas löneavdrag för skatt.

Enligt sjömansskatteutredningens förslag skulle sjömansskatt erläggas även av sjömän, som icke vore bosatta i Sverige. Utredningen ansåg visserligen, att en tillfredsställande lösning av förevarande fråga icke kunde åstadkommas annat än genom en internationell konvention — vid vilken det möjligen kunde befinnas mest rationellt att varje land uttog skatt av sjömän ombord på sina fartyg oberoende av sjömannens nationalitet eller bosättningsort — men fann sig dock böra såsom ett provisorium i avvaktan på en sådan konvention framlägga förslag om beskattning även av de i utlandet hemmahörande sjömännen. I huvudsak innebar förslaget att avdrag för sjömansskatt skulle göras för här i riket icke bosatta sjömän med 10 % av

den kontanta inkomsten, oberoende av sjömannens civilstånd eller försörjningsbörda. Avdrag skulle dock icke ske om sjömannen på ett godtagbart sätt kunde visa att han betalade skatt för inkomsten till sitt hemland.

I fortsättningen framhålles i promemorian, att det — även om sjömansskatteutredningens huvudförslag icke kunde förverkligas — icke borde vara uteslutet att genomföra en beskattning av sjömän, som icke vore bosatta här i riket. Skatten skulle vara en rent statlig skatt och närmast ha karaktär av bevillningsavgift. Bestämmelserna skulle meddelas i en särskild förordning. Förutsättningarna för en beskattning av detta slag, skattesatsens storlek o. s. v. måste väsentligen bli beroende av hur förhållandena i detta avseende ordnats i andra länder. Här om gällde följande.

I Norge drages skatt även för utländskt sjöfolk. Om sjömannen företer av norsk mönstringsinstitution godkänt bevis att han betalar inkomstskatt till sitt hemland, göres dock icke något avdrag. Eljest sker avdrag med 15 % av inkomsten. Om sjömannen kan förete av norsk mönstringsinstitution godkänt bevis att han har försörjningsplikt, reduceras emellertid avdraget till 10 %. Regeln om att skattebetalning till hemlandet kan fritaga sjömannen från avdrag för norsk sjömansskatt torde åtminstone till en början ha vållat vissa svårigheter vid tillämpningen. En svensk sjöman fritages för närvarande från avdrag för skatt ombord på norskt fartyg om han uppvisar svensk debetsedel å preliminär skatt för löpande inkomstår.

I England har en utländsk sjöman möjlighet att hos skattemyndigheten i Cardiff styrka att han icke är bosatt i landet och därför icke skall beskattas för inkomst ombord på brittiskt fartyg. Utlänningen erhåller då ett bevis därom. När han vid påmönstring företer detta, anmärkes förhållandet i sjömansrullan och något skatteavdrag göres icke för honom. Om sjömannen icke på förhand kunnat anskaffa bevis av detta slag, drages skatt ombord för honom efter samma regler som för brittiska sjömän. Han har dock möjlighet att i efterhand vända sig till skattemyndigheten i Cardiff och där få restitution av den skatt, som av nyssnämnda grund icke bort dragas.

Beträffande utlandet i övrigt framgår av förarbetena till den norska lagstiftningen i ämnet att utländskt sjöfolk beskattas ombord på vederbörande lands fartyg i utrikes fart, även om de icke anses bosatta eller hemmahörande i landet, i följande stater: Belgien, Canada (med rätt för sjömannen till avdrag för skatt som betalats i hemlandet) och Frankrike. Däremot beskattas de icke i Nederländerna.

I fråga om Amerikas Förenta Stater har upplysts, att skatteavdrag göres för skandinaviska sjömän på amerikanska fartyg med 30 % av den inkomst, som intjänats på amerikanskt territorium. Om sjömannen inger självdeklaration, kan han emellertid få restitution av belopp, som överstiger vad en amerikansk medborgare skulle ha betalat i skatt på samma inkomst. Utanför amerikanskt territorium torde skatteavdrag icke verkställas för skandinaviska sjömän ombord på amerikanska fartyg.

I fråga om Danmark har inhämtats, att skatteplikt till statsskatt enligt allmänt gällande skattesatser föreligger för utländska sjömän ombord på danska fartyg, vilka gå i regelbunden inrikes fart eller i regelbunden trafik (»rutefart») mellan Danmark och utländska hamnar. Det uppgives emellertid att denna bestämmelse i praktiken mycket sällan innebär att utländska sjömän bli beskattade. På grund av gällande dubbelbeskattningsavtal mellan Danmark och Sverige beskattas i varje fall icke svenska sjömän på danska fartyg, såframt de därigenom skulle bli utsatta för dubbelbeskattning.

Skulle en beskattning av här i riket icke bosatta sjömän införas ombord på svenska fartyg, torde den enligt utredningsmannens mening böra begränsas på samma sätt som tidigare föreslagits i fråga om de särskilda uppbördsreglerna för svenska sjömän, d. v. s. till svenska handelsfartyg om minst 500 bruttoton. Fartyg under denna storlek ginge i de allra flesta fall i inrikes fart; verksamheten utövades då inom riket och utlännningar ombord på dessa fartyg vore sålunda redan enligt gällande lagstiftning skattskyldiga till Sverige.

Vid beskattningen måste vidare vederbörlig hänsyn tagas till dubbelbeskattningsavtalen. Avtalen med Canada och Storbritannien vållade i detta avseende icke betänkligheter, eftersom dessa avtal innehölle bestämmelser, vilka innebure att inkomst, som uppbures av en brittisk eller canadensisk sjöman ombord på svenskt fartyg, skulle beskattas i Sverige. De övriga avtal, som föreskreve att inkomsten skulle beskattas där verksamheten utövades — Amerikas Förenta Stater, Finland, Frankrike, Schweiz, Tyskland och Österrike — torde icke heller lägga hinder i vägen för en beskattning av sjömän som hörde hemma i dessa länder. Verksamheten utövades i dessa fall huvudsakligen på internationellt vatten eller i svenska farvatten. Även om verksamheten emellanåt kunde utövas inom vederbörande främmande länders territorier, torde dock verksamhetens huvudsakliga lokalisering få anses avgörande, så att dubbelbeskattningsavtal av detta innehåll icke skulle behöva påverka skattefrågan.

Vad så beträffade de dubbelbeskattningsavtal, enligt vilka inkomsten skulle beskattas där inkomsttagaren vore bosatt — Danmark, Island, Nederländerna, Norge och Ungern — ställde sig förhållandet annorlunda. Emellertid innehölle samtliga dessa avtal en bestämmelse om att vardera av de avtalsslutande staterna skulle vara oförhindrad att i erforderlig mån kräva bevis för att dubbelbeskattning i avtalets mening föreläge. Det i Norge tillämpade förfarandet att norsk sjömansskatt uttoges även av svenska sjömän, så framt de icke företedde bevis om att de betalade skatt till hemlandet, hade baserats på denna klausul i det svensk-norska dubbelbeskattningsavtalet. På samma sätt torde denna bestämmelse i de olika avtalen göra det möjligt för Sverige att uttaga skatt av danska, isländska, nederländska, norska eller ungerska sjömän ombord på svenska fartyg, om icke dessa sjömän på något sätt styrkte, att de betalade skatt för inkomsten till sitt hemland.

Här må inskjutas, att enligt ett nytt dubbelbeskattningsavtal, som av Sverige träffats med Nederländerna förra året och som trätt i kraft den 5 februari 1953, inkomst av tjänst ombord å fartyg, som äger en av avtalsslutande staternas nationalitet, beskattas allenast i denna stat. Förhållandena beträffande nederländska sjömän ombord på svenska fartyg blir alltså i fortsättningen desamma som nyss angivits beträffande brittiska och canadensiska sjömän, i den mån svensk skattelagstiftning innehåller regler som gör ifrågavarande nederländska sjömän skattskyldiga här.

Man torde sålunda finna, uttalas i promemorian vidare, att gällande dub-

belbeskattningsavtal icke behövde hindra att ombord på de svenska fartygen tillämpades en primär regel, innebärande att här i riket icke bosatta sjömän skulle betala skatt till Sverige. Vidare anføres.

Alldeles oavsett huruvida dubbelbeskattningsavtal föreligger eller icke, torde emellertid beskattningen av de utomlands hemmahörande sjömännen icke böra givas en vidare omfattning än vad sjömansskatteutredningen föreslagit och som tillämpas i Norge: skattskyldigheten bör sålunda eftergivas om utlänningsen på ett godtagbart sätt kan visa att han får betala skatt för inkomsten till sitt hemland.

Fråga uppkommer då om vilken bevisning som bör krävas i detta hänseende och hur denna bör prövas. I Norge sker prövningen hos de norska mönstringsinstitutionerna. Sjömansskatteutredningen ansåg emellertid en sådan ordning mindre lämplig för svenska förhållanden. I fråga om mönstringsförrättare i utlandet torde nämligen Sverige icke vara lika väl utrustat som Norge. Icke heller synes det lämpligt att som regel ålägga befälhavarna att med ledning av den mycket skiftande bevisning, som här kan komma i fråga, taga ställning till spørsmålet huruvida en utländsk sjöman skall betala skatt eller icke. Det lämpligaste förfarings sättet för svenska förhållanden torde vara det i England praktiserade, enligt vilket skatt drages på de utländska sjömännens inkomst, såvida de icke förete intyg från viss skattemyndighet om att avdrag icke bör ske, dock med möjlighet för sjömännen att i efterhand få restitution av skatt hos skattemyndigheten. Om — såsom i det följande föreslås — länsstyrelsen i Göteborg skall taga befattning med uppbörden av skatt för utländska sjömän, torde denna länsstyrelse också böra pröva frågor om befrielse från dylik skatt.

För sjömän som äro bosatta i Danmark, Island, Nederländerna, Norge eller Ungern kan dock, på grund av dubbelbeskattningsavtalen med dessa länder, finnas anledning att tillämpa särskilda regler, som giva befälhavaren möjlighet att underlåta avdrag för skatt om sjömannen förete debetsedel eller annan handling, vilken visar att han är skattskyldig till hemlandet. De närmare föreskrifter härom, som visa sig erforderliga, torde kunna meddelas i form av tillämpningsföreskrifter.

Skattesatsen för den skatt som skulle uttagas av utländska sjömän borde bestämmas till viss procent av inkomsten. Härvid torde man böra räkna endast med den kontanta inkomsten, sålunda icke med värdet av naturaförmåner. Detta kunde visserligen diskuteras, eftersom naturaförmånerna beskattades för svenska sjömän, men syntes bäst överensstämma med vad som internationellt vore gällande och torde även av praktiska skäl vara att förorda. Lämpligast syntes vara att begagna en enhetlig skattesats för samtliga utlännningar och sålunda icke göra skillnad mellan ensamstående personer och personer med försörjningsplikt. Olika procentsatser i detta avseende medförde lätt svårigheter i praktiken med hänsyn till den bevisning som skulle krävas.

Skattesatsen syntes böra bestämmas till lägst 10, högst 15 procent. Med hänsyn till vikten av att de svenska fartygen i konkurrens med andra länders fartyg skulle kunna, när så befundes erforderligt, komplettera bemanningen med utländskt sjöfolk, ville sjömansskatteutredningen icke förorda en högre procentsats än 10. Denna skattesats kunde, säger utredningsmannen, synas låg, särskilt som skatt icke skulle beräknas på naturaförmånerna. Till

jämförelse kunde nämnas, att i Norge — där procentsatsen bestämts till 10 för de gifta och 15 för de ogifta utlänningarna — genomsnittsprocenten uppgåves vara omkring 14. Av det skäl, som sjömansskatteutredningen åberopat, och med tanke på att någon kommunalskatt icke skulle ingå i utlänningarnas skatt syntes en skattesats av 10 procent tillsvidare böra godtagas.

Därefter anföres i promemorian.

Förfaringssättet ombord på fartygen skulle i stort sett bli följande. För utländska sjömän, som äro bosatta i Sverige eller utrustade med svenskt främlingspass, drages — liksom för närvarande — skatt i vanlig ordning. För utländska sjömän, som icke äro bosatta i Sverige, eller svenska sjömän, som äro bosatta i utlandet, göres avdrag för skatt med 10 procent av den kontanta inkomsten; sådant avdrag göres dock icke om sjömannen med intyg från länsstyrelsen i Göteborg styrker att avdrag icke skall ske. Om han, utan att förete sådant intyg, gör gällande att han är skattskyldig för inkomsten till sitt hemland, blir han likväl underkastad skatteavdrag men hänvisas av befälhavaren att hos länsstyrelsen i Göteborg begära restitution av skatten. För danska, isländska, holländska, norska och ungerska sjömän skulle dock befälhavaren under vissa villkor kunna underlåta att göra avdrag.

Om sjömansskatteutredningens förslag icke genomfördes annat än i den mycket begränsade omfattning, varom nu vore fråga, kunde det enligt utredningsmannens mening icke gärna ifrågasättas att inrätta ett särskilt sjömansskattekontor. De arbetsuppgifter, som bleve förenade med uttagande av skatt för utländska sjömän, torde kunna ombesörjas av länsstyrelsen i Göteborg. En viss förstärkning av arbetskrafterna på länsstyrelsens upp-
bördsavdelning bleve då erforderlig.

Rederierna skulle sålunda redovisa skatten till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Redovisningen syntes lämpligen böra ske så, att rederierna insända förteckningar över de i utlandet hemmahörande sjömän, för vilka skatt dragits; samtidigt skulle beloppet insättas på särskilt postgirokonto. Redovisningen skulle avse perioder om två månader och ske inom andra månaden efter varje redovisningsperiods slut, dock med möjlighet för rederiet att efter framställning få visst anstånd med redovisningen om särskilda förhållanden föranledde därtill.

Länsstyrelsen skulle åligga att utöva kontroll över skatten. I första hand skulle denna kontroll innebära en övervakning av att rederierna inkomme med redovisning i behörig ordning. Därutöver skulle länsstyrelsen ha möjlighet att i särskilda fall föranstalta om en mera ingående kontroll genom granskning av befälhavarnas avräkningar med rederiet och andra räkenskapshandlingar.

Länsstyrelsen skulle vidare ha att pröva frågor om befrielse från avdrag för skatt beträffande de utländska sjömännen. Sådan befrielse skulle, såsom tidigare föreslagits, medgivas utlänning som på ett godtagbart sätt kunde visa, att han för inkomsten ombord betalade skatt till sitt hemland. Länsstyrelsen torde i dylika fall böra fordra den bevisning, som skäligen kunde förebringas.

Enligt den norska lagen om sjömansskatt hade vederbörande departement möjlighet att bestämma, att utländskt sjöfolk icke skulle betala sjömansskatt ombord på norska fartyg vid fart i särskilda farvatten. Bestämmelsen hade begagnats beträffande indiskt och ostasiatiskt manskap, som på blygsamma hyresvillkor tjänstgjorde ombord på norska fartyg, vilka seglade i regelbunden fart på Fjärran Östern eller i tropiska farvatten. Det hade upplysts, att även för Sveriges del behov skulle finnas av en liknande dispens från beskattning av utländska sjömän vid särskilda förhållanden. I författningen torde därför böra inryckas en bestämmelse om att Kungl. Maj:t skulle äga rätt att medgiva undantag från författningsbestämmelsen då fråga vore om fart i särskilda farvatten.

I författningen skulle slutligen ingå ansvars- och besvärshöjningar.

Den årliga avkastningen av skatten torde kunna beräknas till omkring 700 000 kr.

Remissyttrandena över promemorian. Det stora flertalet av de hörda myndigheterna och organisationerna delar utredningsmannens uppfattning, att sjömansskatteutredningens förslag om en svensk sjömansskatt icke för närvarande borde genomföras, utan att frågan om sjömännens beskattning i stället borde lösas genom partiella reformer inom ramen för nuvarande beskattnings- och uppbördsförfarande. Endast *kommerskollegium*, *Sveriges redareförening*, *Svenska sjöfolksförbundet*, *Svenska maskinförbundet* och *Svenska stewartsföreningen* förordar sålunda, att en definitiv källskatt för sjömännen snarast måtte genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med sjömansskatteutredningens förslag. Om likväl införandet av en sådan skatt icke för närvarande ansåges lämpligt, har kommerskollegium, Sveriges redareförening, Svenska sjöfolksförbundet och Svenska maskinförbundet i stort sett icke något att erinra mot att de i promemorian föreslagna åtgärderna genomfördes som ett provisorium i avvaktan på en definitiv sjömansskattelagstiftning. Vidare uttalar *Sveriges fartygsbefälsförening* — efter att ha framhållit att de föreslagna partiella reformerna på intet sätt vore ägnade att avskaffa de olägenheter som för sjömännen vore förbundna med nuvarande deklarations-, beskattnings- och uppbördsförfarande — bl. a. att fortsatta ansträngningar borde göras för att söka finna möjligheter att avlägsna nuvarande olägenheter och orättvisor beträffande sjömännens beskattning och skattebetalning; detta syntes ofrånkomligt, eftersom dels svårigheterna för sjömännen att avgiva självdeklaration i stort sett komme att kvarstå, dels skönsrättsliga taxeringar av sjömännen alltför måste i stor omfattning tillämpas samt dels möjligheten att bevaka skatteärenden genom besvär förbleve blott teoretisk.

Kommerskollegium yttrar.

Vad beträffar den emot sjömansskatteutredningens förslag från flera håll framförda anmärkningen att sjöfolket skulle utgöra en alltför liten yrkesgrupp för att en särslagstiftning för densamma skulle kunna anses motiverad, synes det Kollegium som om gruppens relativa begränsning snarast borde minska eventuella betänkligheter mot den specialbehandling i skatte-

hänseende varom här är fråga. Det är gruppens från övriga yrkeskategorier så olikartade arbetsförhållanden och därmed följande svårigheter för den enskilde sjömannen att som andra medborgare fullgöra sin deklarations-skyldighet och i övrigt bevaka sina intressen i skattehänseende som utgör det avgörande skälet för en speciell lagstiftning, vars huvudsakliga särmärken äro frånvaron av deklarationsplikt och taxering samt uttagande av definitiv källskatt vad beträffar inkomsten ombord. Gruppens jämförelsevis ringa storlek medför ju även att de nackdelar för det allmänna som skulle kunna befaras genom minskad skatt i vissa fall få ytterst begränsade proportioner. Därjämte synes tillämpning av definitiv källskatt för en jämförelsevis mindre grupp medborgare kunna ge värdefull erfarenhet till vägledning för eventuella framtida försök att i större utsträckning genomföra denna skatteform. Invändningen att sjömansskatten med däri ingående enhetliga, relativt lågt beräknade kommunalskattemedel skulle utgöra ett gynnande av sjöfolket på andra grupper bekostnad synes Kollegium så mycket mindre riktig som fastmera sjömansskattens genomförande avser undanröjande av den orättvisa som ligger däri att det i utrikes fart sysselsatta sjöfolket — vilket jämfört med övriga yrkeskategorier i så ringa mån kan tillgodogöra sig de samhällseliga förmånerna — i samma utsträckning som dessa kategorier betalar skatt till kommunen.

Liknande uttalanden göres i övriga yttranden, vari en definitiv sjömansskatt tillstyrkes. Därutöver anför *Svenska sjöfolksförbundet* i fråga om invändningen, att sjöfolket icke vore någon klart avgränsad och sluten grupp, att det sedan länge såväl från sjöfolksorganisationernas som rederiernas sida påginge en intensiv strävan att göra sjömansyrket till en huvudsysselsättning för så många som möjligt. Under nuvarande förhållanden vore det emellertid nödvändigt för sjömännerna att sluta sina anställningar i fartygen vid tillfällen, då de skulle ha semester eller eljest vara lediga. När denna ledighet vore slut gäves det på grund av de bestämmelser rörande förmedling av arbetskraft, som av arbetsmarknadens parter vore fastställda och av arbetsmarknadsstyrelsen sanktionerade, icke alltid möjlighet att omedelbart erhålla arbete å fartyg utan vederbörande sjöman tvingades taga anställning i land under kortare eller längre tid. — Efter att ha framhållit att de synpunkter på frågan, som anförts av Svenska landskommuners riksförbund, syntes vara förestavade av de speciella intressen som denna organisation vore företrädare för, anför förbundet.

Flera av de institutioner som avgivit remissyttranden ha gjort anmärkningar mot det av de sakkunniga föreslagna beloppet om kronor 6: — som norm för den gemensamma kommunala utdebiteringen. Det förefaller som om det undgått vederbörande att den föreslagna skattesatsen enbart är att anse som ett exempel och att det enligt betänkandet ges möjlighet för Kungl. Maj:t att höja eller sänka beloppet. Något skäl att ta hänsyn till detta argument föreligger således enligt förbundets mening ej.

Ett av de skäl som anförts mot förslaget om särskild sjömansskatt är att detsamma skulle nödvändiggöra upprättandet av ett speciellt sjömansskattekontor. Förbundet är medvetet om att upprättandet av nya institutioner och ämbetsverk såvitt möjligt är, bör undvikas. Emellertid är frågan om upprättandet av ett centralt sjöfolksorgan aktuellt även i andra avseenden. Sålunda har chefen för Kungl. Handelsdepartementet uppdragit åt 1946 års sjömanskommitté att utreda huruvida de nuvarande sjömanshusen

kan indragas och ersättas med ett centralt sjöfolksregister. Om ett sådant register kommer till stånd — och det är förbundets mening att så bör ske — kan inom ramen för detta inrymmas bl. a. sjöfolkets skatteärenden.

De svårigheter, som är tillfinnandes för sjöfolket i vad det gäller deklarations avlämnande och som bl. a. föranledde tillsättandet av sjömansskatteutredningen, har icke minskats under de senaste åren utan tvärtom ökats. En allt större del av den ständigt växande svenska handelsflottan sysselsättes numera i trafik uteslutande mellan utländska hamnar. Generaldirektören och chefen för Kungl. Kommerskollegium, Axel Gjöres, anförde sålunda i ett föredrag inför Föreningen Sveriges Flotta i Göteborg den 28 februari 1952, att ej mindre än 48,5 % av den svenska handelsflottan går i trafik uteslutande mellan utländska hamnar. Ett stort antal av dessa fartyg anlöper mycket sällan Sverige. De svenska sjömän, som är anställda å dessa fartyg, har mycket små möjligheter att avge självdeklaration eller erhålla debetsedlar vare sig å preliminär- eller slutlig skatt. Det händer mycket ofta att sjömän måste lämna sin anställning i utländsk hamn och sedan under en eller flera månader får vänta på ny anställning. Under denna tid har vederbörande sjöman ej någon inkomst, enär i utlandet gällande emigrationsbestämmelser i regel förbjuder honom att ha avlönat arbete. När därefter taxeringsnämnden skall taxera vederbörande sjöman har denne icke kunnat avge självdeklaration och vidare saknas löneuppgifter för viss del av året. Taxeringsnämnden sköntaxerar då sjömannen med ledning av hans tidigare inkomster och följden blir att sjömannen taxeras för inkomster som han ej haft. Denna form av taxering av sjömän är allmänt förekommande. Sjömansskatteutredningen anger förhållandet till 41 % av alla taxerade sjömän. Det är naturligt att under sådana förhållanden stora orättvisor måste uppstå. De möjligheter till avdrag för erlagda skatter, försäkringar etc., som står andra medborgare till buds, bortfaller för dessa sjömän. Mycket stora belopp torde under åren ha förlorats av sjömännen på grund av för högt påförda taxeringar.

Vidare anser *Svenska maskinförbundet* den av sjömansskatteutredningen föreslagna enhetliga beräkningen vid utdebiteringen av kommunalskatt vara mera rättvis än den beräkning, som nu tillämpades. De, som hade sin tjänst till sjöss, levde alla i stort sett under likartade förhållanden, vilka för den enskilde icke påverkades av om han vore skattepliktig i den ena eller andra kommunen. Ej sällan vore det för de till sjöss anställda så, att hemortskommunen blott vore bostadsplatsen för föräldrar, anhöriga eller annan bekant, hos vilken den till sjöss anställde vore mantalsskriven. Under sin verksamhet hade förbundet vid flera tillfällen fått förfrågningar om anledningen till differentieringen av kommunalskatten för dem, som vore anställda å handelsfartygen; den differentierade kommunalskatten hade nämligen icke befunnits vara fullt rättvis med hänsyn till att alla ombord levde under likartade förhållanden. Genom det av sjömansskatteutredningen framlagda förslaget skulle den delen av beskattningen bli löst på ett med hänsyn till verkliga förhållanden mer tilltalande sätt.

Beträffande de föreslagna partiella reformerna torde från remissyttrandena få återgivas följande.

Förslaget att avskaffa avdragsskyldigheten för kvarstående skatt har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Länsstyrelsen i Ble-*

kinge län, som biträder förslaget, anser sig emellertid böra framhålla, att en icke ringa ökning av antalet införselar kunde uppkomma med påföljd att lättnaderna för rederier och befälhavare beträffande redovisningen av kvarstående skatt kunde komma att i viss utsträckning uppvägas av ökat bestyr med restindrivning och redovisning. *Sveriges fartygsbefälsförening* påpekar, att omfattningen av antalet införselar komme att stå i direkt förhållande till huru procentavdraget för den preliminära skatten bestämdes. Gjordes detta avdrag för lågt för att täcka den slutliga skatten för alla de sjömän, som saknade debetsedel å preliminär skatt, kunde den föreslagna lättnaden uppenbarligen komma att uppvägas av en sådan ökning av rederiernas och befälhavarnas arbete med indrivning och redovisning av införselar, att lättnaden bleve illusorisk. Vidare understryker *länsstyrelsen i Stockholms län* i detta sammanhang angelägenheten av att preliminärskatteuttaget gett snarare hölles i överkant än i underkant.

Svenska sjöfolksförbundet hyser betänkligheter mot att ändra 47 § sista stycket uppbördsförordningen. Det vore känt, säger förbundet, att debetsedlar endast i mycket ringa utsträckning komme sjömännen tillhanda. Debetsedlarna sändes till sjömännens hemorter under det att sjömännen befunno sig i tjänst utomlands. Huruvida debetsedlarna sedan komme sjömännen tillhanda, vore beroende av om någon anhörig eller annan intresserad eftersände dem. I annat fall återginge de till avsändaren. Hade sjömännen kvarskatt eller vore de berättigade till restitution av för mycket erlagd preliminär skatt, finge de ej heller kännedom om dessa förhållanden. För kvarskatt bleve sjömännen emellertid restförda och skatteexekutorerna hade ingen svårighet att med hjälp av upplysningar från sjömanshusen uppspåra sjömännen och få dem att erlägga skatterna. Överskjutande preliminär skatt sändes däremot till sjömannens »hemort» och om anvisningen — som ofta vore fallet — ej utlöstes, återginge den till vederbörande länsstyrelse, som sedan icke gjorde särskilda föranstaltningar för att den för mycket erlagda preliminärskatten skulle återbetalas till sjömannen. Förbundet hävdade, att om rederiernas skyldighet att rekvirera dubletter av slutskattsedlarna skulle upphävas, fullgoda garantier måste skapas för att sjömännen dels finge debetsedlarna sig tillsända samt dels erhöile restitution av för mycket erlagd preliminär skatt. I anslutning härtill understryker *kommerskollegium* angelägenheten av att åtgärder vidtoges för att debetsedlar å kvarstående skatt respektive försändelser med restitution av för mycket erlagd preliminär skatt, vilka visat sig obeställbara å uppgiven postadress, skulle komma vederbörande tillhanda inom rimlig tid.

Länsstyrelsen i Kristianstads län yttrar, att vissa betänkligheter kunde anföras mot förslaget ur den synpunkten att de sjömän, det här vore fråga om, komme att intaga en viss gynnad särställning, så länge de obligatoriska avdragen för kvarstående skatt ännu bestode för andra arbetstagare; de praktiska synpunkter som talade för förslagets genomförande, torde dock övertäga. Angivna betänkligheter har föranlett *kammarrätten* att avstyrka förslaget. Kammarrätten anför bl. a. följande.

Det kan icke anses uteslutet, att andra arbetsgivare hava att dragas med enahanda svårigheter som rederierna. Vidare utvisar sjöfolket enligt gjorda utredningar stor rörlighet icke enbart inom yrket utan även så till vida som det omväxlande arbetar på sjön och i land. Under sådana förhållanden kunna vid anställningsbyten sjöfolkets arbetsgivare i land eller å mindre fartyg få avsevärda besvärligheter att dragas med vid löneavdragens verkställande.

Lagändringen försätter sjöfolket i en särställning. Därest till följd av löneavdragets avskaffande skatteförluster skulle inträda, kunde dessa lätt te sig som omotiverade lättnader i beskattningshänseende för en viss yrkesgrupp.

Kammarrätten har vid avgivandet av sitt utlåtande över sjömansskatteutredningens förslag låtit sitt ställningstagande bestämmas bland annat av de ogynnsamma biverkningar, som nämnda förslag kunde antagas erhålla för vissa grupper av arbetsgivare. Kammarrätten befarar, att även det nu förevarande förslaget kan få sådana följder. Vid sådant förhållande anser sig kammarrätten ej heller kunna tillstyrka det nu framlagda förslaget att löneavdrag för kvarstående skatt skall helt avskaffas å vissa fartyg.

Länsstyrelsen i Stockholms län påpekar, att vissa olägenheter måste befaras uppkomma under övergångstiden genom att restförd kvarstående skatt måste innehållas på grund av införselbeslut. Vidare uttalar *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, att avdragsskyldigheten för kvarstående skatt icke borde avskaffas, förrän verkningarna av den från 15 till 20 procent höjda preliminärskatten kunde kompensera det ökade »bortfallet». Skulle därför nya föreskrifter såsom föreslagits träda i kraft från den 1 januari 1953, torde därför befrielsen från bestyret med kvarstående skatt för rederierna icke böra inträda förrän från och med den 1 januari 1955.

Förslaget att skatteavdrag för preliminär skatt skall göras med 20 procent av lönen, då debetsedel icke överlämnas, biträdades i det stora flertalet yttranden.

Svenska sjöfolksförbundet anser sig kunna godtaga förslaget endast under förutsättning, att garantier skapades för att eventuellt för mycket erlagd preliminär skatt verkligen komme vederbörande sjöman tillhanda.

I några yttranden ifrågasattes, om icke högre skatteavdrag borde göras i vissa fall. Uttalande i denna riktning göres av *länsstyrelsen i Kristianstads län*, som dock icke ville framlägga något alternativt förslag. Vidare framhåller *länsstyrelsen i Gotlands län*, att länsstyrelsen vid gjorda beräkningar funnit att för inkomsttagare med månadslöner å 1 000 kr. eller mera det föreslagna procentavdraget icke vore på långt när tillfyllest. Sålunda skulle för en skattskyldig med en månadsinkomst å 1 000 kr. skatteavdraget efter Visbyförhållanden vara 289 kr. för ogift och 239 kr. för gift, vilket innebure att den ogifte skulle få en kvarskatt å över 1 000 kr. och den gifte en kvarskatt å omkring 500 kr. Med en månadsinkomst av 1 500 kr. skulle motsvarande kvarskattebelopp uppgå till över 2 200 kr. för den ogifte och omkring 1 400 kr. för den gifte. I anledning härav föreslår *länsstyrelsen*, att skatteavdraget för månadsinkomster uppgående till eller överstigande 1 000 kr. skulle ske med 25 eller 30 procent. Att förmoda vore, säger *länsstyrelsen*, att löntagare med så stora inkomster i största möjliga utsträck-

ning komme att förete debetsedlar, så att avdraget kunde ske efter skatte-
tabell. Däremot funnes grundad anledning antaga, att debetsedel icke kom-
me att uppvisas, om skatteavdraget komme att ske efter alltför låga grun-
der. Även *Sveriges fartygsbefälsförening* uttalar sig för skatteavdrag med
25 procent, då månadsinkomsten överstege visst belopp, enär eljest avsikten
med att upphäva avdragsskyldigheten för kvarstående skatt kunde komma
att förfelas till följd av en ansvällning av införseliförfarandet. Det föreslagna
avdraget med 20 procent vore sålunda otillräckligt vid högre löneläge än
7 000 å 8 000 kr. Då löneläget för de flesta sjömän numera kunde beräknas
till 8 600—9 200 kr., naturaförmåner och övertidsersättning inräknade, samt
några tusen kronor mera för personer i de lägsta befälsgraderna, torde ett
avdrag av 20 % av inkomsten icke i tillräcklig grad motverka uppkomsten
av kvarstående skatt. Jämväl *riksräkenskapsverket* ifrågasätter en diffe-
rentiering av skatteuttaget för ernående av en bättre anpassning till den
slutliga skatten. En differentiering skulle exempelvis kunna ske genom att
skatteavdrag jämlikt härom meddelat beslut av Kungl. Maj:t eller centrala
uppbördsnämnden verkställdes enligt den av de årligen upprättade skatte-
tabellerna, som med hänsyn till ortsgrupp och kommunal utdebitering skulle
ge det genomsnittligt sett riktigaste skatteavdraget. För det berättigade häri
talade det förhållandet att inkomsterna för de kategorier av skattskyldiga,
varom det här vore fråga, i själva verket torde variera rätt avsevärt och att
skatteavdrag för kvarstående skatt icke längre skulle ske.

Slutligen yttrar *länsstyrelsen i Stockholms län*, att ett skatteavdrag av 20
procent torde medföra att kvarstående skatt måste påföras det övervägande
antalet skattskyldiga sjömän. Penningvärdets fortgående försämring med-
förde också att genomsnittsinkomsterna måste beräknas komma att stiga.
Övervägande skäl syntes därför tala för att skattesatsen fastställdes till 25
procent.

För att *underlätta skatteredovisningen* för rederierna ifrågasätter *läns-
styrelsen i Hallands län* om icke rederierna borde medgivas generellt an-
stånd med den första inbetalningen av innehållen preliminär A-skatt, till
dess den nya debetsedeln å preliminär skatt erhållits. För detta ändamål
skulle det sannolikt vara tillräckligt med en bestämmelse att beträffande
sjömän skatten för den första uppbördsterminen finge inbetalas samtidigt
med skatten för den andra terminen. Vidare framhåller *länsstyrelsen*, att
även om en reform genomfördes blott i den i promemorian föreslagna be-
gränsade omfattningen, vore det av värde om mönstringsförrättaren ålades
att i sjömannens sjöfartsbok införa uppgifter om för mönstringsförrättaren
företedd debetsedels årtal och nummer samt därå angiven kolumn i skatte-
tabell. Därigenom skulle det för närvarande stora antalet inbetalningar från
rederier utan angivande av debetsedelsnummer komma att minskas, varjäm-
te skatteavdrag efter viss procentsats icke skulle behöva förekomma så ofta.

Vad i promemorian föreslagits beträffande de särskilda regler-
nas o m f a t t n i n g har i samtliga yttranden tillstyrkts eller lämnats utan

erinran. *Länsstyrelsen i Stockholms län* påpekar dock, att förslaget genomförande syntes förutsätta vissa ändringar av uppbördsförfarandet. Länsstyrelsen anför.

Utredningsmannen föreslår, att de särskilda reglerna för skatteuppbörden beträffande sjömän icke längre skola anknytas till bestämmningen »sjöman inskriven vid sjömanshus» utan i stället avse »arbetstagare å svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton». Ur åtskilliga synpunkter är den föreslagna bestämmelsen uppenbarligen att föredraga, men i ett betydelsefullt avseende synes den komma att medföra sådana konsekvenser att den icke bör genomföras med mindre samtidigt vissa genomgripande ändringar av uppbördsförfarandet komma till stånd.

Inbetalning av skatt för sjöman behöver icke ske under vederbörlig uppbördstermin utan kan ske senare. Har debiterad skatt ej influtit för sjöman å uppbördsterminen, skall beloppet ej upptagas å restlängd förrän respittiden utgått. Åtgärder för uppdebitering av preliminär A-skatt skola likaledes anstå intill dess respittiden utgått. Uppbördsmyndigheterna utmärka sjömannens uppbördskort på särskilt sätt så att de angivna reglerna kunna iakttagas. Uppgifter om vilka som äro sjömän erhållas från sjömanshusen. Några motsvarande uppgifter kunna självfallet ej erhållas enligt de nya reglerna, varför man måste riskera att sjömän och rederier skulle ut sättas för indrivningsåtgärder.

Emellertid är att märka, att hinder ej skulle möta för genomförande av den ifrågasatta, i och för sig lämpliga ändringen om vissa, av 1949 års uppbördssakkunniga framlagda förslag samtidigt genomfördes. Länsstyrelsen åsyftar här *dels* förslaget att löneavdrag för preliminär B-skatt ej vidare skall göras och *dels* förslaget om bättre och direkt kontroll över arbetsgivarnas sätt att fullgöra avdragsplikten, varigenom uppdebiteringsförfarandet enligt 24 § uppbördsförfarandet i stort sett skulle bli obehövt.

Angivna olägenheter av förslaget uppkommer även, om avdragsskyldigheten för sjömannens kvarstående skatt bibehålles. Avskaffades icke denna avdragsskyldighet, säger *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, syntes det lämpligt, att de särskilda restlängderna för sjömän slopades; vid restindrivningen finge i stället konstateras, att anställningen vore sådan att senare redovisning kunde medgivas.

Beträffande frågan om värderingen av naturaförmåner ombord å fartyg framhåller *Sveriges fartygsbefälsförening* bl. a., att sjömansskatteutredningen funnit en viss moderation böra iakttagas vid värderingen med hänsyn till de särskilda, ofta obekväma förhållanden, under vilka naturaförmånerna åtnjötes. Härvid borde enligt utredningens mening heller icke helt förbises, att i utlandet ifrågavarande förmåner ofta lämnades obeskattade. Utredningen hade också funnit sig böra föreslå en viss jämkning av värderingen av sjömannens naturaförmåner med hänsyn till inkomstens storlek. Föreningen ville i anslutning härtill understryka önskvärdheten av att sjömannens naturaförmåner värderades efter mera enhetliga normer än nu vore fallet och att därvid hänsyn toges till vad sjömansskatteutredningen uttalat rörande de ofta obekväma förhållanden under vilka förmånerna åtnjötes. Tillfredsställande skulle vara om riksskattenämnden finge i uppdrag att värdera dessa förmåner och fast-

ställa enhetliga normer för värderingen. Även *länsstyrelsen i Gotlands län* anser, att riksskattenämnden borde fastställa sådana normer. Angeläget vore att de värden, som därvid komme till användning vid den preliminära skatten, också finge tillämpas vid taxeringarna. Direktiv härom syntes böra lämnas.

Jämväl *statskontoret* och *kommerskollegium* uttalar angelägenheten av att enhetliga normer fastställdes för ifrågavarande värdering. Vidare yttrar *riks-skattenämnden*, att nämnden i görligaste mån sökt tillgodose önskemålet om en mera enhetlig värdering vid den granskning av förslag till anvisningar för 1952 års inkomsttaxering, som nämnden enligt 75 § taxeringsförordningen i december 1951 haft att verkställa. Det vore nämndens avsikt att ägna fortsatt uppmärksamhet åt värderingen av sådana förmåner i syfte att främja all den likformighet i förevarande avseende, som av omständigheterna påkallades.

Slutligen påpekar *länsstyrelsen i Stockholms län*, att en enhetlig värdering av naturaförmånerna vid preliminärskatteuttag redan förekomme därigenom, att dessa värden fastställdes av Kungl. Maj:t.

I fråga om *sjömannens deklarationsskyldighet* m. m. anför *Sveriges redareförening*, att föreningen ställde sig synnerligen tveksam till varje utvidgning av rederiernas och befälhavarnas skyldigheter beträffande de anställdas skatter, enär handhavandet av skatteuppbörden för sjöfolket vållade rederierna och befälhavarna mycket arbete och besvär. Då emellertid förslaget ginge ut på att rederiernas medverkan att befordra deklarationer m. m. skulle vara fullt frivillig och icke förenad med något ansvar för rederierna, ville föreningen icke motsätta sig en dylik anordning. Befälhavaren eller annat befäl ombord borde icke ha någon befattning med upprättandet av sjömannens deklarationer, då detta kunde bibringa de ombordanställda den uppfattningen, att befälet vore företrädare för de fiskala intressena och i denna sin egenskap övade viss kontroll över sjöfolket. Följden härav kunde bli, att en viss irritation skapades mellan befälet och manskapet. Föreningen förutsatte, att rederierna i de fall, då dessa medverkade till att sjömannens deklarationer befordrades till hemlandet, tillhandahölles erforderliga kuvert, så att deklarationshemligheten kunde bevaras.

Kommerskollegium framhåller, att deklarationsblanketter även borde vara att tillgå hos de svenska konsulaten i de mera betydande utländska hamnstäderna. Liknande uttalande göres även av *Svenska sjöfolksförbundet*, som därjämte anser, att rederierna borde åläggas att utsända deklarationsblanketter till fartygen, eftersom detta för rederierna icke torde medföra vare sig kostnader av betydelse eller besvär. Dessutom borde vederbörande skattemyndigheter ges i uppdrag att utarbeta en lättfattlig handledning till hjälp för sjömännen vid deklarationernas fullgörande.

Vad angår besvärstiden i taxeringsmål för sjömän anser *Sveriges fartygs-befälsförening*, att det med hänsyn till sjömannens svårigheter att tillvarata sina intressen vore nödvändigt att införa bestämmelser om utsträckt besvärstid för dessa skattskyldiga. Sagda tid borde ej understiga 90 dagar.

Även *kommerskollegium* finner önskvärt, att sjöfolket — oavsett den uppmjukning av reglerna om extraordinär besvärsrätt i taxeringsmål varom i promemorian förmäldes — finge åtnjuta en generellt utsträckt besvärstid i dylika mål.

Länsstyrelsen i Malmöhus län ifrågasätter, om icke deklaration, som överlämnats till befälhavaren och försetts med intyg av honom om tidpunkten för överlämnandet, borde anses vara avlämnad inom föreskriven deklarations-tid, om det framginge av intyget, att så vore fallet. Särskilt när det gällde svenska fartyg i främmande farvatten, kunde det dröja innan sådant fartyg anlöpte hamn; avsevärd tid kunde därför förflyta, innan de ombord avlämnade deklarationerna nådde svensk myndighet. Att i sådana fall låta sjö-männens rättsläge bli beroende av förhållanden helt utanför deras åtgärder, kunde ej anses skäligt. Då antalet dylika fall vore tämligen stort, borde ej heller de för rena undantagsfall meddelade bestämmelserna i 123 § 3 mom. taxeringsförordningen om extraordinär besvärsrätt anses tillämpliga. Liknande uttalande göres av *Sveriges fartygsbefälsförening*; föreningen anser, att deklarationen borde kunna lämnas även till svensk konsul i utlandet.

Vidare framhåller *länsstyrelsen i Blekinge län*, att uppkomsten av kvarstående skatt för skönsmässigt taxerade sjömän säkerligen till stor del hade sin orsak i att vederbörande icke tillgodoräknades avdrag för skatter och pensionsavgifter. Länsstyrelsen ville därför i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida icke skattemyndigheterna borde från centralt håll instrueras om att medverka till nedbringande av den kvarstående skatten genom att i fall, då deklaration icke avgivits men föreliggande löneuppgifter täckte hela inkomståret, ex officio medgiva vederbörande enligt debiteringslängd tillkommande avdrag för kommunalskatt och pensionsavgift.

Den föreslagna beskattningen av här i riket icke bosatta sjömän ombord på svenska fartyg har i allmänhet tillstyrkts eller i huvudsak lämnats utan erinran. *Överståthållarämbetet* anser det dock vara tveksamt, om ett avsteg från eljest gällande regler för beskattning av inkomst av tjänst kunde motiveras av att ifrågavarande sjömän i många fall undginge all beskattning. Ämbetet anslöte sig till sjömansskatteutredningens uttalande, att i princip lösningen av ifrågavarande beskattningsproblem borde ske genom internationell konvention. Emellertid torde, fortsätter ämbetet, avsevärd tid komma att förflyta innan en sådan konvention kunde komma till stånd. Med hänsyn härtill och då det verkade stötande för känslan av rättvisa, att vissa arbetstagare å fartyg icke bleve föremål för någon form av beskattning, ville ämbetet icke motsätta sig, att den föreslagna beskattningen genomfördes såsom ett provisorium i avvaktan på en konvention. Vidare framhåller *kammarrätten*, att med hänsyn till gällande dubbelbeskattningsavtal det finansiella utbytet av skatten kunde antagas bli relativt obetydligt. Därjämte kunde befaras, att fartygsbefälhavarna stundom kunde komma att ställas inför svårlösta problem vid skattens uttagande. Inhämtande av besked från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län torde icke alltid kunna ske utan avsevärd tidsutdräkt.

Även i andra yttranden har framhållits, att förslaget medförde vissa svårigheter för fartygsbefälhavarna. Sålunda erinrar *t. f. uppbördsdirektören i Stockholm* om att sjömännen med hänsyn till beskattningen kunde enligt förslaget uppdelas i två kategorier, nämligen dels här i riket bosatta svenska och utländska sjömän samt dels utomlands bosatta svenska eller utländska sjömän. För den första gruppen föresloges skatteavdrag skola göras på vanligt sätt enligt debetsedel och skattetabell eller, då debetsedel ej företeddes, med 20 procent av lönen; för den andra gruppen skulle skatteavdrag ske med 10 procent. Otivelaktigt uppkomme här en svårighet för fartygsbefälhavaren att avgöra, till vilken grupp en sjöman vore att hänföra. Svårigheterna minskades icke av att det vore fördelaktigast för en sjöman att hänföras till den sistnämnda gruppen på grund av den lägre avdragsprocenten. Skulle denna gruppindelning genomföras, torde det vara nödvändigt att höja avdragsprocenten för den senare gruppen till 15 för att i någon mån motverka frestelsen för sjömännen att lämna oriktiga uppgifter angående sin bosättning för att få lägre skatteavdrag. *Överståthållarämbetet* understryker vad sålunda anförts om svårigheterna för fartygsbefälhavaren att avgöra, om skatteavdrag skulle ske enligt vanliga regler eller enligt den lägre procentsatsen, beroende på om sjömannen skulle anses bosatt i Sverige eller icke. En överarbetning av förslaget i förevarande del syntes böra ske.

Med hänsyn till befarade svårigheter för fartygsbefälhavaren att avgöra om skatt skulle avdragas eller ej för här i riket icke bosatta sjömän anser *Sveriges redareförening*, att befälhavaren borde äga rätt att i tveksamma fall icke verkställa skatteavdrag, förrän han erhållit besked från vederbörande myndighet, att skattskyldighet föreläge.

Länsstyrelsen i Stockholms län finner i likhet med utredningsmannen icke lämpligt, att befälhavarna ålades att taga ställning till spörsmålet, huruvida en utländsk sjöman skulle betala skatt till Sverige eller ej. Utredningsmannen syntes likväl, fortsätter länsstyrelsen, ha tänkt sig en sådan anordning beträffande sjömän, som vore bosatta i Danmark, Island, Nederländerna, Norge eller Ungern. Med stöd av erfarenheter från uppbördsarbetet finge länsstyrelsen avråda från ett system, som lade sådan prövning i arbetsgivarens hand. Liknande uttalande göres av *länsstyrelsen i Gotlands län*; länsstyrelsen hölle för sin del före att förfarandet beträffande angivna kategori sjömän borde vara detsamma som för andra utländska sjömän bosatta utomlands, nämligen att skyldighet skulle föreligga att förete intyg från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län därom att skatteavdrag icke skulle ske. Detta skulle för övrigt bäst överensstämma med de regler, som tillämpades exempelvis i England.

Vidare erinrar *Sveriges redareförening* om att enligt promemorian Kungl. Maj:t skulle beträffande visst utländskt sjöfolk, anställt ombord å svenska fartyg, äga rätt att medgiva undantag från bestämmelserna om skatteavdrag, då fråga vore om fart i särskilda farvatten. Enligt föreningens mening vore det mera ändamålsenligt, att ett generellt medgivande härom infördes i författningstexten. Detta medgivande borde vara av samma innehåll som i den norska lagen om sjömansskatt.

Av de hörda myndigheterna och organisationerna anser endast *statskontoret* och *länsstyrelsen i Malmöhus län*, att ifrågavarande skatt skall utgå även å värdet av naturaförmåner. Sålunda anför länsstyrelsen, att bärande sakliga skäl för att man icke, såsom fallet vore för svenska sjömän, borde räkna även med värdet av naturaförmåner ombord knapast torde föreligga. Anledningen till att skatt hittills icke uttagits för utländska sjömän ombord på svenska båtar torde främst ha varit, att man utgått från att sådan inkomst beskattats i sjömannens hemland. Om nu skatteuttag infördes för utländska sjömän, föreläge tydligen presumtion för att sådan inkomst icke eller blott undantagsvis beskattades i vederbörandes hemland. Naturaförmåner borde under nämnda förutsättning vara skattepliktiga även för utländska sjömän eller åtminstone beaktas i det hänseendet, att skatteavdrag gjordes med något högre procentsats än som eljest skulle väljas.

Den föreslagna skattesatsen har i allmänhet tillstyrkts.

I några yttranden anses avdrag med 10 procent vara för lågt. Sålunda anför *länsstyrelsen i Hallands län*, att den omständigheten att utlänningarnas skatt icke till någon del skulle tillfalla viss kommun i riket, ej nödvändigtvis torde behöva föranleda, att de totalt sett borde betala mindre skatt än andra inkomsttagare. Det syntes för övrigt ej vara oskäligt, om de utländska sjömännen finge betala skatt i Sverige för gemensamt kommunalt ändamål att fördelas mellan de större hamnstäderna eller sjömanshusen, vilka i viss mån torde åsamkas utgifter för sådana sjömän. Därest en höjning av den för vissa utlänningar här i riket utgående bevillningsavgiften komme till stånd, borde i varje fall en motsvarande höjning av här ifrågavarande procentsats också vidtagas. Det vore givetvis önskvärt, att skatteavdraget för svenska sjömän icke bleve avsevärt större än för utlänningar ombord på samma fartyg.

Statskontoret, länsstyrelsen i Kristianstads län och *Föreningen Sveriges kronokamrerare* förordar, att skattesatsen bestämmes till 15 procent. Föreningen framhåller, att även med beaktande av vad utredningsmannen anfört till stöd för en skattesats å 10 procent syntes ett skatteuttag efter 15 procent såsom hänförligt endast till den kontanta inkomsten så måttligt, att det icke borde underskridas, om skatteuttaget skulle ha någon nämnvärd effekt.

Svenska sjöfolksförbundet anser, att skatten för ifrågavarande sjömän borde — i avvaktan på att sjömannens skattefrågor reglerades genom en internationell konvention — fastställas enligt samma grunder som tillämpades inom den norska handelsflottan; utländska sjömän, som hade försörjningsplikt, borde sålunda erlägga skatt med 10 procent av lönen och sjömän utan försörjningsplikt med 15 procent.

Departementschefen. För sjömännen och rederierna skulle en definitiv sjömansskatt enligt sjömansskatteutredningens förslag medföra åtskilliga fördelar. Förslaget har också vid remissbehandlingen tillstyrkts av de organisationer, som företräder sjömannens och sjöfartens intressen.

I flertalet övriga remissyttranden har emellertid förslaget antingen avstyrkts eller föranlett erinringar i betydelsefulla avseenden.

En av huvudinvändningarna är att den föreslagna lagstiftningen vore alltför genomgripande i förhållande till de fördelar som därmed stode att vinna. Den administrativa apparat, som sjömansskatten krävde, skulle bli oproportionerligt stor och kostsam i förhållande till såväl det antal skattskyldiga, vilka berördes av lagstiftningen, som de fördelar dessa skattskyldiga bereddes genom densamma. I dessa hänseenden framhålles att en definitiv källskatt skulle åstadkommas endast för omkring 10 000 skattskyldiga samt att de olägenheter, som efter 1945 års uppbördsreform kvarstode för sjömännen, knappast kunde anses vara av den storlek och speciella karaktär att de motiverade så vidlyftiga och genomgripande särbestämmelser som de föreslagna. Vidare uttalas betänkligheter mot de avsteg från principen om en likformig beskattning, som gjorts i förslaget. Det framhålles att sjömännen vid förslagets genomförande skulle försättas i en gynnad särställning vid beskattningen och att andra grupper skattskyldiga med lika starka skäl kunde göra anspråk på liknande fördelar. Därvid riktas erinringar mot den låga utdebitering, efter vilken kommunalskatten av olika skäl måste beräknas, samt mot de ytterligare fördelar, som bereddes särskilt befälet genom att sjömansskatten tillrättalagts för endast 10 månaders normal sysselsättning under året. En annan invändning är att kommunerna i många fall komme att åsamkas betydande förluster på grund av att sjömännen skulle erlägga en lägre kommunalskatt än andra skattskyldiga. Slutligen må nämnas att i några remissyttranden uttalats, att genomförandet av en definitiv sjömansskatt knappast kunde få något praktiskt värde för bedömandet av möjligheten att åstadkomma en definitiv källskatt för det stora flertalet löntagare. Sjömansskatten berörde nämligen en grupp skattskyldiga för vilken mycket speciella betingelser funnes när det gällde att åstadkomma en definitiv källskatt. Ett experiment med en definitiv sjömansskatt vore därför alltför dyrbart och vanskligt i förhållande till värdet av de erfarenheter försöket kunde ge. Man borde i stället, anføres vidare, låta sjömansskatten anstå till dess tanken på en definitiv källskatt mögnat för ett genomförande i ett större sammanhang.

De sålunda gjorda invändningarna måste enligt min mening väcka tveksamhet inför förslaget. Å andra sidan är jag väl medveten om att nuvarande taxerings- och uppbördsregler erbjuder sjöfolket vissa speciella olägenheter. De ombordanställda kan exempelvis icke alltid fullgöra sin deklarationsplikt inom laga tid eller utnyttja flertalet övriga skattskyldigas möjligheter att på ett enkelt och snabbt sätt taga kontakt med myndigheterna i dem berörande frågor. Givet är att ett mera fullständigt tillgodoseende av sjöfolkets i anledning av antydda olägenheter framkomna önskemål icke kan åstadkommas annorledes än genom radikala och ingripande åtgärder av den art sjömanskatteutredningens förslag innebär. Men det bör observeras att, oaktat detta förslag innefattar väsentliga avsteg från för andra skattskyldiga gällande beskattningsregler och förutsätter en icke obetydlig och kostnads-

krävande administrativ utbyggnad, ett genomförande av förslaget ingalunda undanröjer alla olägenheter. Det må erinras om den situation, som med utredningens förslag uppkommer då en sjöman viss tid av året har arbete i land eller, även om så icke varit fallet, haft inkomst av annat än ombordanställningen eller då sjömannen är berättigad till speciella avdrag som ej kan beaktas vid sjömansskattens uträknande.

Väges mot varandra det trots allt begränsade värde, som sjömansskatteutredningens förslag innebär för sjöfolket, mot gjorda principiella invändningar och påpekade administrativa olägenheter, anser jag mig för egen del nu icke kunna förorda förslagets genomförande. Jag vill med detta icke ha sagt, att ifrågavarande eller något därmed likartat förslag ej framdeles kan ånyo övervägas. Sedan nu pågående översyn av de materiella beskattningsreglerna i syfte att förenkla desamma fullföljts, kan tänkas att mindre starka invändningar finns att anföra mot en särskild sjömansskatt. Det är å andra sidan även tänkbart, att sjöfolkets intresse för en dylik skatteform icke oväsentligt minskar, därest man vidtager sådana åtgärder inom ramen för nuvarande taxerings- och uppbördssystem, som ifrågasatts av den särskilde utredningsmannen. I allt fall synes mig övervägande skäl tala för att i dagens läge begränsa sig till dylika partiella reformer.

Vad utredningsmannen anfört och förordat kan jag i allt väsentligt biträda. I detaljhänseenden får jag anföra följande.

De särskilda uppbördsregler för sjöfolk, som för närvarande finnes, avser »sjöman inskriven vid sjömanshus». Enligt dessa regler må bl. a. den för sådana sjömän innehållna skatten redovisas senare än för andra skattskyldiga. Skatteinbetalningen behöver, som framgår av 63 § uppbördsförordningen, icke göras förrän å sista dagen i andra månaden efter den, då uppbördsterminen infallit, och kan efter tillstånd av vederbörande länsstyrelse få uppskjutas ytterligare. För att ifrågavarande skattskyldiga icke skall bli uppförda i restlängd eller restförteckning tillsammans med övriga skattskyldiga, för vilka någon skatt icke inbetalts under uppbördsterminen eller den därefter följande särskilda respittiden, måste uppbördskorten markeras på särskilt sätt. Detta kan ske genom att sjömanshusen lämnar uppgifter om vilka som är inskrivna vid sjömanshus. Med ledning av dessa uppgifter inpräglas på personplåtarna för nämnda skattskyldiga en särskild beteckning, som återfinnes i plåtavtrycken å uppbördskorten.

En dylik markering av uppbördskorten för skattskyldiga, för vilka skatten får inbetalas efter uppbördsterminens utgång, kan icke ske därest, såsom i promemorian förordats, de särskilda uppbördsreglerna för sjöfolket i stället skall gälla »arbetstagare å svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton». För att dessa arbetstagare och rederierna icke skall utsättas för ej avsedda indrivningsåtgärder torde därför, som länsstyrelsen i Stockholms län framhållit, för förslagets genomförande få förutsättas att avdragsskyldigheten för preliminär B-skatt avskaffas och kontrollen av arbetsgivarna anordnas på sätt uppbördssakkunniga förordat. Förslag i sådan riktning har jag i det föregående förordat. Genomföres förslaget att

slopa skatteavdrag för B-skatt, uppkommer alltså icke den situationen att restföring av sådan skatt sker därför att rederiet utnyttjat sin rätt enligt 63 § uppbördsförordningen att inbetala innehållna skattemedel efter uppbördsterminens utgång. Sjöman, som påförts preliminär B-skatt, måste liksom annan skattskyldig med dylik skatt — för att undgå restföring — själv inbetala sin skatt före utgången av ifrågakommande uppbördstermin. Det kan emellertid antagas, att de fall, där sjöman har B-skatt, är mycket få. Jag har vidare förut framhållit, att avskaffandet av skatteavdrag för B-skatt bör medföra en än mer restriktiv tillämpning av nämnda skatteform. Med hänsyn härtill och då det ligger i sjömannens eget intresse att erlägga preliminär A-skatt vid ombordanställning, torde anledning saknas att uppställa särskilda regler för sjöman med B-skatt.

Av samma skäl, som föranlett länsstyrelsen i Stockholms län att påpeka, att man vid ett genomförande av utredningsmannens förslag borde slopa avdragsskyldigheten för preliminär B-skatt, skulle kunna göras gällande, att avdragsskyldigheten för kvarstående skatt skulle såvitt anginge sjömän avskaffas; ej ens då den skattskyldige önskade erlägga skatten genom skatteavdrag skulle avdrag få göras. Att slopa den generella avdragsskyldigheten finner jag för egen del motiverat. Men det får icke förbises att sjömän i utrikes fart ofta torde ha svårigheter att själva eller genom ombud inbetala sin kvarstående skatt i föreskriven ordning. Det synes därför nödvändigt att, såsom utredningsmannen ock förordat, bereda dem möjlighet att genom skatteavdrag erlägga den kvarstående skatten ombord på fartygen.

Skall sålunda avdrag för kvarstående skatt verkställas ombord på fartygen, då den skattskyldige så begär, måste åtgärder vidtagas för att så långt möjligt är förebygga, att den innehållna skatten restföres, oaktat skatten redovisas efter uppbördsterminens utgång men inom den i 63 § uppbördsförordningen föreskrivna tiden. Detta kan ej ske med mindre vederbörande skatteavdelning vid postkontor i residensstaden underrättas om vilka sjömän, som hos befälhavaren på fartyget begärt att skatteavdrag skall göras. Det bör därför åligga befälhavaren, att omgående till rederiet lämna en förteckning på dem som förklarat sig vilja utnyttja möjligheten att betala den kvarstående skatten genom skatteavdrag. Förteckningen, vartill blanketter bör tillhandahållas av statsverket, bör för varje sjöman innehålla uppgift om debetsedelsnummer, namn och mantalsskrivningsadress samt fartygets och rederiets namn. De inkomna förteckningarna bör av rederiet översändas till skatteavdelningen i residensstaden i det län, där rederiet är beläget. Uppgifter avseende skattskyldiga i andra län bör av skatteavdelningen avskiljas från förteckningarna och vidarebefordras till skatteavdelningarna i dessa län. Har skatten redan hunnit restföras då uppgifterna inkommer till skatteavdelningen, får uppgifterna tillställas respektive utmätningsmän. Avser restföringen skatt, som förfallit till betalning under första uppbördsterminen, bör vederbörande uppbördskort markeras, innan uppgifterna skickas till utmätningsmännen.

Uppenbarligen måste det anses mycket angeläget att nedbringa den kvarstående skatten för sjömän. Begränsas avdragsskyldigheten för sjömännens kvarstående skatt till fall, då skatteavdrag begäres av dem, utgör detta ett ytterligare skäl för att höja preliminärskatteuttaget, då debetsedel å preliminär skatt icke överlämnats av sjömannen. Utredningsmannen föreslår, att uttagningsprocenten i dessa fall skall höjas från nuvarande 15 till 20. I några remissyttranden har den föreslagna höjningen ansetts för låg för att motverka uppkomsten av kvarstående skatt. Det har också ifrågasatts, om icke skatteuttaget borde differentieras.

Ett differentierat skatteuttag även då debetsedel icke överlämnats bör givetvis ge ett bättre uppbördsresultat än ett enhetligt procentavdrag. En sådan differentiering kunde ske på så sätt att storleken av den preliminära skatten skulle beräknas enligt den av de årligen upprättade skattetabellerna, som med hänsyn till ortsgrupp och kommunal utdebitering kunde antagas komma att ge det genomsnittligt sett riktigaste skatteavdraget. Detta skulle emellertid förutsätta, att ifrågavarande skattetabell alltid funnes tillgänglig ombord på fartygen. Man torde icke kunna räkna med att så kommer att vara fallet. På grund av angelägenheten att göra arbetet för fartygsbefälhavaren så enkelt som möjligt bör vidare undvikas att uttaga skatten efter olika procentsatser, avsedda för olika civilstånd och inkomstlägen. Skatteavdrag i förevarande fall torde därför böra åtminstone tills vidare göras efter ett enhetligt procenttal; skulle det visa sig att sjömän i högre inkomstlägen mer allmänt underlåter att överlämna sina debetsedlar, torde frågan om ett differentierat skatteuttag ånyo få övervägas. Procenttalet synes icke böra sättas högre än vad i promemorian föreslagits.

Den preliminära skattens storlek beräknas för samtliga skattskyldiga å summan av den kontanta lönen och värdet av åtnjutna naturaförmåner. De värden å olika naturaförmåner, som skall följas vid preliminärskatteuttaget, finnes angivna i skattetabellerna och fastställas numera av riksskattenämnden. I fråga om sjömännens gäller olika värden för befäl och manskap, varjämte för befälet skillnad göres mellan befäl på olika fartygstyper; för varje kategori gäller emellertid samma värden oberoende av ortsgrupp.

Vid taxeringarna sker värderingen av naturaförmånerna med ledning av anvisningar, som varje år utfärdas av de olika prövningsnämnderna. Förslag till sådana anvisningar upprättas av landskamrerarna och överlämnas till riksskattenämnden för granskning. På grundval av detta förslag och de erinringar, riksskattenämnden kan ha gjort mot förslaget, har prövningsnämnden att fastställa sina anvisningar.

Genom riksskattenämndens medverkan kan förväntas, att värderingen av naturaförmånerna kommer att bli mera enhetlig inom riket. Beträffande sjömännens bör nämnden vid sin verksamhet ägna uppmärksamhet åt att söka utjämna den skillnad i värdena för jämförbara kategorier sjömän, som till äventyrs ännu existerar, och att söka sammanjämka de värden som tillämpas vid preliminärskatteuttaget och vid taxeringen.

I detta sammanhang må, på föranledande av gjorda uttalanden, också

frambållas angelägenheten av att efterforskningar rörande vederbörandes adress verkställes, då debetsedelsförsändelser eller utbetalningskort beträffande överskjutande preliminär skatt återkommer såsom obeställbara. I synnerhet gäller detta i fråga om sjömännen. Kan sådan skattskyldig icke återfinnas i den lokala skattemyndighetens avtryckskortregister eller i länsstyrelsens befolkningsregister, bör vederbörande exekutionsbiträde anlitas för efterforskningen. Skulle det befinnas erforderligt med särskilda föreskrifter härom, kan dessa utfärdas administrativt.

Om såsom jag förordar de föreslagna nya reglerna beträffande preliminärskatteuttaget för sjömän skall börja tillämpas från och med den 1 januari 1954, avräknas den enligt dessa regler innehållna skatten första gången mot den slutliga skatten enligt 1955 års taxering. Av denna anledning kan göras gällande att avdragsskyldigheten för kvarstående skatt icke bör upphävas förrän från och med den 1 januari 1956. Med hänsyn till önskvärdheten att snarast möjligt bereda rederierna lättnad med arbetet beträffande sjömännens skatteinbetalningar torde emellertid även de nya bestämmelserna beträffande den kvarstående skatten böra träda i kraft den 1 januari 1954.

Utredningsmannen har påpekat, att sjömännen i relativt stor omfattning underlåtit att avlämna allmän självdeklaration, vilket i viss omfattning föranlett taxeringar efter skön. Att ett visst sammanhang finnes mellan denna underlåtenhet och sjöfolkets understundom föreliggande svårigheter att erhålla deklaraionsblanketter kan tagas för visst. Utredningsmannen har visserligen återgivit en förmodan att underlåtenheten även kan ha bottnat i en obenägenhet hos sjömännen att befatta sig med ifyllandet av deklaraionsblanketter. Oavsett huru härmed kan förhålla sig, finnes all anledning att söka i görligaste mån undanröja föreliggande svårigheter för sjöfolket att få tillgång till deklaraionsblanketter. För närvarande tillhandahålles enligt uppgift sådana blanketter vid vissa sjömanshus och svenska konsulat i utlandet. En ytterligare utbyggnad av denna serviceverksamhet bör närmare övervägas. Än större anledning torde vara att ta fasta på utredningsmannens förslag att deklaraionsblanketter skall tillhandahållas de ombordanställda genom medverkan av rederierna och fartygens befälhavare. Då en sådan anordning emellertid saknar betydelse för den som är anställd å utländskt fartyg eller vistas i utlandet i avvaktan på att erhålla ny ombordanställning, finnes likväl anledning tillse att blanketter finnas tillgängliga på sjömanshus och konsulat. Deklaraionerna bör vidare kunna få avlämnas till befälhavaren å fartyget för att genom dennes, d. v. s. rederiets, försorg vidarebefordras till hemlandet.

Hur denna serviceverksamhet i detalj bör anordnas, kan här ej närmare angivas. Det torde icke, i allt fall icke innan detta visat sig ofrånkomligen nödvändigt, böra ifrågakomma att lagfästa skyldighet för rederier och befälhavare att lämna sådan medverkan, som nyss antytts. Jag vill erinra om att Sveriges redareförening i sitt över promemorian avgivna remissyttrande icke ställt sig avvisande till den ifrågasatta medverkan.

Lämpligast synes vara att riksskattenämnden, på vilken myndighet ankommer bland annat att fastställa deklarationsformulären, närmare undersöker hur distributionen och insändandet av deklarationshandlingarna bäst kan ordnas. Därvid bör riksskattenämnden samråda med rederiorganisationerna, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, vilken länsstyrelse — jag återkommer senare härtill — torde böra tilläggas vissa speciella uppgifter på området för sjöfolkets beskattning, samt de övriga myndigheter och organisationer vilkas medverkan kan visa sig vara av värde. Genom riksskattenämndens försorg bör en överenskommelse träffas. Det finnes anledning antaga att svårigheter härför icke skall behöva uppkomma; skulle detta mot förmodan likväl inträffa, kommer lagstiftningsåtgärder att övervägas.

Det må tilläggas, att det till bevarande av deklarationshemligheten kan visa sig påkallat att särskilda kuvert skall samtidigt med deklarationsblanketterna tillhandahållas sjömännen, i vilka kuvert de ifyllda blanketterna kan inneslutas innan de överlämnas till befälhavaren.

Vad härefter angår frågan om utsträckning av deklarationstiden för sjömän, får jag först erinra om att utredningsmannen på anförda skäl ställt sig tveksam inför lämpligheten av en dylik åtgärd. Utredningsmannen har vidare påpekat, att behovet av en sådan författningsändring tedde sig betydligt mindre angelägen numera sedan vid 1950 års riksdag beslutats den uppmjukning i tidigare besvärregler, som återfinnes i 123 § 3 mom. taxeringsförfordningen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har framkastat tanken, att fartygsbefälhavaren kunde åläggas att å av honom mottagna deklarationer anteckna mottagningsdagen, vilken dag skulle vara avgörande för om laga deklarationstid iakttagits eller ej. Däremot kan emellertid invändas, att det ter sig något tveksamt huruvida tillräckliga skäl finnes för att ålägga enskild person att verkställa anteckning med sådan rättsverkan varom här är tal. Vidare skulle bestämmelsen sakna värde för utomlands vistande sjöman, som vid tidpunkten för deklarationens färdigställande saknar anställning ombord eller ock har sådan anställning men å utländskt fartyg. Bland annat på grund av den utav utredningsmannen åberopade bestämmelsen i 123 § 3 mom. taxeringsförfordningen synes vidare behovet av en regel sådan som den av länsstyrelsen ifrågasatta vara betydligt mindre nu än vad som kunde ha varit fallet före 1950 års författningsändring. Jag förutsätter emellertid, att riksskattenämnden jämlikt sitt allmänna uppdrag följer utvecklingen på förevarande område och ger till kända huruvida behov fortsättningsvis visar sig föreligga av en specialföreskrift av antydd art.

Något behov av ändrade bestämmelser rörande besvärstid i taxeringsmål för sjömännen torde, såsom utredningsmannen påpekat, knappast föreligga.

Av skäl som anförts av sjömansskatteutredningen och i promemorian förordar jag, att en särskild statlig skatt skall genom skatteavdrag å lönen erläggas av sådana arbetstagare ombord på svenskt fartyg, vilka icke för närvarande är skattskyldiga i Sverige. Med hänsyn bland annat till kontrollsynpunkter synes skatten böra begränsas att avse anställda å fartyg av

viss storlek. Lämpligen bör samma gränsdragning göras som i det föregående föreslagits i fråga om tillämpligheten av de särskilda uppbördsreglerna för sjömän bosatta här i riket, d. v. s. till svenskt handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 500 registerton. Vidare bör skattskyldigheten eftergivnas, om arbetstagaren på ett godtagbart sätt kan visa att han får betala skatt för inkomsten till annat land. Kungl. Maj:t bör därjämte äga föreskriva, att skatten icke skall utgå vid fart i särskilda farvatten, t. ex. vid regelbunden fart i tropiska farvatten.

I ett par remissyttranden har framhållits, att svårigheter kunde väntas uppkomma för fartygsbefälhavarna att avgöra, om skatteavdrag för de ombordanställda skulle verkställas enligt föreskrifterna i uppbördsförrordningen eller enligt bestämmelserna för den av mig nyss förordade särskilda sjömansskatten. Avgöranden av liknande slag måste emellertid befälhavarna redan för närvarande träffa, nämligen såvitt gäller spørsmålet huruvida skatteavdrag över huvud taget skall göras eller ej. Härutinnan har centrala uppbördsnämnden meddelat ett flertal förklaringar, som i huvudsak torde ha undanröjt föreliggande praktiska svårigheter i detta hänseende. Dessa förklaringar torde ge en motsvarande vägledning i nu förevarande fall; har nämnden förklarat att skatteavdrag icke bör ske, lär i princip skyldighet föreligga att erlægga den särskilda skatten. I övrigt torde här blott få tilläggas, att det bör ankomma å länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, eventuellt efter samråd med centrala uppbördsnämnden, meddela de vidare anvisningar, som kan visa sig erforderliga.

Såsom nyss framhållits bör skyldigheten att erlægga den särskilda sjömansskatten eftergivnas om vederbörande på ett godtagbart sätt kan visa att han får betala skatt för inkomsten till annat land. I promemorian förordas, att länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län skall pröva frågan om dylik skattebefrielse. För att slippa skatteavdrag ombord borde sjömannen således förete intyg av nämnda länsstyrelse att avdrag icke skulle ske. Om han, utan att förete sådant intyg, gjorde gällande att han vore skattskyldig för inkomsten i annat land, skulle han likväl vidkännas skatteavdrag och av fartygsbefälhavaren hänvisas att hos angivna länsstyrelse begära restitution av skatten. För sjömän som vore bosatta i Danmark, Island, Nederländerna, Norge eller Ungern borde dock gälla särskilda regler, enligt vilka befälhavaren kunde underlåta avdrag för skatt om sjömannen företedde debetsedel eller annan handling, som visade att han vore skattskyldig till hemlandet.

Vad till en början angår sjömän av sistnämnda nationaliteter — med undantag av nederländska sjömän beträffande vilka hänvisas till vad jag förut anfört om det nya svensk-nederländska avtalet — är de på grund av gällande dubbelbeskattningsavtal icke skattskyldiga här i riket för sin inkomst ombord på svenskt fartyg, om de är bosatta i sitt hemland. Har de bosatt sig i Sverige, är de här skattskyldiga för inkomsten och skatteavdrag skall göras enligt uppbördsförrordningens bestämmelser. Angivna sjömän skulle således i princip vara skyldiga att erlægga den nu föreslagna skatten endast i de sannolikt rätt fåtaliga fall, då de är bosatta i annat land än

sitt hemland eller Sverige. Det skulle därför kunna ifrågasättas att helt undantaga dessa sjömän från skattens tillämplighetsområde. Å andra sidan kan skäl anföras för bestämmelser i detta hänseende, som överensstämmer med dem vilka upptagits i den norska sjömansskattelagen. Övervägande skäl synes tala för att välja sistnämnda alternativ.

Eftersom det helt övervägande antalet nyssnämnda sjömän icke torde vara skyldiga att erlægga sjömansskatt, bör det icke krävas, att de skall vända sig till länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län för att erhålla ett intyg om skattefrihet. Ett så omständligt förfaringsätt kan icke anses rimligt. I huvudsaklig anslutning till vad utredningsmannen föreslagit förordar jag därför, att skatteavdrag icke skall verkställas om dansk, isländsk, norsk eller ungersk sjöman för fartygsbefälhavaren företer debetsedel eller annan likvärdig handling, varav framgår att han är skattskyldig till hemlandet. Företer icke sjömannen någon bevisning eller anser befälhavaren bevisningen icke tillräcklig och verkställs till följd därav skatteavdrag, bör i förekommande fall sjömannen hänvisas att hos länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län begära restitution av skatten.

Det anförda bör äga motsvarande tillämpning beträffande svensk sjöman, som har att erlægga skatt för ifrågavarande inkomst i Danmark, Island, Norge eller Ungern.

I övrigt torde för skattebefrielse få förutsättas, att sjömannen med intyg från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län styrker, att avdrag för skatten icke skall verkställas. Att låta fartygsbefälhavaren pröva frågan om skattebefrielse i dessa fall synes icke böra komma i fråga. Ej heller anser jag mig böra förordar, att mönstringsförrättare i utlandet skall äga utfärda intyg om skattebefrielse.

Av skäl utredningsmannen anført bör skatten beräknas blott på den kontanta inkomsten. Med hänsyn till det skatteuttag, som ifrågakommer för i Sverige bosatta sjömän, anser jag en högre skatteprocent än den av utredningsmannen föreslagna böra fastställas. Då, såsom utredningsmannen framhållit, någon differentiering mellan försörjningspliktiga och icke försörjningspliktiga lämpligen ej bör göras, förordar jag en generell skattesats å 15 procent.

Utredningsmannens förslag beträffande redovisningsförfarandet föranleder icke någon erinran från min sida. Beträffande bestämmelsernas detaljutformning får jag hänvisa till det inom finansdepartementet utarbetade författningsförslag, som jag kommer att förordar skola föreläggas riksdagen till antagande.

XIX. Om utbetalning av kommunernas skattemedel.

I detta sammanhang torde få upptagas en av uppbördssakkunniga icke behandlad fråga, som emellertid äger visst samband med uppbördsbestämmelserna, nämligen spörsmålet om tidpunkten för utbetalning till kommunerna av dem tillkommande skattemedel.

Inledning. Enligt bestämmelserna i 72 § lagen om kommunalstyrelse på landet äger kommun av statsverket uppbära den allmänna kommunalskatt, som debiteras enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen. Därvid äger kommun av statsverket såsom förskott uppbära det belopp, som på grundval av visst års taxering till kommunal inkomstskatt beslutats till utdebitering för nästkommande år. Vad sålunda beslutats till utdebitering ingår i kommunens fordran hos statsverket vid ingången av året näst efter det då beslutet fattades. Förskottet avräknas ett kommande år mot den allmänna kommunalskatt, som debiteras på grundval av taxeringen under året efter det år då förskottet utanordnades. Belopp, som vid ingången av ett år utgör kommuns fordran hos statsverket, skall länsstyrelsen under samma år utanordna till vederbörande kommunala organ med en fjärdedel å var och en av dagarna den 15 februari, den 15 maj, den 15 augusti och den 15 november. Senast den 15 februari skall länsstyrelsen enligt 73 § nyssnämnda lag till kommunalnämnden överlämna för nästföregående år upprättad redovisning över kommunen tillkommande och till nämnden utanordnad allmän kommunalskatt.

Bestämmelser av enahanda innebörd återfinnes jämväl i andra författningar på kommunallagstiftningens område.

Som i annat sammanhang framhållits äger uppbörd av skatt rum i mars, maj, juli, september, november och januari månader. I regel infaller uppbördsterminen under tiden den 6—13 i dessa månader.

Sedan fråga väckts om samordning av tidpunkterna för skatteuppbörd och utbetalningar av kommunernas skattemedel, har i december 1952 inom finansdepartementets rättsavdelning upprättats en *promemoria angående tidpunkten för utbetalning till kommunerna av kommunerna tillkommande skattemedel*.

I anledning av promemorian har, efter remiss, *utlåtanden* avgivits av generalpoststyrelsen, statskontoret, statistiska centralbyrån, bank- och fondinspektionen, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Kristianstads, Västmanlands och Västernorrlands län, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska sparbanksföreningen samt Svenska stadsförbundet.

Promemorian. I nämnda promemoria återgives bland annat följande uttalanden i en inom riksbanken upprättad promemoria.

Skatteuppbörden medför normalt ett starkt penningutflöde från bankerna. Länsstyrelsernas utbetalningar till kommunerna medföra en motsvarande inströmning av medel.

På grund av att skatteuppbörden och kommunutbetalningarna till tiden icke sammanfalla med varandra kommer kurvan över bankernas kassabehållningar att utvisa stora svängningar med markerade toppar och dalar. Utbetalningarna från bankerna i samband med skatteuppbörden innebära i regel mer eller mindre stora påfrestningar då något kompenserande inflöde av

medel i regel icke förekommer. Genom att i möjligaste mån ställa kurvans toppar och dalar mot varandra skulle man uppnå en jämnare kassabehållning och därmed kunna minska bankernas svårigheter. En lämplig samordning mellan skatteuppbörden och utbetalningarna till kommunerna skulle innebära ett steg i denna riktning.

En lämplig samordning mellan skatteuppbörden och kommunutbetalningarna kan uppnås på olika vägar. Härvid torde det få anses såsom angeläget att eftersträva en omläggning, vilken innebure minsta möjliga ändringar av nuvarande system och författningsbestämmelser. En omläggning av tiden för skatteuppbörden torde i följd härav icke vara lämplig, då en sådan skulle komma att föra med sig en mängd ändringar av synnerligen omfattande natur.

Med utgångspunkt från oförändrade tidpunkter för skatteuppbörden torde således en samordning böra ske genom en anpassning till dessa tidpunkter av utbetalningarna till kommunerna. Kommunutbetalningarna skulle sålunda förläggas till uppbördsmånaderna, i den mån så redan icke är fallet, och till en tidpunkt under dessa månader, som gör det möjligt att medlen hinna inströmma till bankerna före uppbördsterminens utgång. — — — En ifrågasatt omläggning innebär för riksgäldskontorets vidkommande att kommunutbetalningarna komma att få karaktären av förskottsutbetalningar. Finansieringen härav torde i viss utsträckning komma att ske genom försäljning till riksbanken av korta skattkamarväxlar. Å andra sidan komma bankerna icke att behöva hålla så stora kassareserver för uppbörden såsom hittills, varför deras placeringsmöjligheter på något längre sikt skulle underlättas, vilket i sin tur skulle bidra till en jämnare utveckling på penningmarknaden.

I departementspromemorian anföres att med hänsyn till vad som uttalats i propositionen nr 228 till 1952 års riksdag en omprövning av avräknings-systemet förr eller senare torde komma till stånd. Det kunde därför ifrågasättas, om spørgsmålet angående tidpunkten för utbetalningarna till kommun av skattemedel borde lösas, innan en sådan omprövning skett. Då emellertid detta ej torde komma att ske inom den närmaste tiden och då olägenheterna av nu gällande utbetalningstider syntes böra undanröjas så snart som möjligt, funnes skäl att ta upp frågan om ändring av utbetalningstider-na redan nu.

Vidare framhålles i promemorian, att för att minska de i riksbankspromemorian angivna svårigheterna för bankerna den lättast framkomliga vägen syntes vara, att utbetalningarna till kommunerna skedde någon tid före uppbördstermins utgång. Antalet utbetalningar till kommunerna skulle således öka till sex och infalla i samma månader som uppbördsterminerna. Det ökade antalet utbetalningar komme visserligen att medföra ett visst merarbete för de utbetalande myndigheterna liksom för kommunerna, men å andra sidan kunde det innebära vissa fördelar för kommunerna att få skattemedlen oftare än vad nu vore fallet.

Den närmare tidpunkten för utbetalning till kommun har i promemorian föreslagits till senast den åttonde dagen i uppbördsmånaden. Då det icke torde vara möjligt för länsstyrelserna att få samtliga redovisningsräkningar klara till den första utbetalningen under året, som enligt förslaget skulle ske den 8 januari, borde denna utbetalning ske med samma belopp, som

sista utbetalningen under föregående år eller, efter framställning av kommun, med annat lämpligt belopp.

Vidare anföres i departementspromemorian att inbetalningarna under de olika uppbördsåren brukade variera. Sålunda inbetalades i mars och maj, då kvarstående skatt erlades, betydligt större belopp än under övriga uppbördsåren. Vidare skedde under de första fyra åren av ett kalenderår fyllnadsinbetalningar av preliminärskatt för föregående år. Följden bleve att under det första halvåret komme att inbetalas mer skatt än under senare delen av samma kalenderår. Med hänsyn härtill skulle kunna ifrågasättas att utbetalningarna till kommunerna skedde i ungefär samma proportioner. Härigenom skulle den avsedda reformen troligen få större verkan än om utbetalningarna skedde med lika stora belopp varje gång. Med hänsyn till bl. a. den förskjutning, som skulle inträffa i fråga om inkomstillflödet till statens budget vore det emellertid önskvärt, att liksom nu lika stora belopp utbetalades under varje halvår av kalenderåret. Eventuell justering av januariutbetalningen borde på grund härav ske vid utbetalningarna i mars och maj.

Slutligen har i promemorian föreslagits att den föreslagna ordningen skulle börja tillämpas redan den 1 juli 1953.

Remissyttrandena. Samtliga hörda myndigheter och organisationer har tillstyrkt eller lämnat utan erinran den i departementspromemorian föreslagna flyttningen av tidpunkterna för ifrågavarande utbetalningar till uppbördsåren. De remissinstanser, som äger speciell kännedom om bank- och penningväsen, har sålunda samtliga vitsordat, att förslaget vore ägnat att medverka till en utjämning av de säsongmässiga påfrestningarna på penningmarknaden. Från kommunalt håll har framhållits, att förslagets genomförande skulle medföra vissa fördelar för kommunerna. Sålunda anföres i ett vid överståthållarämbetets remissvar fogat yttrande från *stadskollegiet i Stockholm* följande.

De föreslagna tätare utbetalningarna till kommunerna av dem tillkommande skattemedel äro till uppenbar fördel ur kommunalfinansiell synpunkt, i det att kommunernas behov av kassaförlag därigenom reduceras och därmed deras räntekostnader för rörelsekapitalet minskas. Genom att den sedvanliga dominerande posten i kommunernas fordran av statsverket, nämligen den preliminära skatten för det löpande året, kommer kommunerna tillhanda vid tidpunkter, som mycket nära ansluter till källskatteuppbörden, åstadkommes också större rättvisa än för närvarande för kommunerna i deras mellanhavande med statsverket i fråga om kommunalskattemedlen. Ur dessa synpunkter synes därför icke finnas anledning till erinran från stadens sida mot det framlagda förslaget.

Emellertid anser stadskollegiet att det kunde ifrågasättas, om icke ytterligare en åtgärd borde genomföras i syfte att fullständigare tillgodose kommunernas berättigade önskemål att erhålla dem tillkommande skattemedel vid en tidpunkt som så nära som möjligt anslöte till uppbördstillfället för respektive medel. I avseende å de i kommunernas fordran av statsverket

ingående slutliga skatterna komme nämligen även efter reformens genomförande längre eller kortare tid att förflyta från det statsverket uppburit dessa medel och till dess de utbetalades till kommunerna. Sålunda uppbures exempelvis fastighetsskatten vid uppbördsterminerna i september, november och januari men utbetalades enligt förslaget till kommunerna först under loppet av januari—november. Motsvarande vore förhållandet med den slutliga kommunala inkomstskatten i den mån denna till följd av ökat skatteunderlag överstege vad kommunerna i förskott erhållit under inkomståret i form av preliminär skatt. Denna inkomstskatt hade till huvudsaklig del uppburits av statsverket under inkomståret, medan kommunerna erhöle skillnaden mellan slutlig och preliminär skatt först två år senare. Ehuru statsverket helt svarade för restantierna och sålunda till kommunerna utbetalade hela det debiterade beloppet av såväl fastighetsskatten som den slutliga inkomstskatten, oavsett om desamma i sin helhet influtit eller ej, syntes det dock kunna ifrågasättas om detta utgjorde tillräckligt skäl för att bibehålla den nuvarande tidsskillnaden mellan uppbördstillfället och utbetalningen till kommunerna av dessa medel. Det syntes därför i detta sammanhang böra övervägas om icke de belopp av kommunernas fordran av statsverket vid ingången av ett år, som avsåge slutlig skatt enligt avräkning, kunde i sin helhet utbetalas till kommunerna så snart redovisningsräkningarna upprättats, d. v. s. som regel i februari månad. Uppdelningen i sex utbetalningsperioder skulle därvid endast gälla den del av kommunernas fordran, som avsåge den preliminära skatten för det löpande året. Därest detta system tillämpades, finge givetvis förutsättas, att, i den mån den slutliga inkomstskatten i tider med sjunkande skatteunderlag till beloppet understeg vad kommun erhållit i preliminär skatt under inkomståret, kommun också skulle vara skyldig att till statsverket omedelbart återbära hela det för mycket erhållna beloppet så snart redovisningsräkningen upprättats.

Överståthållarämbetet har funnit tveksamt om stadskollegiets förslag borde genomföras.

Beträffande datum för utbetalningarna av skattemedel har *bank- och fondinspektionen* ifrågasatt, om icke utbetalningen borde tillbakaflyttas ett par dagar, så att utjämningseffekten icke delvis ginge förlorad på grund av att ett antal arbetsgivare inbetalade sina innehållna skattemedel redan i början av uppbördsterminen. *Svenska bankföreningen* och *riksgäldsfullmäktige* har däremot uttryckligen förklarat den i promemorian föreslagna dagen vara lämplig.

Finansieringen av riksgäldskontorets förskottsutbetalningar till kommunerna har *riksgäldsfullmäktige* ansett lämpligen böra ske på så sätt, att riksgäldskontoret finge i erforderlig utsträckning utnyttja en för ändamålet i riksbanken öppen kredit. Denna kredit borde med hänsyn till sitt speciella syfte lämpligen hållas skild från riksbankens övriga innehav av riksgäldskontorets förbindelser och i bankens rapporter förslagsvis redovisas separat såsom »Riksgäldskontorets skatteregleringskredit». Beträffande villkoren för denna kredit, som komme att behöva anlitas allenast under del av

uppbördsmanad och avsåges skola för varje gång regleras före månadens utgång, finge överenskommelse träffas mellan riksbanken och riksgäldskontoret.

Enligt förslag i promemorian skulle den första utbetalningen under året — i början av januari — ske med samma belopp, som sista utbetalningen under föregående år eller, efter framställning av kommun, med annat lämpligt belopp. Såsom motiv härför anfördes, att det icke vore möjligt för länsstyrelserna att ha samtliga redovisningsräkningar färdigställda till denna utbetalning. I anslutning härtill framhåller *riksräkenskapsverket*, att det i och för sig vore att föredra, om länsstyrelsernas redovisningsräkningar kunde föreligga färdiga redan vid tidpunkten för den första utbetalningen under året. Det kunde med hänsyn härtill sättas i fråga att grunda utbetalningarna under ett visst år på debiteringsbesluten eller, om uppbördssakkunnigas förslag i förevarande avseende skulle genomföras, på taxeringsbesluten förslagsvis till och med oktober föregående år i stället för som nu fram till årets slut. Åtminstone om länsstyrelserna, såsom av uppbördssakkunniga föreslagits, befriades från det mesta av arbetet med utbetalningarna av överskottsskatt, skulle de då kunna upprätta redovisningsräkningarna under november—december. Riksräkenskapsverket ansåge sig emellertid trots dessa synpunkter kunna förorda den ordning, som föreslagits i promemorian. Det syntes dock knappast erforderligt att införa möjlighet att bestämma januariutbetalningen till annat belopp än närmast föregående utbetalning. Justering av januariutbetalningen borde i sin helhet ske vid utbetalningen i mars. — *Länsstyrelsen i Västmanlands län* har ansett att beloppet för utbetalningen i januari borde begränsas till en sjättedel av kommunen tillkommande förskott.

Departementschefen. Förslaget i departementspromemorian att utbetalningarna till kommunerna av dem tillkommande skattemedel skulle förläggas till de månader, i vilka uppbördstermin infaller, har enhälligt tillstyrkts av remissinstanserna. För min del har jag intet att erinra mot förslaget i denna del utan förordar en dylik omläggning.

Stadskollegiet i Stockholm har ifrågasatt, att den föreslagna uppdelningen på sex utbetalningstillfällen endast skulle gälla den del av kommunernas fordran, som utgjordes av förskott å preliminär skatt. Den del av fordran, som avsåge slutlig skatt, borde enligt stadskollegiets mening utbetalas på en gång så snart den blivit uträknad. Enligt min åsikt är det emellertid av flera skäl tveksamt, om en sådan ordning är lämplig. I varje fall synes förslaget böra närmare övervägas först i samband med en omprövning av hela avräkningssystemet beträffande kommunernas skattemedel.

Enligt departementspromemorian skall utbetalningarna ske den åttonde dagen i varje uppbördsmanad. Den sålunda angivna dagen synes lämplig och ägnad att tillgodose bland annat det önskemålet att kommunernas insättningar i bankerna hinner ske, innan påfrestningarna i anledning av ut-

tagen blir som störst, d. v. s. under de sista dagarna av uppbördsterminen. Jag förordar alltså att utbetalningsdagarna fastställas i enlighet härmed.

Promemorieförslaget innebär att utbetalning till kommun i princip skulle vid varje utbetalningstillfälle ske med en sjättedel av det belopp, som vid ingången av året utgör kommunens fordran hos statsverket. Med hänsyn till att redovisningsräkningarna för föregående år icke torde hinna färdigställas till den första utbetalningsdagen, den 8 januari, har beträffande denna termin föreslagits den jämkningen att utbetalning skall ske med samma belopp som den sista utbetalningen året dessförinnan; erforderlig justering av januariutbetalningen skall därefter ske i samband med utbetalningarna i mars och maj. Riksräkenskapsverket har angivit en ordning, enligt vilken samtliga sex utbetalningar skulle kunna göras lika stora. Jag är emellertid icke beredd att i detta sammanhang förorda en sådan omläggning av arbetet med upprättandet av redovisningsräkningarna, som denna ordning skulle förutsätta. Jag biträder sålunda det i promemorian framlagda förslaget, dock med den av riksräkenskapsverket förordade jämkningen att justering av januariutbetalningen bör i sin helhet verkställas i mars. I delvis anslutning till vad som föreslagits i promemorian förordar jag vidare en bestämmelse av innebörd att länsstyrelsen, då särskilda skäl föranleder därtill, skall äga rätt att beträffande januariutbetalningen fastställa annat belopp än som följer av det nyss angivna.

De nya bestämmelserna bör bli tillämpliga redan beträffande utbetalningarna under senare hälften av detta år.

XX. Särskilda frågor.

De sakkunniga har, å s. 424—445 i sitt betänkande, i en specialmotivering redogjort för sitt ställningstagande till vissa detaljspörsmål. Till vad de sakkunniga därvid i flertalet hänseenden anfört lämnar jag min anslutning. Beträffande de fall, där jag icke ansett mig böra godtaga de sakkunnigas förslag, hänvisar jag i första hand till vad jag i tidigare sammanhang anfört och till de författningsförslag, som jag kommer att förorda skola underställas riksdagen för antagande. I det följande kommer jag att behandla några av de frågor, som de sakkunniga berört i sin specialmotivering, ävensom vissa andra spørsmål vilka aktualiserats i samband med den nu ifrågasatta lagstiftningen.

De sakkunniga har erinrat om att *Svenska stadsförbundet* i skrivelse den 20 december 1948 hos Kungl. Maj:t hemställt, att skattetabeller skulle upprättas även för kommunala utdebiteringar å femtiotal ören. Därvid har framhållits att det nuvarande systemet medförde, antingen att för mycket skatt uttoges, som sedermera finge restitueras, eller att den utgående skatten bleve för liten, varigenom skattebetalarna senare nödgades erlägga kvarstående skatt. Dessutom kunde systemet under vissa förhållan-

den leda till att kommunen, för att undvika en alltför stor höjning av skatteuttagningsbeloppet, såge sig nödsakad avstå från en i övrigt välmotiverad utgiftsökning. Enligt stadsförbundets mening borde fördelarna av den föreslagna ändringen bli betydande för städerna.

I anslutning härtill har de sakkunniga framhållit, att införande av skattetabeller även för kommunala utdebiteringar å femtiotal ören hade för flertalet skattskyldiga relativt liten betydelse. En tabell, avseende en kommunal utdebitering å kr. 8: 50 i ortsgrupp V, skulle sålunda, jämförd med motsvarande tabeller för utdebiteringar å 8 och 9 kr., för en gift skattskyldig med en årsinkomst å 9 000 kr. medföra ett ökat resp. minskat skatteuttag, vid veckolön om 1 kr. per vecka och vid månadslön om 2 å 3 kr. per månad. I många fall skulle det bli samma skatteavdrag enligt en skattetabell, avseende en utdebitering, slutande på 50 öre, som enligt skattetabell med en utdebitering om närmast lägre eller högre hela kronor. Med hänsyn därtill samt de kostnader och andra olägenheter, den ifrågasatta utvidgningen av tabellmaterialet skulle medföra, ansåge sig de sakkunniga icke kunna förorda, att skattetabeller allmänt upprättades för utdebiteringar å femtiotal ören. Däremot syntes det enligt de sakkunnigas mening vara motiverat att öppna möjlighet att för viss kommun upprätta särskild skattetabell efter annan kommunal utdebitering än i helt antal kronor. Dylik tabell syntes i så fall böra upprättas på vederbörande kommuns bekostnad.

Såsom de sakkunniga framhållit skulle skattetabeller även för kommunala utdebiteringar å femtiotal ören få relativt liten betydelse för flertalet skattskyldiga. Med hänsyn härtill samt till de kostnader och andra olägenheter, som en utökning av tabellmaterialet skulle medföra, anser jag mig icke böra förorda att i uppbördsförordningen intages någon bestämmelse om upprättande av skattetabeller för annat än utdebitering i hela kronor.

De sakkunniga anser att, liksom för närvarande, skatteavdrag för preliminär skatt och för kvarstående skatt icke skall verkställas å lön, som utbetalas till konkursgäldenär. Preliminär A-skatt borde därför icke utgå för sådan lön.

Jag kan icke helt dela denna de sakkunnigas mening.

Gällande beskattningsregler och rättspraxis torde innebära, att en konkursgäldenär är skattskyldig för hela sin lön, oavsett om han skall avstå viss del därav till konkursboet eller ej. Det synes tveksamt om tillräckliga skäl för att underlåta skatteavdrag i dylikt fall föreligger. Emellertid måste undersökas huruvida en regel om skatteavdrag förutsätter ändring i konkurslagens bestämmelser. Jag är för närvarande icke beredd att taga slutlig ställning till dessa spörsmål, som kräver en mer ingående utredning. I avvaktan på att en sådan hinner verkställas torde uppbördsförordningens nuvarande bestämmelser, vari de sakkunniga alltså icke föreslagit någon ändring av principiell innebörd, böra tills vidare bibehållas.

I 46 § gällande uppbördsförordning föreskrives, att vid utbetalning av kontant belopp, som för mottagaren (*arbetstagaren*) utgör sådan inkomst av tjänst som i 3 § under 1 samma förordning sägs, skall den som utbetalar beloppet (*arbetsgivaren*) verkställa avdrag till gäldande av arbetstagaren påförd skatt (*löneavdrag*). Av hänvisningen till sistnämnda författningsrum framgår, att skatteavdrag ifrågakommer vid sådan inkomst av tjänst, som hänför sig till den skattskyldiges huvudsakliga arbetsanställning eller eljest utgör hans huvudsakliga inkomst av tjänst. Med tjänst likställes pension, livränta m. m.

I anvisningarna till nämnda 46 § utsäges, att med arbetsgivare i uppbördsförordningens mening förstås envar, som ingått avtal med annan person att denne skall utföra arbete för hans räkning och som i följd därav är skyldig utbetala lön till denne. Med arbetsgivare förstås i uppbördsförordningen den, med vilken sådant avtal ingåtts. Såsom arbetstagare betraktas emellertid icke den, som är att anse som självständig företagare.

Det från 46 § återgivna stadgandet synes ändamålsenligt och bör i princip bibehållas. Någon anknytning till utformningen av begreppen arbetsgivare och arbetstagare i annan lagstiftning bör icke göras. Även om understundom viss vägledning vid tolkningen av uppbördsförordningens bestämmelser om när avdragsskyldighet föreligger kan vinnas från andra rättsområden, där fråga är om arbetsgivare och arbetstagare, bör uppbördsförordningens bestämmelser om skatteavdrag för sin tillämplighet icke alltid vara beroende av den praxis, som utvecklats inom dessa andra rättsområden. Centrala uppbördsnämnden har, jämlikt sina befogenheter, även angivit att skatteavdrag skall göras i vissa fall, där tvekan kan råda huruvida ett arbetsgivare- och arbetstagareförhållande i annan mening än uppbördsförordningens är för handen men där det framstått som naturligt och lämpligt med avdragsskyldighet. Häremot kan icke riktas berättigade anmärkningar. Uppbördsbestämmelserna bör, för att syftet med källskattereformen skall uppnås, kunna, inom ramen för det allmänna stadgandet i 46 §, genom bindande förklaringar av centrala uppbördsnämnden anpassas efter de faktiskt föreliggande förhållandena. Det må tilläggas, att nämnden självfallet även äger medge, när speciella förhållanden påkallar detta, att skatteavdrag ej skall göras i fall då någon som helst tvekan icke råder om att enligt annan lagstiftning fråga är om arbetsgivare och arbetstagare.

För att undanröja tvekan om uppbördsbestämmelsernas innebörd och centrala uppbördsnämndens befogenheter i förevarande hänseende synes en viss omredigering av de i anvisningarna till 46 § gällande förordning lämnade föreskrifterna böra göras, innan dessa överföres till den nya förordningen.

De sakkunniga har föreslagit, att skatt, som inbetalas å annan tid än under uppbördstermin, skall vid beräkning av vanlig restitutionsränta anses erlagd under närmast följande uppbördstermin. Förslaget har motiverats med att uppgift saknas om den faktiska betalningsdagen och att därför någon tidsanknytning på annat sätt måste givas.

Riksräkenskapsverket har i anslutning härtill påpekat, att eftersom en skatteinbetalning antecknades å kreditkortet först efter den uppbördstermin, under vilken skatten förfallit till betalning, länsstyrelsen stundom ej heller i anslutning till närmast följande uppbördstermin finge tillgång till uppgift om inbetalningen, nämligen om denna termin i tiden låge före förfallotermi-
nen.

Riksräkenskapsverkets påpekande synes böra medföra, att det föreslagna stadgandet så utformas att, därest skatt betalats före uppbördstermin då skatten förfallit till betalning, avgörande för ränteberäkningen blir nämnda uppbördstermin.

De i 91 § 1 mom. gällande uppbördsförordning intagna bestämmelserna om efterkrav av skatt i vissa fall synes böra i vissa hänseenden ändras. Förutom av de sakkunniga förordad omredigering synes påkallat med ett tillägg av innebörd att om skattskyldig gottskrivits preliminär skatt med för högt belopp och till följd därav skatt felaktigt restituerats, skattskyldigs återbetalningsskyldighet skall göras gällande inom viss begränsad tid. Jag förordar vidare ett stadgande av innebörd att skattskyldig skall vara fri från sådan betalningsskyldighet, som avses i nyssnämnda paragraf, därest krav icke delgives honom inom fyra år efter utgången av det uppbördsår, under vilket skatten rätteligen skolat debiteras eller felaktigt blivit gottskriven, samt beslut angående vederbörandes betalningsskyldighet är meddelat inom två år efter det kravet hos honom anställdes.

Bestämmelserna i 91 § 1 mom. uppbördsförordningen motsvaras av 92 § 1 mom. i de sakkunnigas förslag och av 70 § 1 mom. i det förslag, som jag förordar att riksdagen skall underställas. Det av de sakkunniga i 92 § 2 mom. av deras författningsförslag upptagna stadgandet, vilket i departementsförslaget återfinnes under 70 § 2 mom., bör kompletteras med en bestämmelse om befogenhet för länsstyrelse att fastställa återbetalningsskyldighet i fall då preliminär skatt gottskrivits skattskyldig med för högt belopp.

Till de sakkunniga har överlämnats en till Kungl. Maj:t inkommen, den 11 december 1946 dagtecknad skrivelse från *Svenska arbetsgivareföreningen*. I skrivelsen har föreningen hemställt om sådan ändring av uppbördsförordningen, att därav klart framginge, att den, som icke åtnöjdes med av länsstyrelse meddelat beslut, varigenom arbetsgivare förklarats ansvarig för arbetstagares skatt, medgåves rätt att däröver anföra besvär hos kammarrätten. Tillika borde föreskrivas, att talan över kammarrättens utslag i dylika ärenden skulle få fullföljas hos Kungl. Maj:t. I skrivelsen framhålles, att det enligt gällande bestämmelser ankomme på länsstyrelserna att såsom högsta instans avgöra, huruvida arbetstagarens skatt skulle uttagas hos arbetsgivaren. Ofta komme arbetsgivarens regressrätt mot arbetstagaren att visa sig vara värdelös, helst som kravet mot arbetsgivaren i regel torde bli framställt jämförelsevis lång tid efter det att skatteavdraget förmenades ha bort ske. Länsstyrelsernas beslut komme i dylika fall i realiteten

att innebära åläggande för arbetsgivarna att i sista hand betala arbetstagar-nas skatter och dessa beslut torde icke sällan innebära betalningsålägganden till mycket betydande belopp. Vidare framhålles i skrivelsen, att beslutets ekonomiska verkningar för arbetsgivarna bleve desamma vare sig fråga vore om preliminär eller kvarstående skatt. I skrivelsen anfördes vidare:

Länsstyrelsens beslutanderätt i förevarande ärenden torde komma att ut-övas av landskamreraren eller vederbörande länsassessor. Dessa befattningshavare skulle således var och en inom sitt län i sista instans meddela beslut om åläggande av ekonomiska prestationer i en omfattning, som hittills saknat motstycke inom den svenska förvaltningen, och detta i ärenden av ofta svårbedömd natur. Att detta icke ur rättssäkerhetssynpunkt vore tillfredsställande torde ligga i öppen dag.

Om ovanberörda lagtolkning skulle godkännas, torde detta föranleda, att arbetsgivarna i förekommande fall för vinnande av rättelse komme att anlita det enda rättsmedel som under ovannämnda förutsättning synes stå till buds, nämligen att efter stämning till allmän domstol söka återvinning av belopp, som de anse sig orättmätigt hava av länsstyrelsen ålagts utgiva. Allenast genom anställande av dylika återvinningsprocesser skulle erforderliga vägledande prejudikat å detta rättsområde stå att vinna. För arbetsgivarna bleve emellertid anlitaandet av detta rättsmedel förenat med omgång och besvär, även om deras organisationer därvid komme att utöva en rådgivande verksamhet. Ur det allmännas synpunkt vore det ock ägnat att väcka betänkligheter att belasta de allmänna domstolarna med ett större eller mindre antal mål av denna art, vilka lämpligen synas böra falla under skattedomstolarnas domvärjo.

De sakkunniga har i anledning av arbetsgivareföreningens skrivelse erinrat om 1944 års uppbördsberednings uttalande (SOU 1945: 27 s. 302), att rätt till besvär över länsstyrelsens beslut i bl. a. ärenden rörande verkställande av skatteavdrag icke syntes vara erforderlig med hänsyn till arten av ifrågavarande ärenden och till behovet att snabbt erhålla ett slutligt avgörande. Vidare har de sakkunniga framhållit, att under den tid, som tilländalupit sedan arbetsgivareföreningens skrivelse ingavs till Kungl. Maj:t, utvecklingen givit vid handen att de i skrivelsen uttalade farhågorna icke besannats. Några olägenheter av den art eller den omfattning, som befarats, hade icke kommit i dagen. Härtill kunde fogas, att den verksamhet, som centrala uppbördsnämnden bedrivit, varit ägnad att skapa likformighet och reda inom ifrågavarande förvaltningsområde. Genom sin befogethet att meddela bindande förklaring beträffande frågor om verkställande av skatteavdrag hade nämnden kunnat verka i detta syfte. De sakkunniga kunde därför icke finna att behov förelåge av besvärsrätt över länsstyrelsens beslut.

Kammarrätten har i sitt över de sakkunnigas betänkande avgivna remissyttrande framhållit, att regeringsrätten genom utslag den 15 februari 1952 fastslagit, att klagan finge föras mot länsstyrelses beslut i fråga om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt. I motsats till vad de sakkunniga förmenat förelåge således besvärsrätt enligt gällande bestämmelser. Med hänsyn till kravet på rättssäkerhet borde besvärsrätten enligt kammarrättens bestämda mening bibehållas. Vid sådant förhållande syntes det kammarrätten jämväl uppenbart, att föreskrift icke borde, såsom föreslagits,

införas därom, att centrala uppbördsnämnden skulle äga meddela bindande förklaring i frågor om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt.

För egen del får jag i denna fråga anföra följande.

Arbetsgivare är ansvarig för arbetstagares skatt dels om han utan skälig anledning underlåter att vederbörligen verkställa skatteavdrag, dels ock om han underlåter att i föreskriven ordning inbetala genom sådant avdrag innehållen skatt. Uppkommer fråga om ansvarighet för ej innehållen skatt skall först prövas, huruvida skatteavdrag skolat verkställas — härom äger centrala uppbördsnämnden meddela bindande förklaring — och, om så är förhållandet, huruvida arbetsgivaren »utan skälig anledning» underlåtit att göra avdraget. Anses även sistnämnda villkor uppfyllt, skall det skattebelopp, som bort innehållas, fastställas till sin storlek, varefter det kan uttagas hos arbetsgivaren. Erlägger arbetsgivaren nämnda skattebelopp, äger han söka det åter av arbetstagaren.

Såsom kammarrätten framhållit, har regeringsrätten i ett utslag den 15 februari 1952 förklarat att stadgandet i 108 § gällande uppbördsförordning, att klagan icke må föras över länsstyrelses beslut rörande verkställande av skatteavdrag, ej kan anses tillämpligt där fråga är om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt.

Med hänsyn till de mången gång stora skattebelopp ansvarighetsfrågan kan gälla ävensom, vid underlåtenhet att verkställa skatteavdrag, den risk arbetsgivaren löper att icke kunna av vederbörande arbetstagare återbekomma till statsverket utgiyna skattebelopp, torde någon begränsning av besvärsrätten icke böra införas för fall varom här är fråga. Till följd härav bör ej heller befogenhet tilldelas centrala uppbördsnämnden att meddela bindande förklaring beträffande frågor om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt. Jag förordar med andra ord att nu gällande bestämmelser bibehållas.

Enligt gällande bestämmelser får skatt icke uttagas senare än fem år efter utgången av det uppbördsår, under vilket skatten enligt verkställd debitering skolat erläggas. Tvekan har uppkommit om innebörden av denna bestämmelse, när fråga är om skattskyldig i konkurs. Enligt min mening bör bestämmelsen tolkas så att det avgörande skall vara huruvida kronans framställning om den skattskyldiges försättande i konkurs gjorts, respektive — därest den skattskyldige på annans ansökan försatts i konkurs — kronans fordran bevakats i konkursen inom angiven tid av fem år. För att undanröja all tvekan härutinnan, synes bestämmelsen böra så omformuleras att åtgärder för uttagande av skatt icke må vidtagas senare än fem år efter utgången av det ifrågavarande uppbördsåret. Med åtgärder skall då i konkursfallet avses framställning om försättande i konkurs respektive bevakning i sådan.

Såsom övergångsbestämmelse torde böra gälla, att de nya reglerna i princip skall träda i kraft den 1 januari 1954. Emellertid bör äldre bestämmel-

ser rörande uppbörd av skatt gälla beträffande preliminär skatt avseende inkomståret 1953, fastighetsskatt, skogsvårdsavgifter och i tidigare sammanhang omnämnda annuiteter samt tillkommande skatt, som skall inbetalas under uppbördsterminen i januari 1954. Detta innebär bl. a., att de nya bestämmelserna om skyldighet för arbetsgivare att vid återställande av arbetstagares debetsedel förse denna med intyg om innehållen skatt m. m. icke har avseende å debetsedlarna rörande preliminär skatt för år 1953.

Med sålunda utformade övergångsbestämmelser blir de nya bestämmelserna om uppbörd tillämpliga å kvarstående skatt, som debiteras under innevarande år men förfaller till betalning under år 1954. Detta innebär bl. a. att arbetsgivares inbetalning av nyssnämnda kvarstående skatt och av preliminär skatt för år 1954 skall verkställas enligt samma bestämmelser.

Öretal skall i princip icke debiteras efter den 1 januari 1954. Ett särskilt problem föreligger med hänsyn till debitering av tillkommande skatt; sådan skall debiteras efter samma grunder som gällt för debiteringen av motsvarande slutliga skatt, fastighetsskatt eller skogsvårdsavgifter. Har den slutliga skatten etc. debiterats med öretal, synes lämpligen kunna förfaras så att, sedan utskylderna enligt den höjda taxeringen blivit uträknade till belopp i kronor och ören, den tillkommande skatten framräknas genom att från sistnämnda belopp avdraga de tidigare i öretal uträknade utskylderna, varefter de i den tillkommande skatten ingående delbeloppen avrundas till helt krontal enligt de föreslagna nya reglerna.

Ytterligare må framhållas, att i 86 § och 100 § 1 mom. taxeringsförordningen de ändringarna synes böra vidtagas, att vad där säges om anteckning och införing i inkomstlängd av ortsavdrag utgår. Därigenom beredes möjlighet för Kungl. Maj:t att föreskriva gemensam inkomst- och debiteringslängd, varom förslag väckts av de sakkunniga. Detta förslag, som åsyftar att möjliggöra en förenklad arbetsrutin, måste ytterligare övervägas innan slutlig ställning kan tagas till detsamma. Skulle förslaget visa sig icke gå att genomföra, bör ankomma på Kungl. Maj:t att i administrativ ordning föreskriva anteckning av ortsavdrag i inkomstlängden.

Slutligen får jag framhålla, att åtskilliga ändringar, för vilka jag i det föregående icke lämnat någon närmare redogörelse, ansetts böra vidtagas i det av de sakkunniga framlagda förslaget till ny uppbördsförordning. Dessa ändringar är i huvudsak av teknisk eller redaktionell natur och framgår av de författningsförslag, som jag förordar att riksdagen underställes.

XXI. Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

- 1) *uppbördsförordning*;
- 2) *förordning angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§ förordningen den 6 juni 1952 (nr 411) med bestämmelser om begränsning i vissa fall av preliminär skatt*;
- 3) *lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)*;
- 4) *förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt*;
- 5) *förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 577) om statlig förmögenhetsskatt*;
- 6) *förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 6 juni 1952 (nr 410) med bestämmelser om begränsning av skatt i vissa fall*;
- 7) *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 oktober 1951 (nr 691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan*;
- 8) *förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 28 juni 1946 (nr 324) om skogsvårdsavgift*;
- 9) *förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)*;
- 10) *lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet*;
- 11) *lag angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 252) om kommunalstyrelse i stad*;
- 12) *lag angående ändring i lagen den 15 juni 1935 (nr 337) om kommunalstyrelse i Stockholm*;
- 13) *lag angående ändrad lydelse av 60 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse*;
- 14) *lag angående ändrad lydelse av 64 § lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm*;
- 15) *lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting*;
- 16) *förordning angående ändring i förordningen den 31 december 1945 (nr 903) om utdebitering av tingshusmedel*;
- 17) *förordning om ändrad lydelse av 7 § förordningen den 1 juni 1951 (nr 568) angående provisorisk skatteersättning i anledning av ortsavdragsreformen*;

18) *förordning om ändrad lydelse av 4 och 5 §§ förordningen den 17 december 1948 (nr 766) angående taxering och debitering av skatt vid ändring i kommunal eller ecklesiastisk indelning, m. m.;*

19) *förordning om ändrad lydelse av 3 och 4 §§ förordningen den 30 april 1943 (nr 218) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning;*

20) *lag om ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering;*

21) *förordning om ändrad lydelse av § 3 mom. 2 och § 6 förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete; samt*

22) *förordning om särskild sjömansskatt;*

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att, därest synnerliga skäl föreligga, efter framställning förordna om återbetalning, helt eller delvis, av avgift, som erlagts på grund av bestämmelserna i 62 § uppbördsförordningen den 31 december 1945, samt om befrielse, helt eller delvis, av restavgift, som påförts på grund av bestämmelserna i sistnämnda förordning.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Fjellander.

Innehållsförteckning.

<i>Propositionens huvudsakliga innehåll</i>	2
<i>Författningstext</i>	5
<i>I. Inledning</i>	69
<i>II. Skatter och avgifter, som debiteras och uppbäres vid den allmänna upp- börden</i>	72
Gällande bestämmelser m. m.	73
De sakkunniga	77
Promemorian angående möjligheten att åstadkomma ett i vissa hän- seenden förenklat taxerings- och debiteringsförfarande	80
Remissyttrandena	87
Departementschefen	91
<i>III. Olika slag av preliminär skatt och grunderna för användning av de olika skatteslagen, m. m.</i>	98
Gällande bestämmelser	98
Tidigare förslag	100
De sakkunniga	100
Remissyttrandena	107
Departementschefen	112
<i>IV. Beräkning av debiterad preliminär skatt, m. m.</i>	119
Gällande bestämmelser	119
De sakkunniga	121
Remissyttrandena	127
Departementschefen	131
<i>V. Debitering av olika slags skatt; utfärdande av debetsedlar av olika slag</i>	136
Gällande bestämmelser m. m.	136
Tidigare förslag m. m.	140
De sakkunniga	141
Remissyttrandena	159
Departementschefen	171
<i>VI. Debitering av skatt utan öretal</i>	182
Gällande bestämmelser m. m.	182
De sakkunniga	184
Remissyttrandena	187
Departementschefen	187
<i>VII. Jämkning av preliminär skatt</i>	187
Gällande bestämmelser m. m.	187
De sakkunniga	189
Remissyttrandena	196
Departementschefen	198

VIII. Skatteavdrag	200
Gällande bestämmelser m. m.	200
Tidigare förslag	201
1950 års proposition	203
De sakkunniga	203
Remissyttrandena	210
Departementschefen	248
IX. Arbetsgivares ansvarighet för arbetslagares skatt; kontroll av arbetsgivare	257
Gällande bestämmelser m. m.	257
De sakkunniga	259
Remissyttrandena	264
Departementschefen	273
X. Anstånd med inbetalning av skatt	276
Gällande bestämmelser m. m.	276
De sakkunniga	277
Remissyttrandena	281
Departementschefen	287
XI. Uppbörd och redovisning av skatt	290
Gällande bestämmelser	290
Tidigare förslag	293
1950 års proposition	294
De sakkunniga	295
Remissyttrandena	307
Departementschefen	318
XII. Indrivning av skatt	324
Gällande bestämmelser	325
Tidigare förslag m. m.	327
De sakkunniga	331
Remissyttrandena	339
Departementschefen	348
XIII. Restitution av skatt	353
Gällande bestämmelser	354
De sakkunniga	355
Remissyttrandena	357
Departementschefen	359
XIV. Straffbestämmelser m. m.	363
Gällande bestämmelser m. m.	363
De sakkunniga	364
Remissyttrandena	368
Departementspromemorian	373
Remissyttrandena	376
Departementschefen	386
XV. Skattebefrielse för dödsbo	388
Gällande bestämmelser	388
De sakkunniga	389
Remissyttrandena	390
Departementschefen	390

<i>XVI. Sekretessbestämmelser</i>	391
Gällande bestämmelser m. m.	391
De sakkunniga	395
Remissyttrandena	397
Departementschefen	399
<i>XVII. Arbetsgivares skyldighet att anmäla arbetsanställning</i>	400
Gällande bestämmelser m. m.	400
De sakkunniga	406
Remissyttrandena	407
Departementschefen	409
<i>XVIII. Uppbörd av skatt för sjömän, m. m.</i>	411
Sjömansskatteutredningens förslag	411
Remissyttrandena över sjömansskatteutredningens förslag	416
Promemorian angående sjömännens beskattning	427
Remissyttrandena över promemorian	444
Departementschefen	454
<i>XIX. Om utbetalning av kommunernas skattemedel</i>	462
Inledning	463
Promemorian	463
Remissyttrandena	465
Departementschefen	467
<i>XX. Särskilda frågor</i>	468
<i>XXI. Departementschefens hemställan</i>	475